

SERVICII PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA REGLEMENTĂRII SERVICIILOR PUBLICE COMUNITARE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

ACTIVITATEA 2: ELABORAREA UNEI PROPUNERI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A CADRULUI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ ȘI A METODOLOGIEI DE AVIZARE/ APROBARE DE CĂTRE A.N.R.S.C. A PREȚURILOR ȘI TARIFELOR ÎN SECTORUL DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, ȚINÂND CONT DE INVESTIȚIILE ȘI EFICIENȚA INVESTIȚIILOR REALIZATE DE OPERATORI STABILITE ÎN CONTRACTELE DE DELEGARE A GESTIUNII SERVICIULUI ȘI/SAU ÎN PLANURILE DE AFACERI

RAPORT PRIVIND PROPUNERI DE MODIFICARE A LEGISLAȚIEI ȘI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A REGLEMENTĂRII ECONOMICE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE

(varianta preliminară)

Iunie 2021

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	1
1. INTRODUCERE	2
1.1 Cerințe contractuale	2
1.2 Scopul raportului	2
1.3 Limitări	3
2. ANALIZA LEGISLAȚIEI ÎN VIGOARE PRIVIND REGLEMENTAREA SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA.....	4
3. PROPUNERI REZULTATE ÎN URMA ANALIZEI COMPARATIVE LA NIVEL EUROPEAN.....	8
4. PROPUNERI FORMULATE ÎN CADRUL ALTOR PROIECTE DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ DIN SECTOR	9
4.1 WICS - Asistență tehnică pentru consolidarea reglementării economice și de mediu în sectorul de apă și canalizare din România.....	10
4.2 BERD - Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România	12
4.3 Banca Mondială - Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEAUU)	16
5. PROPUNERI PRIVIND STABILIREA PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE APA SI DE CANALIZARE DIN ROMANIA.....	21
6. CADRUL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN LITUANIA.....	22
6.1 Context general	22
6.2 Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania	22
6.3 Cadrul instituțional național/ responsabilități	25
6.4 Pilonii reglementării economice a serviciilor	26
6.5 Măsurile de reglementare economică a serviciilor	27
6.5.1 Perioada de reglementare.....	27
6.5.2 Apa care nu aduce venituri	27
6.5.3 Indicatori de performanță.....	27
6.5.4 Planuri de afaceri.....	28
6.5.5 Prețuri și tarife	28
7. PROPUNERI AGREATE DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A CADRULUI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ ȘI DE STABILIRE, AJUSTARE ȘI MODIFICARE A TARIFELOR ÎN ROMÂNIA.....	29
7.1 Măsurile agreate de reglementare economică a serviciilor	29
7.2 Detalii privind noul cadru de reglementare a serviciilor	31
7.2.1 Principii de aplicare a reglementării economice	31
7.2.2 Perioada de reglementare a serviciilor.....	31
7.2.3 Cerințe privind elaborarea planului de afaceri	31
7.2.4 Cerințe privind stabilirea, ajustarea și modificarea prețurilor și tarifelor	33
7.2.5 Nivelul redevenței/ Metoda de calcul	34

7.2.6 Rata de suportabilitate	35
7.2.7 Definirea unui cadru informațional	36
8. PROPUNERI DE MODIFICARE A CADRULUI LEGAL DE REGLEMENTARE A SERVICIILOR DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA	38
8.1 Abordare privind modificarea cadrului legal.....	38
8.2 Armonizarea legislativă/ tehnică legislativă.....	38
9. CONSIDERENTE FINALE	41
Anexa 1. ANALIZA CADRULUI LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICA A SERVICIILOR REALIZATA DE SPECIALISTII A.N.R.S.C.	42
ANEXA 2. CADRUL LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICA A SERVICIILOR - ELEMENTE COMPLEMENTARE	105
ANEXA 3. PROPUNERI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA.....	119
Guvernanța în sector	121
Reglementarea economică	123
Consolidarea capacității administrative.....	143
Anexa 4. Sinteză propuneri formulate în cadrul altor asistențe tehnice	148
BERD - Extras Raport Opțiuni Strategice	148
BERD - Extras Raport Metodologia de Tarifare	152
BERD - Extras Raport Final	156
WICS - Extras Raport Final.....	159
Banca Mondială - Extras Prezentări Seminar Inițial.....	164
Banca Mondială - Extras Raport ce prezintă viziunea recomandată și un sumar executiv al schiței pentru Strategia Națională pentru Sectorul de Alimentare cu Apă și Canalizare (Rezultat 7)	171
Anexa 5. SINTEZĂ RAPORT PRIVIND ELABORAREA UNEI PROCEDURI DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE UTILITĂȚI PUBLICE	193

LISTĂ FIGURI

Figura 1. Elemente cu impact privind reglementarea economică	4
Figură 2. Cadrul strategic și planul de acțiune pentru sectorul de apa si de canalizare	17
Figură 3. Piloni strategici.....	18
Figură 4. Măsuri agreate de reglementare economică a serviciilor	29
Figură 5. Elementele planului de afaceri	33

LISTĂ TABELE

Tabel 1. Sinteza elementelor de reglementare (legislație în vigoare).....	5
Tabel 2. Propuneri de reglementare economică a serviciilor (Activitatea 1).....	8
Tabel 3. Elementele propunerilor formulate de WICS cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare	11
Tabel 4. Elementele propunerilor formulate de BERD cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare	13
Tabel 5. Elementele propunerilor formulate de Banca Mondială cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare	19
Tabel 6. Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania	23
Tabel 7. Criterii/detalii de reglementare economică a serviciilor	29
Tabel 8. Elemente esențiale pentru definirea unui cadru informațional.....	36

LISTĂ ABREVIERI

AAC	Alimentare cu Apa si Canalizare
ACB	Analiza Cost-Beneficiu
ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
ANAR	Administrația Națională Apele Române
A.N.R.S.C.	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice din România
ARA	Asociația Română a Apei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
CAPEX	Cheltuieli de capital
CE	Comisia Europeană
EBITDA	Profit Înainte de Dobânzi, Taxe și Amortizare
EUR	Euro
IPC	Indicele prețurilor de consum
IWA	Asociația Internațională a Apei
JASPERS	Asistența comună în vederea sprijinirii proiectelor în regiunile europene
KPI	Indicatori cheie de performanță
MAP	Ministerul Apelor si Pădurilor
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
NRW	Apa care nu aduce venituri
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OFWAT	Autoritatea de Reglementare pentru Serviciile de Apă din Marea Britanie (Anglia și Țara Galilor)
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
OPEX	Cheltuieli de exploatare
OR	Operator Regional
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
p.e.	Populație echivalentă
PISSA	Asistența tehnică pentru consolidarea sectorului de apă și apă uzată din România
PMA	Plan de management al activelor
POIM	Programul Operațional Infrastructură Mare
POS Mediu	Programul Operațional Sectorial Mediu
PPP	Parteneriat Public-Privat
RAS	Servicii de Consultanță Rambursabile
ROC	Operator Regional
RON	Leu nou românesc
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UE	Uniunea Europeană

UWWTD	Directiva privind epurarea apelor uzate urbane
VERT	Consiliul National pentru Reglementare a Energiei (Lituania)
WAREG	Autoritățile de reglementare în domeniul apei din Europa
WICS	Comisia pentru Industria Apei din Scoția
WSS	Furnizarea apei și Sanitație
WWS	Servicii de epurare a apelor

SUMAR EXECUTIV

Pentru punerea in context a propunerilor de reglementare economica a serviciilor de apa si de canalizare, in cadrul acestei activități a fost realizata o analiza a cadrului legal actual, defalcat pe mai multe elemente de interes, după cum urmează: perioada de reglementare, strategie de tarificare/prețuri si tarife, suportabilitate, redevență, indicatori de performanta, subvenții/ ajutor de stat, ajutoare sociale, programe/ planuri de investiții respectiv fonduri de rezervă.

Sinteza cadrului actual de reglementare a fost necesară si pentru a putea realiza o punere in context a propunerilor realizate in cadrul altor asistente tehnice, respectiv pentru definitivarea principiilor/masurilor de reglementare economica a serviciilor de apa si de canalizare, dar si stabilirea unei perioade de tranziție.

Asistentele tehnice care au fost analizate in cadrul acestei activități au vizat, si care au avut un impact asupra reglementarii economice a serviciilor de apa si de canalizare, au vizat Acordul PISSA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP, respectiv asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene.

Complementar au fost prezentate in sinteză si propuneri privind stabilirea profitului rezonabil, așa cum au fost ele formulate de către Asociația Municipiilor din Romania (AMR), Partener in cadrul proiectului cu finanțare europeană implementat la nivelul A.N.R.S.C..

In urma prezentării in sinteza/analizării tuturor propunerilor cu impact asupra reglementarii economice a serviciilor, Consultatul împreună cu A.N.R.S.C. au agreeat un pachet de masuri care sa fie aplicat la nivel de sector si au stabilit elementele de principiu si in unele cazuri de detaliu privind aplicarea acestora. Astfel, principalele componente de reglementare economica a serviciilor de apa si de canalizare in Romania vizează:

- Definirea perioadei de reglementarea a serviciilor
- Introducerea obligativității realizării unui plan de afaceri
- Cerințe privind stabilirea, modificarea/ ajustarea preturilor si tarifelor
- Cerințe/ modalitatea de stabilire a redevenței
- Repere privind nivelul de suportabilitate
- Stabilirea unui cadru informațional pentru reglementarea economica

Reglementarea economică a serviciilor va fi introdusa gradual, într-un final aceasta fiind obligatorie pentru toți operatorii economici, si va fi stabilita proporțional cu mărimea operatorului economic/ volumul serviciilor.

Pentru implementarea noului cadrul de reglementare a serviciilor va fi nevoie de o consolidare a capacității administrative la nivelul A.N.R.S.C. dar si de o pregătire a operatorilor de servicii/ altor entități implicate in acest proces. Pentru aceasta, se estimează ca este necesara implementarea unei asistente tehnice complementare, care sa asigure operaționalizarea acestui sistem de reglementare.

1. INTRODUCERE

1.1 Cerințe contractuale

Acest Raport este elaborat în cadrul Activității 2 a Contractului de Servicii semnat între Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (A.N.R.S.C.) și BDO Business Advisory (Asocierea), Lider al Asocierii BDO Business Advisory, Water Industry Commission for Scotland și Gîscan, Țibuleac și Asociații, în data de 3 august 2020. Obiectul Contractului îl constituie prestarea de servicii pentru îmbunătățirea reglementării serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare în cadrul proiectului „Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice”, cod proiect 127462, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă.

Activitatea 2: Elaborarea unei propuneri de îmbunătățire a cadrului de reglementare economică și a metodologiei de avizare/aprobare de către A.N.R.S.C. a prețurilor și tarifelor în sectorul de apă și apă uzată, ținând cont de investițiile și eficiența investițiilor realizate de operatori stabilite în contractele de delegare a gestiunii serviciului și/sau în planurile de afaceri vizează o propunere de modificare a Ordinului președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare.

La finalul acestei activități va fi realizat un document final „Propuneri de modificare a legislației și de îmbunătățire a reglementării economice în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare”, care va fi înaintat echipei de proiect și conducerii A.N.R.S.C.

Mai mult, în cadrul acestei activități se vor disemina rezultatele obținute după terminarea metodologiei, în cadrul unei reuniuni de lucru pentru 45 de operatori din sectorul de apă și apă uzată.

1.2 Scopul raportului

Pe baza rezultatelor analizei cadrului legislativ național realizate de către experții interni A.N.R.S.C., a rezultatelor analizei comparative la nivel european prezentate în cadrul Activității 1 a proiectului, și a propunerilor înaintate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică din sector (Acord PISSA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP, asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene), precum și a analizei detaliate a metodologiei actuale de tarifare (Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007), se vor elabora propuneri de îmbunătățire a cadrului de reglementare economică și de stabilire, ajustare și modificare a tarifelor în sectorul de apă și apă uzată.

1.3 Limitări

Raportul de față se folosește de analiza rezultată din cadrul Activității 1, precum și pe rezultatele altor asistente tehnice. Informațiile analizate s-au limitat pe de-o parte la documentele/ rapoartele disponibile iar pe de alta parte la elementele relevante pentru reglementarea economică a serviciilor.

Tot în acest context trebuie menționat că măsurile de reglementare economică a serviciilor au avut în vedere doar acele măsuri care pot fi implementate în momentul de față la nivelul sectorului, ținând cont de stadiul de dezvoltare a sectorului și de elementele de cultură administrativă și de management la nivel național. Consultanții dar și A.N.R.S.C. sunt conștiente că aceste măsuri de reformă a reglementării serviciilor sunt intermediare, într-o etapă ulterioară urmând a fi aplicate măsuri mai complexe, similare celor adoptate la nivelul WICS dar și altor reglementatori economici din Uniunea Europeană.

2. ANALIZA LEGISLAȚIEI ÎN VIGOARE PRIVIND REGLEMENTAREA SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA

În scopul analizării cadrului legislativ național privind reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare, Consultantul a avut în vedere mai multe elemente de impact după cum este prezentat în figura de mai jos.

Figura 1. Elemente cu impact privind reglementarea economică

Întrucât în momentul de față aspecte legate de planul de afaceri nu se regăsesc în legislația națională, acest element de analiză nu a fost considerat pentru demersul de față.

Analiza prevederilor legale naționale cu privire la prețuri și tarife s-a bazat pe analiza realizată de echipa de specialiști a A.N.R.S.C., conform responsabilităților asumate în cadrul proiectului cu finanțare europeană. Aceasta analiză a pus un accent deosebit pe prevederile metodologiei actuale de modificare și ajustare a prețurilor și tarifelor (Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007).

Această analiză realizată de specialiștii A.N.R.S.C. a fost împărțită pe mai multe situații întâlnite în practică, respectiv:

- (1) Analiza reglementării economice aferentă prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare prestate prin intermediul infrastructurii specifice realizată din fonduri publice asigurate de la bugetul local și/sau veniturile proprii ale operatorilor
- (2) Analiza reglementării economice aferentă prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare prestate prin intermediul

infrastructurii specifice dezvoltată din fonduri europene nerambursabile și/sau de la bugetul de stat

(3) Analiza reglementării economice aferentă contractului de concesiune încheiat între municipiul București și S.C. APA NOVA București S.A

(4) Analiza reglementării economice aferentă contractului de concesiune încheiat între municipiul Ploiești și S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L.

Totodată, această analiză realizată de specialiștii A.N.R.S.C. a fost completată cu o prezentare succintă a cadrului legislativ european cu impact în domeniul realizării reglementării economice, a cadrului legislativ cu privire la măsurile economice-sociale și fiscale adoptate pentru asigurarea accesului populației la serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, dar și cu o analiză comparativă între reglementările economice aplicabile prețurilor și tarifelor aferente investițiilor realizate de autoritățile administrației publice locale în infrastructura de apă și investițiile realizate de operatorii regionali. Analiza cadrului legal de reglementare economică în domeniul serviciilor de alimentare cu apă și canalizare, realizată de specialiștii A.N.R.S.C., este prezentată în cadrul Anexei 1 la prezentul Raport.

Așa cum s-a menționat și anterior, complementar față de documentul realizat de specialiștii A.N.R.S.C., Consultatul a realizat un sumar al principalelor prevederi legale cu impact asupra reglementării economice a serviciilor, respectiv pentru aspecte privind suportabilitatea, redevența, indicatorii de performanță, subvenții/ajutor de stat, ajutoare sociale, programe/ planuri de investiții și fonduri de rezervă. Sinteza acestor prevederi legale complementare este prezentată în cadrul Anexei 2 la prezentul Raport.

Sinteza elementelor de reglementare, raportat la temele menționate mai sus, este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabel 1. Sinteza elementelor de reglementare (legislație în vigoare)

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	DA	Strategia tarifară se elaborează pentru o perioadă de minimum 5 ani.
Preturi și tarife	DA	Principii aplicabile Tipuri de preturi și tarife Elemente privind elaborarea strategiei de tarificare Modalitatea de stabilire, modificare și ajustare a prețurilor și tarifelor
Planuri de afaceri reglementate	DA	N/A
Suportabilitate	DA	Modalitate de calcul Rata de suportabilitate Alte considerații privind

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		suportabilitatea
Redevență	DA	Modalitatea de calcul
Indicatori de performanță	DA	Obligativitatea stabilirii de obiective Stabilirea acestora în baza unui studiu de specialitate Monitorizarea realizării acestora Penalitățile și sancțiunile pentru nerespectarea indicatorilor de performanță
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	Obligații specifice de serviciu public Recuperarea costurilor de exploatare și de investiție poate implica și alocații bugetare (inclusiv sub incidenta ajutorului de stat) Compensație pentru obligația de serviciu public Subvenții acordate pentru menținerea echilibrului contractual
Ajutoare sociale	DA	Acordarea de ajutoare lunare de la bugetul local pentru familiile și persoanele singure Limitele de venituri pentru acordarea ajutorului lunar Prevederi privind cuantumurile, condițiile, organizarea acordării ajutorului lunar și modalitatea de decontare
Programe/ Planuri de investiții	DA	Responsabilități privind elaborarea și aprobarea programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme. Investiții/programele de investiții incluse în contractul de delegare
Fonduri de rezervă	DA	Obligația constituirii, alimentării și utilizării unui fond de rezervă (pentru

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		întreținerea, înlocuirea și dezvoltarea sistemelor de utilități publice) Categorii de entități eligibile Modalități de constituire și de utilizare a acestor fonduri de rezerva

3. PROPUNERI REZULTATE ÎN URMA ANALIZEI COMPARATIVE LA NIVEL EUROPEAN

Pentru realizarea analizei comparative a cadrului de reglementare a serviciilor în state membre UE au fost avute în vedere mai multe documente emise de instituții internaționale, printre care enumerăm: WAREG Nivelul de suportabilitate în Sistemele de apă din Europa 2017, OECD Guvernanța instituțiilor de reglementare din sectorul de apă și apă uzată 2015, Comisia Europeană - Serviciile de apă în UE 2015, EurEau - Guvernanța serviciilor de apă în UE 2018.

În urma realizării analizei comparative la nivel european, consultantul a realizat mai multe propuneri de reglementare economică a serviciilor, acestea fiind prezentate în sinteză în tabelul de mai jos, iar în mod detaliat în Anexa 3.

Pentru a păstra o modalitate unitară de analiză a informațiilor, propunerile de reglementare economică a serviciilor vor fi structurate pe aceleași teme de reglementare considerate la analiza cadrului legislativ actual de reglementare.

Tabel 2. Propuneri de reglementare economică a serviciilor (Activitatea 1)

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	DA	Perioada de reglementare a serviciilor (5 ani)
Preturi și tarife	DA	Stabilirea strategiilor de tarificare pe baza de planuri de afaceri
Planuri de afaceri reglementate	DA	- Cerința privind elaborarea planului de afaceri - Elemente minime plan de afaceri - Elaborare pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu (Hotărârea 677/2017) - Planurile de afaceri vor include planuri de investiții pe durata strategiei de tarificare - Măsuri de creștere a eficienței, de inclus obligatoriu în planurile de afaceri - Repere pentru marja de profit rezonabil
Suportabilitate	DA	Stabilirea unui nivel de referință de 2,5% pentru indicele de suportabilitate
Redevență	DA	Stabilirea redevenței în funcție de amortizarea patrimoniului public: - Strategiile de tarificare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și o evoluție a redevenței anuale

Tema de reglementare	Tema abordata	Observații
		pentru aceeași perioadă - Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarificare propusa nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarificare precedenta - Includerea amortizării pe ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar - Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții - Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective - Nivelul redevenței și includerea eşalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății
Indicatori de performanță	NU	
Subvenții/Ajutor de stat	NU	
Ajutoare social	NU	
Programe/Planuri de investiții	DA	Doar ca cerință a realizării planurilor de afaceri
Fonduri de rezervă	NU	

4. PROPUNERI FORMULATE ÎN CADRUL ALTOR PROIECTE DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ DIN SECTOR

Complementar propunerilor formulate în cadrul activității de analiză comparativă la nivel european, Consultatul a analizat propunerile înaintate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică din sector, respectiv Acord PISAA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP și asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene.

Pentru identificarea celor mai relevante propuneri, distinct față de mențiuni specifice cu privire la reglementare economică a serviciilor, Consultantul va analiza propuneri care privesc strategia de tarificare, sistemul de subvenții, planuri de investiții, sistemul de redevență, indicatori de performanță, cotă de profit/profitul rezonabil, și suportabilitate.

Sinteza propunerilor formulate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică este prezentată în cadrul Anexei 4 la prezentul Raport.

4.1 WICS - Asistență tehnică pentru consolidarea reglementării economice și de mediu în sectorul de apă și canalizare din România

Recomandări pentru A.N.R.S.C.

Cadrul informațional pe care l-au testat WICS și A.N.R.S.C. la Compania de Apă Someș, ApaVital și Acet Suceava ar trebui extins la toți operatorii regionali. Va fi nevoie cam de trei exerciții de completare a acestor tabele pentru ca fiecare companie să furnizeze informații corespunzător de solide. Un element cheie în acest cadru informațional este legat de programul viitor de investiții propus. În acest moment, abordarea în România a fluctuat de la Master Planurile atotcuprinzătoare (care sunt prea complexe pentru a putea fi ținute la zi) la acțiuni ad hoc (ce acces am putea avea la bani de investit?). Trebuie să existe o declarație clară a ANAR pentru fiecare operator privind axele sale prioritare de investiții. De asemenea, trebuie să existe declarații privind aspirațiile investiționale din partea Ministerului Sănătății cu privire la calitatea apei, din partea autorităților locale privind extinderea rețelelor și din partea operatorilor privind îmbunătățirea serviciilor prestate și eficiența operațiunilor lor. În sfârșit, autoritățile centrale vor trebui să decidă asupra liniilor prioritare de investiții. Aceste priorități vor trebui să fie aliniate cu promisiunile pe care statul român le va avea de făcut în fața Comisiei Europene.

Este vital ca A.N.R.S.C. să nu încerce să reducă extinderea tabelelor de informații. Experiența sugerează că aceste informații probabil vor crește în timp (de exemplu, dacă reglementatorul vrea să aplice stimulente personalizate, va trebui să colecteze informațiile necesare pentru a stabili dacă stimulentele respective au fost eficiente). Mai important, experiența din Scoția și alte jurisdicții unde reglementarea este bine înrădăcinată sugerează că în timp reglementatorii au nevoie să înțeleagă mai multe despre starea și performanțele activelor. Scoția încă lucrează la elaborarea cerințelor de informații în această privință.

A.N.R.S.C. trebuie să aibă autoritatea de a stabili tarife pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor. Aceasta trebuie să poată cere atingerea unor ținte de eficiență și să convină asupra nivelurilor de servicii. Cel mai important, trebuie să poată să impună o „constrângere de buget strict” asupra operatorilor regionali pentru a asigura că aceștia operează eficient și eficace și în interesul clienților. Acest lucru va impune stabilirea unor ținte privind eficiența costurilor operaționale și a cheltuielilor de capital și asigurarea că astfel planurile de afaceri ale operatorilor se pot amenda (dacă este necesar) pentru a reflecta progresul corespunzător către un nivel adecvat de eficiență. Va trebui să stabilească dacă va folosi instrumente de benchmark românești sau internaționale pentru frontiera de eficiență.

A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator regional trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la ANAR, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri. Operatorul trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de aprovizionare.

A.N.R.S.C. trebuie să pună la punct un proces de stabilire a prețurilor care să se bazeze pe dovezi solide și analiză și să se asigure că livrabilele pot fi rezonabil realizate cu fondurile care sunt permise.

Un extras al celor mai importante referiri la reglementarea economică a serviciilor (directe sau indirecte) este prezentat în cadrul Anexei 4 la prezentul Raport.

În sinteza, propunerile formulate de WICS cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare au vizat următoarele elemente:

Tabel 3. Elementele propunerilor formulate de WICS cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	DA	Un cadru eficient de reglementare economică necesită ca prețurile să fie stabilite pentru o perioadă de cel puțin 5 ani și să reflecte planurile de afaceri analizate ale operatorilor regionali.
Prețuri și tarife	DA	A.N.R.S.C. trebuie să aibă autoritatea de a stabili tarife pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor.
Planuri de afaceri reglementate	DA	Planuri de afaceri trebuie să prezinte programul de investiții, ținta de eficiență, nivelurile de servicii promise, puterea financiară a operatorului și profilul de preț necesar pentru a realiza investițiile. A.N.R.S.C. acordă îndrumare operatorilor regionali pentru întocmirea planurilor lor de afaceri care să reflecteze politica Guvernului României și așteptările Uniunii Europene.
Suportabilitate	DA	Pentru a atenua impactul majorărilor de preț și a permite furnizarea unui serviciu de apă sustenabil, operatorii trebuie să ia în

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		considerare majorarea prețurilor într-un ritm treptat. Majorările tarifare anuale reale de mai puțin de 2% până în 2040 ar asigura că operatorii-pilot sunt companii sustenabile și de succes. Costurile unitare vor fi probabil mult mai mari în zonele rurale. Dacă cetățenii din zonele rurale trebuie să suporte în întregime costurile serviciilor prestate lor, va exista fie o rată extrem de scăzută de branșare/racordare, fie vor fi probleme grave de suportabilitate.
Redevență	NU	-
Indicatori de performanță	DA	Planurile de afaceri ale operatorilor trebuie să conțină indicatori de performanță asupra nivelurilor de servicii. Acest lucru va impune stabilirea unor ținte privind eficiența costurilor operaționale și a cheltuielilor de capital și asigurarea că astfel planurile de afaceri ale operatorilor se pot modifica (dacă este necesar) pentru a reflecta progresul corespunzător către un nivel adecvat de eficiență.
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	România va trebui să se gândească la modul în care cetățenii vor plăti pentru serviciile de apă.
Ajutoare social	NU	-
Programe/ Planuri de investiții	DA	România trebuie să încerce să acceseze fonduri europene pentru sectorul de apă pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor care să fie aprobate de A.N.R.S.C.. JASPERS ar putea analiza planurile de afaceri, iar A.N.R.S.C. le-ar aproba pentru a asigura CE că fondurile vor fi folosite eficient și eficace. JASPERS ar putea analiza și evaluarea performanțelor făcute de A.N.R.S.C. pentru a asigura garantarea probității și eficiența folosirii fondurilor europene.
Fonduri de rezervă	NU	-

4.2 BERD - Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România

Principala concluzie a PISSA este ca sectorul are un potențial semnificativ de dezvoltare și este necesară o **reforma a sectorului** pentru un nou impuls. Reforma ar trebui să se bazeze pe următorii **pași cheie**:

1. **Este inițiată buna guvernare, prin roluri si responsabilități clare.** La nivel național, Guvernul ar trebui să își transmită angajamentul pentru o guvernare îmbunătățită și o reglementare mai puternică și să stabilească responsabilități clare pentru conformarea la cerințele UE. La nivel regional, este nevoie de responsabilități clare ale OR, ADI, ale autorităților locale și consiliilor județene, în ceea ce privește calitatea serviciilor și investițiile.

2. **Reglementarea sectorului este îmbunătățită.** A.N.R.S.C. ar trebui să devină reglementatorul economic al sectorului. Ar trebui introduși și monitorizați indicatori de performanță clari, care să includă: investiții anuale, performanța operațională, performanța financiară, etc. Sistemul de licențiere ar trebui să fie eficientizat și coerent pentru toți operatorii din țară.

3. **Regionalizarea este consolidată, prin intermediul OR și ADI mai puternice, eficiente și mature.** La nivelul OR, eficiența sporită și guvernarea necesită: implementarea strategiilor tarifare bazate pe planuri de afaceri; implementarea măsurilor de îmbunătățire a eficienței costurilor, inclusiv eficiența personalului, reducerea apei care nu aduce venituri, eficiența energetică; cele mai bune practici de management al activelor; politici și practici orientate spre client etc. Pentru OR care nu mai pot susține rolul pentru care au fost creați, un pas următor ar fi **fuziunea lor cu un OR mai puternic**. Atât OR, cât și ADI trebuie să fie conștiente de capacitatea lor și să se străduiască să o îmbunătățească. Foile de parcurs ar putea ajuta în acest proces.

4. **Politica tarifară este îmbunătățită.** Este necesară o revizuire semnificativă a abordării privind strategiile de tarifare, luând în considerare: dificultățile în aprobarea strategiilor tarifare, „legarea” strategiilor tarifare propuse de finanțarea europeană, necesitatea de a lega tarifele de planurile de afaceri și investițiile viitoare, plus necesitatea respectării principiilor Ghidului ACB privind suportabilitatea și includerea treptată a amortizării patrimoniului public în tarif. Aplicarea unui sistem de subvenționare a gospodăriilor cu venituri mici de către autoritățile locale sau ADI este esențială, pentru a menține un nivel ridicat de colectare a facturilor, în special în zonele rurale cu cerere redusă și cu venituri mici ale gospodăriei.

Un extras al celor mai importante referiri la reglementarea economică a serviciilor (directe sau indirecte) este prezentat în cadrul Anexei 4 la prezentul Raport.

În sinteză, propunerile formulate de BERD cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare au vizat următoarele elemente:

Tabel 4. Elementele propunerilor formulate de BERD cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	NU	-
Prețuri și tarife	DA	Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/modificarea strategiilor de tarifare realizate pe POIM:

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		abordare, proces, aprobare, etc. Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/gândirea strategiilor de tarificare în cazul fuziunii operatorilor regionali. Strategiile de tarificare pe termen mediu ar trebui să fie realizate în continuare pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca parte a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM. Strategii de tarificare bazate pe planuri de afaceri pregătite de către operatorii regionali și validate/monitorizate de ADI și A.N.R.S.C. Operatorii regionali vor avea strategii de tarificare în mod continuu fără discontinuități în timp. Propunere de a avea o abordare unitară privind tariful binom la nivel de sector. Propunere de a lega partea fixă a tarifului binom de elementele de capital din tarife (amortizare și redevență). Propunere de a avea proiecte pilot pentru operatori care au un număr mare de clienți cu consum redus sau consum zero;
Planuri de afaceri reglementate	DA	Planificarea afacerilor pe perioade de 4-7 ani va deveni obligatorie pentru toți operatorii regionali ca parte a procesului de luare a deciziilor (tranziție către o abordare pro-activă). Planurile de afaceri vor include măsuri de reducere a pierderilor, măsuri de eficiență energetică, planuri de management a activelor, măsuri de creștere a eficienței personalului (inclusiv ținte de performanță). Implementarea planurilor de afaceri va fi monitorizată de ADI și A.N.R.S.C.
Suportabilitate	DA	Importanța eficienței operaționale la nivel de OR, având în vedere potențialul neutilizat de generare a veniturilor (venituri care pot fi utilizate pentru a finanța o parte din investiții); acest potențial este împiedicat de

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		neajustarea tarifelor la nivelul cerut (nivel de suportabilitate de 2,5%). Majoritatea OR nu respectă nivelul minim de suportabilitate necesar.
Redevență	DA	Strategiile de tarificare viitoare care vor fi realizate și incluse în contractele de delegare ar trebui să aibă atașate și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m3, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență. Metodologie comună la nivel de sector pentru stabilirea redevenței, care să fie legată de echivalentul amortizării patrimoniului public (infrastructurii). Strategiile de tarificare ar trebui să aibă atașate planuri de includere graduală a echivalentului amortizării patrimoniului public (infrastructurii) în tarif, considerând limitările de suportabilitate (acesta este un element critic pentru a asigura acoperirea totală a costurilor pe termen lung).
Indicatori de performanță	DA	Ar trebui introduși și monitorizați indicatori de performanță clari, care să includă: investiții anuale, performanță operațională, performanță financiară, etc. Stabilirea unui set de indicatori de performanță a managementului (KPI) comun pentru toți OR (responsabili: A.N.R.S.C.)
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	Propunere de a avea o abordare unitară privind ajutorul pentru servicii de apă, bazată pe metodologia de la încălzire.
Ajutoare social	DA	Consolidarea operațiunilor din sectorul apei necesită include tarife sociale pentru cele mai sărace persoane. Propunerea de a avea proiecte pilot pentru operatorii regionali care operează în județe cu venituri reduse ale gospodăriilor și au tarife relativ ridicate.
Programe/ Planuri de investiții	DA	Prioritate: Creșterea bonității furnizorilor de apă, prin valorificarea întregului lor potențial mobilizând finanțări pentru investițiile de capital.

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		Strategiile de tarificare bazate pe planuri de afaceri vor avea atașate planuri de investiții din surse proprii, a căror implementare va fi monitorizată de ADI/A.N.R.S.C.
		Niciun OR nu are capacitatea reală de a implementa investițiile necesare pentru conformitatea UE pe termen scurt și, în unele cazuri, nici măcar investițiile necesare pentru conformare în aglomerările mai mari de 10.000 p.e. • În majoritatea cazurilor, există o mare discrepanță între capacitatea dovedită de implementare a investițiilor în anul de vârf (2015) și media pentru perioada analizată (2012-2017).
Fonduri de rezervă	NU	-

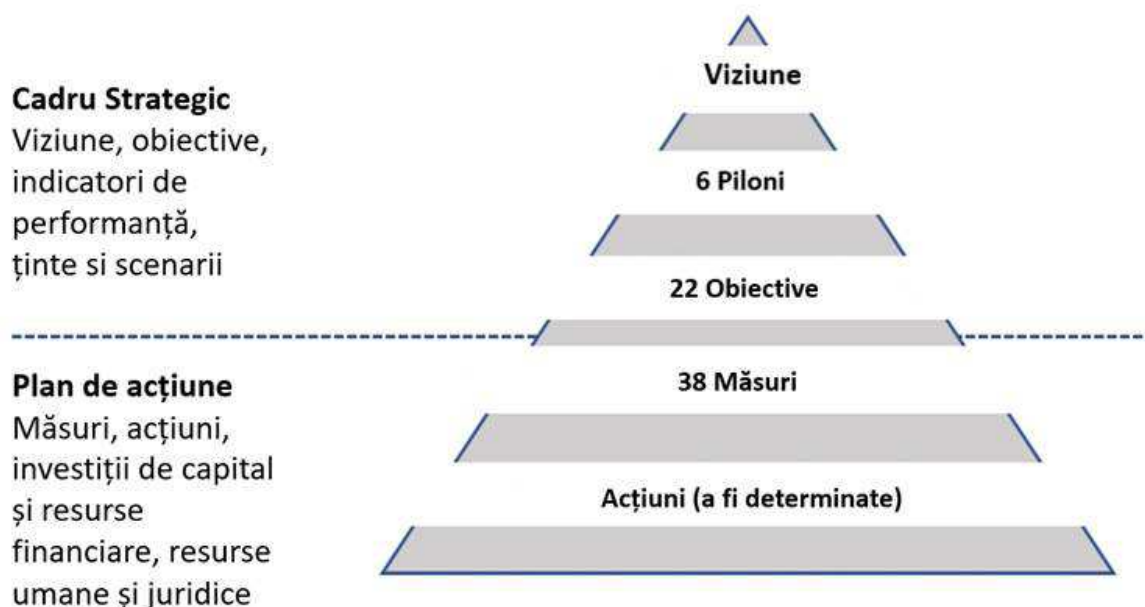
4.3 Banca Mondială - Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEAUU)

Unul dintre rezultatele importante ale asistenței tehnice oferite de Banca Mondială viza realizarea unei strategii cuprinzătoare, depline pentru sectorul de apă și de canalizare din România.

Cadrul logic propus pentru strategia completă pentru sectorul de apă și de canalizare este construit în jurul unei structuri piramidale, cu 5 straturi succesive. Fiecare strat curge de la precedent într-un mod de sus în jos, așa cum se arată în Figura 2 de mai jos:

- Stratul 1: în partea de sus a piramidei, se află viziunea națională pentru sectorul de apă și de canalizare din România, care rezumă într-o scurtă declarație obiectivele pe termen lung ale sectorului.
- Stratul 2: reprezintă Pilonii Strategici, adică dimensiunile cheie ale strategiei care trebuie abordată pentru a îndeplini viziunea națională.
- Stratul 3: reprezintă obiectivele strategice care sunt grupate sub fiecare pilon strategic. Acestea corespund unei serii de rezultate specifice care trebuie atinse de strategie.
- Stratul 4: reprezintă măsurile prioritare (sau reformele) care trebuie puse în aplicare pentru a atinge diferitele obiective strategice.
- Stratul 5: la baza piramidei, reprezintă lista acțiunilor detaliate (ie rezultatele) care trebuie efectuate pentru a implementa cu succes măsurile prioritare.

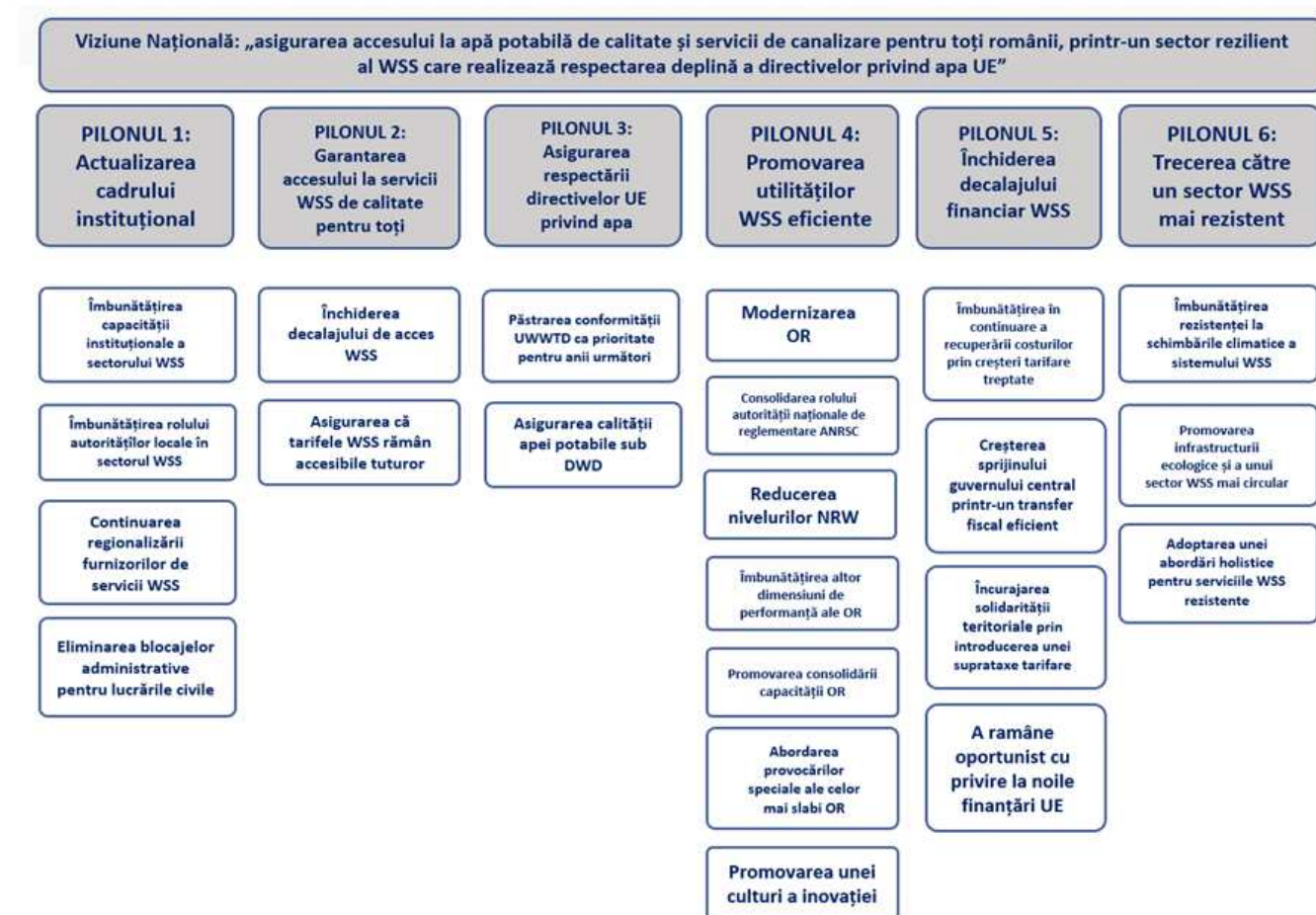
Figură 2. Cadrul strategic și planul de acțiune pentru sectorul de apă și de canalizare

Cadrul logic este alcătuit din două componente majore: Cadrul strategic (straturile 1, 2 și 3) și Planul de acțiune (straturile 4 și 5). Cadrul strategic corespunde părții superioare a piramidei: definește unde va trece sectorul de apă și de canalizare prin viziunea națională, pilonii strategici și obiectivele strategice și este susținut de o serie de indicatori și ținte de performanță. Planul de acțiune este alcătuit din măsurile prioritare (stratul 4) și acțiunile detaliate (stratul 5) și precizează ce se va face pentru a pune în aplicare strategia (măsuri, acțiuni, finanțare).

În documentul realizat de Banca Mondială sunt propuse un total de 6 piloni strategici, care sunt articulați la rândul lor în jurul a 22 de obiective strategice pentru a aborda problemele cheie și provocările identificate în diagnostic. Acești piloni strategici decurg direct din diagnostic și din diferitele obiective strategice de la fiecare și sunt prezentate mai jos:

Figură 3. Piloni strategici

Printre măsurile propuse în cadrul Strategiei pentru sectorul de apă și de canalizare se regăsesc și măsuri privind consolidarea capacității A.N.R.S.C. și introducerea unui cadru specific reglementării economice a serviciilor. Elemente precum suportabilitate, prețuri și tarife, plan de afaceri, planuri de investiții, măsuri de eficientizare, ajutoare pentru persoane cu venituri mici și foarte mici se regăsesc printre propunerile formulate de experții Băncii Mondiale, confirmând încă o dată necesitatea adoptării unui nou sistem de reglementare a serviciilor în România. Un extras al celor mai importante referiri la reglementarea economică a serviciilor (directe sau indirecte) este prezentat în cadrul Anexei 4 la prezentul Raport.

În sinteză, propunerile formulate de Banca Mondială cu impact asupra reglementării economice a serviciilor de apă și de canalizare au vizat următoarele elemente:

Tabel 5. Elementele propunerilor formulate de Banca Mondiala cu impact asupra reglementarii economice a serviciilor de apa si de canalizare

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
Perioada de reglementare	NU	-
Prețuri și tarife	DA	Sunt necesare creșteri ale tarifelor pe viitor, pentru a spori capacitatea de auto-finanțare a OR și pentru a realiza obiectivul pe termen mediu de a asigura recuperarea integrală a costurilor cu investițiile și cu exploatarea-întreținerea. Tarif social specific sectorului Niveluri tarifare - recuperarea costurilor totale
Planuri de afaceri reglementate	DA	Planuri de afaceri pe 5 ani Masuri de eficientizare (printre care si apa care nu aduce venituri, managementul activelor, eficiența comerciala, eficienta energetica) Program de investiții convenit
Suportabilitate	DA	Nivelurile și structura actuale ale tarifelor pentru AAC ridică serioase probleme de echitate: pentru a asigura și în viitor suportabilitatea cheltuielilor cu serviciile de AAC pentru cei mai săraci, modul de reglementare actual al prețurilor trebuie schimbat, întrucât se aplică un prag de 2,5% din venitul disponibil al gospodăriilor medii, ceea ce nu îi protejează pe cei săraci. Va trebui abordată suportabilitatea pentru cei săraci ca parte a conformității Directivei Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane.
Redevență	NU	-
Indicatori de performanță	DA	Indicatori de performanță prevăzuți în regulamentul serviciului
Subvenții/ Ajutor de stat	DA	Asigurarea de stimulente pentru ca autoritățile și operatorii locali să investească, să respecte și să raporteze în conformitate cu cerințele DEAUU. Introducerea unei subvenții sociale pentru apă pentru persoane cu venituri mici si foarte mici. Introducerea unei contribuții naționale de solidaritate.
Ajutoare social	DA	Introducerea tarifelor sociale de apă și canalizare pentru clienții OR, pentru a reduce din decalajul de suportabilitate

Tema de reglementare	Tema abordată	Observații
		financiară pentru gospodăriile sărace - din nou, astfel pentru OR este mai puțin riscant să se extindă în zonele rurale sărace, și sunt mai ușor de acceptat de către populația locală. A.N.R.S.C. își poate completa actuala definiție a criteriilor privind macro-suportabilitatea financiară cu introducerea unor criterii de micro-suportabilitate - introducerea tarifelor sociale care vizează gospodăriile sărace. Tarifele sociale ar permite creșterea mai mare a tarifelor pentru populația generală și ar aduce mai multe resurse sectorului financiar.
Programe/ Planuri de investiții	DA	Program de investiții convenit Investiții privind conformarea.
Fonduri de rezervă	NU	Stabilirea unui fond la nivelul ROC pentru înlocuirea activelor, permițând constituirea unei rezerve pentru a se asigura că vor fi fondate adecvate.

5. PROPUNERI PRIVIND STABILIREA PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE APA SI DE CANALIZARE DIN ROMANIA

În cadrul proiectului cu finanțare europeană având titlul „Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice” partenerul Asociația Municipiilor din România (AMR) a realizat un Raport privind elaborarea unei proceduri de stabilire a profitului rezonabil pentru serviciile de utilități publice, respectiv pentru serviciile de apă și de canalizare.

În cadrul acestui raport a fost realizată o analiză a profitabilității companiilor la nivel europeană dar și național, și a fost dezvoltată o metodologie de stabilire a profitului rezonabil.

Concluziile studiilor realizate privind analiza profitul la nivel internațional în sectorul de apă și apă uzată arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea. S-a constatat astfel că marja netă pentru companii de apă este în jur de 16% la nivel internațional pe când în România este sub 5%.

Întrucât profitul operatorilor regionali se constituie ca sursă la Fondul IID, și având în vedere necesarul de investiții din perioada următoare atât pentru conformare cu Directivele UE cât și pentru creșterea nivelului serviciilor furnizate, este necesară stabilirea unor repere privind profitul rezonabil în România. Pentru aceasta, este de așteptat că în cadrul reglementării economice a serviciilor să fie abordată și această temă importantă, consolidând și prin aceasta performanța sectorului de apă și de canalizare din România.

Sinteza celor mai importante informații din raportul realizat de AMR, cu impact asupra reglementării economice a serviciilor, este prezentată în Anexa 5 la prezentul Raport.

6. CADRUL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN LITUANIA

6.1 Context general

În Lituania, serviciile de alimentare cu apă și de tratare a apelor uzate sunt reglementate de mai bine de 20 de ani. Cele mai importante decizii adoptate recent sunt Cerințele de separare a contabilității și alte cerințe conexe pentru furnizorii de apă potabilă, companiile de tratare a apelor uzate și a apelor de suprafață și Regulamentele privind sarcinile tehnice pentru verificarea rapoartelor de activitate de reglementare. Sarcinile tehnice sunt utilizate pentru a verifica rapoartele de activitate reglementate ale furnizorilor de apă potabilă, apelor uzate și companiilor de tratare a apelor de suprafață. Companiile de audit efectuează proceduri convenite și rezultatele sunt utilizate de VERT pentru a evalua dacă datele furnizate de companii în rapoartele lor anuale de activitate de reglementare îndeplinesc cerințele stabilite de VERT. Este un proces nou și utilizat doar pentru câțiva ani.

Problemele principale legate de reglementarea economica a serviciilor se refera la:

- Calitatea datelor de la furnizorii de apă și de la companiile de tratare a apelor uzate (WWS), care este una foarte slabă. Este nevoie de mult timp și eforturi pentru a verifica și a evalua aceste date.
- Separarea costurilor la nivelul companiilor de apă și apă uzată deținute de municipalități și alte companii de obicei foarte mici (private, case de bătrâni, altele), care oferă nu numai servicii de alimentare cu apă potabilă, ci și alte servicii (de exemplu, încălzire, alimentare cu apă caldă, colectarea deșeurilor și alte servicii).
- Valoarea ridicată a activelor create cu fonduri UE, deoarece costul amortizării din această valoare nu este evaluat în tarife, astfel încât companiile nu au fonduri pentru renovarea infrastructurii. Dacă costurile de amortizare din infrastructura finanțată de UE ar fi evaluate în tarife, tarifele din unele zone ar crește de 2-3 ori.

6.2 Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania

Principalul act juridic privind reglementarea este Legea privind alimentarea cu apă și tratarea apelor uzate (disponibil numai în lituaniană). Principiile cheie ale reglementării economice, cum ar fi - prețurile stabilite pentru 3 ani și recalulate în fiecare an și altele, sunt stabilite prin lege. Măsurile de reglementare economică mai detaliate sunt aprobate de autoritatea de reglementare economică (Consiliul

Național de Reglementare în Domeniul Energiei - VERT) în metodologia de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă și tratarea apelor uzate.

Tabel 6. Cadrul juridic de reglementare a serviciilor în Lituania

Nivel legislativ	Referință reglementare
Legislație Primară	- Legea privind alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate - Legea privind apa potabilă - Legea privind impozitele asupra poluării mediului - Legea privind apa
Legislație secundară	- Descrierea procedurii de răscumpărare a infrastructurii de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate - Norme de licențiere pentru alimentarea cu apă potabilă și tratarea apelor uzate - Descrierea termenilor și condițiilor standard ale contractului public de furnizare a apei potabile și / sau apelor uzate - Descrierea procedurii de plată a apei potabile furnizate și a serviciilor furnizate de epurare a apelor uzate - Strategia de dezvoltare pentru alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate pentru 2008-2015
Legislație Terțiară	Ordine ale Ministerului Mediului - Regulamentul privind gestionarea apelor uzate, - Descrierea procedurii de furnizare a informațiilor privind alimentarea cu apă potabilă și tratarea apelor uzate către abonați - Reguli pentru pregătirea planurilor de dezvoltare a infrastructurii de alimentare cu apă și de gestionare a apelor uzate - Cerințe de calitate pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de tratare a apelor uzate - Reguli pentru utilizarea și întreținerea infrastructurii de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate - Reguli de utilizare a instalațiilor de gospodărire a apelor

Nivel legislativ	Referință reglementare
	Rezoluții ale VERT - Metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate și de tratare a apelor uzate de suprafață - Descrierea analizei comparative a alimentării cu apă potabilă și a activităților de epurare a apelor uzate - Descrierea procedurii de calcul al prețului epurării apelor uzate pentru poluare crescută și specifică - Metodologia de determinare a prețurilor de tratare a nămolurilor de epurare în circuite tehnologice - Metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor pentru deconectarea temporară de la (conectarea la) rețele de alimentare cu apă potabilă - Descrierea procedurii și condițiilor pentru punerea în aplicare a aprovizionării cu apă potabilă garantată și / sau tratarea apelor uzate - Descrierea separării contabile a companiilor de servicii de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate și de tratare a apelor uzate de suprafață și cerințele aferente - Descrierea procedurii de evaluare și coordonare a investițiilor furnizorilor de căldură, producătorilor independenți de căldură, furnizorilor de apă potabilă și gestionarilor apelor uzate, gestionarilor apelor uzate de suprafață în Comisia de stat pentru controlul prețurilor și energiei - Metodologia de calcul al taxei pentru achiziționarea, instalarea și funcționarea dispozitivelor de măsurare a apei potabile

6.3 Cadrul instituțional național/ responsabilități

Autorități implicate în sectorul de apă:

- **Ministerul Sănătății:** legislația în domeniul apei potabile, apa de îmbăiere și apa interioară; derogări de la apa potabilă; control oficial al apei de interior
- **Serviciul de Stat al alimentelor și veterinar:** control oficial al apei potabile
- **Ministerul mediului:** ape de adâncime; ape uzate; legislație pentru furnizarea apei și tratarea apelor uzate
- **Municipalități:** organizarea și coordonarea furnizării apei și tratării apelor uzate, monitorizarea apelor de baie
- **Consiliul Național de Reglementare a Energiei (VERT):** coordonarea prețurilor pentru furnizarea de apă și serviciile de tratare a apei
- **Autoritatea de Stat pentru Protecția Drepturilor Consumatorilor:** protecția drepturilor consumatorilor

Independență Instituțională a reglementatorului de servicii

VERT este o autoritate de reglementare națională independentă, drepturile și îndatoririle acestuia fiind exercitate de Guvern. În legislație se menționează în mod expres că VERT este independentă și acționează în mod imparțial și transparent în exercitarea competențelor sale.

Atribuțiile principale ale autorității de reglementare

- a) Eliberează licențe, exercită controlul asupra activității reglementate;
- b) Aprobă metodologia pentru calcularea prețurilor de alimentare cu apă și de gestionare a apelor uzate;
- c) Verifică conformitatea cu legea a prețurilor de gestionare a apei și a apelor uzate stabilite de municipalități;
- d) Coordonează investițiile;
- e) Coordonează prețurile furnizorilor de apă pentru serviciile de alimentare cu apă potabilă și de gestionare a apelor uzate și exercită controlul asupra aplicării acestora;
- f) Îndeplinește alte funcții prevăzute de legi și alte acte juridice.

Atribuții specifice ale autorității de reglementare, legate de prețuri și tarife

- a) Aprobă metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor de alimentare cu apă potabilă, de tratare a apelor uzate de suprafață și de tratare a apelor uzate și supraveghează aplicarea acesteia
- b) Coordonează modalitatea de stabilire a prețurilor pentru apa potabilă, tratarea apelor uzate de suprafață, și tratarea apelor uzate furnizate și supraveghează aplicarea acestora;
- c) Au dreptul de a stabili unilateral prețurile serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate, prețurile serviciilor de tratare a apelor uzate de suprafață pentru furnizorul de apă potabilă și administratorul apelor uzate, managerul apelor uzate de suprafață în cazuri specifice, prevăzute de lege;
- d) Aprobă cerințele și / sau metoda și / sau modelul și termenii de referință ai sistemului contabil de reglementare
- e) Elaborează metodologia de stabilire a prețurilor serviciilor pentru deconectarea temporară de la (conectarea la) rețele de alimentare cu apă potabilă și supraveghează aplicarea acesteia
- f) Stabilește reguli pentru impunerea de sancțiuni, impun sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legale
- g) Aprobă regulile de separare contabilă pentru alimentarea cu apă potabilă și tratarea apelor uzate și setul de cerințe legate de separarea contabilă
- h) Aprobă descrierea procedurii de calcul al prețului epurării apelor uzate pentru poluare crescută și specifică și supraveghează aplicarea acesteia

6.4 Pilonii reglementării economice a serviciilor

Principalii piloni (măsuri cheie) ale reglementării economice pentru serviciile de apă și apă uzată în Lituania:

- metodologia de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă potabilă și a apelor uzate, serviciile de gestionare a apelor uzate de suprafață;
- cerințele și / sau metoda și / sau modelul și termenii de referință ai sistemului contabil de reglementare;
- licențe pentru alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate;
- regulile impunerii de sancțiuni și impunerea de sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legii;
- evaluarea capacității tehnologice, financiare și manageriale a furnizorilor de apă potabilă și a administratorilor de apă uzată;
- metodologia de stabilire a prețurilor pentru tratarea apelor uzate pentru o poluare crescută și specifică și monitorizarea aplicării acesteia;
- evaluarea comparativă a serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de gestionare a apelor uzate;

- coordonarea investițiilor de către furnizorii de apă potabilă și canalizare, gestionarii apelor reziduale de suprafață.

Reglementările economice pentru serviciile de apă și apă uzată se aplică în mod uniform tuturor companiilor care operează.

6.5 Măsuri de reglementare economică a serviciilor

6.5.1 Perioada de reglementare

Prețurile pentru serviciile de tratare a apei potabile și a apelor uzate sunt stabilite pentru o perioadă de cel puțin 3 ani.

Planurile de activitate (afaceri) ale furnizorilor de apă potabilă și ale administratorilor de ape uzate, ai administratorilor de apă uzată de suprafață sunt pregătite pentru o perioadă de cel puțin 3 ani și aprobate de consiliul municipal.

6.5.2 Apa care nu aduce venituri

Nivelul pierderilor admise în preț:

Volumul real al pierderilor de apă potabilă până la punctele de alimentare cu apă în perioada de raportare, dar care nu depășește 20%. VERT, ținând seama de planul de acțiune și dezvoltare, are dreptul de a stabili sarcini pentru entitățile economice pentru a reduce pierderile din rețelele de apă;

- Volumul real de infiltrare în rețelele de canalizare din perioada de raportare, dar nu mai mult de 20%, iar în cazul canalizării mixte - nu mai mult de 35%. VERT, ținând seama de planul de acțiune și dezvoltare, are dreptul de a stabili sarcini pentru entitățile economice pentru a reduce infiltrarea în rețelele de apă uzată;
- Pierderile efective, dar nu mai mari de 2%, de apă potabilă în rețelele de case cu mai multe apartamente din cauza erorilor aparatelor de măsurare a apei potabile;

6.5.3 Indicatori de performanță

La coordonarea proiectelor de prețuri, VERT evaluează rezonabilitatea costurilor de funcționare, și stabilește indicatori de eficiență pentru furnizarea de servicii de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate (Benchmarking);

În conformitate cu descrierea analizei comparative (Benchmarking) a serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate, se vor stabili indicatori ai

eficienței furnizării serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de tratare a apelor uzate.

6.5.4 Planuri de afaceri

Furnizorul de apă planifică costurile și veniturile în conformitate cu planurile de afaceri și de dezvoltare ale companiei, care trebuie convenit cu municipalitățile. Planurile de activitate sunt pregătite pentru o perioadă de cel puțin 3 ani și aprobate de municipalitate sau municipalități pe teritoriile cărora entitatea desfășoară activități de gestionare a apelor uzate, de alimentare cu apă potabilă și de gestionare a apelor uzate, prin decizii ale consiliilor.

În cazul în care Planul de afaceri și dezvoltare nu a fost îndeplinit sau nu a fost implementat în totalitate, VERT, ținând cont de criteriile de evaluare a implementării planului de afaceri și dezvoltare (vânzări, numărul de clienți și abonați, costurile necesare) și explicații motivate a întreprinderii, coordonează și/sau determină aprovizionarea cu apă potabilă și prețurile de bază ale serviciilor de tratare a apelor uzate și de tratare a apelor uzate de suprafață pentru noua perioadă de reglementare a prețului de bază, au dreptul să evalueze impactul măsurilor neîndeplinite asupra prețului de bază și să îl ajusteze.

6.5.5 Prețuri și tarife

Furnizorul de apă înaintează către VERT proiectul de calcul al prețului de alimentare cu apă și de gestionare a apelor uzate cu planul de dezvoltare a infrastructurii pe termen lung aprobat de municipalitate. Apoi VERT analizează proiectul de calcul al prețului și planul de investiții și ia o decizie cu privire la stabilirea prețului. După ce proiectele de calcul al prețului sunt coordonate cu VERT, acestea sunt supuse aprobării municipalității.

Prețurile aprobate de municipalități sunt supuse verificării VERT. Doar costurile rezonabile și comparative sunt luate în considerare.

Dacă prețurile nu sunt aprobate de municipalități, VERT ia o decizie de a stabili prețul unilateral.

7. PROPUNERI AGREATE DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A CADRULUI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ ȘI DE STABILIRE, AJUSTARE ȘI MODIFICARE A TARIFELOR ÎN ROMÂNIA

7.1 Măsurile agreate de reglementare economică a serviciilor

Pe baza rezultatelor analizei comparative la nivel european prezentate în cadrul Activității 1 a proiectului, a propunerilor înaintate în cadrul celorlalte proiecte de asistență tehnică din sector (Acord PISA BERD încheiat cu MFE, RAS Banca Mondială încheiat cu MAP, asistența tehnică furnizată de WICS prin Programul pentru Reforme Structurale al Comisiei Europene), a analizei cadrului de reglementare din Lituania, dar și în urma discuțiilor cu reprezentanții A.N.R.S.C., s-a agreat un set de măsuri privind reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare din România.

Figură 4. Măsurile agreate de reglementare economică a serviciilor

Cu scopul definitivării acestor măsuri au fost avute în vedere mai multe criterii/ detalii de reglementare, așa cum este prezentat în tabelul de mai jos.

Tabel 7. Criterii/detalii de reglementare economică a serviciilor

Măsură de reglementare economică	Elemente de considerat
Perioada de reglementare	▪ Perioada fixă/ perioada minimă ▪ Derogări de la perioada de reglementare
Planul de afaceri	▪ Cerință pentru toți operatorii sau doar o parte dintre

Măsură de reglementare economica	Elemente de considerat
	aceștia ▪ Reglementare marja de profit ▪ Agrearea planurilor de investiții ▪ Responsabilități avizare/ aprobare plan de afaceri ▪ Responsabilități privind monitorizarea planului de afaceri ▪ Măsuri corective pentru neîndeplinirea angajamentelor
Strategia de tarifare	▪ Mai multe modalități de stabilire a preturilor si tarifelor/ un singur mecanism, bazat pe planul de afaceri ▪ Responsabilități privind aprobarea strategiei de tarifare ▪ Corelare strategie de tarifare cu nivelul redevenței (pe perioada de reglementare)
Nivelul redevenței/ Metoda de calcul	▪ Mecanism de recuperare al echivalentului amortizării ▪ Norme aplicabile tuturor operatorilor/ tratament doar operatorilor reglementați economic ▪ Tratament diferențiat de calcul al redevenței (ex: SAMTID, ISPA, POS Mediu, etc.)/ tratament unitar
Indicele de suportabilitate	▪ Indice de suportabilitate, reglementat prin lege ▪ Marjele de variație ale indicelui de suportabilitate/ prag maximal ▪ Derogări privind suportabilitatea ▪ Mecanisme de compensare pentru persoanele cu venituri mici si foarte mici
Cadrul informațional	▪ Informații minime/obligatorii ce trebuie furnizate de către operatori ▪ Informațiile furnizate de către toți operatorii/ doar operatori reglementați economic ▪ Mecanisme de corectare/validare a informațiilor furnizate de către operatori ▪ Frecvența raportării informațiilor de către operatori

Pe baza acestor măsuri finale de reglementare economică a serviciilor în România, vor fi formulate într-o etapă ulterioară propuneri de modificare a cadrului legislativ aplicabil. Pentru finalizarea acestui demers, Consultantul va avea în vedere si analiza legislației în vigoare, pentru a înțelege mai bine toate

implicațiile juridice dar și nivelul actual de reglementare (profundimea/maturitatea ariei de reglementare).

7.2 Detalii privind noul cadru de reglementare a serviciilor

7.2.1 Principii de aplicare a reglementării economice

Masurile de reglementare economica se vor aplica într-o prima faza doar operatorilor de servicii mari, companii deținute 100% public, respectiv operatorii regionali. După o perioadă tranzitorie, reglementarea economică se va aplica pentru toți operatorii de servicii din sectorul de apa si de canalizare. Cu toate acestea, chiar din prima etapa de implementare, operatorii pot adera si la sistemul bazat pe planul de afaceri, pe baza de voluntariat.

Reglementarea economica va fi pe nivele (masuri graduale si diferențiate in funcție de operatori). Se estimează ca noile masuri de reglementare economică se vor putea aplica începând cu anii 2023-2024 odată cu finalizarea investițiilor din POIM. Pentru operatorii care nu au avut proiecte POIM in implementare, reglementarea economică a serviciilor se va aplica similar celor care au realizat investiții din POIM (începând cu anii 2023-2024)

7.2.2 Perioada de reglementare a serviciilor

Ca regula generala perioada de reglementare economica a serviciilor va fi de 5 ani. Pot fi acceptate derogări de la acesta regula generala, cu precizarea ca perioada minima de reglementare trebuie sa fie de cel puțin 3 ani.

Perioada de reglementare implica stabilirea aceluiași interval de timp atât pentru strategia de tarificare cat si pentru planificarea afacerii.

7.2.3 Cerințe privind elaborarea planului de afaceri

Pe lângă cerința expresă de a elabora planuri de afaceri, ca parte a măsurilor de reglementare economică a serviciilor, în legislație se vor menționa și elementele minime ale planului de afaceri, pentru a asigura un cadru unitar de realizare a acestora.

Conceptual, planul de afaceri va avea atât o componentă operațională, cât și una investițională. Obligatoriu, toate planurile de afaceri vor include și obiective de îmbunătățire a activităților, măsuri de eficientizare, precum și ținte clare pentru perioada reglementată.

Planul de afaceri trebuie realizat în corelare cu Strategia de dezvoltare a serviciilor, elaborată de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară.

Planul de afaceri inițial va fi realizat pe o perioada de 5 ani și ar trebui să aibă ca principale rezultate măsuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarificare.

Planul de afaceri se va baza pe principiile Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu (*HG 677/2017) ca parte a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM dar și pe metodologia și principiile realizării bugetului anual al operatorului regional.

A.N.R.S.C. va aviza planul de afaceri, respectiv componente ale acestuia care au un impact semnificativ asupra reglementării economice a serviciilor. Astfel, distinct fata de strategia de tarificare, A.N.R.S.C. va analiza si aviza cel puțin investițiile propuse de Operatorul de servicii si masuri de eficientizare a operațiunilor.

Acordarea avizului A.N.R.S.C. pe planurile de afaceri va avea prevăzut un termen maximal. In cazul in care operatorul nu obține avizul conform in termenul legal, A.N.R.S.C. poate decide asupra unor componente din planul de afaceri, in mod unilateral.

Chiar dacă planurile de afaceri vor conține și indicatori de performanță, A.N.R.S.C. nu va fi implicat in avizarea acestora, cel puțin in prima faza de implementare a cadrului de reglementare economică a serviciilor.

La realizarea planurilor de afaceri și implicit a proiecțiilor financiare, se are în vedere stabilirea unei marje rezonabile de profit pentru operatorii de servicii deținuți 100% public.

Având în vedere că A.N.R.S.C. va fi implicat în avizarea planurilor de afaceri, autoritatea de reglementare va fi implicata activ in procesul de monitorizare a implementării acestora.

In cazul nerespectării de către operator a condițiilor din Planul de afaceri aprobat se are in vedere aplicarea de masuri corective, inclusiv in ceea ce privește ajustarea viitoare a preturilor si tarifelor.

Aspecte tehnice

Elementele principale care trebuie luate în considerare în realizarea unui plan de afaceri sunt prezentate sintetic în figura următoare:

Figură 5. Elementele planului de afaceri

Sursa: Prelucrare consultant

Celelalte detalii tehnice privind realizarea planului de afaceri (respectiv prognoza cantităților, estimarea costurilor de operare, măsuri de creștere a eficienței, planuri de investiții), așa cum au fost ele preluate în Anexa 3 la prezentul Raport, rămân valabile în continuare.

7.2.4 Cerințe privind stabilirea, ajustarea și modificarea preturilor și tarifelor

Strategia de tarificare va lua în considerare prognoza costurilor de operare, rambursarea serviciului datoriei pentru datoria contractată, și planul de investiții propus din surse proprii.

În cadrul reglementării economice a serviciilor, modificarea și/sau ajustarea preturilor și tarifelor se va face doar în baza strategiei de tarificare aprobate.

Principiilor/ prevederilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu (Hotărârea 677/2017) vor fi similare cu cele care vor sta la baza noului ordin privind modalitatea de stabilire a preturilor și tarifelor, în mod special cu ocazia elaborării strategiei de tarificare.

Ca regulă generală, se va aplica un preț/ tarif unitar. Celelalte tipuri de preturi și tarife nu vor fi luate în calcul la stabilirea strategiei de tarificare. Preturile diferențiate (ex: tarif binom) vor fi stabilite doar în baza unor costuri reale, conform prevederilor legale în vigoare la acest moment.

În contextul reglementării economice a serviciilor, strategia de tarificare ar trebui să fie avizată la nivelul A.N.R.S.C., aceasta fiind avută în vedere pentru realizarea planului de afaceri.

Strategiile de tarificare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și un plan de calculare a redevenței anuale pentru perioada de reglementare propusa.

În normele de reglementare economică a serviciilor se vor introduce criterii/ cerințe de revizuire a strategiilor de tarificare în cazul apariției în piață a unor costuri majorate (salarii, energie electrică, etc.). Niciun preț/ tarif nu poate fi modificat dacă acest lucru nu e prevăzut în strategia de tarificare.

7.2.5 Nivelul redevenței/ Metoda de calcul

Prevederile legale referitoare la redevență, menționate în Legea 51/2006 vor trebui preluate și în Legea nr. 241/2006 (redevență legată de echivalentul amortizării). Mai mult, linii directe privind modul de calcul al redevenței, vor fi detaliate în noul cadru de reglementare economică a serviciilor.

Pentru stabilirea nivelului/cuquantumului redevenței se vor aplica principiile deja formulate în cadrul Hotărârii de Guvern nr. 677/2017.

Odată cu realizarea planului de afaceri, operatorii vor elabora și un plan de calculare a redevenței anuale pentru perioada de reglementare propusa.

Nivelul redevenței se va stabili în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul.

Aspecte tehnice

Redevența viitoare va fi stabilită considerând următoarele principii:

- Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarificare propusa nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarificare precedentă.
- Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții.
- Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eşalonare al includerii graduale a acestora în tarif.
- Nivelul redevenței și includerea eşalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

7.2.6 Rata de suportabilitate

Principiile/ prevederile privind rata de suportabilitate se vor aplica în mod similar celor deja formulate în cadrul Hotărârii de Guvern nr. 677/2017.

Pentru aplicarea corectă și completă a principiilor/ măsurilor legate de rata de suportabilitate, pot fi avute în vedere și alte mecanisme de compensare pentru personale cu venituri mici decât cele reglementate prin legislația actuală.

Aspecte tehnice

Pentru calculul ratei de suportabilitate vor fi luate în considerare următoarele elemente: venitul gospodăriei medii, consumurile individuale medii de apă și apă uzată, dimensiunea medie a gospodăriei, respectiv nivelul tarifelor.

Calcularea indicelui de suportabilitate va fi realizat considerând următoarea abordare:

- Venitului disponibil al gospodăriei medii:
 - Informațiile privind veniturile și cheltuielile gospodăriilor nu sunt disponibile pe județ, astfel încât estimarea venitului mediu disponibil al gospodăriei la nivelul ariei de operare va pleca de la valoarea de la nivel național.
 - Venitul mediu disponibil la nivel național va fi calculat scăzând din venitul total al gospodăriei cheltuielile cu taxe, impozite și alte elemente similare.
 - Venitul mediu disponibil la nivelul ariei de operare va fi estimat aplicând la venitul mediu disponibil la nivel național un factor de ajustare bazat pe raportul dintre salariul mediu brut la nivel de județ și salariul mediu brut la nivel național (ex. dacă salariul mediu brut la nivel de județ este 85% din media națională, se consideră că și venitul mediu disponibil la nivel de județ reprezintă tot 80% din venitul mediu disponibil la nivel național).
 - Venitul mediu disponibil la nivelul județului va fi ajustat anual cu inflația și cu 50% din creșterea în termeni reali a PIB (în linie cu prevederile din Ghidul ACB);
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată: Va fi calculat prin împărțirea cantității facturată de apă și apă uzată la populație la numărul de locuitori conectați;
- Dimensiunea medie a gospodăriei: va fi considerată dimensiunea medie a gospodăriilor comunicată de Institutul Național de Statistică la nivelul județului, iar dacă nu există informații la nivel de județ se va folosi valoarea la nivel de regiune sau la nivel național (nu sunt diferențe majore între regiuni și nivelul național).
- Factura gospodăriei medii va fi calculată considerând consumurile individuale medii, dimensiunea medie a gospodăriei (număr persoane) și tariful mediu la apă și apă uzată din anul respectiv la care se va aplica rata de TVA.

- Indicele de suportabilitate va fi calculat împărțind factura gospodăriei medii la venitul mediu disponibil al gospodăriei și va fi exprimată în procente.

7.2.7 Definirea unui cadru informațional

Informațiile minime/obligatorii ce trebuie raportate de către operatorii de servicii, vor fi stabilite la nivelul A.N.R.S.C. ulterior adoptării noului cadru legislativ de reglementare economică a serviciilor. Cel mai probabil acestea vor fi comunicate tuturor părților interesate prin intermediul unei circulare emise de la nivelul A.N.R.S.C..

Pentru implementarea eficientă a unui cadru de reglementare economică a serviciilor, este necesară considerarea unui mecanism de verificare/ validare a informațiilor raportate de către operatorii de servicii.

Se are în vedere realizarea de către A.N.R.S.C. a unei analize comparative a informațiilor raportate de operatorii de servicii, în vederea asigurării unei reglementări economice a serviciilor eficiente.

Pentru construirea unei baze de date solide la nivelul A.N.R.S.C., se intenționează ca toți operatorii de servicii activi să transmită datele definite în cadrul informațional, chiar dacă nu toți cad sub incidența reglementării economice. În acest sens, se are în vedere și o abordare diferențiată a raportării de informații, ținând cont de tipurile de operatori care furnizează servicii în piață, conform unor criterii apriori definite.

Frecvența raportării informațiilor către A.N.R.S.C. va fi stabilită ulterior la nivelul A.N.R.S.C. (lunar sau trimestrial), cel mai probabil diferențiat pe tipurile de informații solicitate.

Aspecte tehnice

Următorul tabel prezintă sintetic elementele esențiale pentru adoptarea unui cadru informațional.

Tabel 8. Elemente esențiale pentru definirea unui cadru informațional

Tabel	Cerințe de informare la nivel înalt
A	• Populația; • Proprietăți (spații măsurate, nemăsurate, scutite și nule); și • Volumul de apă și volumul și încărcăturile de canalizare.
B	• Resurse; • Rezultate către clienți (de exemplu, spații cu presiune redusă și întreruperi ale serviciului) • Niveluri de servicii către clienți (de exemplu, numărul de întrebări

Tabel	Cerințe de informare la nivel înalt
	și reclamații ale clienților).
C	• Calitatea apei și a mediului și respectarea directivelor UE; • Respectarea parametrilor de calitate a apei potabile; și • Rezultate de mediu.
E	• Costuri bazate pe activitate pe întregul lanț valoric; • Baza activelor, inclusiv lucrări de tratare, conducte de apă, canalizare după mărime și tip; și • Numărul de angajați.
F	• Venituri / cheltuieli; • Bilanț; și • Fluxul de numerar.
G	• Cheltuieli pentru proiecte de apă și apă uzată; și • Cheltuieli pentru întreținerea activelor, îmbunătățirea calității și creșterea.
H	• Stocul de active curent și viitor pe infrastructură / non-infrastructură din clasa de active; • Starea activului; și • Performanța activelor.
J	• Costuri de înlocuire a activelor; și • Durata de viață presupusă a activului.
M	• Venituri din costuri istorice și curente, conturi de cheltuieli și bilanțuri; • Reconcilierea bilanțului istoric al costurilor cu conturile statutare; • Analiza costului curent al mijloacelor fixe după tipul de activ; și • Costurile bazate pe activitate și analiza veniturilor.

8. PROPUNERI DE MODIFICARE A CADRULUI LEGAL DE REGLEMENTARE A SERVICIILOR DE APĂ ȘI DE CANALIZARE DIN ROMÂNIA

8.1 Abordare privind modificarea cadrului legal

Așa cum s-a menționat anterior, plecând de la propunerile agreeate de A.N.R.S.C. cu privire la reglementarea economică a serviciilor, Consultatul va pregăti pachetul de modificări legislative pentru implementarea acestora. Modificarea cadrului legislativ vizează în unele cazuri amendarea prevederilor legale în vigoare, iar în alte cazuri emiterea de noi reglementari (Ordin ale Președintelui A.N.R.S.C.).

Adoptarea unui sistem de reglementarea economica a serviciilor in Romania, presupune mai întâi autorizarea instituțiilor responsabile de a îndeplini noi atribuții de reglementare, precum si limita exercitării acestora.

Astfel, va fi necesară modificarea Legii nr. 241/2006 pentru a menționa în mod expres ca A.N.R.S.C. va putea elabora o metodologie ajustare si modificare a preturilor si tarifelor bazata pe planuri de afaceri, si implicit sa avizeze strategii de tarificare bazate pe planuri de afaceri. Modificările aduse Legii 241/2006 vor fi minimale, creând astfel premisele fundamentale pentru reglementarea economică a serviciilor, masurile detaliate aplicabile noului sistem propus fiind prezentate in legislația terțiară, respectiv norme/reguli aprobate la nivelul autorității de reglementare.

În mod particular, se are în vedere emiterea unei noi metodologii de tarificare privind ajustarea/ modificarea preturilor si tarifelor în cadrul reglementării economice a serviciilor (bazat pe planuri de afaceri), aprobată prin ordin al președintelui A.N.R.S.C., operatorii de servicii nereglementați economic urmând a se supune în continuare prevederilor Ordinului nr.65/2007.

8.2 Armonizarea legislativă/ tehnică legislativă

Pentru definitivarea proiectului/proiectelor de acte normative, Consultantul va urmări armonizarea acestuia/ acestora cu actele normative în vigoare pe linie verticală (acte normative cu forță juridica superioară, respectiv inferioara) sau pe linie orizontala (acte normative cu aceeași forță juridica), urmărind întocmai exigentele stabilite prin Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnica legislativa pentru elaborarea actelor normative. Astfel, tehnica legislativă asigură sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică a actului normativ. Acestea definesc părțile constitutive ale actului normativ, structura, forma și modul de sistematizare a conținutului acestuia, procedeele tehnice privind modificarea, completarea, abrogarea, publicarea și republicarea actelor normative, precum și limbajul și stilul actului normativ propus.

Prima faza în cadrul procedurii de elaborare și aprobare a actului normativ constă în evaluarea preliminară a impactului proiectului de lege, a propunerii legislative și a celorlalte proiecte de acte normative cu scopul de a asigura o fundamentare adecvată a inițiativelor legislative.

Evaluarea preliminară a impactului presupune identificarea și analizarea efectelor economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările propuse, fiind considerată a fi modalitatea de fundamentare pentru soluțiile legislative propuse.

Fundamentarea noii reglementări va avea în vedere atât evaluarea impactului legislației specifice în vigoare la momentul elaborării proiectului de act normativ, cât și evaluarea impactului politicilor publice pe care proiectul de act normativ le implementează, și în mod obligatoriu cu privire la impactul noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Evaluarea preliminară a impactului va fi realizată în parte de Consultant prin Rapoartele elaborate în cadrul Contractului, dar și de către A.N.R.S.C. pe baza propunerilor furnizate în cadrul unor proiecte de consultanță complementare precum și ca urmare a analizelor efectuate de experții A.N.R.S.C., care este inițiatorul proiectului de act normativ.

Forma de redactare a actului normativ

Proiectele de acte normative vor fi redactate în forma prescriptivă proprie normelor juridice, iar prin modul de exprimare trebuie să asigure dispozițiilor sale un caracter obligatoriu. Totodată, dispozițiile cuprinse în actul normativ pot fi, după caz, imperative, supletive, permissive, alternative, derogatorii, facultative, tranzitorii, temporare, de recomandare sau altele asemenea; aceste situații trebuie să rezulte expres din redactarea acestuia.

Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce, fără utilizarea de termeni cu încărcătură afectivă, iar forma și estetica exprimării nu trebuie să prejudicieze stilul juridic, precizia și claritatea dispozițiilor.

Structura actului normativ

Actul normativ va avea următoarele părți constitutive:

- (i) titlul
- (ii) preambulul, dacă este cazul,
- (iii) formula introductivă,
- (iv) partea dispozitivă,
- (v) formula de atestare a autenticității actului.

În cadrul structurii definite articolele pot fi grupate pe capitole, care se pot împărți în secțiuni, iar acestea, după caz, în paragrafe. La elaborarea propunerilor de modificare a legislației este foarte importantă colaborarea cu specialiștii A.N.R.S.C. pentru a asigura o bună înțelegere a tuturor aspectelor reglementate.

9. CONSIDERENTE FINALE

Introducerea unui sistem de reglementare economică a serviciilor reprezintă o provocare pentru orice autoritate de reglementare.

Pentru aceasta, este necesară introducerea unor măsuri graduale și diferențiate de reglementare economică, în funcție de categoria și situația operatorilor de servicii, precum și să se adopte un program de consolidare instituțională la nivelul A.N.R.S.C. și al celorlalte entități implicate în acest proces de reglementare economică.

Totodată, este necesar ca al nivelul A.N.R.S.C. să fie conștientizate riscurile aferente unui astfel de proces și să se adopte măsuri timpurii de prevenire/de tratare a acestora. Printre riscurile cele mai semnificative riscuri cu care se poate confrunta A.N.R.S.C. menționăm:

- Lipsa de suport la nivel politic privind tranziția către noul model de reglementare economică/ gradul de independență al A.N.R.S.C.
- Adoptarea unui model incomplet de reglementare economică, cu impact scăzut asupra îmbunătățirii eficienței sectorului;
- Priorități preponderent pe termen scurt, care nu permit angajarea resurselor într-un proces de tranziție organizațională
- Rezistența inerentă la schimbarea a sistemului (în special din partea operatorilor de servicii);
- Dificultatea colectării datelor de analiză pentru îndeplinirea eficientă a rolului de reglementator economic.

Chiar dacă dificultățile unui astfel de proces sunt deja evidente, trebuie precizat că această nouă abordare în reglementarea serviciilor este singura care poate potența sectorul de apă și de canalizare din România, astfel încât să se asigure o îmbunătățire a eficienței activităților derulate și să continue procesul de conformare cu Directivele UE într-un ritm corespunzător.

Trebuie menționat că adoptarea unui astfel de sistem de reglementare nu reprezintă doar o opțiune de management ci este singura soluție viabilă de consolidare a sectorului prin creșterea eficienței și stimularea investițiilor de dezvoltare. Singurele aspecte de discutat/ decis se referă la calendarul de asigurare a tranziției și diferențierea măsurilor de reglementare economică în funcție de categoria și capacitatea operatorilor de servicii.

Având în vedere nivelul actual de dezvoltare al sectorului de apă și de canalizare din România, cadrul de reglementare economică a serviciilor va trebui dezvoltat gradual, estimând în acest moment că sunt necesare încă două etape ulterioare de consolidare, pentru a ajunge la nivelul dorit de maturitate, stabilitate dar și responsivitate din operatorilor reglementați.

ANEXA 1. ANALIZA CADRULUI LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICA A SERVICIILOR REALIZATA DE SPECIALISTII A.N.R.S.C.

CAPITOLUL I - CADRUL LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICA

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ APLICABILĂ ÎN DOMENIUL REGLEMENTĂRII ECONOMICE A SERVICIILOR DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

Legislația națională în domeniul reglementării economice a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare se regăsește pe site-ul Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (A.N.R.S.C.).

Printre principalele acte normative, în domeniul vizat, amintim:

➤ **Legislație primară:**

- ***Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare***, denumită în continuare Legea nr. 241/2006, care statuează:
 - ✓ principiile care stau la baza fundamentării prețurilor și tarifelor;
 - ✓ sursele de finanțare ale serviciului;
 - ✓ sfera de aplicare al celor 4 (patru) reglementări economice existente la nivel național și competențele conferite, în cadrul fiecărei reglementări economice, autorităților administrației publice locale și respectiv A.N.R.S.C. cu privire la avizarea/aprobarea prețurilor și tarifelor;
 - ✓ măsurile de ordin economico-social pentru asigurarea accesului persoanelor cu venituri reduse la serviciile de alimentare cu apă și de canalizare;
 - ✓ contractarea serviciului și termenele de emitere și de scadență la plată a facturilor emise către utilizatori.
- ***Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 198/2005*** privind constituirea, alimentarea și utilizarea Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare pentru proiectele de dezvoltare a infrastructurii serviciilor publice care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene, cu modificările și completările ulterioare, în continuare, O.U.G. nr. 198/2005 care statuează:
 - ✓ obligativitatea constituirii și includerii în prețuri/tarife a Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare (Fondul IID), destinat asigurării resurselor financiare pentru plata serviciului datoriei și realizarea lucrărilor de întreținere, înlocuire și investiții în infrastructura de apă și apă uzată dezvoltată din fonduri europene nerambursabile;
 - ✓ sursele de alimentare a Fondului IID: dividendele încasate de UAT de la operatorii/operatorii regionali la care sunt acționari,

redevența aferentă bunurilor concesionate, impozitul pe profit plătit de operator UAT, dobânzi aferente disponibilităților Fondului IID, TVA plătit din Fondul IID și recuperat ulterior de la bugetul de stat.

➤ Legislație secundară:

- ***Hotărârea Guvernului nr. 246/2006 pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice***, care reglementează modul de calcul al ratei de suportabilitate pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare;
- ***Hotărârea Guvernului nr. 855/2008 pentru aprobarea actului constitutiv-cadru și a statutului-cadru ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice, cu modificările și completările ulterioare***, care reglementează cadrul instituțional pentru organizarea și funcționarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în sistem regional;
- ***Hotărârea Guvernului nr. 1019/26.10.2000 privind aprobarea metodologiei de stabilire și ajustare a tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul București***, care reprezintă reglementarea economică aplicabilă Contractului de Concesiune nr. 1239/2000 încheiat între municipiul București și operatorul, cu capital social mixt, S.C. APA NOVA București S.A.
- ***Hotărârea Guvernului nr. 149/2002 privind stabilirea și ajustarea tarifelor pentru furnizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul Ploiești, cu modificările și completările ulterioare***, care reprezintă reglementarea economică aplicabilă Contractului de Concesiune din 14.06.2000 încheiat între municipiul Ploiești și operatorul, cu capital social mixt, S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L.
- ***Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, cu modificările și completările ulterioare***, care reprezintă reglementarea economică în baza căreia se realizează strategiile de tarifyare aferente analizelor cost-beneficiu pentru proiectele de investiții finanțate din fonduri nerambursabile;

➤ Legislație terțiară:

- ***Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare***, care reprezintă reglementarea economică aplicabilă prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare furnizate/prestate prin intermediul unei infrastructuri

realizate/dezvoltate din fonduri publice asigurate de la bugetul local și/sau din veniturile proprii ale operatorilor

MODIFICĂRI LEGISLATIVE ADUSE CADRULUI LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ PENTRU TARIFELE AFERENTE PROIECTELOR DE INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURA DE APĂ FINANȚATE DE LA BUGETUL LOCAL

Reglementarea economică pentru fundamentarea prețurilor și tarifelor aferente serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare furnizate/prestate prin intermediul unei infrastructuri realizată/dezvoltată din fonduri publice asigurate de la bugetul local și/sau din veniturile proprii ale operatorilor este aplicată din anul 2007, în conformitate cu **Metodologia de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare aprobată Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007**, care nu a mai suferit modificări.

Singura modificare, de natură administrativă și nu economică, a survenit la nivelul legislației primare, în conformitate cu prevederile nou introduse prin Legea nr. 224/2015 pentru modificarea și completarea Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, intrată în vigoare la data de 2 august 2015, potrivit căreia A.N.R.S.C. a fost învestită cu competența de a aproba prețul de vânzare al apei produse și/sau transportate de către operatorii/operatorii economici care livrează apă în alt sistem de alimentare cu apă, respectiv tariful de epurare al apei uzate pentru operatorii/operatorii economici care preiau apa uzată din alt sistem de canalizare.

MODIFICĂRI LEGISLATIVE ADUSE CADRULUI LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ PENTRU TARIFELE AFERENTE PROIECTELOR DE INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURA DE APĂ FINANȚATE DE LA BUGETUL DE STAT ȘI/SAU DIN FONDURI EUROPENE NERAMBURSABILE

Bazele actualei reglementări economice pentru fundamentarea prețurilor și tarifelor aferente serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare furnizate/prestate prin intermediul unei infrastructuri dezvoltată, integral sau în parte, din fonduri nerambursabile și/sau de la bugetul de stat, au fost stabilite prin prevederile art. III alin. (1) din Legea nr. 224/2015 pentru modificarea și completarea Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, în temeiul căreia a fost elaborată **Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă aprobată prin H.G. nr. 677/2017**.

Plecând de la experiența acumulată anterior din implementarea proiectelor de investiții în infrastructura de apă finanțate prin POS Mediu 2007 - 2013, garantând în același timp utilizarea eficientă a fondurilor publice, modificările aduse de Legea nr. 224/2015 în vederea continuării finanțării din fonduri nerambursabile prin următorul program operațional POIM 2014 - 2020, au urmărit:

- să clarifice unele noțiuni și concepte de bază pentru a garanta certitudine juridică;
- să faciliteze accesarea fondurilor structurale pentru finanțarea proiectelor majore de investiții în infrastructura de apă și apă uzată, prin alinierea politicii tarifare la cadrul de referință european statuat de Regulamentul (UE) nr. 1.303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1.083/2006 al Consiliului, precum și la alte acte relevante, cum sunt Regulamentul delegat (UE) nr. 480/2014 și regulamentele de aplicare ale Comisiei nr. 1.011/2014 și 2015/207;
- să garanteze, în mod particular, implementarea prevederilor art. 101 din Regulamentul (UE) nr. 1.303/2013, potrivit cărora proiectele majore în căutare de sprijin financiar prin fondurile structurale și de investiții necesită pregătirea unei analize cost-beneficiu (ACB) ca parte din cererea de finanțare;
- să sporească gradul de eficiență a cheltuielilor publice, în contextul finanțării acordate de către Comisia Europeană, pentru perioada de programare 2014-2020, prin alinierea la cadrul metodologic general de efectuare a analizei cost-beneficiu furnizat de Comisie, în Ghidul pentru analiza cost-beneficiu a proiectelor de investiții (Ghidul ACB), un instrument de evaluare economică publicat de către Comisie în 2014, disponibil la http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/cba_guide.pdf ;
- să stabilească, pentru prima oară, ca regulile de bază privind elaborarea analizelor cost-beneficiu să fie incluse în legislația secundară (H.G. nr. 677/2017) și să fie obligatorii pentru toți beneficiarii, atât pentru proiectele finanțate de la bugetul de stat cât și pentru proiectele finanțate din fonduri nerambursabile;
- să stabilească atribuțiile autorităților implicate în procesul de elaborare, aprobare și verificare a strategiilor de tarifare aferente analizelor cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă;
- să promoveze principiul solidarității și implementarea prețului/tarifului unic la nivel de județ/zonă, ținând cont de nivelul acceptat al ratei de suportabilitate, pentru dezvoltarea, în comun, de către autoritățile administrației publice implicate a infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare;

- să reglementeze modalitățile de ajustare tarifară și autoritățile competente să avizeze și/sau să aprobe prețurile și tarifele pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare,
- să investească A.N.R.S.C. cu atribuții de aprobare a prețului/tarifului unic pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare furnizate/prestate prin intermediul infrastructurilor de apă și apă uzată finanțate, integral sau în parte, din fonduri nerambursabile.

Principalele modificări legislative aduse cadrului de reglementare economică de Legea nr. 224/2015:

A. Introducerea de noi definiții și noi concepte

Au fost introduse noi definiții pentru a clarifica diferitele **noțiuni utilizate în elaborarea strategiilor de furnizare/prestare și dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare în sistem regional și a politicilor tarifare aferente**, de exemplu: gestionarea în sistem regional a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, operator/operator regional al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, master plan județean/zonal pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, strategia asociației de dezvoltare intercomunitară privind serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, preț/tarif unic, strategia de tarifare.

B. Desemnarea autorităților competente pentru elaborarea și aprobarea master planurilor de dezvoltare a infrastructurii publice de apă și apă uzată

Potrivit prevederilor art. 3 lit. y) din Legea nr. 241/2006, la nivel național, au fost stabilite 3 (trei) tipuri de master planuri (documente de politici publice) pentru planificarea investițiilor pe termen scurt, mediu și lung privind înființarea, dezvoltarea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, astfel:

- 1) master plan județean, elaborat și aprobat de către consiliul județean;
- 2) master plan zonal, elaborat și aprobat de către consiliile județene implicate;
- 3) master plan al municipiului București, elaborat și aprobat de către Consiliul General al Municipiului București.

C. Desemnarea autorităților competente pentru elaborarea și aprobarea strategiilor de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

Potrivit prevederilor art. 3 lit. z) și aa) din Legea nr. 241/2006, în funcție de modul de furnizare/prestare a serviciului, la nivelul unei unități administrativ-teritoriale sau la nivelul ariei de operare a operatorului regional, au fost stabilite 2 (două) strategii (documente de politici publice) privind obiectivele și modul de

dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, detaliat prin programe de investiții multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de apă și de canalizare existente, precum și obiectivele înființării de noi sisteme, astfel:

- 1) strategia locală, elaborată și aprobată de autoritățile administrației publice locale, adoptată la nivelul unei unități administrativ-teritoriale;
- 2) strategia asociației de dezvoltare intercomunitară, elaborată și aprobată de asociația de dezvoltare intercomunitară în numele unităților administrativ-teritoriale pe care le reprezintă, la nivelul ariei de operare existente sau potențiale a operatorului regional.

D. Desemnarea autorităților competente pentru elaborarea și aprobarea strategiilor de tarifyare pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare

Potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 241/2006, strategiile de tarifyare se elaborează în conformitate cu prevederile din Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, aprobată prin hotărâre a Guvernului (H.G. nr. 677/2017).

Dispozițiile legale în vigoare nu impun obligații cu privire la elaborarea strategiilor de tarifyare în cazul proiectelor de investiții în infrastructura de apă și apă uzată dezvoltate/finanțate din fonduri alocate de la bugetul local.

Pentru proiectele de investiții în infrastructura de apă și apă uzată finanțate, integral sau în parte, din fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, strategiile de tarifyare se elaborează și se aprobă de către:

- a) autoritățile administrației publice locale, în cazul în care serviciul de alimentare cu apă și de canalizare este furnizat/prestat de către operatorul căruia unitatea administrativ-teritorială i-a delegat gestiunea serviciului, potrivit prevederilor art. 12 alin. (1) lit. l) din Legea nr. 241/2006;
- b) se elaborează de către ADI și se aprobă prin hotărâre a fiecărei unități administrativ-teritoriale membre a asociației de dezvoltare intercomunitară, în cazul în care serviciul de alimentare cu apă și de canalizare este furnizat/prestat de către operatorul regional căruia asociația de dezvoltare intercomunitară, în numele și pe seama unităților administrativ-teritoriale membre, i-a delegat gestiunea serviciului, potrivit prevederilor art. 35 alin. (3) din Legea nr. 241/2006.

E. Condiționarea finanțării proiectelor dezvoltate din fonduri de la bugetul de stat și/sau fonduri nerambursabile de adoptarea strategiei tarifyare

Potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (3) teza 2 din Legea nr. 241/2006, elaborarea și aprobarea strategiei tarifyare constituie condiție de finanțare a

proiectelor de investiții în infrastructura de apă realizate din fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile și se verifică de către:

- a) ministerul de resort (Ministerul Lucrărilor Publice Dezvoltării și Administrației - MLPDA) pentru proiectele de investiții finanțate prin Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL) din fonduri de la bugetul de stat;
- b) Administrația Fondului pentru Mediu (AFM) pentru proiectele de investiții finanțate prin Programul vizând protecția resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare din fonduri de la bugetul general consolidat (Fondul pentru mediu);
- c) Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) pentru proiectele de investiții finanțate prin Programul Național pentru Dezvoltare Rurală (PNDR) din fonduri nerambursabile FEADR (Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală);
- d) Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Infrastructură Mare (AM POIM) pentru proiectele de investiții finanțate prin Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) din fonduri nerambursabile FEDR și FC (Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune).

F. Instituirea tipurilor de prețuri și tarife pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare în funcție de sursa de finanțare a proiectelor de investiții

Pentru prima oară, în legislația națională, au fost instituite 2 (două) tipuri de prețuri și tarife pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare în funcție de cele 3 (trei) surse de finanțare a proiectelor de investiții în infrastructura de apă din fonduri publice (de la bugetul local, de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile), astfel:

- 1) **preț/tarif**, pentru proiectele de investiții finanțate de la bugetul local și din fonduri private, fundamentat pe elemente de cheltuieli în conformitate cu normele metodologice elaborate și aprobate de A.N.R.S.C. (Ordinul nr. 65/2007), potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (5) din Legea nr. 241/2006;
- 2) **preț unic/tarif unic**, pentru proiectele de investiții finanțate de la bugetul de stat prin PNDL și pentru proiectele de investiții finanțate din fonduri nerambursabile prin PNDR, aplicat de către operator în toate localitățile aparținătoare unității administrativ-teritoriale, precum și pentru proiectele de investiții finanțate din fonduri nerambursabile prin POIM, aplicat de către operatorul regional în toate unitățile administrativ-teritoriale membre ADI, fundamentat în conformitate cu Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura

de apă aprobată prin H.G. nr. 677/2017, potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 241/2006.

G. Stabilirea procedurilor de ajustare tarifară

Potrivit dispozițiilor legale în vigoare, la nivel național, sunt aplicabile 5 (cinci) proceduri de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, astfel:

- 1) în baza Fișelor de fundamentare pe elemente de cheltuieli, întocmite de către operatori în conformitate cu normele metodologice emise de A.N.R.S.C. (Ordinul nr. 65/2007), în cazul serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare care se furnizează/prestează prin intermediul unei infrastructuri publice care se dezvoltă/extinde din fonduri publice de la bugetul local și/sau din fonduri private;
- 2) în baza strategiei de tarifyare aferentă analizei cost-beneficiu a proiectului de investiții din contractul de delegare, în cazul serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare care se furnizează/prestează prin intermediul unei infrastructuri publice care se dezvoltă/extinde din fonduri publice de la bugetul de stat (PNDL) și/sau din fonduri nerambursabile (PNDR și POIM);
- 3) în baza regulilor și formulelor din contractul de împrumut încheiat de către operatori pentru partea de cofinanțare a proiectelor de investiții finanțate din fonduri nerambursabile;
- 4) în baza regulilor și formulelor din contractul de delegare stabilite prin hotărâre adoptată de către autoritatea deliberativă a unității administrativ-teritoriale sau, după caz, de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară, în cazul serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare care se furnizează/prestează prin intermediul unei infrastructuri publice care se dezvoltă/extinde din alte surse de finanțare decât fondurile nerambursabile;
- 5) în baza regulilor și formulelor din contractul de delegare stabilite prin hotărâre a Guvernului.

H. Desemnarea A.N.R.S.C. cu atribuții de aprobare a prețurilor și tarifelor unice pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare

Pentru prima oară, în legislația națională, conform prevederilor art. 35 alin. (4) teza 2 din Legea nr. 241/2006, **A.N.R.S.C. a fost investită cu competența de a aproba ajustările ulterioare ale prețului/tarifului unic** pentru operatorii/operatorii regionali care implementează proiecte de investiții finanțate din fonduri publice asigurate, integral sau parțial, de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, în conformitate cu strategia de tarifyare și cu formulele prevăzute în contractul de delegare a gestiunii și/sau în contractele de cofinanțare, anexe la contractul de delegare, competență care, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 224/2015, a fost exercitată de către ADI.

AUTORITĂȚI IMPLICATE ÎN PROCESUL DE STABILIRE, AJUSTARE ȘI MODIFICARE A PREȚURILOR ȘI TARIFELOR PENTRU SERVICIILE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

În conformitate cu prevederile art. 35 și art. 36 din Legea nr. 241/2006, sunt stabilite pentru UAT, ADI și A.N.R.S.C. competențe partajate cu privire la avizarea și/sau aprobarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare în funcție de sursa de finanțare a proiectelor de investiții în infrastructura de apă din fonduri publice (de la bugetul local, de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile), astfel:

- 1) pentru operatorii/operatorii regionali care nu dezvoltă investiții în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare din fonduri publice asigurate, integral sau parțial, de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, aprobarea stabilirii, ajustării sau modificării prețurilor și tarifelor se face prin hotărâre adoptată de către autoritatea deliberativă a administrației publice locale sau, după caz, de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară, în baza avizului de specialitate emis de A.N.R.S.C. în conformitate cu prevederile din Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (8) din Legea nr. 241/2006, respectiv: *Stabilirea, ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare care se furnizează/prestează prin intermediul unei infrastructuri publice care se dezvoltă/extinde din alte surse de finanțare decât cele menționate la alin. (2), se aprobă prin hotărâri ale autorităților deliberative ale unităților administrativ-teritoriale sau, după caz, cu respectarea mandatului încredințat, prin hotărâri ale adunărilor generale ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în baza avizului de specialitate eliberat de A.N.R.S.C.;*
- 2) pentru operatorii regionali care dezvoltă investiții în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare din fonduri nerambursabile, aprobarea ajustării sau modificării prețurilor și tarifelor unice se face, în funcție de stadiul lansării aplicațiilor pentru noile proiecte de investiții finanțate prin POIM 2014-2020, astfel:
 - (i) pentru operatorii regionali la care strategia de tarificare POS Mediu a expirat, prin hotărâre adoptată de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară în baza avizului de specialitate emis de A.N.R.S.C. în conformitate cu normele metodologice aprobate prin Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007;
 - (ii) pentru operatorii regionali la care strategia de tarificare POS Mediu (ajustarea în termeni reali) a expirat, dar în Contractul de împrumut este prevăzut că ajustarea prețului/tarifului unic se face, în continuare,

numai cu inflația, prin hotărâre adoptată de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară în baza avizului de specialitate emis de A.N.R.S.C. în conformitate cu formula de ajustare prevăzută în contractul de împrumut, potrivit dispozițiilor art. 36 alin. (5) din Legea nr. 241/2006, respectiv *Avizarea prețurilor și tarifelor pentru operatorii cuprinși în programe de finanțare externă se realizează de către A.N.R.S.C., în conformitate cu prevederile acordului de împrumut.*;

- (iii) pentru operatorii regionali la care a fost extinsă strategia de tarificare POS Mediu, pe perioada implementării proiectelor fazate, se face prin hotărâre adoptată de către adunarea generală a asociației de dezvoltare intercomunitară în baza avizului de specialitate emis de A.N.R.S.C., în cazul în care tariful inițial nu a fost avizat de A.N.R.S.C., ori prin decizie de aprobare a prețului/tarifului unic emisă de A.N.R.S.C., în cazul în care tariful inițial este avizat de A.N.R.S.C., în baza strategiei de tarificare și formulei de ajustare din contractul de delegare, în conformitate cu dispozițiile art. 36 alin. (2) din Legea nr. 241/2006, respectiv *În cazul gestiunii delegate, ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor se poate face și pe baza unor reguli ori formule de calcul convenite prin contractul de delegare a gestiunii serviciului între autoritățile administrației publice locale sau, după caz, între asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare și operator și avizate de A.N.R.S.C. În acest caz, A.N.R.S.C. va aplica aceste reguli sau formule pentru eliberarea avizului de specialitate sau pentru aprobarea ajustării propuse de operator, după caz, conform competențelor prevăzute la art. 35 alin. (4).*
- (iv) pentru operatori regionali care au aprobată și inclusă, în contractul de delegare, strategia de tarificare POIM, prin decizie de aprobare a prețului/tarifului unic emisă de A.N.R.S.C., în baza strategiei de tarificare și formulei de ajustare prevăzută în contractul de delegare, în conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (4) teza 2 din Legea nr. 241/2006, respectiv *După stabilire, ajustările ulterioare ale prețului/tarifului unic se aprobă de către A.N.R.S.C. în conformitate cu strategia de tarificare și cu formulele prevăzute în contractul de delegare a gestiunii și/sau în contractele de cofinanțare, anexe la contractul de delegare.*

CAPITOLUL II - ANALIZA REGLEMENTĂRILOR ECONOMICE

2.1. ANALIZA REGLEMENTĂRII ECONOMICE AFERENTĂ PREȚURILOR ȘI TARIFELOR PENTRU SERVICIILE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE PRESTATE PRIN INTERMEDIUL INFRASTRUCTURII SPECIFICE REALIZATĂ DIN FONDURI PUBLICE ASIGURATE DE LA BUGETUL LOCAL ȘI/SAU VENITURILE PROPRII ALE OPERATORILOR

2.1.1. CADRUL GENERAL

În conformitate cu principiul care stă la baza formării tuturor prețurilor și tarifelor pentru serviciile de utilități publice, statuat la art. 43 alin. (2) lit. d) din Legea nr. 51/2006, respectiv *recuperarea în totalitate de către operatori a costurilor furnizării/prestării serviciilor*, A.N.R.S.C. a elaborat conform competențelor conferite de art. 16 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 241/2006, **Metodologia de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare aprobată prin Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007**, act normativ care reprezintă reglementarea economică în baza căreia se aprobă prețurile și tarifele, în cazul în care finanțarea proiectelor de investiții în infrastructura de apă și apă uzată se realizează din fonduri publice asigurate de la bugetul local și/sau din veniturile proprii ale operatorilor.

Potrivit dispozițiilor art. 35 alin. (8) din Legea nr. 241/2006, stabilirea, ajustarea sau modificarea nivelului prețurilor și tarifelor se aprobă de către autoritatea deliberativă a UAT/ADI, în baza avizului de specialitate emis de A.N.R.S.C., la solicitarea operatorilor.

În vederea obținerii avizului de specialitate, operatorii transmit la A.N.R.S.C. o documentație de avizare a prețurilor/tarifelor, care cuprinde:

- a) cererea de stabilire, ajustare sau modificare, după caz;
- b) fișele de fundamentare pentru stabilirea, respectiv pentru ajustarea sau modificarea prețurilor la apă și/sau, după caz, a tarifelor la canalizare, întocmite cu respectarea structurii pe elemente de cheltuieli din fișele corespondente, anexe la metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007;
- c) memoriu tehnico-economic prin care se justifică oportunitatea și necesitatea stabilirii, ajustării sau modificării prețurilor și tarifelor;
- d) alte date, informații și documente justificative necesare fundamentării nivelului fiecărui element de cheltuială aferent prețurilor și tarifelor propuse.

Activitatea de avizare a nivelului prețurilor și tarifelor desfășurată de A.N.R.S.C. este complexă și presupune efectuarea de calcule matematice riguroase pentru evaluarea nivelului fiecărui element de cheltuială, bazate exclusiv pe datele și informațiile financiar-contabile cuprinse în documentele prezentate de operatori, corelate cu datele tehnice privind consumurile specifice de energie și materiale necesare în procesul de producție.

Profesionalismul experților A.N.R.S.C. în avizarea corectă a nivelului prețurilor și tarifelor este recunoscut de către autoritățile administrației publice locale și se reflectă în procentul semnificativ de aprobare de către APL/ADI (99,99%) a prețurilor și tarifelor la nivelul avizat de către A.N.R.S.C.

2.1.2. STABILIREA PREȚURILOR ȘI TARIFELOR

Stabilirea de prețuri și tarife înseamnă, potrivit prevederilor art. 4 lit. b) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, *operațiunea de analiză, pentru operatorii sau operatorii economici nou-intrați pe piață, a calculației prețurilor și tarifelor, potrivit metodologiei elaborate și aprobate de autoritatea de reglementare competentă, prin care se stabilesc structura și nivelurile prețurilor și tarifelor.*

Avizarea/aprobarea stabilirii nivelului prețurilor și tarifelor de către A.N.R.S.C. și respectiv aprobarea stabilirii nivelului acestora de către autoritățile deliberative ale UAT/ADI se face numai în cazul gestiunii directe, respectiv numai pentru operatorii înființați de către unitățile administrativ-teritoriale cărora le sunt încredințate/atribuite direct serviciile de alimentare cu apă și de canalizare.

A.N.R.S.C. nu avizează și autoritățile deliberative ale UAT/ADI /nu aprobă stabilirea nivelului prețurilor și tarifelor în cazul gestiunii delegate, respectiv în cazul atribuirii contractelor de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare către operatori de tip societăți cu capital social privat.

În cazul gestiunii delegate, prețurile/tarifele contractului pe care operatorul are dreptul să le practice la data începerii contractului sunt cele stabilite în cadrul procedurii de atribuire, indiferent dacă acestea au fost negociate direct în cadrul unei proceduri de *negociere fără invitație prealabilă la o procedură concurențială de ofertare* sau ofertate în cadrul unei proceduri competitive de atribuire a contractului de delegare de tip concesiune servicii prin aplicarea criteriului *ofertei celei mai avantajoase din punct de vedere economic* prevăzut la art. 86 alin. (1) din Legea nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii ori, în cazul atribuirii unui contract de delegare de tip de achiziție publică de servicii, prin aplicarea unuia dintre criteriile de atribuire prevăzute la art. 209 alin. (3) din Legea nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale (care transpune Directiva 2014/25/UE a privind achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale), respectiv *Pentru determinarea ofertei celei mai avantajoase din punct de vedere economic în conformitate cu dispozițiile alin. (2), entitatea contractantă are dreptul de a aplica unul dintre următoarele criterii de atribuire:*

- a) *prețul cel mai scăzut;*
- b) *costul cel mai scăzut;*
- c) *cel mai bun raport calitate-preț;*
- d) *cel mai bun raport calitate-cost.*

Astfel, în cazul gestiunii delegate, autoritățile administrației publice locale/asociațiile de dezvoltare intercomunitară au obligația să includă în contractele de delegare a gestiunii prețurile/tarifele ofertate în cadrul procedurii de atribuire, care sunt la nivelul cel mai scăzut pe care piața îl poate oferi, fără ca acestea să mai fie supuse aprobării consiliilor locale sau, după caz, adunării generale a asociației de dezvoltare intercomunitară.

Indiferent de modalitatea de gestiune în care se prestează serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, directă sau delegată, nivelul prețurilor și tarifelor stabilite direct sau, după caz, nivelul prețurilor și tarifelor ofertate/negociate în cadrul procedurii de atribuire a contractului de delegare, se fundamentează de către operatori în conformitate cu structura pe elemente de cheltuieli din fișele de fundamentare pentru stabilirea prețului la apă și respectiv pentru stabilirea tarifului la canalizare, anexele 1a) și 1b) la Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007.

Prețurile și tarifele se fundamentează de către operatori, cu respectarea structurii pe elemente de cheltuieli specifică serviciului, pe baza cheltuielilor de producție și exploatare, a cheltuielilor de întreținere și reparații, a amortismentelor aferente capitalului imobilizat în active corporale și necorporale, a costurilor pentru protecția mediului, a costurilor financiare asociate creditelor contractate, a costurilor derivând din contractul de delegare a gestiunii, a cotei de pierderi de apă din sistem, justificate de starea tehnică a acestuia, a cotei pentru crearea surselor de dezvoltare și modernizare a sistemelor de utilități publice, inclusiv a unei cote de profit.

Structurile pe elemente de cheltuieli pentru stabilirea prețului la apă și respectiv pentru stabilirea tarifului la canalizare, prevăzute în anexele 1a) și 1b) la Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, sunt concepute cu respectarea principiilor economice, și cuprind datele specifice fiecărui serviciu care se iau în calcul la fundamentarea nivelului prețului/tarifului, precum apa brută cumpărată, apa livrată pe categorii de consumatori, pierderi de apă în sistem, apa uzată și meteorică procesată, energie electrică consumată, număr salariați, salariul mediu brut, inclusiv cu evidențierea tuturor elementelor de cheltuieli, astfel încât să poată fi analizată evoluția acestora iar prețul/tarifalul avizat să asigure desfășurarea activității în condiții de eficiență economică a operatorului, plus un profit rezonabil.

Anumite elemente de cheltuieli, precum cota de dezvoltare și cota de pierderi de apă justificată de starea tehnică a sistemului se includ în nivelul prețului/tarifului numai după aprobarea acestora prin hotărâre adoptată de către autoritățile administrației publice locale implicate, în conformitate cu prevederile art. 7 alin. (1) și (4) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007.

Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007 reglementează inclusiv modul de fundamentare a nivelului cheltuielilor indirecte și cheltuielilor generale ale societății cazul în care operatorul sau operatorul economic desfășoară și alte activități, prin utilizarea unor chei de repartizare a acestora pe fiecare activitate.

Probleme apărute în practică la stabilirea nivelului prețurilor și tarifelor:

- ✓ capacitatea redusă a operatorilor din zona rurală de a fundamenta și justifica nivelul prețurilor/tarifelor;
- ✓ aprobarea stabilirii prețurilor și tarifelor de către autoritățile administrației publice locale fără avizul A.N.R.S.C., de regulă la un nivel care nu asigură sustenabilitatea furnizării/prestării serviciului de către operator;
- ✓ subevaluarea prețurilor și tarifelor prin neincluderea redevenței, a reparațiilor în regie sau cu terții și/sau a cotei de pierderi de apă în nivelul acestora;
- ✓ neaprobarea cotei de dezvoltare ca potențială sursă de finanțare pentru proiectele de investiții în infrastructura de apă necesare conformării la țintele asumate de România prin legislația națională care transpune directivele europene din domeniu.

2.1.3. AJUSTAREA PREȚURILOR ȘI TARIFELOR

Ajustarea de prețuri și tarife înseamnă, potrivit prevederilor art. 4 lit. c) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, *operațiunea de analiză a nivelului prețurilor și tarifelor existente și a structurii acestora, potrivit metodologiei elaborate și aprobate de autoritatea de reglementare competentă, prin care se asigură corelarea nivelului prețurilor și tarifelor stabilite anterior cu evoluția generală a prețurilor și tarifelor din economie.*

Avizarea ajustării prețurilor și tarifelor se face de către A.N.R.S.C. în limita parametrului de ajustare prevăzut în actul de atribuire a serviciului, în conformitate cu semnificația acestei noțiuni prevăzută la art. 4 lit. l) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, *parametru de ajustare - indicator la modificarea căruia se pot ajusta periodic prețurile și tarifele. Pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare parametrul de ajustare este indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică sau alt parametru de ajustare stabilit prin contractul de delegare a gestiunii serviciului.*

Parametrul de ajustare prevăzut în toate actele existente de atribuire a serviciului, respectiv hotărâri de dare în administrare și contracte de delegare, este Indicele prețului de consum total (IPC total) comunicat de Institutul Național de Statistică.

Prețurile și tarifele pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare se pot ajusta periodic, la un interval de minimum 3 luni, pe baza

cererilor primite de la operatori, în baza creșterii indicelui prețului de consum total față de nivelul existent la data stabilirii sau, după caz, la data precedentei avizări.

Nivelul ajustat al prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare se determină pe baza analizei situației economico-financiare a operatorilor, precum și a influențelor reale primite în costuri determinate de evoluția indicelui prețului de consum total pe economie, în baza fișei de fundamentare pentru ajustarea sau modificarea prețului la apă și/sau a fișei de fundamentare pentru ajustarea sau modificarea tarifului de canalizare, prevăzute în anexele nr. 2a) și 2b) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007.

Metodologia de ajustare a prețurilor și tarifelor aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007 prevede analizarea fiecărui element de cheltuială din prisma influenței primite în costuri de evoluția IPC total și nu indexarea directă cu rata inflației, având în vedere că anumite elemente de cheltuieli nu sunt influențate de evoluția inflației, precum cheltuielile cu apa brută, cota de dezvoltare, amortizarea bunurilor aflate în proprietatea operatorului sau cota de profit.

Probleme apărute în practică la ajustarea nivelului prețurilor și tarifelor:

- ✓ redevența inclusă în preț/tarif este la un nivel mai mic decât cel avizată anterior sau calculată potrivit clauzelor din contractul de delegare;
- ✓ cota de pierderi de apă inclusă în preț este la un nivel mai mare decât cea avizată anterior sau aprobată de către autoritatea administrației publice locale;
- ✓ cota de profit nu se menține la nivelul avizat anterior.

2.1.4. MODIFICAREA PREȚURILOR ȘI TARIFELOR

Modificarea de prețuri și tarife înseamnă, potrivit prevederilor art. 4 lit. d) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, *operațiunea de analiză a nivelului prețurilor și tarifelor actuale și a structurii acestora, potrivit metodologiei elaborate și aprobate de autoritatea de reglementare competentă, aplicabilă în situațiile în care intervin schimbări majore în structura costurilor care conduc la recalcularea prețurilor și tarifelor existente.*

Conform definiției, modificarea prețurilor și tarifelor poate fi inițiată atât în cazul în care nivelul prețurilor/tarifelor propuse este peste nivelul rezultat din aplicarea parametrului de ajustare, cât și în cazul în care este necesară o modificare a structurii costurilor, ca urmare a eliminării sau introducerii unor noi elemente de cheltuieli, precum contribuții, taxe, impozite prevăzute în Codul

fiscal și/sau a altor cheltuieli stabilite în legislația privind calitatea apei potabile ori în legislația pentru protecția mediului.

Operatorii pot solicita, potrivit prevederilor art. 19 din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, avizarea modificării nivelului prețurilor și tarifelor, fundamentat pe elemente de cheltuieli potrivit fișelor din anexele 2a) și 2b), în următoarele situații:

a) la modificarea majoră a costurilor, determinată de punerea în funcțiune a unor instalații și utilaje pentru îmbunătățirea calitativă a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare și numai după intrarea în exploatare a acestora;

b) pentru cazurile care conduc la modificarea structurală a costurilor sau a cantităților produse, transportate sau distribuite ori la modificarea condițiilor de producție, transport sau distribuție, care determină modificarea costurilor cu o influență mai mare de 5% pe o perioadă de 3 luni consecutive.

A.N.R.S.C. analizează propunerile înaintate de operatori pentru modificarea prețurilor și tarifelor

Metodologia de modificare a prețurilor și tarifelor aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007 stabilește că A.N.R.S.C. analizează propunerile înaintate de către operatori criteriile având în vedere următoarele criterii:

a) pentru cheltuielile cu apa brută, energia electrică și materialele, cu pondere semnificativă în costuri, se ia în calcul modificarea prețurilor de aprovizionare față de precedentă avizare, în limita prețurilor de piață;

b) consumurile specifice de energie și materiale vor fi luate în calcul la nivelul celor avute în vedere la avizarea precedentă sau la nivelul rezultat ca urmare a intrării în exploatare a unor instalații și utilaje pentru îmbunătățirea calitativă a serviciilor publice;

c) cheltuielile cu personalul se fundamentează în funcție de legislația în vigoare, corelată cu principiul eficienței economice;

d) cheltuielile cu amortizarea și/sau redevența se iau în calcul, respectându-se reglementările legale în vigoare;

e) în prețul de livrare al apei se vor include pierderile de apă din sistemul de producere, transport și distribuție, aprobate de autoritățile administrației publice locale;

f) cantitățile de apă livrate și de ape reziduale procesate se vor lua în calcul la nivelul la care se face propunerea sau la nivelul rezultat ca urmare a punerii în funcțiune a unor instalații și utilaje pentru îmbunătățirea calitativă a serviciilor publice;

g) cota de profit se menține la nivelul avizat anterior, iar Fondul IID se va determina potrivit prevederilor legale în vigoare.

Probleme apărute în practică la modificarea nivelului prețurilor și tarifelor:

- ✓ aceleași ca la ajustarea prețurilor și tarifelor;

- ✓ fundamentarea cheltuielilor cu salariile personalului prin includerea costurilor estimate pentru posturile vacante;
- ✓ modificarea cheii de repartizare a cheltuielilor indirecte și generale ale societății preponderent către activitatea care aduce mai multe venituri;
- ✓ luarea în calcul a unor cantități de apă livrată, respectiv de apă uzată și meteorică procesată, mai mici decât cele realizate.

Analizarea și evaluarea propunerilor de ajustare/modificare a nivelului prețurilor și tarifelor este complexă și are un impact social deosebit, având în vedere procentul ridicat, de peste 80%, corecții negative făcute de A.N.R.S.C. față de nivelul solicitat de către operatori.

2.1.5. METODOLOGIA APLICABILĂ PREȚURILOR ȘI TARIFELOR COMPUSE

În vederea punerii în aplicare a prevederilor art. 36 alin. (3) din Legea nr. 241/2006, potrivit căreia *Operatorul are dreptul de a propune tarife compuse stabilite conform unei metodologii elaborate și aprobate de A.N.R.S.C., care cuprind o componentă fixă, proporțională cu cheltuielile necesare pentru menținerea în stare de funcționare și exploatarea în condiții de siguranță și eficiență a sistemului de alimentare cu apă și de canalizare, și una variabilă, în funcție de consumul de apă, respectiv de cantitatea de ape uzate evacuate, înregistrate la utilizatori*, A.N.R.S.C. a conceput structura pe elemente de cheltuieli din fișele de fundamentare, prevăzute în anexele nr. 2a) și 2b) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, defalcată pe elemente de cheltuieli corespunzătoare cheltuielilor fixe și pe elemente de cheltuieli corespunzătoare cheltuielilor variabile, astfel încât operatorii să aibă posibilitatea de a supune avizării/aprobării prețuri/tarife compuse (binom).

Potrivit prevederilor art. 24 alin. (1) din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007, prețurile și tarifele compuse pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare se stabilesc potrivit formulei:

$P = a + b$, unde:

a - (lei/consumator) reprezintă partea fixă a prețului/tarifului și se calculează potrivit formulei:

$$a = \frac{(C(f) + C(f) \times r\% + C(f) \times d\%)}{Q} \times Q(\text{medie/cs}), \text{ unde:}$$

$C(f)$ = cheltuieli fixe;

$r\%$ = cota de profit a operatorului sau a operatorului economic;

$d\%$ = cota de dezvoltare;

Q = cantitatea programată la nivelul anului în care se face propunerea;

$Q(\text{medie/cs})$ = cantitatea medie lunară pe consumator.

Q(medie/cs casnici) se determină ca raport între cantitatea medie lunară livrată consumatorilor casnici și numărul mediu al consumatorilor.

Q(medie/cs rest utilizatori) se va determina în două sau mai multe tranșe, în funcție de cantitățile contractate.

Q(medie/cs rest utilizatori) se va determina astfel încât să reflecte cât mai fidel cantitatea de apă contractată de utilizator;

b - preț/tarif pe mc reprezintă partea variabilă a prețului/tarifului și se determină potrivit formulei:

$$b = \frac{(C(v) + C(v) \times r\% + C(v) \times d\%)}{Q}, \text{ unde:}$$

C(v) = cheltuieli variabile;

r% = cota de profit a operatorului sau a operatorului economic;

d% = cota de dezvoltare;

Q = cantitatea programată la nivelul anului în care se face propunerea.

Ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor compuse la serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare se face în baza aceluiași criterii stabilite la ajustarea sau modificarea prețurilor/tarifelor.

În prezent, nici un operator din România nu practică prețuri/tarife compuse, acestea fiind neatractive pentru operatori, având în vedere că cheltuielile fixe reprezintă circa 70% - 80 % din total cheltuieli, ca urmare a gradului redus de automatizare și de eficiență a personalului.

2.1.6. ASPECTE PRIVIND IMPLEMENTAREA REGLEMENTĂRII ECONOMICE

Metodologia aprobată prin Ordinul nr. 65/2007 permite atât operatorilor cât și A.N.R.S.C. fundamentarea, respectiv analiza și evaluarea, rapidă a nivelului prețurilor și tarifelor, în cel mult 30 de zile.

Stabilirea prețurilor/tarifelor și ajustările tarifare se bazează pe costuri istorice, fără strategii de tarification și/sau planuri de investiții.

Cu toate că în structura pe elemente de cheltuieli a prețului la apă, respectiv a tarifului de canalizare, sunt prevăzute toate componentele pentru constituirea sursei proprii de finanțare a investițiilor necesare conformării la directivele europene, aproape toate autoritățile administrației publice locale sunt interesate de menținerea prețurilor și tarifelor la un nivel cât mai scăzut, fără a aproba, din considerente electorale, includerea în nivelul prețului/tarifului a redevenței corespunzătoare infrastructurii de apă concesionate propriului operator, a unei cote de dezvoltare sau a unui profit reinvestit.

În plus, cota de pierderi de apă nu este aprobată ori este aprobată la un nivel infim de către autoritățile administrației publice locale, sub cel prevăzut în normativele tehnice.

Toate aceste aspecte legate de neincluderea de către autoritățile administrației publice locale a tuturor cheltuielilor în nivelul prețurilor și tarifelor conduce la diferențe evidente în raport cu prețurile și tarifele practicate de către operatorii regionali, la neasigurarea costurilor de întreținere și de reînnoire a infrastructurii existente, și nu în ultimul rând la neatingerea Țintelor de conformare de care sunt responsabile.

2.2. ANALIZA REGLEMENTĂRII ECONOMICE AFERENTĂ PREȚURILOR ȘI TARIFELOR PENTRU SERVICIILE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE PRESTATE PRIN INTERMEDIUL INFRASTRUCTURII SPECIFICE DEZVOLTATĂ DIN FONDURI EUROPENE NERAMBURSABILE ȘI/SAU DE LA BUGETUL DE STAT

2.2.1. CADRUL GENERAL

Reglementarea economică care stă la baza elaborării strategiilor de tarifare aferente proiectelor de investiții în sistemele de alimentare cu apă și de canalizare care se dezvoltă din fonduri publice asigurate, integral sau în parte, de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, pentru care finanțarea serviciului se face prin aplicarea de către operator a prețului/tarifului unic este **Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă aprobată prin H.G. nr. 677/2017, cu modificările și completările ulterioare.**

În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (4) din Legea nr. 241/2006, atribuțiile A.N.R.S.C. sunt limitate la aprobarea prețului/tarifului unic pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare în conformitate cu strategia de tarifare și cu formulele prevăzute în contractul de delegare a gestiunii și/sau în contractele de cofinanțare, anexe la contractul de delegare.

2.2.2. PROCEDURILE DE AVIZARE/APROBARE A PREȚULUI/TARIFULUI UNIC APLICABILE OPERATORILOR REGIONALI

În funcție de stadiul lansării aplicațiilor pentru noile proiectele de investiții finanțate prin POIM 2014-2020, operatorii regionali se pot afla într-una din următoarele 5 situații:

- 1) Operatori regionali la care strategia de tarifare POS Mediu a expirat, caz în care se aplică normele metodologice aprobate prin Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007, iar ADI aprobă prețul/tariful unic în baza avizului A.N.R.S.C.;
- 2) Operatori regionali la care strategia de tarifare POS Mediu (ajustarea în termeni reali) a expirat, dar au stabilit, prin Contractul de împrumut, ca ajustarea prețului/tarifului unic să se facă, în continuare, numai cu inflația, caz în care se aplică formula de ajustare prevăzută în contractul de împrumut, iar ADI aprobă prețul/tariful unic în baza avizului A.N.R.S.C.;
- 3) Operatori regionali la care strategia de tarifare POS Mediu (ajustarea în termeni reali) a expirat, dar au stabilit, prin contractul de delegare, ca

ajustarea prețului/tarifului unic să se facă, în continuare, numai cu inflația, caz în care se aplică formula de ajustare prevăzută în contractul de delegare, iar ADI aprobă prețul/tarifului unic în baza avizului A.N.R.S.C.;

- 4) Operatori regionali care au extins strategia de tarifare POS Mediu, pe perioada implementării proiectelor fazate, caz în care se aplică strategia de tarifare din contractul de delegare, iar A.N.R.S.C. aprobă prețul/tarifului unic, dacă operatorul respectă strategia tarifară;
- 5) Operatori regionali care au aprobată și inclusă, în contractul de delegare, strategia de tarifare POIM, caz în care A.N.R.S.C. aprobă prețul/tarifului unic.

2.2.3. PLANUL ANUAL DE EVOLUȚIE A PREȚULUI/TARIFULUI UNIC AFERENT PROIECTELOR DE INVESTIȚII FINANȚATE PRIN POIM 2014 - 2020

În conformitate cu prevederile art. 29 alin. (11) lit. j) din Legea nr. 241/2006, OR și ADI au obligația să încheie un act adițional la contractul de delegare care să includă regulile, principiile și/sau formulele de ajustare și modificare a prețului/tarifului unic aferente contractelor de delegare prin care se implementează proiectele de investiții în infrastructura de apă dezvoltată din fonduri nerambursabile, concretizate într-un **Plan anual de evoluție a prețului/tarifului unic.**

Planul anual de evoluție a prețului/tarifului unic aferent proiectelor de investiții finanțate prin POIM 2014 - 2020 este structurat pe următoarele componente:

1. **Strategia tarifară**, sub formă de tabel, care prevede ajustările anuale în termeni reali (procente) a prețului/tarifului unic inițial (P_n / T_n), conform analizei cost-beneficiu, pe o perioadă de minimum 5 ani.

2. **Regula de ajustare** a prețului/tarifului unic, care prevede data ajustării și aplicării a noului nivel al prețului/tarifului unic, de regulă, la 1 iulie/1 ianuarie a fiecărui an.

3. **Formula de ajustare** a prețului/tarifului unic, care prevede parametrii de calcul ai ajustării tarifare, atât în termeni reali cât și cu inflația, la care se poate adăuga o componentă de estimare a inflației corespunzătoare perioadei dintre ultimul IPC total cunoscut la data solicitării ajustării și data la care va intra în vigoare noul preț/tarif unic aprobat.

Probleme apărute în practică: Majoritatea analizelor cost-beneficiu aferente contractelor de finanțare au prevăzută numai strategia de tarifare și nu toate componentele Planului anual de evoluție a prețului/tarifului unic, fapt ce face dificilă ajungerea la consens și aprobarea operativă a planului în adunarea generală a ADI.

2.2.4. STRATEGIA DE TARIFARE

Strategia de tarificare se realizează în baza analizei cost-beneficiu și prevede o planificare a evoluției creșterii prețului/tarifului unic, în termeni reali, pe o perioadă de minim 5 ani, care să asigure sustenabilitatea proiectelor de investiții finanțate prin POIM 2014 - 2020, reprezentată sub formă tabelară, conform exemplului de mai jos în care data prețului/tarifului unic inițial și data ajustării tarificare sunt orientative:

Strategia de tarificare	Creșteri în termeni reali					
Specificație	1 martie an n (Preț/tarif inițial: P_n/T_n) (lei/mc)	1 iulie (an n+1) (%)	1 iulie (an n+2) (%)	1 iulie (an n+3) (%)	1 iulie (an n+4) (%)	1 iulie (an n+5) (%)
Anul	n	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5
Apă	P_n	%	%	%	%	%
Canal	T_n	%	%	%	%	%

Pentru ca strategia de tarificare să fie aplicabilă trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- prețul/tariful inițial să fie exprimat în lei/mc;
- să fie stabilită data prețului/tarifului inițial: P_n/T_n (ex.: 1 martie);
- operatorul regional să fi practicat respectivul preț/tarif la data stabilirii prețului/tarifului inițial;
- prețul/tariful unic inițial va fi la nivelul ultimului preț/tarif avizat/aprobat de către A.N.R.S.C./ADI
- ajustările în termeni reali să fie exprimate în procente (%);
- să fie stabilită data ajustării anuale în termeni reali (ex.: 1 iulie);
- data ajustării anuale din contractul de împrumut (pentru partea de cofinanțare) trebuie să fie aceeași cu data ajustării anuale din strategia tarifară (contractul de finanțare/contractul de delegare)

Probleme apărute în practică:

- ✓ prețul/tariful inițial este prevăzut în Euro/mc și nu lei/mc;
- ✓ nu este stabilită data prețului/tarifului inițial de la care se calculează ajustările tarifare;
- ✓ nivelul prețului/tarifului inițial nu corespunde cu cel practicat de operator la data stabilirii;
- ✓ doar unul dintre tarife, prețul ori tariful inițial, corespunde cu cel practicat de operator la data stabilirii;
- ✓ creșterile în termeni reali sunt prevăzute Euro/mc și nu în procente;
- ✓ nu este stabilită data la care se realizează ajustarea anuală în termeni reali.
- ✓ necorelare între data ajustării anuale prevăzută în contractul de împrumut și data ajustării anuale prevăzută în contractul de finanțare/contractul de delegare, caz în care primează regula de ajustare din contractul de finanțare.

2.2.5. REGULA DE AJUSTARE

Planul anual de evoluție a prețului/tarifului unic prevede pe lângă creșterea în termeni reali prevăzută în strategia de tarifare și o creștere anuală cu inflația, potrivit exemplului de mai jos:

Prețul/tariful unic se ajustează atât cu creșterile în termeni reali, cât și cu inflația, la data de 1 iulie a fiecărui an.

Pentru ca regula de ajustare din contractul de delegare să fie aplicabilă trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) data stabilită pentru ajustarea cu inflația prin regula de ajustare trebuie să fie identică cu data ajustării anuale în termeni reali prevăzută în strategia tarifară;
- b) data ajustării anuale cu inflația din contractul de împrumut (pentru partea de cofinanțare) trebuie să fie aceeași cu data ajustării anuale în termeni reali și cu inflația din contractul de finanțare/contractul de delegare)

Probleme apărute în practică:

- ✓ necorelare între data ajustării anuale cu inflația și data ajustării anuale în termeni reali din strategia de tarifare;
- ✓ necorelare data ajustării anuale cu inflația prevăzută în contractul de împrumut și data ajustării anuale cu inflația prevăzută în contractul de delegare.

2.2.6. FORMULA DE AJUSTARE

De regulă, în cadrul planului anual de evoluție a prețului/tarifului unic se utilizează următoarea formulă:

$$P_{n+i}/T_{n+i}=P_n /T_n * (1+a_{n+1}) * ... * (1+a_{n+i}) * I_{n+i}$$

unde:

- P_n /T_n este prețul/tariful unic inițial;
- $a_{n+1}, a_{n+2}, \dots, a_{n+i}$ este ajustarea în termeni reali a prețului/tarifului unic la data $n+1, n+2, \dots$ respectiv $n+i$;
- I_{n+i} este inflația aferentă ajustării $n+i$, calculată astfel:
- $I_{n+i} = CPI * (1 + INF)^{m/12} / INF$

unde:

- CPI este cel mai recent indice al prețurilor disponibil, la data solicitării operatorului;
- IPI este indicele prețului inițial calculat de la data de referință octombrie 1990 și până la data prețului/tarifului inițial; (%)
- INF este rata inflației pentru perioada de 12 luni înainte de cel mai recent indice al prețurilor disponibil;
- m este numărul de luni între data celui mai recent indice de preț disponibil și data aplicării noului preț/tarif unic.

Pentru ca formula de ajustare să fie aplicabilă trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) data și nivelul prețului/tarifului inițial vor fi identice cu cele din strategia de tarifare;
- b) data până la care se calculează indicele prețurilor inițial (IPI) să fie aceeași cu data stabilirii prețului/tarifului inițial (P_n/T_n);

Probleme apărute în practică: Necorelare între data stabilirii prețului/tarifului inițial (P_n/T_n) și data indicelui prețurilor inițial (IPI).

2.2.7. COMPETENȚE PRIVIND APROBAREA STRATEGIEI DE TARIFARE ȘI A FORMULEI DE AJUSTARE DIN PLANUL ANUAL DE EVOLUȚIE A PREȚULUI/TARIFULUI UNIC ȘI INCLUDEREA ACESTUIA ÎN CONTRACTUL DE DELEGARE

2.2.7.1. APROBAREA STRATEGIEI DE TARIFARE

Strategia de tarifare se aprobă de către fiecare UAT membră ADI (art. 35 alin. (3) din Legea nr. 241/2006), ținând cont de următoarele cerințe:

- a) strategia de tarifare aprobată de către UAT trebuie să fie aceeași cu cea din Contractul de finanțare încheiat între MFE - AM POIM și operatorul regional;

- b) A.N.R.S.C. nu are atributul de a aviza/aproba strategia de tarificare;
- c) ADI nu are atributul de a aviza/aproba strategia de tarificare.

Probleme apărute în practică:

- ✓ strategia tarifară este aprobată de către ADI și nu de către fiecare UAT membră ADI, ceea ce conduce la întârzierea punerii în aplicare a strategiei până la aprobarea acesteia conform dispozițiilor legale în vigoare;
- ✓ strategia de tarificare nu este aprobată de către una sau mai multe UAT membre ADI, ceea ce conduce la imposibilitatea aplicării strategiei pe toată perioada cât respectivele UAT sunt membre ADI.

2.2.7.2. APROBAREA FORMULEI DE AJUSTARE

Formula de ajustare se aprobă de către ADI, în baza avizului A.N.R.S.C. (art. 36 alin. (2) din Legea nr. 241/2006)

Cerințe avute în vedere la aprobarea formulei de ajustare:

- a) operatorii regionali au obligația să solicite la A.N.R.S.C. avizarea formulei de ajustare, înainte de a proceda la supunerea spre aprobare a acesteia în adunarea generală a ADI;
- b) UAT membre ADI nu au atributul de a aproba formula de ajustare tarifară.

Probleme apărute în practică :

- ✓ nu s-a solicitat întotdeauna avizarea de către A.N.R.S.C. a formulei de ajustare, iar formula aprobată în adunarea generală a ADI a fost eronată;
- ✓ formula de ajustare a fost supusă aprobării fiecărei UAT membre ADI împreună cu strategia de tarificare, iar erorile din formula de ajustare cu privire la data stabilirii prețului/tarifului inițial (P_n/T_n) și/sau a indicelui prețurilor inițial (IPI) au condus la reluarea procesului de aprobare a strategiei de tarificare.
- ✓ prețul/tariful unic inițial nu este la nivelul ultimului preț/tarif avizat/aprobat de către A.N.R.S.C.

2.2.7.3. APROBAREA INCLUDERII PLANULUI ANUAL DE EVOLUȚIE A PREȚULUI/TARIFULUI UNIC ÎN CONTRACTUL DE DELEGARE

În conformitate cu prevederile art. 8 alin. (3) lit. d²) coroborate cu prevederile art. 10 alin. (5) din Legea nr. 51/2006, modificarea contractului de delegare, prin act adițional, în vederea includerii noului Plan de evoluție a prețului/tarifului unic aferent POIM, prin înlocuirea Planului anterior POS Mediu ori a procedurii de ajustare existente, se aprobă de către adunarea generală a ADI în baza mandatului special primit de la UAT membre.

În plus, ADI va mai aproba, includerea în contractul de delegare a clauzelor referitoare la:

- ✓ competența A.N.R.S.C. de aprobare a prețului/tarifului unic conform Planului de evoluție a prețului/tarifului unic aferent POIM;
- ✓ nivelul prețului/tarifului pentru UAT nou preluate să fie egal cu nivelul prețului/tarifului unic practicat de către operator la data preluării UAT, fără a se solicita avizul sau aprobarea de către A.N.R.S.C./ADI.

În expunerea de motive a hotărârii adunării generale a ADI privind aprobarea includerii Planului anual de evoluție a prețului/tarifului unic, trebuie menționate:

- a) hotărârile adoptate de către fiecare UAT membră ADI pentru aprobarea strategiei tarifare;
- b) avizul A.N.R.S.C. pentru formula de ajustare;
- c) temeiul legal pentru aprobarea modificării contractului de delegare (art. 8 alin. (3) lit. d²) din Legea nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Probleme apărute în practică:

- ✓ ADI a aprobat extinderea Planului anual de evoluție a prețului/tarifului unic și către prețul de furnizare al apei în alt sistem public de alimentare cu apă ori către tariful de preluare a apelor uzate din alt sistem public de canalizare, ceea ce a condus la o creștere semnificativă și artificială a nivelului acestor prețuri/tarife cu afectarea gradului de suportabilitate al populației din UAT învecinate. Aceste prețuri/tarife de furnizare a apei/de preluare a apei uzate dintr-un sistem public în altul se vor fundamenta numai în baza prevederilor din Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007;
- ✓ ADI nu a eliminat din contractul de delegare Planul/procedura anterioară de ajustare, în contract regăsindu-se atât procedura de ajustare anterioară cât și cea nouă, ceea ce conduce la imposibilitatea aprobării prețului/tarifului unic ca urmare a regulilor și formulelor diferite de ajustare.

2.2.8. ASPECTE PRIVIND IMPLEMENTAREA REGLEMENTĂRII ECONOMICE

Strategia de tarifare aferentă analizei cost-beneficiu pentru proiectul de investiții ce urmează a fi dezvoltat se elaborează într-o perioadă relativ mare de timp, de circa 1 - 1,5 ani, existând discontinuitate între proiectele de investiții POS Mediu și POIM.

Considerente privind performanța operatorilor regionali:

- Tarifele nu au mai fost ajustate substanțial între proiecte, astfel încât la nivelul anului 2019, 80% dintre operatori fiind sub pragul minim de 2.5%

- Apa care nu aduce venituri, este în continuare o problemă majoră, îngrijorătoare fiind componenta comercială care nu este identificată și redusă/eliminată
- Diferențele între performanțele OR s-au accentuat, atât ca urmare a creșterii ariei de operare (prin preluarea de zone rurale) dar și prin programe diferite de eficientizare. În general operatorii mari (ca populație deservită, cantități fizice vândute) au o performanță mai bună și manifestă o reținere față de extinderea ariei de operare
- Capacitate diferită a OR de a genera noi proiecte mari de investiții
- Gradul de conectare a consumatorilor este inferior celui prognozat
- Performanțele financiare ale operatorilor regionali au început să scadă din 2016 și tendința va continua, în principal ca urmare a creșterii costurilor cu personalul datorită creșterii salariului minim pe economie, respectiv extinderea operării în localități mici, cu populație dispersată sau care refuză conectarea
- OR nu dispun de programe adecvate de management al activelor pentru a include amortizarea echivalentă a noilor investiții în tarife, fiind problematică asigurarea sustenabilității infrastructurii de apă pe termen lung.

În prezent, operatorii regionali pregătesc bugete pentru un an în avans fără a realiza o planificare a afacerilor corespunzătoare pe termen mediu sau planuri de investiții multianuale din surse proprii.

Nici un operator care a implementat proiecte de investiții finanțate din fonduri asigurate de la bugetul de stat prin Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL) nu a elaborat strategia de tarificare în baza Metodologiei analiză cost-beneficiu aprobată prin H.G. nr. 677/2017, fapt ce a condus la diferențe evidente între prețurile și tarifele practicate de operatorii regionali și prețurile și tarifele operatorilor care au beneficiat de investiții realizate prin PNDL.

În Anexa nr. 3 este prezentată situația prețurilor/tarifelor avizate/aprobate de către A.N.R.S.C. pentru operatorii regionali, până la data de 17.07.2020, iar în Anexele 3.1 și 3.2 sunt prezentate situațiile privind prețurile/tarifele practicate de operatorii regionali pentru furnizarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare:

- Anexa nr. 3.1 - Situația ponderii nivelului prețurilor/tarifelor practicate de operatorii regionali pentru furnizarea/prestarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

- Anexa nr. 3.2 - Situația nivelului prețurilor/ tarifelor practicate de operatorii regionali pentru furnizarea/prestarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

2.3. ANALIZA REGLEMENTĂRII ECONOMICE AFERENTĂ CONTRACTULUI DE CONCESIUNE ÎNCHEIAT ÎNTRE MUNICIPIUL BUCUREȘTI ȘI S.C. APA NOVA BUCUREȘTI S.A.

2.3.1. CADRUL GENERAL

Contractul de Concesiune nr. 1239/2000 încheiat între Municipiul București și S.C. APA NOVA BUCUREȘTI S.A. a fost atribuit prin *licitație publică internațională* cu preselecție, organizată în baza **Hotărârii Consiliului General al Municipiului București nr. 54/25.02.1999** prin care s-au aprobat procedurile de licitație necesare pentru organizarea unei *licitații publice deschise*, cu preselecție, în vederea realizării tranzacției de CONCESIONARE pentru 25 de ani, a serviciilor de alimentare cu apă potabilă și canalizare, prin realizarea unui contract de concesiune pentru exploatarea serviciilor.

Modelul de *contract de concesiune* a fost elaborat de IFC (International Finance Corporation), membru al Băncii Mondiale.

Prin **Hotărârea Consiliului General al Municipiului București nr. 295/16.12.1999** s-au aprobat procedurile de selecție pentru desemnarea ofertantului câștigător al *licitației publice internaționale* cu preselecție, în vederea acordării concesiunii serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare și modelul de contract de concesiune sub „*sintagma "contract-cadru" întrucât în momentul aprobării Contractului de Concesiune de CGMB lipsește un element fundamental, respectiv tariful pentru serviciile ce fac obiectul Contractului de Concesiune. Acest element va fi introdus în contract după semnarea câștigătorului licitației în baza ofertei de tarif depusă de acesta, fără a se putea opera alte modificări în conținutul contractului*”.

Câștigătorul licitației internaționale, a fost desemnat S.C. APA NOVA BUCUREȘTI S.A. și a fost semnat *Contractul de Concesiune nr.1239/2000* pe durata de 25 de ani, cu posibilitate de prelungire. (în prezent, acesta este prelungit cu jumătate din durata sa inițială, respectiv cu 12,5 ani).

Pentru intrarea în vigoare a Contractului au fost prevăzute în Caietul de Sarcini (Partea a IV-a din Contract) următoarele Condiții Suspensive:

- 1) ***adoptarea unei ordonanțe de urgență a Guvernului/hotărâre*** care va stabili principiile, procedurile, metodologia, definițiile aferente și ***formulele de stabilire și ajustare a tarifelor***, în conformitate cu prevederile de la art. 1 pct.2 din Caietul de Sarcini;
- 2) desemnarea *in mod exclusiv a Oficiului Concurenței să acționeze în calitate de Autoritate de Reglementare Economica (RE) în conformitate cu acest Caiet de Sarcini, în așa fel încât nici o altă entitate română nu va putea să se amestece în deciziile RE, inclusiv aprobarea Ajustării*

Extraordinare a Tarifului și a Revizuirii Periodice și Ajustării de Refundamentare, în conformitate cu prevederile de la art. 1 pct.2 din Caietul de Sarcini.

Ca urmare, a fost adoptată **Hotărârea Guvernului nr. 1019/26.10.2000 privind aprobarea metodologiei de stabilire și ajustare a tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul București**, care reprezintă reglementarea economică aplicabilă Contractului de Concesiune nr.1239/2000 încheiat între municipiul București și S.C. APA NOVA București S.A., societate cu capital social mixt, având ca acționari Veolia Eau-Compagnie Générale Des Eaux cu 73,69% din capitalul societății, Municipiul București cu 16,31% și Asociația ESOP a Salariaților din Apa Nova cu 10%.

2.3.2. REGLEMENTATORUL ECONOMIC AL CONCESIUNII

În conformitate cu prevederile art. 2 din H.G. nr. 1019/2000, **Oficiul Concurenței** a fost desemnat în calitate de *autoritate de reglementare economică a concesiunii serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul București*.

Ulterior, după înființarea A.N.R.S.C. în anul 2002, în temeiul art. 23 din Legea serviciilor de gospodărie comună nr. 326/2001 (abrogată de Legea nr. 51/2006), prin **Ordonanța Guvernului nr. 32/2002** privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de alimentare cu apă potabilă și de canalizare, aprobată prin Legea nr. 634/2002, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 35/2003, aprobată prin Legea nr. 194/2003, a fost transferată *competența de avizare a prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare de la Oficiul Concurenței la A.N.R.S.C.*

Prevederile Ordonanței Guvernului nr. 32/2002, referitoare la **calitatea A.N.R.S.C. de reglementator economic** al prețurilor și tarifelor aferente contractelor de delegare care au reguli și formule de ajustare tarifară stabilite prin hotărâre a Guvernului, au fost preluate în legislația actuală, la art. 35 alin. (11) din Legea nr.241/2006, potrivit căreia *Dispozițiile alin. (9) și (10) se aplică și operatorilor ale căror prețuri/tarife se determină în baza unor reguli sau formule stabilite în contractul de delegare sau prin hotărâre a Guvernului. După stabilirea prețurilor/tarifelor, ajustările ulterioare se vor efectua conform regulilor sau formulelor prevăzute în contractele de delegare sau în hotărârile Guvernului.*

Potrivit art. 3 din H.G. nr. 1019/2000, **autoritatea de reglementare economică (A.N.R.S.C.) are obligația de a aviza structura și ajustarea tarifelor pentru apa potabilă și canalizare în conformitate cu dispozițiile prezentei hotărâri și ale contractului de concesiune și de a colabora cu autoritatea de reglementare tehnică a concesiunii (ARBAC), înființată prin Hotărârea Consiliului General al Municipiului București nr. 27/1999, cu comisia de experți constituită**

conform prevederilor contractului de concesiune și cu părțile la contractul de concesiune.

2.3.3. AJUSTĂRILE TARIFARE ȘI TERMENELE DE AVIZARE ALE ACESTORA

Hotărârea Guvernului nr. 1019/2000 prevede avizarea de către reglementatorul economic a următoarelor categorii de ajustări ale tarifelor pentru apa potabilă și canalizare:

- a) ajustările tarifare de pornire definite în contractul de concesiune, în conformitate cu primele doua tarife incluse în oferta concesionarului la licitația menționată la art. 1, respectiv T1 și T2, pe care concesionarul are dreptul să le aplice la data intrării în vigoare a contractului de concesiune (tariful T1) și, respectiv, după trecerea unui an de la data intrării în vigoare a contractului de concesiune (tariful T2);*
- b) ajustări tarifare referitoare la atingerea nivelurilor de servicii prevăzute în contractul de concesiune în conformitate cu ofertele de tarif T3, T4, T6, T11 și T16, astfel cum sunt definite în contractul de concesiune;*
- c) ajustări tarifare ordinare, astfel cum sunt definite în contractul de concesiune;*
- d) ajustări tarifare extraordinare, astfel cum sunt definite în contractul de concesiune;*
- e) revizuri tarifare periodice și ajustări tarifare de refundamentare, astfel cum sunt definite în contractul de concesiune;*
- f) ajustarea tarifară pentru recuperarea financiară, astfel cum este definită în contractul de concesiune.*

Pentru termenele de avizare a ajustărilor tarifare sunt prevăzute următoarele termene:

- a) 3 zile lucrătoare de la data primirii solicitării concesionarului, pentru ajustările tarifare de pornire, ajustări tarifare referitoare la atingerea nivelurilor de servicii, ajustări tarifare ordinare și ajustarea tarifară pentru recuperarea financiară;*
- b) 5 zile lucrătoare de la data primirii raportului comisiei de experți, pentru ajustări tarifare extraordinare, revizuri tarifare periodice și ajustări tarifare de refundamentare.*

Toate prevederile referitoare la tarife și ajustări din Hotărârea Guvernului nr.1019/2000 se regăsesc și în Contractul de Concesiune nr. 1239/2000.

În perioada 2003 - 2020 au fost aplicate numai ajustări tarifare ordinare și ajustări extraordinare ale prețului pentru apa potabilă și canalizare, fiind emise de către A.N.R.S.C. 12 avize pentru aprobarea de ajustări tarifare ordinare și 17 avize pentru aprobarea de ajustări tarifare extraordinare pozitive și negative, în

conformitate cu Situația ajutărilor tarifare pentru S.C. APA NOVA București S.A. din Anexa nr. 1.

2.3.4. PROCEDURILE DE AJUSTARE TARIFARĂ ORDINARĂ ȘI DE AJUSTARE TARIFARĂ EXTRAORDINARĂ

Procedurile de realizare a ajustărilor tarifare sunt prezentate în Anexa B - Metodologie și Formule din Partea a - IV a, la Caietul de Sarcini a Contractului de Concesiune.

Ajustarea Tarifară Ordinară se implementează în conformitate cu prevederile Clauzei 4.0 din Caietul de Sarcini, Partea a - IV a la Contractul de Concesiune, potrivit căroră **Reglementatorul Economic va aproba implementarea Ajustării Tarifare în interval de 3 zile lucrătoare de la prezentarea de către Concesionar a Notificării privind Ajustarea Tarifară. O astfel de aprobare va cuprinde exclusiv verificarea implementării adecvate a procedurilor și formulele relevante de ajustare tarifară, inclusiv veridicitatea datelor incluse în acestea**, comparativ cu cea aplicată celorlalți operatori pentru care termenul de soluționare este de **30 zile** de la data depunerii unei documentații complete.

Formula de calcul a ajustării tarifare ordinare din Anexa B, Partea a - IV a, la Caietul de Sarcini a Contractului de Concesiune este următoarea:

$$R_{m-1} = \left[\left(W_d \times \frac{CPI_{m-1} - CPI_0}{CPI_0} \times X \right) + \left(W_{fd} \times \frac{E_{m-1} - E_0}{E_0} \times Y \right) + \left(W_{f0} \times \frac{EUI_{m-1} \times E_{m-1} - EUI_0 \times E_0}{EUI_0 \times E_0} \times Z \right) \right]$$

Această formulă de calcul cuprinde 3 elemente:

1. Structură a formulei ce se modifică cu indicele prețurilor de consum publicat de buletinul statistic lunar al Comisiei Naționale de Statistică din România (în prezent Institutul Național de Statistică);

2. Structură a formulei ce se modifică cu indicele prețurilor de consum din Uniunea Monetară (MUIP) - EU15 care monitorizează inflația în zona EU - 15, respectiv zona euro (Belgia, Germania, Spania, Franța, Irlanda, Italia, Luxembourg, Olanda, Austria, Portugalia, Finlanda), plus Danemarca, Grecia, Suedia și Marea Britanie. MUIP se calculează pe baza Indicilor Armonizați ai Prețurilor de Consum al țărilor membre și sunt folosiți de Comisia Europeană și de Banca Centrală Europeană la evaluarea convergenței inflației, conform Tratatului Uniunii Europene;

3. Structură a formulei ce se modifică cu rata de schimb leu/Euro publicată de Banca Națională a României în ziua a 20-a a lunii relevante.

Ajustarea tarifară ordinară va fi implementată numai dacă indicele prețurilor de consum calculat potrivit formulei prevăzute în contract depășește valoarea de 5%.

Ajustarea Tarifară Extraordinară (ExTA) se implementează în conformitate cu prevederile Clauzei 5.0 din Caietul de Sarcini, Partea a - IV a la Contractul de Concesiune, potrivit căreia Clauza 5.0 din Caietul de Sarcini, Partea a - IV a la Contractul de Concesiune, potrivit căreia *RE va aproba implementarea Ajustării Tarifare în interval de 5 (cinci) zile lucrătoare de la primirea Raportului Comisiei de Experți. La aprobarea cererii de efectuare a ajustării tarifare mai sus menționate, RE se va baza în exclusivitate pe analiza și concluziile-recomandările incluse în Raportul Comisiei de Experți*, comparativ cu legislația aplicată celorlalți operatori care nu prevede ajustări extraordinare și nici fundamentarea justificării în baza unui Raport elaborat de o Comisie de Experți.

A.N.R.S.C. nu are dreptul să ia nici o decizie cu privire la solicitarea ajustării tarifare (TAR) depusă de către Concesionar înainte de primirea Raportului Comisiei de Experți, conform clauzei 3.2 din Anexa A la Caietul de Sarcini, Partea a IV-a, respectiv *RE nu va lua nici o decizie referitoare la TAR înainte de primirea Raportului Comisiei de Experți*.

În situația în care Comisia de Experți nu va lua în considerare argumentele aduse de A.N.R.S.C., A.N.R.S.C. are obligația să soluționeze cererea de ajustare tarifară (TAR) conform recomandărilor din Raportul Comisiei de Experți, conform clauzei 3.3 din Anexa A la Caietul de Sarcini, Partea a IV-a, respectiv *RE va aproba sau va respinge TAR în interval de 5 (cinci) zile lucrătoare de la primirea Raportului Comisiei de Experți, bazându-se exclusiv pe concluziile-recomandările cuprinse în acesta*.

În cazul unui refuz al A.N.R.S.C. de a aproba solicitarea de ajustare tarifară conform recomandării din Raportul Comisiei de Experți, A.N.R.S.C. are obligația, conform clauzei 3.4 din Anexa A la Caietul de Sarcini, Partea a IV-a, de a comunica Comisei de Experți motivele refuzului, în termen de 5 zile lucrătoare de la primirea Raportului, iar dacă *Comisia de Experți nu va fi de acord cu motivele prezentate de RE, sau în cazul în care RE nu va comunica aceste motive în interval de 5 (cinci) zile lucrătoare*, APA NOVA București are dreptul:

- 1) de a da în judecată A.N.R.S.C. pentru a-i cere despăgubiri conform legilor din România;
- 2) de a solicita Primăriei Generale a Municipiului București compensațiile prevăzute pentru Refuzul Ajustării, conform procedurii prezentate în Clauza 21 a Contractului de Concesiune, respectiv:
 - a) o prelungire a duratei Contractului de Concesiune;
NOTĂ: Prolungirea Contractului va fi stabilită prin decizie a Comisiei de Experți, Primăria Generală a Municipiului București neavând posibilitatea să obiecteze, conform Clauzei 7.1.3 din Contractul de Concesiune nr. 1239/2000, respectiv *Durata Contractului se prelungește prin decizia Comisiei de Experți, în conformitate cu prevederile Clauzelor 21 sau 47.4 ale prezentului Contract*.

- b) o **ajustare a tarifului** (alta decât ajustarea Tarifului care a făcut obiectul Refuzului Ajustării);
- c) **orice combinație a acestora.**

O modificare legislativă care are ca efect *pierderi de venituri sau creșteri ale cheltuielilor* APA NOVA București este considerată o *Modificare Discriminatorie a Legii* din categoria “*Evenimentelor Extraordinare*” care pot antrena o cerere pentru o **ajustare tarifară extraordinară**, conform Clauzei 5.2 (ii) din Caietul de Sarcini, Partea a IV-a.

Toate litigiile în legătură cu Contractul de Concesiune nr. 1239/2000 se soluționează *în mod definitiv prin arbitraj organizat conform Regulilor UNCITRAL pentru Conciliere și Arbitraj*, iar Arbitrajul va ține loc de orice alt remediu și hotărârea completului arbitral va fi definitivă și obligatorie și executorie asupra fiecăreia dintre Părți, de către orice instanță judecătorească care este competentă în acest scop, conform Clauzei 57.17 privind Arbitrajul din Contract de Concesiune nr. 1239/2000.

2.3.5. ASPECTE PRIVIND REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A CONTRACTULUI DE CONCESIUNE NR.1239/2000

2.3.5.1. ASPECTE PRIVIND AJUSTAREA TARIFARĂ

Termenele de analiză și evaluare de către RE (A.N.R.S.C.) a ajutărilor tarifare, respectiv de 3 zile lucrătoare pentru ajustarea tarifară ordinară și 5 zile lucrătoare pentru ajustarea tarifară extraordinară sunt extrem de mici în raport cu impactul social al majorării tarifului, Apa Nova București (ANB) deținând o cotă de 11% pe piața națională a serviciilor publice de alimentare cu apă și de 13% pe piața națională a serviciilor publice de canalizare.

Potrivit pct.13.0 din Caietul de sarcini, Partea a IV-a “Tariful” din Contractul de Concesiune nr. 1239/2000, prevede că, în cazul în care RE (A.N.R.S.C.) va acționa în mod abuziv sau nu va acționa conform procedurilor și în limitele puterilor sale de aprobare menționate în prezenta, concesionarul va avea dreptul să folosească toate drepturile de acțiune care îi stau la dispoziție conform Legii, și va avea dreptul să ceară compensații financiare pentru refuzul ajustării.

Pentru evitarea oricărui diferend, ANB ar trebui să aibă o mai mare deschidere și o mai bună comunicare cu RE (A.N.R.S.C.) atunci când intenționează să procedeze la o ajustare tarifară.

2.3.5.2. ASPECTE PRIVIND SCHIMBAREA STRUCTURII TARIFARE

Pentru evitarea oricărui dubiu, conform Caietului de Sarcini, Partea a - IV a, clauza 1.8, **Schimbarea Structurii Tarifare nu reprezintă o ajustare tarifară**, tariful cumulat pentru apă potabilă și canalizare rămânând neschimbat.

Contractul de Concesiune nr.1239/2000 a intrat în vigoare la data de 17.11.2000. La acea dată, ponderile în cadrul tarifului mediu combinat de apă potabilă și canalizare erau de **82% pentru apa potabilă și 18% pentru canalizare**.

Tarifele erau justificate în special de nivelul și ponderea costurilor pentru fiecare activitate principală a Regiei Generale de Apă. Din această distribuire poate fi ușor remarcată preocuparea majoră privind îmbunătățirea alimentării cu apă potabilă, în timp ce canalizarea nu avea presiunea angajamentelor privind protejarea mediului înconjurător.

Conform Contractului de Concesiune, Caietul de Sarcini, Partea a - IV a, clauza 1.4.3. pentru fiecare Ajustare Tarifară (ΔT) calculată ulterior intrării în vigoare a Contractului, S.C. APA NOVA BUCUREȘTI S.A. a aplicat încă de la început o medie ponderată a creșterii sau descreșterii procentuale a tarifului ($\Delta T/PT_{t-1}$) fiecărei componente a acestuia (apă potabilă, respectiv canalizare), în mod egal. Astfel, diferența semnificativă între ponderea tarifului apei potabile (82%) și a tarifului la canalizare (18%) în tariful cumulat, existentă încă de la începutul Concesiunii, s-a păstrat până în anul 2016.

Deși Contractul de Concesiune prevede posibilitatea Schimbării Structurii Tarifare după anul 3 al Concesiunii, de cel mult 3 ori pe durata Concesiunii și la o distanță de minim 5 ani între aceste modificări (conform Caietului de Sarcini, Partea a - IV a, clauza 1.6.), **până în anul 2016 nu a fost solicitată și aplicată nicio schimbare a structurii tarifare.**

Începând cu anul 2008, necesitatea reducerii riscului de inundații, precum și cea de a răspunde cerințelor legate de protejarea mediului înconjurător, au fost analizate de Municipality București, soluția considerată viabilă fiind constituirea rapidă a unui sistem integrat de canalizare, cu o gestionare unitară, responsabilă și atent supravegheată. Efectele mobilizării pentru atingerea acestui obiectiv s-au concretizat în anul 2011, când, prin Actele Adicionale nr.7/2011 și nr.123/2011, Caseta de Ape Uzate și Stația de Epurare Glina - Faza I au fost predate către ANB în vederea administrării.

Pentru a răspunde cerințelor contractuale, ANB a realizat investiții masive și a mobilizat resurse semnificative pentru operarea și întreținerea celor două obiective de importanță strategică. Rezultatele operaționale obținute de la preluarea celor două obiective arată calitatea măsurilor întreprinse de ANB. Este acum evident, că îmbunătățirea comportării sistemului de canalizare în caz de ploaie este radicală, unele inundații putând apărea doar în condiții pluviometrice extreme. În ceea ce privește apele uzate, modul de funcționare a Stației de Epurare asigură o reducere substanțială a poluării râului Dâmbovița.

Aceste lucruri au avut însă și un alt efect, generând o modificare semnificativă în bilanțul costurilor alocate activităților principale ale societății, ponderea costurilor pentru activitatea de canalizare - epurare crescând.

În aceste condiții, modul actual de aplicare a principiilor europene "plătește apa" și "poluatorul plătește" a devenit inechitabil. Practic, prin tariful apei

potabile erau acoperite o mare parte a costurilor pentru activitatea de canalizare - epurare, iar clienții care beneficiau numai de unul din cele două servicii, fie plăteau prea mult (pentru alimentarea cu apă potabilă), fie insuficient (pentru canalizare - epurare).

Drept efect, prin Actul Adițional nr.10/2013, aprobat prin Hotărârea Consiliului General al Municipiului București nr.245/2013, Municipality a solicitat ANB să țină cont de realitatea actuală și să urmărească reducerea dezechilibrului tarifar.

Potrivit clauzei 23.4 din Actul Adițional nr.10/2013, Schimbarea Structurii Tarifare este considerată o prioritate și trebuia propusă până la data de 31.03.2015. Părțile au decis la sfârșitul anului 2014 și au validat prin Protocolul semnat la 01.09.2015, amânarea acestei măsuri până la punerea în funcțiune a Stației de Epurare Ape Uzate Glina Faza II.

Astfel, pentru a putea fi efectuată Schimbarea Structurii Tarifare, este necesar să fie îndeplinite două condiții, așa cum este prevăzut în clauza 1.6.1, Partea a - IV a, Caietul de Sarcini, din Contractul de Concesiune, după cum urmează:

- a) *75% din Facturile ultimei luni plătite de Clienți să nu prevadă o creștere mai mare de 20%, dacă sunt recalculate conform structurii tarifare propuse;*
- b) *Venitul total al concesionarului în ultimele 12 luni să nu crească cu mai mult de 5% dacă este recalculat pe baza structurii tarifare propuse și a volumului consumului facturat în perioada respectivă.*

De asemenea, clauza 1.6.3, prevede că "reglementatorul economic (A.N.R.S.C.) va aproba implementarea Ajustării Tarifare în interval de 5 zile lucrătoare de la primirea Raportului Comisiei de Experți. La aprobarea cererii de efectuare a ajustării tarifare mai sus menționate A.N.R.S.C. se va baza în exclusivitate pe analiza și concluziile - recomandările incluse în Raportul Comisiei de Experți".

Pentru evitarea oricărui dubiu, conform Caietului de Sarcini, Partea a - IV a, clauza 1.8, **Schimbarea Structurii Tarifare nu reprezintă o ajustare tarifară**, tariful cumulat pentru apă potabilă și canalizare rămânând neschimbat.

Pct. 5.4. din Anexa A "Procedurile de realizare a ajustărilor tarifare", ale Contractului de Concesiune nr.1239/2000, prevede următoarele: "cu excepția respingerii Schimbării Structurii Tarifare pe baza recomandărilor Comisiei de Experți, A.N.R.S.C. nu va avea dreptul să aibă obiecții la Schimbarea Structurii Tarifare".

În prezent, ponderile în cadrul tarifului mediu combinat de apă potabilă și canalizare sunt de **65,5% pentru apa potabilă și 34,5% pentru canalizare**.

2.4. ANALIZA REGLEMENTĂRII ECONOMICE AFERENTĂ CONTRACTULUI DE CONCESIUNE ÎNCHEIAT ÎNTRE MUNICIPIUL PLOIEȘTI ȘI S.C. APA NOVA PLOIEȘTI S.R.L.

2.4.1. CADRUL GENERAL

Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul Ploiești se prestează în baza **Contractului de concesiune FN din data de 14.05.2000**, încheiat, pe o perioadă de 25 ani de la data semnării contractului, între Consiliul Local al Municipiului Ploiești, în calitate de concedent, pe de o parte și S.C. Apa Nova Ploiești S.R.L., în calitate de concesionar, pe de altă parte.

Hotărârea Guvernului nr. 149/2002 privind stabilirea și ajustarea tarifelor pentru furnizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul Ploiești, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare H.G. nr. 149/2002, reprezintă reglementarea economică aplicabilă Contractului de concesiune din 14.05.2000 încheiat între municipiul Ploiești și S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L., persoană juridică română, constituită pe baza unui parteneriat public-privat, sub forma unei societăți comerciale mixte cu răspundere limitată, asociați fiind: Municipiul Ploiești cu 26,78% din capital și Compagnie Générale des Eaux - Groupe Veolia Eau (Franța) cu 73,22%.

Potrivit prevederilor art. 1 alin. (1) din H.G. nr. 149/2002, Tarifele pentru apă potabilă și canalizare în municipiul Ploiești se stabilesc și se ajustează cu avizul Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Publice de Gospodărie Comunală, fără informarea și aprobarea prealabilă a Guvernului, la propunerea concesionarului - Societatea Comercială "Apa Nova Ploiești" - S.R.L., avizată în prealabil de concedent - municipiul Ploiești.

2.4.2. STABILIREA TARIFELOR DE BAZĂ

În anexa nr. 1 la H.G. nr. 149/2002 este prevăzută proiecția financiară a tarifelor de bază pentru apă potabilă și canalizare în perioada 2001 - 2025 pentru recuperarea cheltuielilor de investiții asumate de S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L. prin contractul de concesiune.

Tarifele de bază pentru apă potabilă și canalizare reprezintă preturile și tarifele în vigoare la data de 1 septembrie 1999 (tarife în vigoare înainte de semnarea contractului de concesiune a serviciilor publice de apă și canalizare din municipiul Ploiești) și cheltuielile din programul de investiții, calculate la data de 1 septembrie 1999 fără T.V.A. și alte taxe, sunt stabilite la următoarele niveluri:

Anul	2001 ROL/mc	2002 ROL/mc	2003 ROL/mc	2004 ROL/mc	2005 ROL/mc	2006-2025 RON/mc
Tarif de bază apă potabilă [T(Ban)]	T(Ba2001) = 2.888	T(Ba2002) = 3.300	T(Ba2003) = 3.850	T(Ba2004) = 4.400	T(Ba2005) = 4.675	T(Ba2006) =0,51
Tarif de bază canalizare [T(Bcn)]	T(Bc2001) = 688	T(Bc2002) = 1.030	T(Bc2003) = 1.356	T(Bc2004) = 1.735	T(Bc2005) = 2.063	T(Ba2006) =0,23

Începând cu 29 noiembrie 2006, data intrării în vigoare a modificărilor și completărilor aduse de H.G. nr. 1.643/2006 la H.G. nr. 149/2002, A.N.R.S.C. a fost investită cu competențe exclusive să avizeze modificarea tarifelor de bază în situațiile și condițiile prevăzute în contractul de concesiune.

2.4.3. AJUSTAREA TARIFELOR DE BAZĂ

În anexa nr. 2 la H.G. nr. 149/2002 sunt prevăzute formulele de ajustare a tarifelor de bază pentru apă potabilă și canalizare aferente Contractului de concesiune din 14.05.2000 încheiat între municipiul Ploiești și S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L., astfel:

1) Tariful pentru apă potabilă la data ajustării n se calculează prin aplicarea următoarei formule:

$$Ta(n) = [T(Ban) - A(ao)] \times K(n) + A(an),$$

în care:

Ta(n) = tariful apei potabile la data ajustării n;

K(n) = coeficientul de ajustare;

T(Ban) = tariful de baza pentru apa potabilă;

A(ao) = costul mediu pe perioada de 12 luni înaintea datei de 1 septembrie 1999 al unui metru cub de apă potabila, calculat prin aplicarea formulei:

$$A(ao) = \frac{EP(o)}{V(o)}$$

în care:

EP(o) = costul de cumpărare de la Administrația Națională "Apele Române" al apei potabile tratate și al apei brute din subteran (fără TVA) pe perioada de 12 luni înainte de 1 septembrie 1999;

V(o) = volumul de apă potabilă facturată pe perioada de 12 luni înainte de 1 septembrie 1999.

A(an) = costul mediu pe perioada de 12 luni înaintea datei n de ajustare al unui metru cub de apă potabilă, calculat prin aplicarea formulei:

$$A an = \frac{EP(n)}{V(n)}$$

în care:

EP(n) = costul de cumpărare de la Administrația Națională "Apele Române" al apei potabile tratate și al apei brute din subteran (fără TVA) pe perioada de 12 luni care precedă datei n a ajustării;

V(n) = volumul de apă potabilă facturată pe perioada de 12 luni care precedă datei n a ajustării.

2) Tariful pentru canalizare la data n a ajustării se calculează prin aplicarea următoarei formule:

$$T_c(n) = T(Bcn) \times K(n),$$

în care:

T_c(n) = tariful pentru apa uzată la data ajustării n;

T(Bcn) = tariful de bază pentru canalizare;

K(n) = coeficientul de ajustare.

c) Coeficientul de ajustare K n se determina conform formulei:

$$K(n) = a(1) \times \frac{IPC(n)}{IPC(o)} + a(2) \times \frac{El(n)}{El(o)} + a(3) \times \frac{ROL(n)}{ROL(o)} \times \frac{IPCE(n)}{IPCE(o)}$$

în care:

a(1), a(2), a(3) reprezintă coeficienții de pondere;

a(1) + a(2) + a(3) = 100%;

a(1) = 65%; a(2) = 15%; a(3) = 20%;

IPC(o) = indicele preturilor de consum în România publicat de Institutul Național de Statistică în luna septembrie 1999 (august 1999 = 100);

IPC(n) = indicele preturilor de consum în România publicat de Institutul Național de Statistică la data n a ajustării (august 1999 = 100);

IPCE(o) = indicele oficial al prețului de consum în Europa la data de 1 septembrie 1999 (1996 = 100);

IPCE(n) = indicele oficial al prețului de consum în Europa la data n a ajustării (1996 = 100);

El(o) = prețul mediu pe kWh (fără TVA), obținut prin împărțirea sumei facturate pentru energia electrică pe o perioadă de 12 luni înainte de 1 septembrie 1999;

El(n) = prețul mediu pe kWh (fără TVA), obținut prin împărțirea sumei facturate pentru electricitate în ultimele 12 luni înaintea datei n de ajustare la numărul de kWh consumați în aceeași perioadă;

RON(o) = cursul de schimb oficial al leului față de euro, comunicat de Banca Națională a României la data de 1 septembrie 1999;

RON(n) = cursul de schimb oficial al leului față de euro, comunicat de Banca Națională a României pentru data de 1 a lunii în care se solicită ajustarea.

În conformitate cu prevederile art. 2 alin. (1) din H.G. nr. 149/2002, *Concesionarul poate solicita ajustarea tarifelor pentru alimentarea cu apă*

potabilă și canalizare, de regulă la un interval de 3 luni, dar nu mai târziu de datele de 1 ianuarie și 1 iulie ale fiecărui an.

În perioada 2003 - 2019 au fost emise de către A.N.R.S.C. 23 avize/decizii pentru aprobarea de ajustări tarifare, în conformitate cu Situația ajutărilor tarifare pentru S.C. APA NOVA PLOIEȘTI S.R.L. din Anexa nr. 2.

2.4.4. ASPECTE PRIVIND REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A CONTRACTULUI DE CONCESIUNE DIN 14.05.2000

În conformitate cu regulile și formulele de ajustare prevăzute în H.G. nr. 149/2002, A.N.R.S.C. a avizat, în perioada 2003 - 2019, 23 de ajustări tarifare.

O particularitate specifică acestui Contract constă în cedarea de către S.C. Apa Nova S.R.L. Ploiești, începând cu data de 01.01.2007, a activității de epurare a apelor uzate, către Regia Autonomă de Servicii Publice Ploiești (RASP Ploiești).

Prin HCL Ploiești nr. 303/2016 s-a aprobat preluarea ansamblului bunurilor ce formează stația de Epurare a Municipiului Ploiești din concesiunea SC Apa Nova SRL Ploiești și transmiterea ei în administrarea RASP Ploiești, în calitate de prestator al serviciului de epurare a apelor uzate, dar numai pe perioada implementării și execuției programului investițional „Modernizarea sistemului de colectare și epurare a apelor uzate în Municipiul Ploiești”, investiție de 45 milioane euro finanțată de Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor.

În vederea preluării stației de epurare s-au încheiat în conformitate cu HCL nr. 302/2006, Actul Adițional la Contractul de concesiune din 14.05.2000, Convenția de deversare ape uzate între SC Apa Nova SRL Ploiești și RASP Ploiești și Procesul de predare-primire a bunurilor, documentației tehnice, personalului aferent stației, etc., între SC Apa Nova SRL Ploiești, Consiliul Local al Municipiului Ploiești și RASP Ploiești.

De asemenea, s-a convenit ca din tariful total de canalizare practicat de SC Apa Nova SRL Ploiești să se cedeze cel mult 32% pentru acoperirea cheltuielilor ocazionate de exploatarea stației de epurare.

În acest sens, potrivit prevederilor art. 3 din HCL Ploiești nr. 3/2007, s-a stabilit că *S.C. Apa Nova S.R.L. va suporta costul prestației din tariful pentru canalizare în vigoare la 01.01.2007 - componenta „remunerarea concesionarului” - fără modificarea componentei „fond de lucrări” și a tarifului total și fără a afecta celelalte prevederi din contract care se calculează funcție de remunerația proprie a concesionarului.*

Drept urmare, în municipiul Ploiești, activitatea de canalizare a apelor uzate este prestată de către SC Apa Nova SRL Ploiești iar activitatea de epurare a apelor uzate și de evacuare a apelor epurate în emisar de către RASP Ploiești.

Este posibil, ca în conformitate cu prevederile art. 7.1.1. lit. b) din Contract, părțile să convină la prelungirea duratei contractului în vederea realizării de noi investiții, caz în care A.N.R.S.C. urmează să avizeze modificarea tarifelor de bază în conformitate cu competențele exclusive conferite de art. 2 alin. (2) din H.G. nr. 142/2002, cu modificările și completările ulterioare.

CAPITOLUL III - CADRUL LEGISLATIV EUROPEAN CU IMPACT ÎN DOMENIUL REALIZĂRII REGLEMENTĂRII ECONOMICE

3.1. ȚINTE DE CONFORMARE PENTRU APA POTABILĂ FURNIZATĂ PRIN SISTEMLILE PUBLICE DE ALIMENTARE CU APĂ ASUMATE DE ROMÂNIA PRIN LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CARE TRANSPUNE DIRECTIVELE EUROPENE ȘI PRIN TRATATUL DE ADERARE AL ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ CU IMPACT ÎN DOMENIUL REGLEMENTĂRII ECONOMICE

Directiva 98/83/CE privind calitatea apei destinată consumului uman, transpusă în legislația națională prin Legea nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile, cu modificările și completările ulterioare, stabilește standarde de calitate pentru apa potabilă în UE pentru **48 de parametri care trebuie monitorizați și analizați periodic de către statele membre**. Acești parametri sunt clasificați în trei categorii:

- parametri microbiologici (importanți pentru sănătatea umană), care includ în special parametrii E. coli și enterococi;
- parametri chimici (importanți pentru sănătatea umană), care variază de la substanțe specifice, cum ar fi diferite metale și compuși organici, la substanțe generice, cum ar fi pesticidele și produsele secundare rezultate în urma dezinfectiei;
- parametri indicatori, care oferă informații cu privire la procesele de tratare a apei și la calitățile organoleptice (cum ar fi culoarea, mirosul și textura unei substanțe) și estetice ale apei potabile. Această categorie este formată dintr-o combinație de parametri microbiologici, chimici și radiologici. Nerespectarea unui parametru indicator este un semnal care indică o posibilă problemă în alimentarea cu apă. O astfel de problemă trebuie să fie examinată, în special din perspectiva unor eventuale riscuri la adresa sănătății umane.

Statele membre au obligația de a stabili programe de monitorizare și control a calității apei potabile care îndeplinesc cerințele minime stabilite în Directiva 98/83/CE, pentru următoarele zone de aprovizionare cu apă:

- zone de aprovizionare cu apă care furnizează, în medie, un volum de apă de peste 1 000 m³ pe zi sau care deservesc peste 5 000 de persoane. Acestea sunt cunoscute sub denumirea de „zone mari de aprovizionare cu apă” sau „ZAP mari”;
- zone de aprovizionare cu apă care furnizează, în medie, un volum de apă mai mic de 1 000 m³ pe zi sau care deservesc mai puțin de 5 000 de persoane. Acestea sunt cunoscute sub denumirea de „zone mici de aprovizionare cu apă” sau „ZAP mici”;
- zone de aprovizionare cu apă care furnizează, în medie, un volum de apă mai mic de 10 m³ pe zi sau care deservesc mai puțin de 50 de persoane. Acestea sunt cunoscute sub denumirea de „zone foarte mici de aprovizionare cu apă”.

Pentru a fi verificată calitatea apei potabile, sunt stabilite prevederi de întocmire a programelor de monitorizare de audit și operaționale, acest fapt implicând recoltarea și analizarea de probe, cu o frecvență prestabilită, care variază în funcție de volumul de apă distribuit. Analiza probelor de apă recoltate trebuie efectuată doar în laboratoarele înregistrate la Ministerul Sănătății pentru controlul oficial al apei potabile.

În cazul în care cel puțin 99 % din totalitatea analizelor efectuate într-un anumit an îndeplinesc standardul stabilit, se consideră că statul membru respectă parametrul valoric stabilit în Directiva privind apa potabilă.

În cazul parametrilor indicatori, o depășire a standardului nu înseamnă neapărat o situație de neconformitate cu directiva deoarece, în majoritatea cazurilor, nu există o amenințare directă la adresa sănătății umane. Chiar dacă majoritatea parametrilor indicatori nu reprezintă o amenințare directă la adresa sănătății umane, aceștia ar putea avea un impact indirect asupra calității apei prin aspect, gust sau miros și, prin urmare, ar putea influența gradul de acceptare de către consumatori. De exemplu, pragul stabilit în Directiva privind apa potabilă pentru parametrul fier este de 200 µg/l. În cazul în care concentrația de fier este de 300 µg/l, apa prezintă un gust evident, devine tulbure și se colorează. Un astfel de rezultat nu este pe placul consumatorilor. Din punctul de vedere al sănătății umane, concentrația de fier admisă este de 2 000 µg/l, depășind deci cu mult nivelul care este de fapt acceptabil pentru consumatori. Parametrii indicatori pot de asemenea compromite tratarea adecvată a apei. De exemplu, prezența de materie organică ar putea avea ca rezultat o dezinfecție necorespunzătoare.

În vederea implementării și conformării cu prevederile Directivei 98/83/CE, România a obținut perioade de tranziție pentru 10 parametri, astfel încât **la 31 decembrie 2015 toată apa potabilă furnizată ar fi trebuit să fie conformă.**

Parametrii pentru care au fost acordate perioade de tranziție sunt următorii: oxidabilitate, amoniu, nitrați, turbiditate, aluminiu, fier, cadmiu, plumb, pesticide, mangan.

Obligația de asigurare a conformării la calitate a apei potabile distribuite revine, potrivit legii, operatorilor de apă potabilă. De asemenea, operatorul de apă trebuie să efectueze în baza unui calendar avizat de către DSP teritorial, un program de monitorizare operațională prin care se certifică în special eficacitatea procesului de tratare a sursei de apă captată pentru potabilizare și apoi distribuită în sistem, către consumator.

Deși au fost înregistrate unele progrese, apa nu a îndeplinit în totalitate criteriile de calitate, în special în zonele mici de aprovizionare. Astfel, la 31 decembrie 2015, 552 de localități au înregistrat neconformități pentru unul sau mai mulți din cei 10 parametri menționați anterior. La sfârșitul anului 2015 existau în continuare 335 de zone de alimentare cu apă, deserving aproximativ 762 000 de

persoane (circa 3,8 % din populația totală a României), în care standardele de calitate nu fuseseră încă atinse pe deplin pentru anumiți parametri.

Prin Ordonanța Guvernului nr. 22/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile a fost transpusă în legislația națională Directiva (UE) 2015/1787/CE de modificare a anexelor II și III la Directiva 98/83/CE a Consiliului privind calitatea apei destinate consumului uman publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 260 din 7 octombrie 2015 a modificat anexele II și III la Directiva 98/83/CE.

Din 2004, Organizația Mondială a Sănătății a elaborat metoda de abordare a planului privind siguranța apei care se bazează pe principiile de evaluare și de gestionare a riscurilor, prevăzute în Ghidul privind calitatea apei potabile publicat de aceasta. Orientările respective, împreună cu standardul EN 15975-2 privind securitatea alimentării cu apă potabilă, sunt principii recunoscute la nivel internațional, care stau la baza producției, distribuției, monitorizării și analizei parametrilor apei potabile.

Anexa II la Directiva 98/83/CE a fost, prin urmare, aliniată la aceste principii, așa cum este prevăzut în anexa I a Directivei 2015/1787/CE. Totuși, fiind o prevedere introdusă într-o anexă a Directivei, fără a face obiectul unei modificări în corpul acesteia, evaluarea riscului rămâne opțională, statele membre având libertatea de a alege dacă, prin actele de transpunere vor prevedea evaluarea riscului în cadrul programelor de monitorizare sau nu. Tabelul B2 din anexa II la Directiva 98/83/CE, care se referă la apa îmbuteliată în sticle sau recipiente destinate comercializării, a fost eliminat în Directiva 1787, întrucât aceste produse sunt reglementate de Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului, Regulamentul 852/2004 și Regulamentul 882/2004. Astfel, apei potabile îmbuteliate i se aplică principiul „analiza riscurilor și punctele critice de control” (HACCP).

Noua anexă II prevede posibilitatea unei proceduri mai flexibile de monitorizare a apei potabile, cu condiția să fie realizată o evaluare a riscurilor bazată pe principiul planificării în domeniul siguranței apei prevăzute în Orientările OMS privind calitatea apei potabile. Acest lucru va face posibilă concentrarea resurselor consacrate monitorizării acolo unde ele sunt cele mai necesare și, în cazul în care rezultatul evaluării riscurilor o va permite, va putea fi avută în vedere o reducere a monitorizării. În general, un stat membru poate reduce numărul de probe care trebuie să fie analizate pentru anumiți parametri dacă:

1) rezultatele probelor analizate pe o perioadă de cel puțin doi ani consecutivi sunt constante și semnificativ mai bune decât valorile-limită; și

2) niciun factor nu poate să provoace o deteriorare a calității apei în aval de punctul de prelevare de probei.

Noua anexă III prevede specificații modificate pentru analiza parametrilor.

Pe site-ul de Legislație al Uniunii Europene (eur-lex.europa.eu) a fost publicat textul consolidat al Directivei 98/83/CE, cu mențiunea că textul respectiv este un instrument de documentare, fără asumarea responsabilității instituțiilor UE pentru conținutul său.

În România autoritatea competentă privind calitatea apei potabile este Ministerul Sănătății, prin Direcțiile de Sănătate Publică, care are atribuții de supraveghere și control al monitorizării calității apei potabile în scopul verificării faptului că apa distribuită consumatorului, deci apa de la robinet, se conformează la cerințele de calitate și nu creează riscuri pentru sănătatea publică, precum și atribuții de informare a consumatorilor în cazul prezenței unor riscuri asupra sănătății și informare asupra calității apei potabile. Autoritatea competentă privind sursele de apă destinate potabilizării este Ministerul Mediului Apelor și Pădurilor, care gestionează Legea apelor 107/1996 cu completările și modificările ulterioare, actul normativ prin care este transpusă Directiva Cadru Apă.

Directiva 2013/51/Euratom a Consiliului, transpusă în legislația românească prin Legea nr. 301/2015 privind stabilirea cerințelor de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa potabilă, a introdus măsuri specifice pentru monitorizarea substanțelor radioactive. Dispozițiile acestei directive le înlocuiesc pe cele ale Directivei 98/83/CE în ceea ce privește cerințele de protecție a sănătății populației cu privire la substanțele radioactive din apa destinată consumului uman. Programele de monitorizare pentru substanțele radioactive din apa potabilă sunt stabilite în conformitate cu Legea nr. 301/2015.

Directiva 2013/51/Euratom a Consiliului de stabilire a unor cerințe de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa destinată consumului uman, a introdus măsuri specifice pentru monitorizarea substanțelor radioactive din apa potabilă. Dispozițiile acestei directive le înlocuiesc pe cele ale Directivei 98/83/CE în ceea ce privește cerințele de protecție a sănătății populației cu privire la substanțele radioactive din apa destinată consumului uman. Actul normativ național de transpunere a Directivei 2013/51/CE este Legea nr. 301/2015 privind stabilirea cerințelor de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa potabilă.

În luna iunie 2019, din datele centralizate de către MS privind gradul de conformare a apei potabile distribuite în sistem centralizat, în cele **341** de ZAP mari și **2647** de ZAP mici identificate în anul 2018, au fost identificate de un

număr de **686 de localități neconforme** pentru unul sau mai mulți din cei 10 parametri.

De asemenea, în numeroase ZAP (peste 40%), nu a fost efectuată nici o analiză pentru mai mult de jumătate din parametrii de calitate menționați a fi monitorizați în Legea 458/2002, iar pentru unii parametri frecvența de analiză nu a fost conformă, în sensul că s-au efectuat mai puține determinări decât cele prevăzute în calendarul de monitorizare.

Directiva permite statelor membre acordarea de derogări pe o perioadă limitată de timp ce nu poate depăși trei ani. În cazul în care, după această primă perioadă, problemele care au determinat acordarea derogării persistă, statele membre pot să prelungească derogarea pentru o perioadă suplimentară de până la trei ani, informând Comisia în acest sens. În cazuri excepționale, un stat membru poate solicita Comisiei o a treia derogare pentru o nouă perioadă de cel mult trei ani.

Statele membre au obligația de a informa Comisia în termen de două luni cu privire la orice derogare pentru ZAP mari. Derogările pentru ZAP mici trebuie să fie comunicate doar începând cu cea de a doua derogare

România a beneficiat de derogări în tratatul de aderare, care au durat fie până la sfârșitul anului 2010, fie până la sfârșitul lui 2015. De la data aderării, România a notificat Comisia cu privire la șapte derogări ulterioare (altfel spus, derogări acordate pentru a doua oară), ale căror termene expirau între 2014 și 2018.

În anul 2018, ZAP Mare Buhuși din județul Bacău avea autorizația sanitară de funcționare cu derogare pentru parametrul nitrat, iar pentru sistemele mici de aprovizionare au fost acordate în 2018, un număr de 20 de derogări pentru neconformare la parametrul nitrat, repartizate astfel: Constanța -13, Bacău - 1 și Tulcea - 6, și 16 derogări pentru neconformare la parametrul arsen - toate în județul Bihor.

În România există, în continuare, regiuni în care nu este asigurat accesul cetățenilor la serviciile publice de alimentare cu apă.

În România, pentru a se asigura respectarea standardelor de calitate și a termenelor-limită prevăzute de Directiva privind apa potabilă, a fost adoptat în anul 2004 un Plan de implementare privind calitatea apei destinate consumului uman, identificând acțiunile necesare în ceea ce privește alimentarea cu apă potabilă și nevoile financiare aferente până la sfârșitul anului 2015, care au fost estimate la 5,6 miliarde de euro. Această sumă a fost ulterior revizuită în programul operațional „Infrastructura mare” pentru perioada 2014-2020, unde este indicată o sumă de 5,8 miliarde de euro, pe lângă investițiile deja realizate în perioada 2007-2013 (contribuția UE a fost de 1,38 miliarde de euro). În comparație, fondurile UE alocate în perioada 2014-2020 pentru investiții în sectorul apei potabile în România se ridică la aproximativ 1,26 miliarde de euro. Rezultă că, încă din faza de programare a finanțării din fonduri structurale,

România înregistra un deficit de investiții de aproximativ 4,54 miliarde de euro până în 2020, care nu a putea fi acoperit din fonduri publice asigurate de la bugetul de stat și cu atât mai puțin din bugetele locale.

Cu toate că, în România, alimentarea cu apă potabilă de calitate și accesul cetățenilor la aceasta au cunoscut o îmbunătățire, în mare măsură investițiilor importante care au fost realizate în infrastructura de apă din fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI), în special, din Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și din Fondul de coeziune, precum și din fondurile publice asigurate de la bugetul de stat prin Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL), mai sunt necesare, potrivit evaluării A.N.R.S.C. în baza estimărilor făcute de BERD și WICS, investiții suplimentare de circa 6,5 miliarde euro pentru a se asigura accesul întregii populații a României la serviciile publice de alimentare cu apă, conformarea deplină la standardele de calitate a apei prevăzute în Directiva privind apa potabilă și pentru întreținerea și reînnoirea corespunzătoare a investițiilor realizate în infrastructura de apă.

Potrivit principiului recuperării costurilor, toate aceste investiții se vor reflecta în creșterea prețului la apă, iar furnizarea serviciilor de apă este sustenabilă din punct de vedere financiar atunci când veniturile provenite din prețurile practicate sunt suficiente pentru a acoperi costurile de exploatare și pe cele de întreținere și pentru a recupera costurile de investiție, permițând astfel reînnoirea investițiilor.

O componentă importantă în structura tarifară a prețului la apă o reprezintă pierderile de apă se referă în principal la apa care se scurge din sistem înainte de a ajunge la consumatorul final (pierderi tehnice sau fizice), precum și la apa care este consumată fără a fi facturată în mod corespunzător, de exemplu în cazul branșamentelor ilegale sau al contorizării necorespunzătoare a consumului (pierderi comerciale sau pierderi aparente). În timp ce pierderile din prima categorie cresc în mod inutil costurile de producție (deoarece trebuie să fie produsă mai multă apă decât este necesar), pierderile din a doua categorie trebuie identificate și eliminate, întrucât înseamnă și pierderi de venit. De regulă, pierderile de apă sunt estimate pe baza calculării unui raport între intrările și ieșirile din sistem.

În România, pierderile tehnice de apă în rețea se consideră ca fiind acceptabile dacă au valori sub 15 % din cantitatea totală intrată în sistemul de distribuție. În cazul în care pierderea generală de apă (de la captare la utilizator) este mai mare de 20 %, sunt obligatorii lucrări de reabilitare sau de modernizare. Cu toate acestea, din cauza fondurilor limitate disponibile în perioada de programare 2007-2020, s-a acordat prioritate creșterii accesului la apă, respectiv extinderii rețelei de alimentare cu apă, și mai puțin contorizării și lucrărilor de înlocuire a rețelelor de apă a căror durată de viață este expirată.

În opinia A.N.R.S.C., proiectele de investiții viitoare trebuie să aibă ca cerință de finanțare reducerea pierderilor de apă care, în prezent, sunt de aproximativ 40%, peste media UE de 34%, iar, dacă va fi necesar, pentru a se asigura sustenabilitatea infrastructurii de apă, inclusiv întreținerea și reînnoirea acesteia, acordarea de sprijin financiar sau de alte forme de sprijin gospodăriilor pentru care costul serviciilor de apă se situează peste rata de suportabilitate.

3.2.ȚINTE DE CONFORMARE PENTRU COLECTAREA ȘI EPURAREA APELOR UZATE DE LA AGLOMERĂRILE UMANE CU PESTE 2000 L.E. ASUMATE DE ROMÂNIA PRIN LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CARE TRANSPUNE DIRECTIVELE EUROPENE ȘI PRIN TRATATUL DE ADERARE AL ROMÂNIEI LA UNIUNEA EUROPEANĂ CU IMPACT ÎN DOMENIUL REGLEMENTĂRII ECONOMICE

Directiva Consiliului 91/271/EEC din 21 mai 1991 privind epurarea apelor uzate urbane, modificată și completată de Directiva Comisiei 98/15/EC în 27 februarie 1998, este baza legală a legislației comunitare în domeniul apelor uzate. Este o directivă complexă și dificil de implementat, având în vedere eforturile tehnice și investiționale necesare pentru conformarea cu cerințele europene.

Directiva a fost transpusă în întregime în legislația românească prin **HG nr.188/2002 pentru aprobarea normelor privind condițiile de descărcare ale apelor uzate în mediul acvatic, modificată și completată cu HG nr. 352 / 2005, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative care transpun acquis-ul comunitar în domeniul protecției mediului. Obiectivul central al directivei este protecția mediului de efectele negative ale evacuărilor de ape uzate urbane și de ape uzate din anumite sectoare industriale (în principal prelucrarea și fabricarea produselor din industria alimentară).**

Potrivit articolelor 3, 4 și 5 alineatul (2) din Directiva 91/271/CEE, conformitatea aglomerărilor umane la cerințele privind sistemele de colectare și epurare a apelor reziduale urbane se evaluează pe baza îndeplinirii simultane a următoarelor criterii:

- aglomerările să aibă un nivel de colectare a apelor uzate de cel puțin 98%, iar diferența de 2% reprezintă mai puțin de 2000 l.e. ;
- aglomerările să aibă un nivel de epurare a apelor uzate de cel puțin 99% din nivelul de colectare, iar diferența de 1% reprezintă mai puțin de 2000 l.e. ;
- calitatea apelor uzate epurate secundar (mecano-biologic) să corespundă cerințelor din Tabelul 1 - Anexa I a Directivei, pentru parametri: materii în suspensie și substanțe organice (CBO5, CCO-Cr), pentru aglomerări mai mici de 10.000 l.e.;
- calitatea apelor uzate epurate terțiar (epurare avansată cu eliminarea azotului total și fosforului total) să corespundă cerințelor din Tabelul 2 - Anexa I a Directivei, pentru parametri: materii în suspensie, substanțe

organice (CBO5, CCO-Cr), azot total și fosfor total, pentru aglomerări mai mari de 10.000 l.e.

„aglomerare umană” înseamnă o zonă în care populația și/sau activitățile economice sunt concentrate suficient, astfel încât să fie posibilă colectarea apelor uzate în vederea dirijării lor către o stație de epurare sau un punct final de evacuare;

„locuitor-echivalent (l.e.)” înseamnă încărcarea organică biodegradabilă cu o cerere biochimică de oxigen în cinci zile (CBO5) de 60 de grame de oxigen pe zi. Modul de calcul al locuitorilor echivalenți pentru o aglomerare umană este dat de raportul dintre încărcarea totală în CBO5 și valoarea de 60 g consum biochimic de oxigen pe zi, corespunzătoare poluării medii biodegradabile produsă de o persoană fizică într-o zi.

Având în vedere atât poziționarea României în bazinul hidrografic al fluviului Dunărea și bazinul Mării Negre, cât și necesitatea protecției mediului în aceste zone, **România a declarat întregul său teritoriu ca zonă sensibilă.** Această decizie se concretizează în faptul că **aglomerările cu mai mult de 10.000 locuitori echivalenți trebuie să asigure o infrastructură pentru epurarea apelor uzate urbane care să permită epurarea avansată (terțiară), mai ales în ceea ce privește nutrienții azot și fosfor.** În ceea ce privește gradul de epurare, epurarea secundară (treaptă biologică) este o regulă generală pentru aglomerările mai mici de 10.000 locuitori echivalenți.

Termenele de implementare ale Directivei variază și depind de dimensiunea aglomerării și de impactul acesteia asupra apelor receptoare. În vederea implementării și conformării cu prevederile Directivei Consiliului 91/271/EEC privind epurarea apelor uzate urbane, România a obținut perioade de tranziție astfel încât la **31 decembrie 2015 toate aglomerările mai mari de 10.000 l.e. să se conformeze prevederilor din punct de vedere al colectării și epurării avansate a apelor uzate, iar la 31 decembrie 2018 toate aglomerările cu 2.000-10.000 l.e. să se conformeze din punct de vedere al colectării și epurării secundare a apelor uzate.** Termenul final pentru implementarea Directivei a fost stabilit la 31 decembrie 2018, cu termene intermediare pentru colectarea și epurarea apelor uzate urbane.

De asemenea, prin Tratatul de aderare au fost asumate și **nivele naționale de colectare și epurare la termenele de tranziție a apelor uzate în toate aglomerările umane mai mari de 2000 l.e., respectiv:**

- extinderea treptată a **sistemelor de colectare** prevăzute la articolul 3 din Directiva 91/271/EEC în conformitate cu următoarele niveluri minime generale de echivalent-locuitori din totalul populației echivalente de 26 767 398 l.e.:
 - 60,8%, la 31 decembrie 2010;
 - 69,1%, la 31 decembrie 2013;
 - 80,2%, la 31 decembrie 2015,

- **100% la 31 decembrie 2018.**
- extinderea treptată a **stațiilor de epurare** ape urbane reziduale prevăzute la articolele 4 și 5 alineatul (2) din Directiva 91/271/EEC în conformitate cu următoarele niveluri minime generale de echivalent-locuitor :
 - 50,5%, la 31 decembrie 2010;
 - 60,6%, la 31 decembrie 2013;
 - 76,7%, la 31 decembrie 2015,
 - **100% la 31 decembrie 2018.**

Conform situației realizate de Administrația Națională “Apele Române” în raportul semestrial „Stadiul realizării lucrărilor pentru epurarea apelor uzate urbane și a capacităților în execuție și puse în funcțiune pentru aglomerări umane”, pentru luna decembrie 2017 a rezultat că ***nivelul de colectare a încărcării organice biodegradabile din aglomerările umane cu mai mult de 2000 l.e. a fost 66,32%*** , iar gradul de racordare la stațiile de epurare de **63,73%**.

Cele mai ridicate grade de racordare la rețele de canalizare (peste 80%) sunt în județele: Buzău, Caraș Severin, Cluj, Constanța, Hunedoara, Iași, Timiș și în aglomerarea București, iar la polul opus (sub 30%) se află județul Giurgiu. Referitor la gradele de racordare la stațiile de epurare, situația este următoarea: în județele Buzău, Cluj, Constanța, Iași și Timiș s-au înregistrat valori de peste 80%. În unele dintre județe procentul de epurare a crescut față de decembrie 2016, valori mai mici de 30% înregistrându-se în județul Giurgiu.

În anul 2004 a fost elaborat Planul de implementare al Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane care a stabilit etapele, lucrările și costurile necesare pentru implementarea Directivei, la termenele de tranziție și negociate final prin Tratatul de Aderare. Față de situația din 2004, până în prezent s-au înregistrat modificări semnificative în ceea ce privește numărul și dimensiunea aglomerărilor, precum și termenele de realizare a infrastructurii pentru conformare. Aceste modificări au survenit în urma redelimitării aglomerărilor umane, în principal ca urmare a:

- elaborării unor documente de planificare noi la nivelul județelor (Master Planuri Județene) față de Planul de implementare al Directivei privind epurarea apelor uzate, care au la bază o metodologie nouă de delimitare a aglomerărilor umane și analize mai detaliate tehnice și economico-sociale;
- scăderii populației rezidente în România în perioada 2007-2015 (conform rezultatelor recensământului populației din anul 2011), precum și a scăderii activităților industriale care evacuează ape uzate în rețelele de canalizare ale aglomerărilor;

- realizării de studii de fezabilitate și promovării/realizării de proiecte de infrastructură a apelor uzate, în special proiecte finanțate prin fonduri de coeziune (POS Mediu 2007-2013, POIM 2014-2020), care au schimbat componența aglomerărilor în ceea ce privește colectarea și epurarea apelor uzate.

În decembrie 2017 existau **207 aglomerări umane cu mai mult de 10.000 l.e.**, față de 264 aglomerări umane cu mai mult de 10.000 l.e incluse în Planul de implementare. Având în vedere că, față de Planul de implementare al directivei elaborat la nivelul anului 2004, în România au avut loc modificări majore, în special legate de dinamica populației și a activităților industriale, este necesară elaborarea unui plan actualizat de implementare care să ia în considerare situația dotării cu sisteme de canalizare și epurare a apelor uzate ale aglomerărilor peste 2000 de locuitori, existente la sfârșitul anului 2019, și resursele financiare disponibile.

Pe măsură ce lucrările de reabilitare/modernizare și construire de sisteme de colectare și epurare sunt puse în funcțiune, asigurarea conformității aglomerărilor necesită timp suplimentar, fiind necesară nu numai realizarea parametrilor de calitate ai apelor uzate epurate, ci și asigurarea unui nivel de colectare/epurare foarte ridicat (minim 98%). În România, deși numărul sistemelor de colectare și epurare a crescut în ultimii ani, nivelul de conformare al aglomerărilor (conform cerințelor art. 3, 4 și 5 ale Directivei) este încă scăzut. Una dintre cauze este și nivelul mic de conectare a populației la rețelele de canalizare și stațiile de epurare din aglomerările umane situate în special în mediul rural, existând chiar infrastructură fără populație conectată.

Anexa nr. 4 - Situația furnizării/prestării serviciului de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de UAT/ județ:

- Anexa nr. 4.1- Situația gradului de acoperire cu servicii de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de U.A.T.-uri/ județ
- Anexa nr. 4.2 - Situația gradului de furnizare a serviciului de alimentare cu apă la nivel de U.A.T.-uri/ județ

Aceste modificări s-au reflectat în creșterea costurilor necesare pentru realizarea infrastructurii de apă uzată, respectiv a rețelelor de canalizare și stațiilor de epurare. Astfel, costurile de investiții pentru conformare au crescut de la 9,5 miliarde Euro în anul 2004 (estimate în Planul de implementare al Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane), la 12,2 miliarde Euro la nivelul anului 2009 (estimate în primul Plan de Național de Management al bazinelor/spațiilor hidrografice din România, aprobat prin HG nr. 80/2011), la 16 miliarde Euro în anul 2015 (estimate în Planul de Național de Management actualizat al bazinelor/spațiilor hidrografice din România, aprobat prin HG nr.

859/2016) și la circa 18 - 24 miliarde Euro în anul 2019 (conform estimărilor BERD - WICS).

Față de programul de realizare a investițiilor necesare conformării cu Directiva privind epurarea apelor uzate, există întârzieri în ceea ce privește respectarea termenelor asumate de România odată cu aderarea la UE în anul 2007, cheltuielile de investiții realizate efectiv pentru lucrări de extindere și reabilitare a infrastructurii de apă uzată, la nivel național, până în anul 2019 au fost de cca. 6,5 miliarde Euro, existând un deficit de investiții în infrastructura de apă uzată de circa 13,5 miliarde Euro (estimare A.N.R.S.C.). Cauzele acestor întârzieri includ atât probleme legate de realizarea achizițiilor de studii și lucrări, deficiențe în implementare, dar și reducerea resurselor financiare naționale disponibile datorită crizei financiare apărute în anul 2008 și de efectele actuale ale pandemiei cu COVID 19 în continuitatea lucrărilor de investiții.

Toate aceste investiții se vor reflecta în creșterea tarifelor la canalizare, iar indiferent de politica de guvernare adoptată în domeniul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, România se va confrunta cu cerințe semnificative de investiții pe o perioadă îndelungată de timp, concomitent cu asigurarea ratei de suportabilitate a populației și a puterii de cumpărare a acestor servicii.

Estimările BERD și WICS numai pentru conformarea României la directivele privind apa potabilă și epurarea apelor uzate sunt de 23 miliarde de euro, respectiv de 30 de miliarde de euro (inclusiv estimarea investițiilor de reînnoire).

Dat fiind amploarea și problematica investițiilor, operatorii regionali reușind în anul 2015 (cel mai performant an) să realizeze investiții de 1,1 miliarde de euro în infrastructura de apă și apă uzată, România va avea probabil nevoie de cel puțin 25 de ani pentru a atinge nivelul dorit de conformare.

CAPITOLUL IV - CADRUL LEGISLATIV CU PRIVIRE LA MĂSURILE ECONOMICE-SOCIALE ȘI FISCALE ADOPTATE PENTRU ASIGURAREA ACCESULUI POPULAȚIEI LA SERVICIILE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

4.1. CADRUL LEGISLATIV CU PRIVIRE LA MĂSURILE ECONOMICE-SOCIALE ADOPTATE PENTRU ASIGURAREA ACCESULUI POPULAȚIEI LA SERVICIILE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

Principiile care trebuie aplicate atunci când se stabilesc tarifele la apă, și anume recuperarea costurilor și suportabilitatea tarifelor la serviciile de apă, sunt prevăzute la articolul 9 din Directiva 2000/60/CE de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei. Pentru a putea contribui la sustenabilitatea infrastructurilor de apă, tarifele ar trebui să acopere, în practică, cel puțin costurile de exploatare și de întreținere, precum și o parte semnificativă din amortizarea activelor.

În același timp, serviciile de apă și de canalizare trebuie să fie accesibile din punct de vedere social pentru consumatori. La determinarea tarifelor la apă, statele membre pot lua în considerare efectele sociale, economice și cele asupra mediului, în efortul de a se asigura că aceste servicii rămân la un nivel accesibil. Orientările Comisiei, potrivit documentului „Noua perioadă de programare 2007-2013 - Orientări privind metodologia de realizare a analizei costuri-beneficii - Document de lucru nr. 4”, 8/2006, menționează procentul de 4 % din venitul pe gospodărie ca reprezentând o rată de accesibilitate a tarifelor universal acceptată. Cu alte cuvinte, factura totală pentru servicii de apă (alimentare cu apă și canalizare-epurare) se poate ridica la 4 % din venitul pe gospodărie.

În România, potrivit prevederilor art. 6.3.5 din H.G. nr. 246/2006 pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice, nivelul de suportabilitate general recomandat pentru apă și canalizare este de 3,5 % din venitul mediu lunar pe gospodărie de la nivel național. Rata de suportabilitate este calculată de către autoritățile administrației publice locale implicate, separat pentru zonele urbane și pentru cele rurale, în conformitate cu următoarea formulă:

$$\text{Rata de suportabilitate(\%)} = \text{Total factura pe luna} / \text{Venitul mediu} \times 100$$

Din analiza strategiilor de tarificare aferente proiectelor finanțate din fonduri nerambursabile reiese că tarifele au fost fixate, în general, sub nivelul minim 2,5 % din venitul net al unei gospodării cu venituri medii, prevăzut la art. 3.4.4.2. din H.G. nr. 677/2017.

Strategiile de tarificare prin care se asigură un nivel sustenabil prețurilor și tarifelor pentru conformarea la directivele privind apa potabilă și epurarea apelor uzate trebuie însoțite de măsuri legislative care să sprijine creșterea nivelului de conectare la rețelele de apă și de canalizare și plata facturii de către persoanele cu venituri reduse. Astfel, prin Legea nr. 215/2018 pentru modificarea și completarea Legii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, au fost introduse următoarele măsuri de sprijin, ce pot fi finanțate de la bugetele locale ale autorităților administrației publice locale, în vederea asigurării accesului persoanelor cu venituri reduse la serviciile de alimentare cu apă și de canalizare:

- acordarea de **ajutoare lunare pentru plata serviciului de alimentare cu apă și de canalizare** către familiile și persoanele singure care au media veniturilor bănești nete lunare sub salariul minim brut pe țară garantat la plată pe membru de familie;
- asigurarea fondurilor necesare pentru **plata valorii totale sau a unei părți din cheltuielile realizate pentru branșarea/racordarea la sistemul de alimentare cu apă și de canalizare**, pentru familiile și persoanele singure care au media veniturilor bănești nete lunare sub salariul minim brut pe țară garantat la plată pe membru de familie.

Pentru a se evita subvenționarea consumului excesiv de apă (risipa) este prevăzut un plafon maxim de 75 l de consum apă de persoană/zi, inclusiv pentru canalizare de 75 l/persoană/zi apă uzată evacuată, în conformitate cu prevederile art. 12¹ alin. (1) din Legea nr. 241/2006, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căreia *Ajutoarele lunare se acordă în funcție de veniturile lunare ale persoanei singure/familiei, prin compensarea procentuală a contravalorii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, în limita unui consum de apă, respectiv a unei cantități de apă uzată evacuată la rețeaua de canalizare de 75 l/persoană/zi.*

Metodologia de acordare a ajutoarelor lunare pentru plata facturii de apă și apă uzată poate fi aplicată relativ ușor, fiind similară cu cea avută în vedere la acordarea ajutoarelor lunare de încălzire, pentru care există baza de date cu familiile și persoanele singure cu venituri reduse la nivelul autorităților locale. Astfel, potrivit dispozițiilor art. 12¹ alin. (4) din Legea nr. 241/2006, *Pentru acordarea ajutorului lunar pot fi utilizate procentele și limitele de venituri prevăzute, pentru ajutorul de încălzire a locuinței cu energie termică, în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, aprobată prin Legea nr. 92/2012, cu modificările și completările ulterioare.*

În prezent, nu sunt acordate ajutoare lunare pentru plata facturii de apă și apă uzată pe baza acestei metodologii.

4.2. CADRUL LEGISLATIV CU PRIVIRE LA MĂSURILE FISCALE ADOPTATE PENTRU ASIGURAREA ACCESULUI POPULAȚIEI LA SERVICIILE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

Taxa pe valoarea adăugată (prescurtat TVA) reprezintă un impozit direct plătit de către populație pentru serviciul de alimentare cu apă și canalizare. De aceea, reducerea cotei de TVA față de nivelul standard are drept efect creșterea suportabilității plății facturii și a accesului populației la acest serviciu.

Cota standard de TVA în România a evoluat, în ultimii 10 ani, astfel:

- de la 1 iulie 2010, TVA a crescut cu 5 puncte procentuale, de la 19% la 24%
- de la 1 ianuarie 2016, TVA a scăzut cu patru procente - de la 24% la 20%
- de la 1 ianuarie 2017, TVA a scăzut cu un procent - de la 20% la 19%

În prezent, în România sunt în vigoare 2 cote de TVA:

- cota standard: 19%
- cote reduse: 9% și 5%.

Începând cu **1 ianuarie 2016**, pentru serviciul de alimentare cu apă se aplică cota redusă de **TVA de 9%**, în conformitate cu modificările aduse de O.U.G. nr. 50/2015 la art. 291 alin. (2) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

Începând cu 1 ianuarie 2019, cota redusă de TVA de 9% se aplică și pentru serviciul de canalizare, în conformitate cu prevederile pct. 2 din Legea nr. 175/2018 pentru modificarea și completarea art. 291 alin. (2) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

CAPITOLUL V - ANALIZA COMPARATIVĂ A REGLEMENTĂRILOR ECONOMICE ȘI CONSIDERENTE

5.1. ANALIZA COMPARATIVĂ ÎNTRE REGLEMENTĂRILE ECONOMICE APLICABILE PREȚURILOR ȘI TARIFELOR AFERENTE INVESTIȚIILOR REALIZATE DE AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN INFRASTRUCTURA DE APĂ ȘI INVESTIȚIILE REALIZATE DE OPERATORII REGIONALI

Fundamentarea stabilirii, ajustării și modificării tarifelor realizată în baza Metodologiei aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007	Strategia de tarificare realizată în conformitate cu Metodologia ACB aprobată prin HG nr. 677/2017
aplicare și evaluare relativ ușoară de către operatori și APL	necesită un timp relativ mare pentru elaborarea și aprobarea strategiei de tarificare, de cel puțin un an, funcție de capacitatea OR de a genera noi proiecte de investiții
se bazează numai pe date istorice	se bazează pe date istorice și pe analiza cost-beneficiu a proiectului de investiții
asigură recuperarea costurilor efective de operare	asigură recuperarea integrală a costurilor de operare și întreținere, inclusiv plata serviciului datoriei
structura tarifară cuprinde toate elementele de cheltuieli de capital necesare pentru realizarea investițiilor (redevență, amortizare, cotă de dezvoltare și profit), dar nu există o obligație legală a APL și a operatorilor de a le include în preț/tarif	ACB prevede obligația recuperării integrale a amortizării bunurilor publice, prin creșterea anuală a amortizării, în mod liniar, pe durata de referință a proiectului de investiții
nu există obligația legală a APL de a aproba cota de dezvoltare pentru a asigura finanțarea investițiilor necesare conformării	OUG nr. 198/2005 obligă APL și OR să constituie Fondul de întreținere, înlocuire și dezvoltare (Fondul IID)
nu există obligația legală a APL de a reinvesti profitul	OUG nr. 198/2005 obligă APL să restituie OR redevența, dividendele și impozitul pe profit
nu există obligația legală a APL de a include pierderile de apă în nivelul	ACB prevede ca indicator de performanță pierderile de apă la

prețului la apă	început de proiect și la sfârșit de proiect
operatorii nu întocmesc planuri anuale și nici planuri multianuale de investiții din surse proprii	OR întocmesc numai planuri de investiții în avans pe un an și nu planuri multianuale de investiții din surse proprii
APL și operatorii nu contractează credite pentru înlocuirea și dezvoltarea infrastructurii	OR au obligația să contracteze credite pentru partea de cofinanțare a proiectului de investiții
sustenabilitatea infrastructurii de apă nu este asigurată pe termen lung	sustenabilitatea infrastructurii de apă este asigurată doar pe perioada derulării proiectului de investiții (4 - 7 ani)
oferă APL premisele stabilirii unor preturi și tarife sub nivelul minim al ratei de suportabilitate de 2,5%	ACB obligă ca APL și OR să stabilească prețul și tariful unic la nivelul minim al ratei de suportabilitate de 2,5%, în vederea creșterii surselor proprii de investiții

5.2. CONSIDERENTE

Din analiza comparativă a reglementărilor economice se pot desprinde următoarele concluzii:

- cu toate că structura tarifară din Metodologia aprobată prin Ordinul A.N.R.S.C. nr. 65/2007 este corect întocmită și respectă principiile economice și principiul recuperării costurilor, există diferențe de nivel evidente între prețurile și tarifele practicate de operatori și prețurile/tarifele unice practicate de OR, din prisma următoarelor aspecte:
 - nerespectarea de către APL a obligației legale de a include în tarif redevența (amortizarea bunurilor publice concesionate operatorului), ori a includerii unui nivel infim al redevenței sub valoarea rezultată din aplicarea modului de calcul prevăzut la art. 29 alin. (11) lit. m) din Legea nr. 51/2006;
 - nerespectarea de către APL a obligației legale de a include în tarif pierderile tehnice de apă, ori a includerii în tarif a unei cote de pierderi de apă sub nivelul prevăzut în normativele tehnice;
 - neaprobarea de către APL a unei cote de dezvoltare în mod similar Fondului IID care se include în prețul/tariful unic practicat de OR;
- cu toate că dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 241/2006 și cele ale articolului unic alin (1) din H.G. nr. 677/2017 dispun aplicarea unei strategii de tarificare atât pentru proiectele de investiții finanțate de la bugetul de stat (PNDL) cât și pentru proiectele de investiții finanțate din fonduri europene nerambursabile (POIM), există diferențe de nivel evidente între prețurile și tarifele practicate de operatorii care exploatează sisteme

publice realizate din fonduri asigurate de la bugetul de stat și prețurile/tarifele unice practicate de OR, din prisma următoarelor aspecte:

- nerespectarea de către APL a obligației legale, prevăzută la art. 35 alin. (3) din Legea nr. 241/2006, de a elabora și aproba strategia de tarifare în conformitate cu Metodologia ACB aprobată prin H.G. nr. 677/2017;
- nerespectarea de către ministerul de resort a obligației legale, prevăzută la art. 35 alin. (3) din Legea nr. 241/2006, de a aplica aceleași condiții de finanțare pentru proiectele de investiții dezvoltate din fonduri asigurate de la bugetul de stat cu cele aplicate pentru proiectele de investiții realizate din fonduri europene nerambursabile, respectiv în baza unei strategii de tarifare realizată în conformitate cu Metodologia ACB aprobată prin H.G. nr. 677/2017;
- cu toate că APL au obligația legală de a aproba prețurile/tarifele numai în baza avizului de specialitate al A.N.R.S.C., există 430 de furnizori/prestatori de servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare care practică prețuri și tarife aprobate de APL fără avizul A.N.R.S.C.;
- cu toate că rata de suportabilitate din UAT rurale deservite de operatori este sub nivelul minim de 2,5%, APL nu aprobă creșterea prețurilor și tarifelor în vederea asigurării surselor de finanțare pentru investițiile necesare atingerii Țintelor de conformare de care sunt responsabile;
- cu toate că în majoritatea UAT rurale deservite de operatori nu sunt atinse Țintele de conformare pentru calitatea apei potabile și colectarea/epurarea apelor uzate, APL nu aprobă returnarea către operatori a dividendelor și a impozitului pe profit, în vederea finanțării investițiilor, așa cum au obligația legală către OR, potrivit art. 4 alin. (2) din OUG nr. 198/2005.
- cu toate că respectarea *principiului recuperării costurilor* este o obligație legală la stabilirea nivelului prețurilor și tarifelor operatorilor, APL nu au luat în considerare toate elementele de cheltuieli prevăzute în structura tarifară, astfel încât infrastructura existentă să poată fi întreținută în mod corespunzător, așa cum A.N.R.S.C. procedează în cazul OR;
- este necesară o reglementare economică unitară, la nivel național, bazat pe planuri de afaceri, astfel încât prețurile și tarifele percepute să asigure sustenabilitatea infrastructurii de apă, inclusiv întreținerea și reînnoirea acesteia;
- este necesară, acordarea de sprijin financiar sau de alte forme de sprijin persoanelor și familiilor pentru care costul serviciilor de apă se situează peste rata de suportabilitate, asigurând, în același timp, recuperarea integrală a costurilor în structura tarifară a acestor servicii.

România a făcut, în ultimii zece ani, pași importanți în implementarea Directivei 98/83/CE privind calitatea apei potabile și a Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane, atât din punct de vedere legislativ, cât și al consolidării cadrului instituțional de implementare și de asigurare a finanțării din

fonduri nerambursabile. Cu toate acestea mai sunt necesare acțiuni de continuare a implementării măsurilor pentru reabilitarea/dezvoltarea și funcționarea corespunzătoare a infrastructurii de apă și apă uzată, fiind necesare investiții suplimentare de circa 25 de miliarde de euro pentru realizarea conformării, care nu pot fi asigurate integral din fonduri nerambursabile. În lipsa alocării de fonduri de la bugetul local deficitul de investiții trebuie susținut din prețurile și tarifele percepute utilizatorilor, în limita ratei de suportabilitate.

În raport cu volumul și valoarea investițiilor ce trebuie realizate la nivel național, a numărului mare de entități contractante și a capacității maxime a acestora de a realiza investiții în sectorul de apă și apă uzată, de aproximativ 1 - 1,2 miliarde euro/an, echipa de implementare A.N.R.S.C. consideră că obligațiile asumate de România vor putea fi îndeplinite în circa 20 - 25 de ani, în condițiile în care A.N.R.S.C. va fi investită cu competențe de aprobare a prețurilor și tarifelor bazate pe planuri de afaceri, precum și cu atribuții de monitorizare a eficienței investițiilor și a performanței operatorilor, sau de 40 - 50 ani în cazul în care se menține politica actuală în domeniul stabilirii și aprobării prețurilor/tarifelor.

ANEXE

ANEXA NR. 1

Situația ajutărilor tarifare pentru S.C. APA NOVA București S.A.

An	Nr. aviz A.N.R.S.C.	Preț apă potabilă lei/mc. exclusiv T.V.A.	Tarif canalizare/ canalizare-epurare lei/mc. exclusiv T.V.A.	Tipuri de ajustări tarifare
2003	2818/10.06.2003	7558	1675	Ajustare ordinară
2003	4205/22.10.2003	7935	1759	Ajustare ordinară
2003	4455/14.11.2003	8829	1957	Ajustare extraordinară
2004	632/05.03.2004	9321	2066	Ajustare ordinară
2004	1053/28.05.2004	10740	2380	Ajustare extraordinară
2004	3100/25.10.2004	11276	2499	Ajustare ordinară
2005	1076/15.03.2005	1,26	0,28	Ajustare extraordinară
2005	2636/30.06.2005	1,28	0,28	Ajustare extraordinară
2005	5099/23.12.2005	1,38	0,31	Ajustare ordinară
2006	1490/31.03.2006	1,57	0,35	Ajustare extraordinară
2006	1916/28.04.2006	1,58	0,35	Ajustare ordinară
2006	2540/06.06.2006	1,77	0,39	Ajustare extraordinară
2006	3077/14.07.2006	1,80	0,40	Ajustare extraordinară
2006	5596/27.12.2006	1,88	0,42	Ajustare extraordinară
2007	837/28.02.2007	1,95	0,43	Ajustare ordinară
2007	5100/20.12.2007	2,06	0,46	Ajustare ordinară
2008	-	-	-	
2009	4902898/5.03.2009	2,26	0,50	Ajustare ordinară
2010	3418334/1.07.2010	2,26	0,50	Potrivit art.1, pct.44 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.58/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.571/2003
2010	3419543/19.08.2010	2,44	0,54	Ajustare ordinară
2010	3441821/21.12.2010	2,31	0,51	Ajustare extraordinară
2011	1022351/14.03.2011	2,40	0,53	Ajustare extraordinară
2011	1027579/29.07.2011	2,61	0,58	Ajustare extraordinară

	11			
2011	4033516/23.11.2011	3,57	0,79	Ajustare extraordinară
2011	4034592/21.12.2011	3,86	0,86	Ajustare extraordinară
2012	-	-	-	-
2013	6551/25.02.2013	4,36	0,97	Ajustare ordinară
2013	120360/20.12.2013	4,59	1,02	Ajustare extraordinară
2014	227758/15.12.2014	4,64	1,03	Ajustare extraordinară
2015	330786/15.12.2015	4,38	0,97	Ajustare extraordinară
2016	401984/27.01.2016	4,13	0,92	Ajustare extraordinară
2016	425929/21.12.2016	3,31	1,74	Schimbare structură tarifară
2017	426490/16.01.2017	3,31	1,74	Schimbare structură tarifară
2018	Decizia nr.88/26.06.2018	3,61	1,90	Ajustare ordinară

ANEXA NR. 2

Situția ajutărilor tarifare pentru S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L.

An	Nr. aviz/decizie A.N.R.S.C.	Preț apă potabilă lei/mc. exclusiv T.V.A.	Tarif canalizare/ canalizare- epurare lei/mc. exclusiv T.V.A.
2003	3034/11.07.2003	10169	3438
2004	45/22.01.2004	12443	4772
2004	2539/15.09.2004	12762	5068
2005	3977/06.01.2005	13699	6233
2005	2626/01.07.2005	1,40	0,64
2005	5088/29.12.2005	1,50	0,67
2006	3434/01.08.2006	1,58	0,69
2006	5654/28.12.2006	1,74	0,77
2007	2543/12.07.2007	1,79	0,79
2007	5171/28.12.2007	1,89	0,83
2008	6075/29.12.2008	2,02	0,89
2009	4905529/13.07.2009	2,14	0,93
2010	4927694/05.01.2010	2,18	0,94
2010	3418313/01.07.2010	2,18	0,94
2010	3419057/03.08.2010	2,23	0,97
2010	3442258/31.12.2010	2,26	0,99
2011	1027593/01.08.2011	2,37	1,02
2012	2381339/20.08.2012	2,53	1,07
2013	326/23.01.2013	2,61	1,11
2013	107277/02.07.2013	2,69	1,15
2014	222499/08.10.2014	2,76	1,18
2015	331496/17.12.2015	2,76	1,18
2019	Decizia 139/04.07.2019	2,91	1,26

ANEXA NR. 3

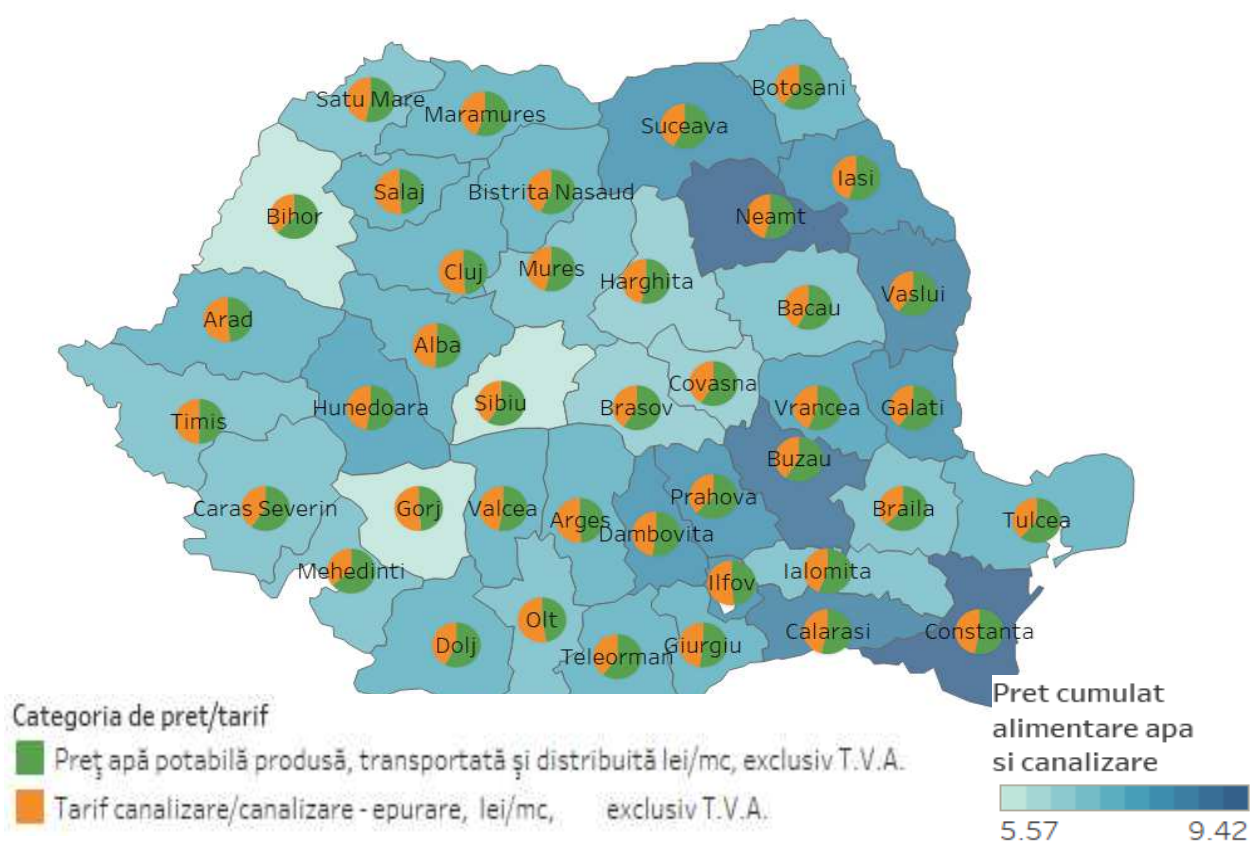
Situația generală a prețurilor/tarifelor avizate/aprobrate de
către A.N.R.S.C. pentru operatorii regionali, până la data de 17.07.2020

Nr. crt.	Denumire operator	Preț apă potabilă produsă, transportată și distribuită lei/mc, exclusiv T.V.A.	Tarif canalizare/ canalizare - epurare, lei/mc, exclusiv T.V.A.
1	S.C. COMPANIA DE APĂ ARIEȘ S.A. Turda	5,02	4,76
2	S.C. COMPANIA JUDEȚEANĂ APA SERV S.A. Neamț	5,07	4,35
3	S.C. RAJA S.A. Constanța	4,96	4,36
4	S.C. COMPANIA DE APĂ S.A. Buzău	5,14	3,53
5	S.C. AQUAVAS S.A. Vaslui	5,22	3,42
6	S.C. ECOAQUA S.A. Călărași	4,56	3,82
7	S.C. ACET SUCEAVA S.A.	4,75	3,51
8	S.C. APĂ CANAL ILFOV S.A.	3,92	4,17
9	S.C. HIDRO PRAHOVA S.A. Ploiești	5,01	3,06
10	S.C. APAVITAL S.A. Iași	4,42	3,62
11	S.C. COMPANIA DE APĂ TÂRGOVIȘTE DÂMBOVIȚA S.A.	4,19	3,77
12	S.C. APĂ CANAL GALAȚI S.A.	4,77	3,18
13	S.C. APA SERV VALEA JIULUI S.A. Petroșani	4,88	2,95
14	S.C. APA PROD S.A. Deva	4,11	3,65
15	S.C. COMPANIA DE UTILITĂȚI PUBLICE R.A. Focșani	4,31	3,37
16	S.C. NOVA APASERV S.A. Botoșani	4,58	2,91
17	S.C. APĂ CANAL 2000 S.A. Pitești	3,67	3,79
18	S.C. C.T.T.A. S.A. Alba	3,82	3,63
19	S.C. COMPANIA APA OLTENIA S.A. Craiova	4,26	3,13
20	S.C. COMPANIA DE APĂ ARAD S.A. Arad	3,59	3,79
21	S.C. AQUABIS S.A. Bistrița Năsăud	4,20	3,16
22	S.C. AQUASERV S.A. Tulcea	4,49	2,84
23	S.C. APĂ SERVICE S.A. Giurgiu	3,84	3,49
24	S.C. APAVIL S.A. Râmnicu Vâlcea	3,89	3,43
25	S.C. COMPANIA DE APĂ SOMEȘ S.A. Cluj Napoca	3,53	3,75
26	S.C. APA SERV S.A. Alexandria	4,34	2,89
27	S.C. "VITAL" - S.A. Baia Mare	3,99	3,16
28	S.C. AQUACARAȘ S.A. Reșița	4,25	2,84
29	S.C. APASERV Satu Mare S.A	3,79	3,30
30	S.C. COMPANIA DE APĂ OLT S.A. (Slatina)	3,34	3,74
31	COMPANIA DE UTILITĂȚI PUBLICE DUNĂREA Brăila S.A.	4,41	2,66

32	S.C.COMPANIA REGIONALĂ DE APĂ Bacău S.A.	4,05	3,01
33	S.C. „AQUATIM” S.A. Timișoara	3,49	3,48
34	S.C. COMPANIA AQUASERV S.A. Târgu Mureș	3,76	3,16
35	SOCIETATEA SECOM S.A. Drobeta Turnu Severin	4,34	2,40
36	S.C. COMPANIA APA S.A. Brașov	3,97	2,73
37	S.C. GOSPODĂRIE COMUNALĂ S.A. Sf.Gheorghe	3,91	2,77
38	S.C. APA TÂRNAVEI MARI S.A. Mediaș	3,36	3,24
39	S.C. HARVIZ S.A. Miercurea Ciuc	3,50	3,08
40	S.C. EURO APAVOL S.A. Voluntari	4,89	1,11
41	APA CANAL Sibiu S.A.	3,39	2,34
42	S.C. COMPANIA DE APĂ Oradea S.A.	3,52	2,13
43	S.C. APAREGIO GORJ S.A. Târgu Jiu	2,69	2,88
44	S.C. APĂ CANAL NORD VEST S.A. Borș	3,19	2,93

ANEXA NR. 3.1

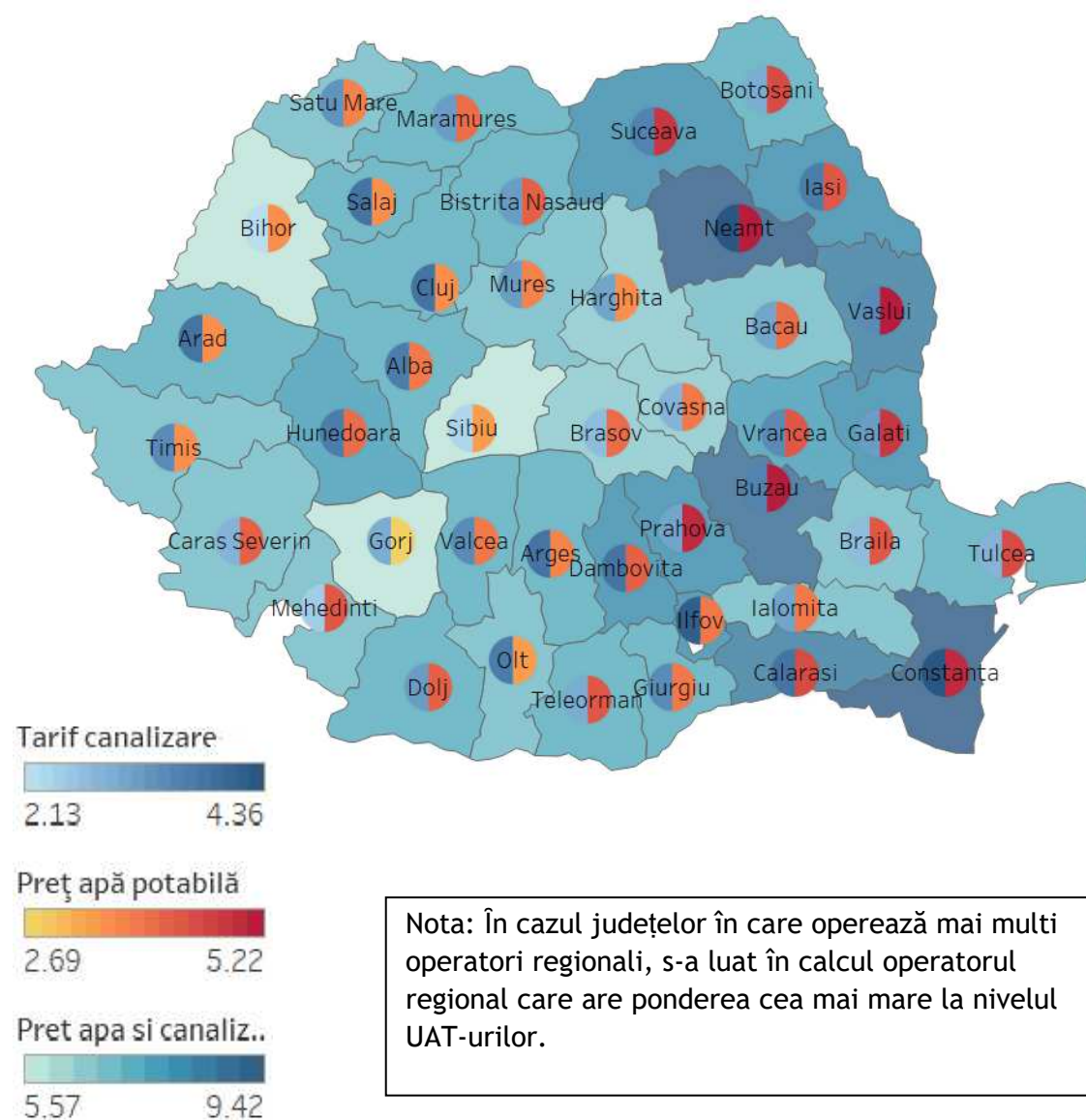
Situația ponderii nivelului prețurilor/tarifelor practicate de operatorii regionali pentru furnizarea/prestarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

Nota: În cazul județelor în care operează mai multi operatori regionali, s-a luat în calcul operatorul regional care are ponderea cea mai mare la nivelul UAT-urilor.

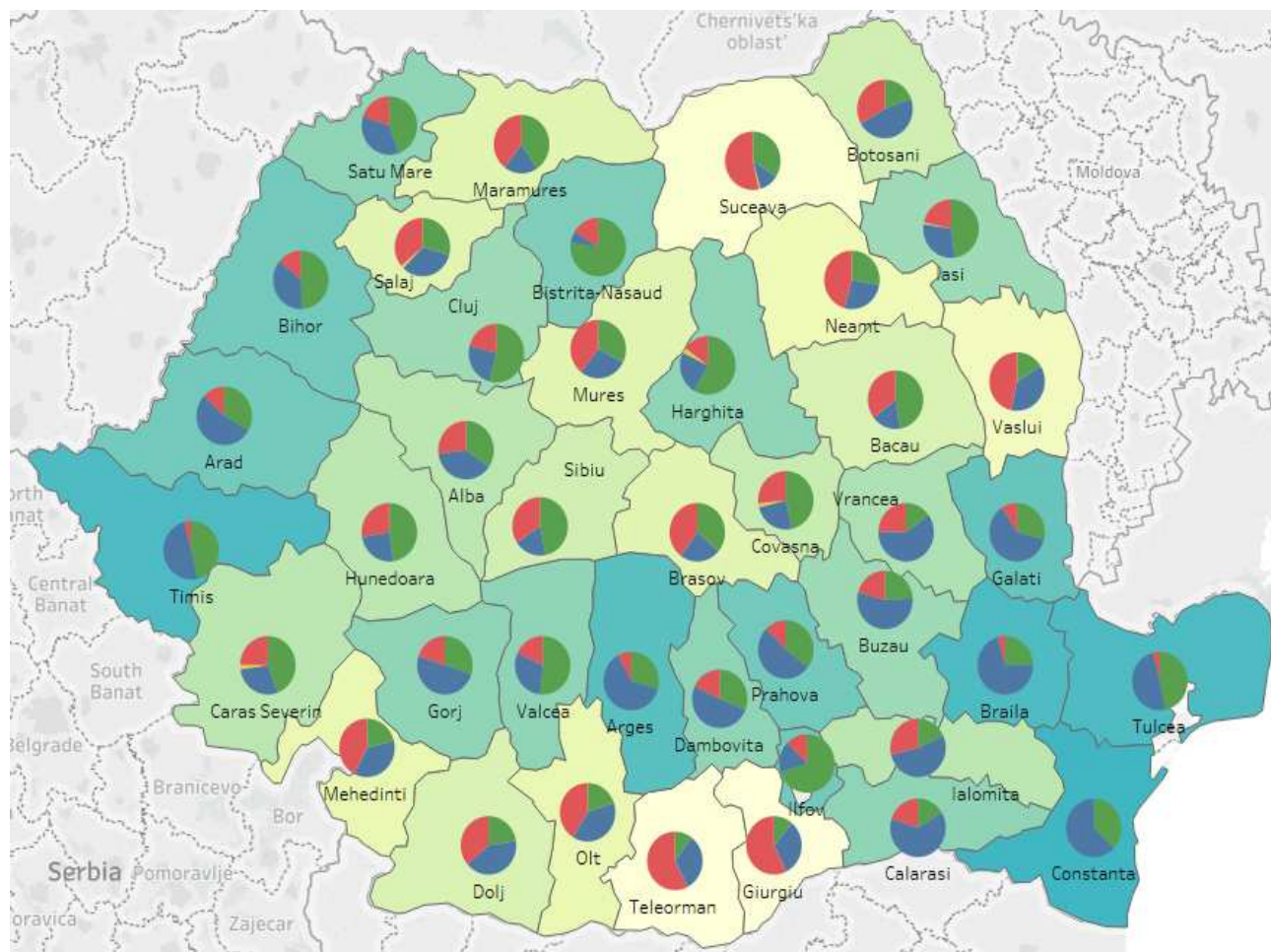
ANEXA NR. 3.2

Situația nivelului prețurilor/ tarifelor practicate de operatorii regionali pentru furnizarea/prestarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

ANEXA NR. 4.1

Situația gradului de acoperire cu servicii de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de U.A.T.-uri/ județ

Situația serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pentru fiecare județ (AA -alimentare cu apă; C-canalizare)

Servicii funizate:

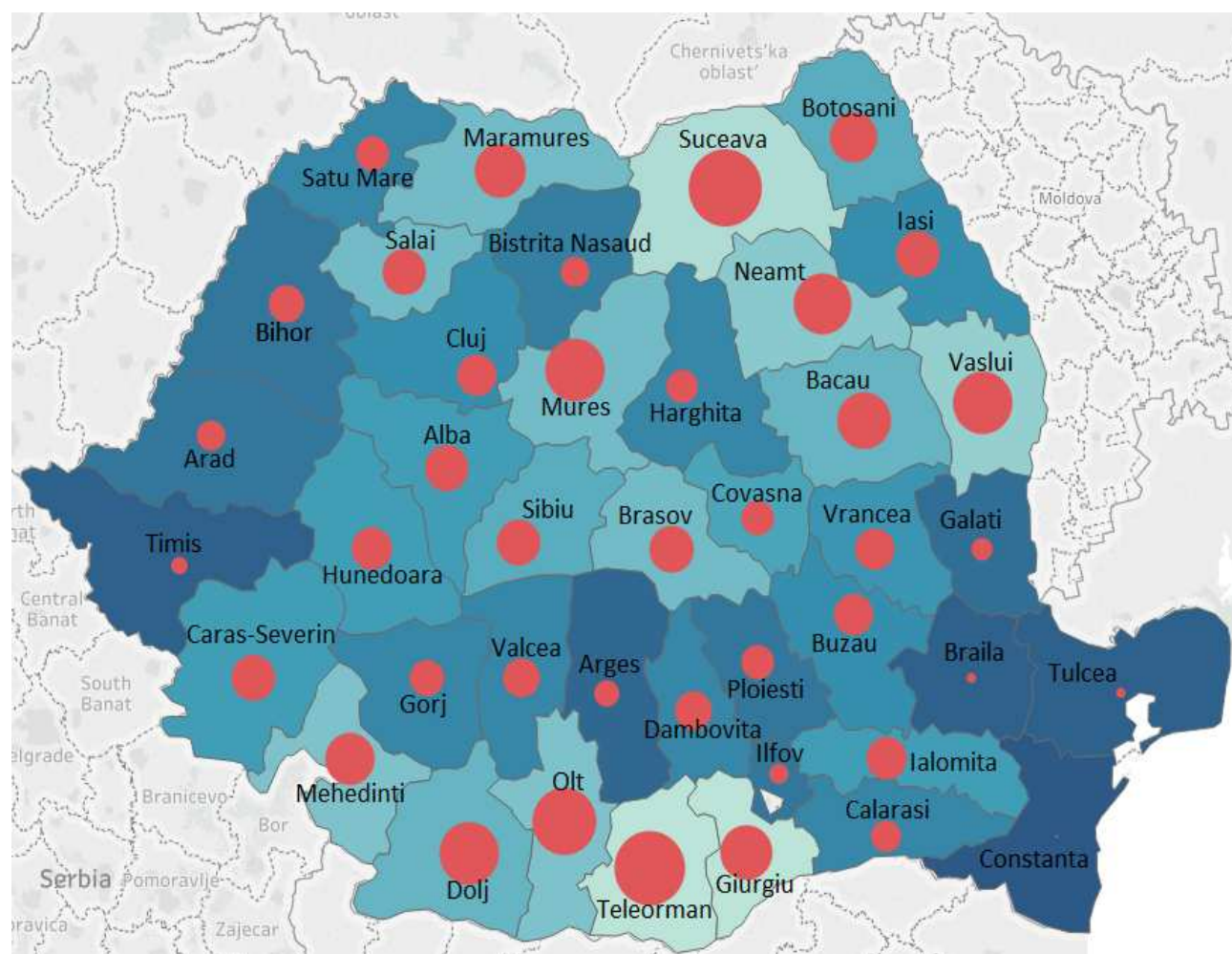
- UAT-uri in care se funizeaza AAC
- UAT-uri in care se funizeaza doar AA
- UAT-uri in care se funizeaza doar C
- UAT-uri in care nu se presteaza:

Grad furnizare AA la
nivel de UAT-uri
per judet (procent)

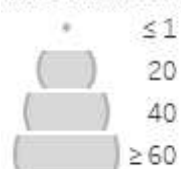
ANEXA NR. 4.2

Situația gradului de furnizare a serviciului de alimentare cu apă la nivel de U.A.T.-uri/ județ

Grad furnizare serviciul de alimentare cu apa la nivel de U.A.T.-uri / U.A.T.-uri in care nu se furnizeaza serviciul de alimentare cu apa / judet

UAT-uri in care nu se furnizeaza

Grad furnizare serviciul de alimentare cu apa la nivel de UAT-uri/ judet (procent)

ANEXA 2. CADRUL LEGAL DE REGLEMENTARE ECONOMICA A SERVICIILOR - ELEMENTE COMPLEMENTARE

Perioada de reglementare

Legea 241/2006

Art. 35. -

(3) Strategia tarifară se elaborează de către unitatea administrativ-teritorială/asociația de dezvoltare intercomunitară pentru o perioadă de minimum 5 ani, se actualizează ori de câte ori este necesar și se aprobă prin hotărâre a autorității deliberative a unității administrativ-teritoriale sau, după caz, prin hotărâre a fiecărei unități administrativ-teritoriale membre a asociației de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare. Strategia tarifară constituie condiție de finanțare a proiectelor de investiții în infrastructura de apă realizate din fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile.

Suportabilitate

Legea 51/2006

Art. 29. -

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

...

m) nivelul redevenței sau al altor obligații, după caz; la stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul;

Legea 241/2006

Art. 3. - Termenii tehnici utilizați în cuprinsul prezentei legi se definesc după cum urmează:

af) preț/tarif unic - prețul/tariful stabilit la nivelul unei arii de operare, calculat pe baza regulilor din Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă și de canalizare finanțate prin fonduri publice acordate de la bugetul de stat și/sau din fonduri nerambursabile, care să acopere costurile de operare ulterior finalizării investiției și o parte din costurile de amortizare a cheltuielilor de capital, ținând cont de nivelul acceptat al ratei de suportabilitate, calculată în condițiile legii;

HG 855/2008

Art. 5. -

g) să identifice și să propună orice acțiuni vizând realizarea obiectivelor Asociațiilor în legătură cu Serviciul:

1. asigurarea unei politici tarifare echilibrate care să asigure, pe de o parte, sursele necesare pentru operare, dezvoltare, modernizare și/sau baza-suport a contractării de credite rambursabile ori parțial rambursabile, iar, pe de altă parte, să nu se depășească limitele de suportabilitate ale populației;

Hotărârea de Guvern 677/2017

Astfel, este necesară următoarea abordare privind calculul contribuției minime a utilizatorilor în cadrul proiectelor de apă, după cum urmează:

- pe termen scurt: contribuția utilizatorului va fi stabilită la un nivel de recuperare a costurilor O&I și a proporției de amortizare, prin îndeplinirea condiției:

MAX ([2,5% din venitul mediu G]; OPEX + X% amortizare)^{12, 13, 14,}

¹² Tariful pe "termen scurt" trebuie aplicat până la sfârșitul perioadei de implementare, deși pentru utilizatorii noi nu se poate aplica până când serviciul nu este inițiat.

¹³ Trebuie specificat că acesta nu poate exceda cerinței privind tariful rezultat ca urmare a aplicării principiului de recuperare totală a costurilor (full cost cost recovery) stabilit în secțiunea 3.4.5, și anume "Dacă tarifele temporare existente, exprimate în prețuri curente, depășesc acest nivel, se presupune că vor rămâne constante până la atingerea nivelului de recuperare totală a costurilor. Cu alte cuvinte, se așteaptă ca această situație temporară să fie rezolvată prin erodarea tarifelor prin inflație, astfel încât tariful existent să nu fie redus".

¹⁴ Se menționează că 2,5 din media pe gospodărie este minimul legal cerut.

unde X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0% la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază substanțial liniară¹⁵, pentru a asigura un flux cumulat de numerar pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei. A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate;

...

Din aceasta, putem deduce faptul că [2,5%] din media venitului gospodăriei este fixat ca o contribuție minimă a utilizatorului, dar tariful real ar putea să depășească acest nivel pe termen scurt/mediu, astfel încât să se asigure sustenabilitatea fluxului de numerar.

...

3.4.4.3. Considerații privind suportabilitatea

Ca limită superioară de suportabilitate, nivelul maxim al tarifului - combinat pentru serviciile de alimentare cu apă și canalizare - trebuie să fie între 3% și 3,5% din venitul mediu pe gospodărie.

Totuși, nu este exclus ca pentru sustenabilitatea investițiilor necesare pentru conformarea cu directivele relevante în domeniu să fie necesară o depășire a acestui prag de 3,5%. Acest prag poate fi depășit prin asigurarea unui Plan de atenuare pentru utilizatorii cu venituri scăzute.¹⁷

¹⁷ Conform anexei nr. 3 privind politica pentru sistemele de asistență privind protecția gospodăriilor cu venituri reduse.

În această situație, beneficiarul trebuie să ia în considerare implementarea unei politici tarifare alternative astfel încât să nu periclitizeze sustenabilitatea financiară a proiectului/operatorului sau nerecuperarea integrală a costurilor. În aceste cazuri poate fi avut în vedere un mecanism alternativ de suport sau subvenții (sau opțiuni cumulate) pentru asigurarea sustenabilității. Este important ca acest mecanism să se adreseze numai utilizatorilor cu venituri scăzute, și nu celor care își permit să plătească. Este foarte important ca operatorii regionali să nu suporte costurile acestor subvenții și ca aceste sume să fie evidențiate în cadrul autorităților responsabile (spre exemplu, bugetul autorităților publice locale). Modul de stabilire a acestor subvenții se va realiza în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) lit. m) din Legea nr. 241/2006, republicată. A se vedea anexa nr. 3 pentru mai multe detalii.

Se anticipează că aceste opțiuni vor presupune minim următoarele:

- o decizie la nivel local care să fixeze tarifele peste pragul de suportabilitate, considerând în același timp măsurile specifice la nivelul ADI, pentru a reduce sarcina suportabilității pentru familiile mai sărace (vouchere, tarife "sociale" reduse etc.)

- un sistem de tarifare alternativ, mai sofisticat, permițând, de exemplu, costuri tarifare care cresc progresiv odată cu consumul, creșterea componentei de abonament a tarifului, aplicarea unui tarif mai ridicat pentru consumatorii mai mari (industriali) etc.

Beneficiarul proiectului va prezenta în ACB politica de tarifare și nivelul taxelor plătite de utilizatori, precum și analiza scopului și impactului creșterii tarifare sau schimbărilor din sistemul de tarifare după implementarea proiectului.

Efectul aplicării politicii tarifare de mai sus poate fi rezumat în felul următor:

- o contribuție minimă a utilizatorilor de [2,5%] din venitul mediu al gospodăriei;

- contribuția efectivă va trebui să fie mai mare, dacă va fi necesar, pentru acoperirea atât a costurilor de operare, cât și a procentului de amortizare;

- contribuția maximă a consumatorilor este stabilită la 3- 3,5% din venitul mediu al gospodăriei;

veniturile din tarife trebuie să acopere necesarul de numerar, inclusiv costurile de înlocuire din cadrul perioadei de proiecție. În mod alternativ, costul de înlocuire poate fi finanțat parțial prin datorie, dat fiind că serviciul datoriei aferent poate fi acoperit din fluxul de numerar.

Această contribuție minimă pe termen scurt ar trebui atinsă, în mod general, în mai multe etape, pe durata implementării, dar într-o perioadă nu mai mare de [5] ani. Totuși, în ceea ce privește investițiile de tip "greenfield", pentru care nu se furnizează servicii în prezent, nu este necesar să se perceapă tarife până când serviciile nu sunt inițiate.

...

Prezentare generală a opțiunilor de politică pentru sistemele de asistență privind protecția gospodăriilor cu venituri reduse

În vederea susținerii operațiunii de investiție necesară pentru respectarea directivelor se poate dovedi necesar un tarif mai mare decât cel recomandat de

[3,5%] din consumul casnic. În acest scenariu pot fi luate în considerare mecanisme alternative de sprijin sau subvenționare. Acestea ar trebui totuși văzute ca o soluție "temporară", care poate fi soluționată pe termen mediu/lung, prin prognozarea creșterii venitului gospodăriei (în termeni reali). Este important ca astfel de mecanisme de suport să vizeze numai utilizatorii cu venituri mici, dar nu și ceilalți utilizatori care își pot permite să plătească. Este de asemenea important ca operatorii să nu suporte costurile acestor subvenții și să se demonstreze că aceste sume se încadrează în capacitatea entității de sprijin (de exemplu, bugetul autorităților publice locale).

Odată cu adoptarea unor cerințe de mediu mai stricte în cadrul noii perioade de programare, se preconizează că problemele de suportabilitate se vor intensifica. România ar putea întâmpina mai multe probleme legate de suportabilitatea tarifelor pentru serviciile de apă și canalizare, în special în contextul noilor proiecte, care urmăresc încasarea veniturilor din tarifele utilizatorilor astfel încât să asigure recuperarea integrală a costurilor.

Datorită economiilor de scară, tarifele pentru serviciile de apă și apă uzată sunt în general mai scăzute în marile orașe.

În consecință, aspectele de suportabilitate vor fi asociate mai degrabă cu orașele mici/foarte mici sau cu zonele rurale, unde acoperirea serviciilor de apă este încă suboptimă, din cauza dezvoltării incomplete a infrastructurii și/sau disponibilității inegale a resurselor. Prin urmare, suportabilitatea tarifelor de apă pentru gospodăriile cu venituri reduse în zonele menționate constituie deja o problemă semnificativă sau ar putea să devină astfel în viitor, dacă nu sunt stabilite măsuri de politică corespunzătoare.

Plata pentru serviciile de apă reprezintă o povară mai mare pentru utilizatorii cu venituri mai mici decât pentru alți clienți. Există nevoia dezvoltării/actualizării măsurilor de politică care să soluționeze aspectele legate de suportabilitate la nivelul grupurilor vulnerabile și să stabilească programe conexe în domeniul serviciilor de apă și apă uzată, în contextul corelării tarifelor de apă cu costurile economice și de mediu ale serviciilor de apă. România se poate baza pe experiența în sectorul termoficării - similaritățile de abordare s-ar putea dovedi utile pentru inițiative deja întreprinse în acest sector, unde preocupările privind suportabilitatea se manifestă de mai mult timp, și în anumite cazuri, au fost deja realizate baze de date cu utilizatorii cu venituri scăzute.

Măsurile legate de suportabilitate, necesare pentru a acoperi nivelurile minime de consum, pot fi clasificate în două mari grupuri:

- măsuri de sprijin legate de venit (programe de asistență specifice): ajutor de venit (plăți în numerar sau transferuri), vouchere pentru apă, reduceri de tarife, diferite abordări pentru relaxarea facturilor, plăților și restanțelor; și
- măsuri legate de tarif: păstrarea facturilor pentru apă la niveluri reduse pentru grupurile vulnerabile (de exemplu, creșterea tarifelor în bloc, alegerea tarifelor, plafonarea tarifelor).

Există dovezi că măsurile legate de tarife (a se vedea tabelele de mai jos) sunt aplicate tot mai mult, în mod particular prin utilizarea tarifelor în bloc (până la un anumit prag furnizat la un preț redus) sau a tarifelor ajutătoare, pentru a diminua consecințele de natură socială. Totuși, în contextul românesc, acestea ar putea fi dificil de aplicat, în condițiile în care multe gospodării sunt facturate la nivel comun (blocuri de locuințe) și nu sunt prevăzute cu aparate de măsură individuale.

Redevență

Legea 51/2006

Art. 29. -

(7) Contractul de delegare a gestiunii este un contract încheiat în formă scrisă, prin care unitățile administrativ-teritoriale, individual sau în asociere, după caz, în calitate de delegatar, atribuie, prin una dintre modalitățile prevăzute de lege, pe o perioadă determinată, unui operator, în calitate de delegat, care acționează pe riscul și răspunderea sa, dreptul și obligația de a furniza/presta integral un serviciu de utilități publice ori, după caz, numai unele activități specifice acestuia, inclusiv dreptul și obligația de a administra și de a exploata infrastructura tehnico-edilitară aferentă serviciului/activității furnizate/prestate, în schimbul unei *redevențe*, după caz. Contractul de delegare a gestiunii poate fi încheiat de asociația de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice în numele și pe seama unităților administrativ-teritoriale membre, care au calitatea de delegatar. Contractul de delegare a gestiunii este asimilat actelor administrative și intră sub incidența prevederilor Legii nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare.

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

...

m) nivelul redevenței sau al altor obligații, după caz; la stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul;

Legea 241/2006

Art. 25. -

(2) Investițiile efectuate pentru reabilitarea, modernizarea și/sau extinderea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare sunt bunuri de retur și se vor recupera din amortizare în conformitate cu prevederile legale pentru partea finanțată din fonduri proprii și, respectiv, prin redevența stabilită potrivit contractului de delegare pentru partea finanțată din fonduri publice.

Indicatori de performanță

Legea 241/2006

Art. 8. - (1) Serviciul furnizat/prestat prin sistemele de alimentare cu apă și de canalizare trebuie să îndeplinească, la nivelul utilizatorilor, indicatorii de performanță prevăzuți în regulamentul serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.

(2) Indicatorii de performanță ai serviciului furnizat/prestat utilizatorilor se stabilesc pe baza unui studiu de specialitate întocmit de autoritățile administrației publice locale sau, după caz, de asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în funcție de necesitățile utilizatorilor, de starea tehnică a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare și de eficiența acestora, cu respectarea indicatorilor de performanță

minimali prevăzuți în regulamentul-cadru, respectiv în caietul de sarcini-cadru al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare. În cazul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, studiul de specialitate se elaborează în cadrul acestora, se avizează de autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale membre și se aprobă de adunările generale.

(3) Propunerile de indicatori de performanță ai serviciului de alimentare cu apă și de canalizare furnizat/prestat utilizatorilor, rezultate din studiul de specialitate efectuat în acest scop, vor fi supuse dezbaterii publice înaintea aprobării lor de către autoritățile administrației publice locale.

Art. 14 - Autoritățile administrației publice locale au, în raport cu utilizatorii pe care îi reprezintă, următoarele sarcini și responsabilități:

....

c) să monitorizeze și să controleze activitățile de furnizare/prestare a serviciului și să adopte măsurile prevăzute în contractul de delegare a gestiunii, în cazul în care operatorul nu asigură indicatorii de performanță asumați;

d) să stabilească și să aprobe indicatorii de performanță ai serviciului numai după ce aceștia au fost supuși în prealabil dezbaterii publice;

Art. 15. -

(2) Autoritățile administrației publice locale au, în raporturile cu operatorii, dreptul și obligația să monitorizeze și să controleze:

...

e) respectarea obligațiilor contractuale potrivit contractului de delegare a gestiunii și îndeplinirea indicatorilor de performanță ai serviciului, indiferent de forma de gestiune;

f) aplicarea penalităților prevăzute de documentele contractuale, în cazul neîndeplinirii de către operatori a indicatorilor de performanță asumați;

Art. 22.

(4) În situația contractelor de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare atribuite direct operatorului regional, respectiv operatorului, asociația de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare., respectiv autoritățile administrației publice locale vor evalua, în baza prevederilor caietului de sarcini anexat la contractul de delegare a gestiunii, performanțele operatorului regional., respectiv operatorului, precum și modul de respectare a indicatorilor de performanță.

(5) În cazul în care se constată nerespectarea gravă, repetată sau prelungită a indicatorilor de performanță în furnizarea/prestarea serviciilor se procedează la:

a) schimbarea managementului operatorului, în cazul operatorilor de drept public sau ai operatorilor de drept privat cu capital al unităților administrativ-teritoriale, în condițiile contractului de mandat;

b) rezilierea contractului de delegare a gestiunii serviciului, în cazul operatorilor de drept privat cu capital privat sau mixt.

Art. 33. -

(3) Penalitățile și sancțiunile aplicabile operatorilor pentru nerespectarea de către aceștia a indicatorilor de performanță ai serviciului se prevăd în mod obligatoriu în hotărârea de dare în administrare ori în contractul de delegare a gestiunii.

Art. 36. -

(8) Stabilirea, ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare care se furnizează/prestează prin intermediul unei infrastructuri publice care se dezvoltă/extinde din alte surse de finanțare decât cele menționate la alin. (2), se aprobă prin hotărâri ale autorităților deliberative ale unităților administrativ-teritoriale sau, după caz, cu respectarea mandatului încredințat, prin hotărâri ale adunărilor generale ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în baza avizului de specialitate eliberat de A.N.R.S.C. și cu condiția respectării următoarelor cerințe:

a) asigurarea furnizării/prestării serviciului la nivelul indicatorilor de performanță stabiliți de autoritățile administrației publice locale și precizați în hotărârea de dare în administrare ori în contractul de delegare a gestiunii serviciului, după caz;

HG 855/2008

Art. 5. -

(1) Obiectivele Asociației sunt următoarele:

g)să monitorizeze executarea contractului/contractelor de delegare și să informeze regulat membrii săi despre aceasta, să urmărească îndeplinirea obligațiilor asumate de operatori (îndeosebi în ceea ce privește realizarea indicatorilor de performanță, executarea lucrărilor încredințate operatorilor și calitatea Serviciului furnizat utilizatorilor) și, în conformitate cu mandatul primit și cu prevederile contractuale, să aplice penalitățile contractuale;

(2) Pentru realizarea obiectivelor Asociației, prin prezentul statut asociații mandatează Asociația, conform art. 10 alin. (5) din Legea nr. 51/2006, cu modificările și completările ulterioare, să exercite în numele și pe seama lor următoarele drepturi și obligații legate de Serviciu:

...

c) urmărirea, monitorizarea și raportarea indicatorilor de performanță ai Serviciului, stabiliți prin contractul de delegare a gestiunii în vederea asigurării gestionării și administrării Serviciului de către operator pe criterii de eficiență economică și managerială și aplicarea măsurilor corective și a penalităților prevăzute de contractul de delegare, în situația în care operatorul nu respectă nivelul indicatorilor de performanță și eficiență la care s-a obligat și nu asigură continuitatea Serviciului;

f)monitorizarea și controlul modului de respectare a obligațiilor și responsabilităților asumate de operator prin contractul de delegare cu privire la:

(i)modul de respectare și de îndeplinire a obligațiilor contractuale asumate de operator, în special respectarea indicatorilor de performanță, inclusiv în relația cu utilizatorii;

(3) Atribuțiile adunării generale a Asociației cu privire la exercitarea mandatului acordat de asociați, conform art. 5 alin. (2), sunt:

...

e) adoptarea de hotărâri privind aplicarea măsurilor corective și a penalităților prevăzute de contractul de delegare în situația în care operatorul nu respectă nivelul indicatorilor de performanță;

Art. 23

(2) Consiliul director exercită următoarele atribuții privind activitatea proprie a Asociației:

....

f) monitorizează și controlează modul de respectare a obligațiilor și responsabilităților asumate de operator prin contractul de delegare, cu privire la:

(i) modul de respectare și de îndeplinire a obligațiilor contractuale asumate de operator, în special respectarea indicatorilor de performanță stabiliți prin contractul de delegare, inclusiv în relația cu utilizatorii;

Subvenții/ Ajutor de stat

Legea 51/2006

Art. 1. -

(4) Serviciile de utilități publice fac obiectul unor obligații specifice de serviciu public în scopul asigurării unui nivel ridicat al calității siguranței și accesibilității, egalității de tratament, promovării accesului universal și a drepturilor utilizatorilor și au următoarele particularități:

l) recuperarea costurilor de exploatare și de investiție se face prin prețuri și tarife sau taxe și, după caz, din alocații bugetare. Măsura poate implica elemente de natura ajutorului de stat, situație în care autoritățile administrației publice locale solicită avizul Consiliului Concurenței.

...

t) compensație pentru obligația de serviciu public - orice beneficiu, în special financiar, acordat operatorilor direct sau indirect din resurse de stat în perioada de punere în aplicare a unei/unor obligații de serviciu public sau în legătură cu perioada respectivă, pentru acoperirea costurilor nete aferente îndeplinirii unei obligații de serviciu public, inclusiv un profit rezonabil. În sensul prezentei definiții, resursele de stat sunt cele prevăzute la punctul 3.2. - Resurse de stat din Comunicarea Comisiei Europene 2016/C 262/01 privind noțiunea de ajutor de stat astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

Art. 8. -

(3) În exercitarea competențelor și atribuțiilor ce le revin în sfera serviciilor de utilități publice, autoritățile deliberative ale administrației publice locale asigură cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor de utilități publice și adoptă hotărâri în legătură cu:

...

g) contractarea sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare, în condițiile legii, în numele unității administrativ- teritoriale, pentru finanțarea programelor de investiții în

vederea dezvoltării, reabilitării și modernizării sistemelor publice. În cazul în care, prin contractul de delegare a gestiunii, operatorul are obligația de a realiza investiții în infrastructura publică, contractarea sau garantarea unor împrumuturi de către autoritatea administrației publice locale, în favoarea operatorului, poate implica elemente de ajutor de stat, iar punerea în aplicare a măsurii în cauză se realizează cu respectarea reglementărilor naționale și comunitare în domeniu;

Art. 29. -

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

...

k) compensația pentru obligațiile de serviciu public în sarcina delegatului, dacă este cazul, cu indicarea parametrilor de calcul, control și revizuire a compensației, precum și modalitățile de evitare și recuperare a oricărei supracompensații;

Legea 241/2006

Art. 37. -

(4) În cazul gestiunii delegate, pentru menținerea echilibrului contractual, orice subvenție acordată serviciului de alimentare cu apă și de canalizare va putea fi aprobată numai dacă determină o reducere a tarifului și/sau o creștere a calității serviciului, corespunzătoare subvenției acordate.

Ajutoare sociale

Legea 241/2006

Art. 12. - (1) În exercitarea atribuțiilor ce le revin autoritățile administrației publice locale adoptă hotărâri sau emit dispoziții, după caz, privitoare la:

...

m) acordarea de ajutoare lunare de la bugetul local pentru familiile și persoanele singure care au media veniturilor bănești nete lunare sub salariul minim brut pe țară garantat la plată pe membru de familie, denumite în continuare ajutoare lunare, în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, în condițiile art. 12¹;

Art. 12¹. - (1) Ajutoarele lunare prevăzute la art. 12 alin. (1) lit. m) se acordă în funcție de veniturile lunare ale persoanei singure/familiei, prin compensarea procentuală a contravalorii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, în limita unui consum de apă, respectiv a unei cantități de apă uzată evacuată la rețeaua de canalizare de 75 l/persoană/zi.

(2) Pentru familiile și persoanele singure beneficiare ale ajutorului social stabilit potrivit prevederilor Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare, ajutoarele lunare acordate acoperă cel puțin 50% din costul de furnizare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.

(3) La stabilirea venitului bănesc net lunar al familiei sau, după caz, al persoanei singure se iau în considerare toate veniturile pe care membrii familiei le-au realizat în luna anterioară lunii în care se solicită dreptul, așa cum acestea sunt prevăzute la art. 8 alin. (1) din Legea nr. 416/2001, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Pentru acordarea ajutorului lunar pot fi utilizate procentele și limitele de venituri prevăzute, pentru ajutorul de încălzire a locuinței cu energie termică, în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, aprobată prin Legea nr. 92/2012, cu modificările și completările ulterioare.

(5) În vederea stabilirii dreptului la ajutorul lunar, noțiunile utilizate pentru familie și persoană singură au semnificația celor din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 70/2011, aprobată prin Legea nr. 92/2012, cu modificările și completările ulterioare.

(6) Acordarea ajutorului lunar se face prin dispoziția primarului, la solicitarea scrisă a persoanei singure sau familiei.

(7) Cuantumul, condițiile, organizarea acordării ajutorului lunar și modalitatea de decontare a acestuia între unitatea administrativ-teritorială, familiile/persoanele singure beneficiare și operatorul serviciului de alimentare cu apă și de canalizare se stabilesc prin hotărâre a consiliului local.

Programe/ Planuri de investiții

Legea 51/2006

Art. 8. -

(3) În exercitarea competențelor și atribuțiilor ce le revin în sfera serviciilor de utilități publice, autoritățile deliberative ale administrației publice locale asigură cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor de utilități publice și adoptă hotărâri în legătură cu:

a) elaborarea și aprobarea strategiilor proprii privind dezvoltarea serviciilor, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme, inclusiv cu consultarea operatorilor;

Art. 25

(5) Bunurile realizate de operatori în conformitate cu programele de investiții impuse prin contractul de delegare a gestiunii constituie bunuri de retur care revin de drept, la expirarea contractului, gratuit și libere de orice sarcini, unităților administrativ-teritoriale și sunt integrate domeniului public al acestora.

Art. 29. -

(11) Contractul de delegare a gestiunii cuprinde în mod obligatoriu clauze referitoare la:

h) sarcinile și responsabilitățile părților cu privire la investiții/programele de investiții, precum reabilitări, modernizări, obiective noi, extinderi, inclusiv modul de finanțare a acestora;

Legea 241/2006

Art. 3. - Termenii tehnici utilizați în cuprinsul prezentei legi se definesc după cum urmează:

...

z) strategie locală a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare - document de politici publice adoptat la nivelul unei unități administrativ-teritoriale prin care se stabilesc obiectivele și modul de furnizare/prestare și dezvoltare a serviciului

de alimentare cu apă și de canalizare, detaliat prin programe de investiții multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de apă și de canalizare existente, precum și obiectivele înființării de noi sisteme la nivelul unității administrativ-teritoriale, corelat cu prevederile master planului județean/zonal pentru serviciul de alimentare cu apă și de canalizare elaborat cu respectarea prevederilor planului urbanistic general;

Art. 10. - (1) Autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale au competență exclusivă, ce poate fi exercitată și prin intermediul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, în condițiile Legii nr. 51/2006, republicată, cu completările ulterioare, în numele și pe seama unităților administrativ-teritoriale asociate, în baza mandatului acordat acestora, în tot ceea ce privește:

b) aprobarea programelor de investiții privind înființarea, dezvoltarea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii tehnico- edilitare aferente serviciului;

Art. 11. -

(4) În vederea asigurării continuității serviciului și funcționării sistemului de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de siguranță și la parametri ceruți prin normele și prescripțiile tehnice, autoritățile administrației publice locale, respectiv asociațiile de dezvoltare intercomunitară, au responsabilitatea planificării și urmăririi execuției lucrărilor de investiții, în corelare cu propriile strategii ale serviciului de alimentare cu apă și de canalizare și planurile de urbanism general. În acest scop vor întocmi programe de investiții multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de apă și de canalizare existente, precum și de înființare de noi sisteme la nivelul unității administrativ-teritoriale bazate pe planificarea multianuală a investițiilor și ținându-se seama de etapele procesului bugetar, în conformitate cu reglementările legale, corelate cu planurile de investiții din master planurile județene/zonale.

Art. 12. - (1) În exercitarea atribuțiilor ce le revin autoritățile administrației publice locale adoptă hotărâri sau emit dispoziții, după caz, privitoare la:

a) aprobarea strategiilor locale ale serviciului de alimentare cu apă și de canalizare și a programelor multianuale de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme de alimentare cu apă și de canalizare, în condițiile legii;

Art. 37⁵. - (1) Autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale au competență exclusivă, care se exercită prin intermediul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară în numele și pe seama unităților administrativ- teritoriale asociate, în baza mandatului acordat acestora, în ceea ce privește:

b) aprobarea programelor de investiții privind înființarea, dezvoltarea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii tehnico- edilitare aferente serviciului;

(2) La aprobarea strategiilor și programelor de investiții prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) se au în vedere obligațiile asumate de România privind epurarea apelor uzate urbane în calitate de stat membru al Uniunii Europene.

(4) În exercitarea atribuțiilor ce le revin, autoritățile deliberative ale administrației publice locale adoptă hotărâri care vizează:

a) aprobarea strategiilor locale ale serviciului public inteligent alternativ pentru procesarea apelor uzate urbane, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme publice inteligente alternative;

HG 855/2008 (Anexa 4)

Art. 5. -

(2) Pentru realizarea obiectivelor Asociației, prin prezentul statut asociații mandatează Asociația, conform art. 10 alin. (5) din Legea nr. 51/2006, cu modificările și completările ulterioare, să exercite în numele și pe seama lor următoarele drepturi și obligații legate de Serviciu:

a) elaborarea și aprobarea strategiei de dezvoltare, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, a programelor de înființare a unor noi sisteme, precum și a programelor de protecție a mediului;

Art. 16. -

(3) Atribuțiile adunării generale a Asociației cu privire la exercitarea mandatului acordat de asociați, conform art. 5 alin. (2), sunt:

a) aprobarea strategiei de dezvoltare, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, a programelor de înființare a unor noi sisteme, precum și a programelor de protecție a mediului, elaborate și prezentate de consiliul director al Asociației, conform art. 23 alin. (3) lit. a);

Art. 17. -

b) Strategia de dezvoltare

1. Asociația va asigura elaborarea și aprobarea strategiei de dezvoltare. Pe baza strategiei de dezvoltare vor fi stabilite investițiile necesare atingerii obiectivelor prevăzute de această strategie și prioritizarea acestora, precum și planul de implementare și analiza macrosuportabilității. Planurile de investiții vor fi actualizate periodic, ținând seama de strategia de dezvoltare.

2. Sursele de finanțare a investițiilor pot fi fonduri nerambursabile acordate de Uniunea Europeană sau de instituții financiare, fonduri de la bugetul de stat sau de la bugetele locale ale asociațiilor, fondurile proprii sau atrase ale operatorului.

3. Listele de investiții prioritare și planurile de finanțare a acestora vor fi discutate în ședințele adunării generale a Asociației și aprobate de autoritățile deliberative ale asociațiilor beneficiari ai investițiilor (proprietarii bunurilor rezultate în urma investițiilor), precum și ale asociațiilor deserviți de bunurile rezultate în urma investițiilor. Acestea vor fi anexate la contractul de delegare și fac parte integrantă din acesta.

Art. 23. -

(3) Consiliul director are următoarele atribuții cu privire la exercitarea mandatului acordat de asociați, conform art. 5 alin. (2):

a) asigură elaborarea strategiei de dezvoltare, utilizând principiul planificării strategice multianuale, a programelor de reabilitare, extindere și modernizare a sistemelor de utilități publice existente, a programelor de înființare a unor noi sisteme, inclusiv cu consultarea operatorului, precum și a programelor de protecție a mediului, pe care le supune spre aprobare adunării generale a Asociației;

Fonduri de rezervă

Legea 51/2006

Art. 44. -

(3) Unitățile administrativ-teritoriale sau, după caz, operatorii/operatorii regionali care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene ori de împrumuturi de la organisme financiare internaționale pentru realizarea unor programe de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/ori dezvoltării infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciilor de utilități publice au obligația constituirii, alimentării și utilizării unui fond de rezervă. Acest fond este destinat întreținerii, înlocuirii și dezvoltării sistemelor de utilități publice sau a unor părți din componența acestora, precum și asigurării fondurilor necesare pentru plata serviciului datoriei publice aferente cofinanțării acestor proiecte de investiții. Fondul de rezervă, denumit în continuare Fondul IID, se constituie și se utilizează în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 198/2005 privind constituirea, alimentarea și utilizarea Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare pentru proiectele de dezvoltare a infrastructurii serviciilor publice care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene, aprobată prin Legea nr. 108/2006, cu modificările și completările ulterioare.

Ordonanța de urgență nr. 198/2005

Art. 4. - (1) Operatorul și unitatea administrativ-teritorială care realizează proiecte cu asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene au obligația ca de la semnarea memorandumului de finanțare sau acordului de împrumut pentru cazurile specificate la art. 3 alin. (1) din ordonanța de urgență să constituie potrivit art. 3 Fondul IID pe întreaga perioadă de viață a investiției.

(2) Unitatea administrativ-teritorială contribuie la Fondul IID cu sume încasate în bugetele locale sau județene, după caz, cel puțin egale cu:

a) vărsămintele din profitul net de la regia autonomă de interes local sau județean care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

b) dividendele de la societatea comercială cu capital integral sau majoritar de stat care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

c) redevența aferentă bunurilor concesionate societății comerciale care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene. În cazul în care împrumutatul este unitatea administrativ-teritorială, redevența anuală va fi stabilită la un nivel care să acopere cel puțin serviciul datoriei publice pentru anul respectiv aferent împrumutului de cofinanțare contractat de unitatea administrativ-teritorială;

d) impozitul pe profit plătit de operator unității administrativ-teritoriale;

e) dobânzi aferente disponibilităților Fondului IID.

f) TVA-ul plătit din Fondul IID și recuperat ulterior de la bugetul de stat, în maximum 30 de zile lucrătoare.

(2¹) În cazul în care Fondul IID este creat și gestionat la nivelul operatorului/operatorului regional al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, sursele prevăzute la alin. (2) sunt considerate alte surse proprii de finanțare ale operatorului/operatorului regional.

(3) În cazul operatorilor regionali, toate unitățile administrativ-teritoriale care sunt acționari ai respectivilor operatori, trebuie să vireze în Fondul IID sumele aferente acestora conform defalcării prevăzute la alin. (2).

(4) În cazul în care sursele datorate potrivit alin. (2) nu sunt suficiente pentru a acoperi serviciul datoriei publice/datoriei constând în rate de capital, dobânzi,

comisioane și alte costuri aferente împrumutului datorat pentru următorul an al fiecărui exercițiu financiar, operatorul contribuie la Fondul IID, până la concurența sumei necesare acoperirii serviciului datoriei publice/datoriei pe baza situațiilor sale financiare anuale, cu sume repartizate din profitul net la fondul de rezervă, care pot fi:

a) sursele proprii de finanțare necesare rambursării ratelor de capital, plății dobânzilor, comisiunelor și altor costuri aferente împrumuturilor externe, constituite pentru proiectele cofinanțate din împrumuturi externe;

b) profitul net contabil rămas nerepartizat după acoperirea destinațiilor prevăzute de legislația în vigoare.

(5) În cazul în care sursele datorate conform alin. (4) nu sunt suficiente pentru a acoperi serviciul datoriei publice constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumutului datorat pentru următorul an al fiecărui exercițiu financiar, unitatea administrativ-teritorială contribuie cu alte sume din bugetele proprii.

Art. 5. - Operatorul/unitatea administrativ-teritorială care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene utilizează Fondul IID în următoarea ordine de prioritate pentru:

a) plata serviciului datoriei publice guvernamentale constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumuturilor contractate sau garantate de stat, destinate cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

b) plata serviciului datoriei publice locale constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumuturilor contractate sau garantate de autoritatea administrativ-teritorială, destinate cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

b¹) plata serviciului datoriei constând în rate de capital, dobânzi, comisioane și alte costuri aferente împrumuturilor contractate de operatorul/operatorul regional, destinate cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;

c) cheltuieli neeligibile reprezentând cheltuielile de achiziție sau producție a activelor corporale utilizate pentru implementarea proiectelor care beneficiază de asistență tehnică nerambursabilă din partea Uniunii Europene dacă autoritatea responsabilă execută pregătirea terenului și a lucrărilor de construcție pe cont propriu, cheltuielile cu achiziția sau închirierea altor active care sunt considerate neeligibile, închirierea activelor fixe care sunt parte a cheltuielilor de capital, cheltuielile cu funcționarea unității de implementare a proiectului, precum și pentru alte categorii de cheltuieli neeligibile necesare proiectului;

d) întreținerea, înlocuirea și dezvoltarea activelor date în administrare sau în concesiune, inclusiv a celor dezvoltate cu finanțare nerambursabilă din partea Uniunii Europene și în conformitate cu programul aprobat de autoritatea administrației publice locale sau cu programul specific de operare și întreținere, convenit cu Comisia Europeană sau cu banca cofinanțatoare.

e) plata TVA-ului aferent lucrărilor de construcție, întreținerii, înlocuirii și dezvoltării activelor realizate cu finanțare nerambursabilă din partea Uniunii Europene și în conformitate cu programul aprobat de autoritatea administrației publice locale sau cu programul specific de operare și întreținere, convenit cu Comisia Europeană sau cu banca cofinanțatoare.

f) plata cofinanțării proiectelor care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă.

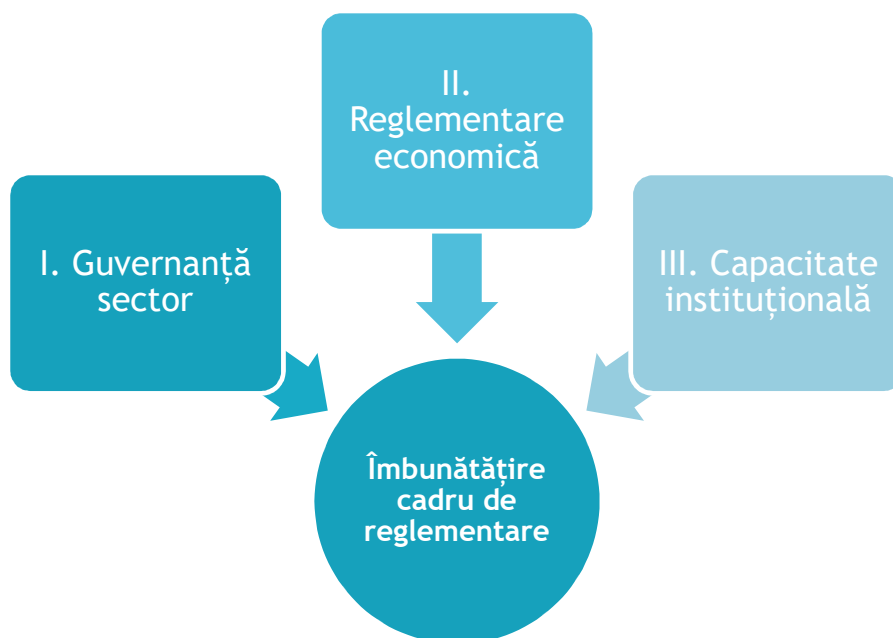
ANEXA 3. PROPUNERI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA

Analizând istoria reglementării economice a utilităților publice, există o sugestie clară că un sector reglementat va fi perceput ca având succes și ca oferind servicii bune pentru prețul cerut numai dacă reglementatorul economic al acelui sector este respectat. În mod similar, un reglementator economic va fi perceput ca eficient dacă operatorii care fac obiectul reglementării sale sunt percepuți ca oferind servicii bune pentru prețul cerut, precum și niveluri adecvate de conformare și de servicii.

Adoptarea unui sistem de reglementare economica la nivel național implică în primul rând asigurarea unor principii și reguli de buna guvernanta la nivelul sectorului dar și pregătirea instituțională pentru implementarea unui astfel de sistem.

Pe baza analizei realizate la nivelul statelor membre UE dar și a experiențe profesionale, Asociera a identificat trei zone principale în care sectorul de apă din România trebuie să facă progrese pentru asigurarea unui cadru adecvat de reglementare economica a serviciilor, după cum este prezentat în figura de mai jos.

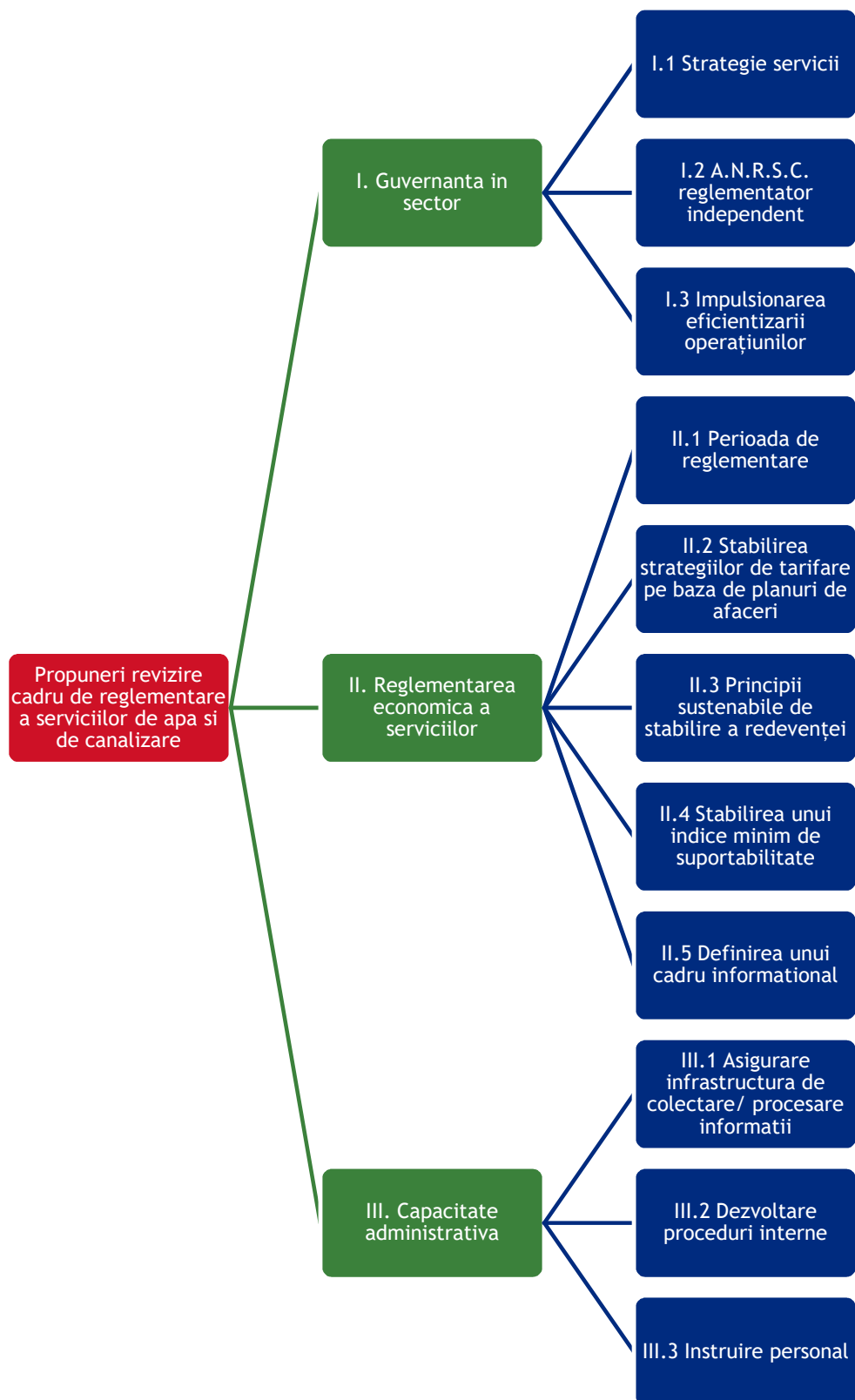
Figura 1. Zone principale pentru progresul sectorului de apă din România

Sursa: Prelucrare consultant

Măsurile concrete propuse de Asociera pentru fiecare dintre zonele identificate anterior sunt prezentate în figura de mai jos.

Figura 2. Măsuri pentru asigurarea unui cadru de reglementare economică a serviciilor

I.1 Strategie de dezvoltare pentru serviciile de apă și de canalizare

Până în momentul de față, în cadrul diverselor asistențe tehnice au fost elaborate și aprobate direcții de dezvoltare pentru serviciile de apă și de canalizare (proiect PISSA BERD) precum și o strategie de finanțare a serviciilor (proiect BM).

Cu toate acestea, se simte impetuos nevoia de a dezvolta o strategie coerentă pentru dezvoltarea sectorului, care să fie asumată la nivel național și prin care sectorul de apă să fie recunoscut ca prioritar.

Premise pentru o strategie eficientă

a) Asigurarea că obiectivele sunt realiste

Există un risc substanțial care se naște din faptul că există un decalaj de conformare atât de mare. Când o sarcină pare imposibilă, cercetările psihologice aduc dovezi clare că oamenii pot să se resemneze repede cu perspectiva eșecului sau, ca alternativă, pot să se simtă încurajați să nu mai fie la fel de onești. Dacă obiectivele de conformare pentru sectorul de apă din România nu sunt realiste, apare un risc substanțial ca diverse părți implicate să fie tentate să adopte diverse scurtături fie în raportare, fie în felul în care performează.

Pentru a evita o asemenea situație, România trebuie să facă o evaluare sinceră a ceea ce are de făcut - și a ceea ce are de cheltuit - pentru a asigura conformitatea cu standardele Uniunii Europene. O asemenea evaluare va necesita timp pentru a fi finalizată, deși Asocierea este de părere că analiza să ofere o înțelegere corectă a amplitudinii probabile a investițiilor care vor trebui făcute. Guvernul României, susținut de A.N.R.S.C., trebuie să pună la punct un plan pentru a atinge conformitatea cu Comisia Europeană. Un asemenea plan trebuie să aibă jaloane specifice și măsurabile și proceduri convenite pentru a gestiona orice variații ale planului în timpul implementării sale. Pe urmă, se așteaptă ca operatorii să folosească acest plan de conformare ca bază pentru planurile lor de afaceri.

b) Definirea priorităților

Definirea corespunzătoare a priorităților investiționale este, de asemenea, importantă. Va exista mereu această nevoie de a prioritiza investițiile. În primii ani din acest efort de a reduce decalajul de conformitate, alegerile vor fi probabil mai dificile. În sfârșit, autoritățile centrale vor trebui să decidă asupra liniilor prioritare de investiții - pentru că are o răspundere față de Uniunea Europeană privind conformarea cu directivele.

Pentru a prioritiza eficient, Guvernul României va trebui să se folosească de recomandările specifice de la Apele Române și Ministerul Sănătății. Ambele aceste instituții vor trebui să stabilească în mod clar care le sunt prioritățile pentru probleme care trebuie rezolvate de operatorii.

În stabilirea priorităților, Guvernul României va trebui să ia în considerare și recomandările și nevoile autorităților locale și ale clienților actuali. Va exista și nevoia de a ține cont de și de a facilita creșterea economică, extinderea rețelelor și a bazei de tarificare, dar și de a îmbunătăți calitatea serviciilor pentru astfel încât clienții existenți să fie dispuși să își plătească în continuare facturile.

I.2 Stabilirea A.N.R.S.C. ca reglementator economic independent, conform cu liniile directoare OECD

Finanțarea viitoare a sectorului de apă din România va depinde de cât de încrezători vor fi investitorii cu privire la randamentul capitalului pe care îl pun la dispoziție, pe de o parte, dar și cu privire la recuperarea acelui capital, pe de altă parte. De pildă, Moody's, cea mai importantă agenție de rating de credit, este de părere că robustețea cadrului de reglementare economică este la fel de importantă ca toți ceilalți factori luați împreună pentru evaluarea bonității de creditare a unei companii de apă.

Asigurarea unui astfel de mediu de încredere se realizează și cu ajutorul autorității de reglementare. A.N.R.S.C. ar trebui să fie o instituție publică cu responsabilități statutare și acționează independent de miniștri.

A.N.R.S.C. trebuie să fie finanțat în continuare de către organizațiile pe care le reglementează. Prin urmare, A.N.R.S.C. răspunde în fața industriei pe care o reglementează și trebuie văzută că acționează în mod rezonabil și proporțional. Cu toate acestea, sursa de finanțare este mai puțin importantă decât principiul conform căruia A.N.R.S.C. trebuie văzut ca expert independent în sectorul apei din România.

Având în vedere situația actuală, Asocieria consideră că va fi nevoie în mod explicit de o împuternicire a A.N.R.S.C. (o declarație sau un angajament clar - poate într-o declarație a Guvernului sau în acord cu Uniunea Europeană) care să îi permită să acționeze ca un catalizator pentru îmbunătățirea performanței în sectorul apei și a apei uzate din România. Este singura organizație care ar putea culege, înțelege și analiza în mod rezonabil informații despre performanță (niveluri de servicii, costuri și niveluri de conformitate cu standardele de apă și apă uzată). Împuternicit corespunzător, ar putea fi rapid văzut ca un centru de expertiză autentică și obiectivă, acționând în interesul cetățenilor români.

O trecere în revistă a istoriei reglementării economice a utilităților sugerează cu tărie că o industrie reglementată va fi considerată a fi de succes și a oferi valoare pentru bani numai dacă autoritatea sa de reglementare economică este bine respectată. În mod similar, un organism de reglementare economică va fi considerat eficient doar dacă se consideră că companiile care fac obiectul reglementării sale furnizează un raport calitate / preț și un nivel adecvat de conformitate și servicii.

I.3 Impulsionarea eficientizării operațiunilor

A.N.R.S.C. și Apele Române trebuie să caute să înțeleagă care ar putea fi soluțiile regionale pentru gestionarea serviciilor de apă și canalizare. Aceste instituții trebuie să aibă așteptarea ca operatorii să discute oportunitățile de a realiza economii de scară și de gamă în planurile lor de afaceri.

De exemplu, este posibil ca operatorii să nu aibă cea mai bună abordare față de îmbunătățirea calității râurilor și managementul inundațiilor acolo unde problemele devin acute. Soluția poate fi mai eficientă și poate veni cu costuri unitare mai mici dacă este abordată mai sus, în amonte. Dar într-un asemenea caz, este posibil ca operatorul regional din amonte să nu aibă nicio problemă de conformare și să nu simtă nevoia să își angajeze resursele.

Operatorii trebuie încurajați să colaboreze pentru a găsi soluțiile cele mai eficiente. În unele cazuri, o asemenea colaborare se poate obține cel mai bine printr-o fuziune a activității operatorilor. Trebuie să existe un mecanism pentru a răsplăti un asemenea mod de lucru de colaborare (poate permițând unui operator regional să recupereze de la operatorul vecin costurile cu implementarea unei soluții sau, în mod alternativ, asigurând resurse sub formă de „cheltuieli în vederea economiilor” pentru a acoperi costurile fuziunii operatorilor).

Eșecul de a extinde serviciile de apă și canalizare în toată România va avea efecte extrem de importante și greu de recuperat. La ora actuală, există riscul ca atunci când un operator începe să presteze servicii într-o comunitate care nu beneficiază de servicii adecvate de apă și canalizare, acest operator să primească amenzi și să îi fie afectată reputația. Trebuie să existe un mecanism de agreare a unei „perioade de grație” atunci când un operator regional preia răspunderea de deservire a unei zone noi. Operatorul regional trebuie să stabilească cu A.N.R.S.C. și cu alte părți interesate o perioadă de tranziție adecvată pe parcursul căreia operatorul regional să poată să aducă serviciile la nivelul de conformitate.

Promovarea de măsuri de creștere a eficienței poate fi realizată și prin realizarea de către A.N.R.S.C. a unui sistem de benchmarking. Sistemul de benchmarking din România gestionat de ARA a fost construit ca un instrument dedicat în principal operatorilor regionali pentru a îi ajuta pe aceștia să își evalueze performanțele prin comparație cu operatori relevanți și cu media sectorului, să identifice zonele de îmbunătățire, să pregătească și să implementeze planuri de acțiune pentru îmbunătățirea performanțelor. Ținând cont de avantajele arătate în ultimii ani, consideram ca transformarea benchmarking-ului voluntar într-un benchmarking reglementat nu este oportună în acest moment, aceasta schimbare putând duce la reducerea impactului pozitiv al acestuia. În acest context, pentru a promova îmbunătățirea eficienței în sector, recomandăm construirea unui benchmarking reglementat la nivelul A.N.R.S.C. constituit dintr-un număr limitat de indicatori (10-15 indicatori).

Reglementarea economică

Sistemul de reglementare economică propus

Sistemul de reglementare economică propus pentru sectorul de apă și apă uzată din România este **reglementarea bazată pe stimulare** dar cu unele personalizări considerând particularitățile naționale. Este o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor, în care autoritățile de reglementare stabilesc un plafon pentru prețuri, pe care compania reglementată le poate percepe clienților săi (de obicei pentru o perioadă determinată de timp - o perioadă de control reglementată definită) pentru a-și îndeplini obligațiile convenite. Această abordare poate fi aplicată

organizațiilor din sectorul privat sau public. La sfârșitul perioadei de control reglementată, autoritatea de reglementare determină prețurile și transferă clienților orice eficiență realizată.

După cum a fost prezentat și în capitolele anterioare, reglementarea pe baza de stimulente poate îmbrăca doua forme: metoda plafonului de preț și metoda plafonului de venituri. Forma propusă pentru sectorul de apă și apă uzată din România este **metoda plafonului de preț** cu unele personalizări considerând particularitățile naționale.

Metoda Plafonului de Preț se aplică într-o perioadă de reglementare fixă (poate varia între 3 - 6 ani). Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și a cererii prognozate. Stabilirea tarifelor este de obicei asociată cu un plan de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care operatorul își prognozează OPEX, investițiile, activele noi, costurile viitoare care pot apărea datorită noilor activități sau a operării de active noi și altele. Adesea, autoritatea de reglementare pune anumite obiective către operator prin indicatori de performanță (KPI) tehnici sau financiari care trebuie îndepliniți. Prin această metodă, autoritatea de reglementare stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pentru o anumită perioadă de timp.

Pentru ca plafonul de preț să funcționeze corect, ambele părți ar trebui să fie pregătite cu expertiză în planificare și prognoză, iar calitatea informațiilor raportate ar trebui să fie foarte ridicată. Astfel, reglementatorii încep reglementarea prețurilor cu metoda cost-plus, apoi se concentrează pe calitatea informațiilor raportate și pe planificarea expertizei operatorilor și, dacă este necesar, pot apela la reglementarea stimulativă.

Reglementarea plafonului de preț poate duce la reducerea calității serviciilor datorită stimulului operatorului de a-și reduce costurile și de a beneficia de decalajul de reglementare. Prin urmare, autoritatea de reglementare trebuie să introducă monitorizarea calității serviciilor pe durata perioadei de reglementare - de exemplu prin monitorizarea unor indicatori de performanță.

II.1 Perioada de reglementare

Conducerea A.N.R.S.C. și a operatorilor trebuie să aibă contractele corespunzătoare care să le permită să planifice pe termen lung. Un reglementator economic eficient este fundamental pentru finanțarea viitoare a sectorului de apă.

A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator regional trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la Apele Române, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri.

Operatorul regional trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de furnizori.

A.N.R.S.C., în calitatea sa de reglementator economic, este garantul că sectorul de apă obține fondurile potrivite pentru a atinge conformitatea și nivelurile de servicii cerute de clienți.

II.2 Stabilirea strategiilor de tarificare pe baza de planuri de afaceri

Strategiile de tarificare viitoare ca parte a procesului de reglementare economică prin metoda „Plafonului de Preț” vor fi stabilite pe baza de planuri de afaceri realizate de către operatori în cooperare cu autoritățile locale și/sau ADI.

Un plan de afaceri este un document care declară în mod clar obiectivele și scopurile prezente și viitoare ale companiei, identifică strategiile și planurile de acțiune necesare pentru a îndeplini acele obiective și scopuri.

Pentru ca un operator să fie eficient în operațiile derulate este necesar ca managementul să fie proactiv și nu reactiv. Adică, operatorul nu ar trebui să reacționeze la evenimente atunci când se întâmplă, ci ar trebui să aibă o abordare structurată pentru ca din timp să poată recunoaște nevoile și problemele și să vină cu soluțiile aferente. Această schimbare în management va da posibilitatea oricărei organizații să :

- Folosească eficient resursele limitate de care dispune prin prioritizarea cerințelor operaționale;
- Identifice și corecteze ariile cu punctele slabe potențiale;
- Examineze practicile de munca pentru a se asigura că acestea sunt actualizate și modernizate;
- Identificarea ariilor ce oferă posibile oportunități și valorificarea acestora;

Planul de afaceri inițial vor fi realizate pe o perioadă de 5 ani și ar trebui să aibă ca principale rezultate măsuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarificare.

Planul de afaceri va pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca partea a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM dar și pe metodologia și principiile realizării bugetului anual al operatorului regional. Prevederile metodologice și principiile incluse în „Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” aprobată prin Hotărârea 677/2017 sunt în linie cu bunele practici internaționale și asigură realizarea unor strategii de tarificare pe termen mediu care sunt premise pentru o dezvoltare durabilă. Ținând cont că această metodologie a fost agreată de Comisia Europeană și validată de către JASPERS, este recomandat ca principiile și metodologia menționate în acest document să fie folosite în realizarea strategiilor de tarificare de către operatorii, chiar dacă acestea nu sunt legate explicit de proiecte de investiții.

Elementele principale care trebuie luate în considerare în realizarea unui plan de afaceri sunt prezentate sintetic în figura următoare:

Figura 3. Elementele planului de afaceri

Sursa: Prelucrare consultant

Planurile de afaceri vor propune o strategie de tarifare luând în considerare prognoza costurilor de operare, rambursarea serviciului datoriei pentru datoriei contractată, și planul de investiții propus din surse proprii.

Planul de afaceri poate fi realizat de către operatorul regional exclusiv cu resurse interne sau se poate apela la un consultant extern fie ca parte a procesului de pregătire, fie ca să fie validat de un terț independent.

În secțiunile următoare este prezentată abordarea propusă și elementele principale care vor trebui să fie considerate la realizarea planului de afaceri și implicit a strategiei de tarifare.

Prognoza cantităților

Prognoza cantităților va fi realizată separat considerând principalele categorii de clienți și de servicii:

- Separat pentru activitatea de apă potabilă, apă pentru redistribuire, apă uzată, apă meteorică, etc.
- Separat pentru populație și pentru restul consumatorilor (agenți economici, instituții, etc.).
- Separat pentru serviciile care au categorii diferite de tarife (ex. servicii canalizare-epurare pentru agenți economici cu surse proprii de apă);

Figura 4. Nivelele considerate la prognoza cantităților

Sursa: Prelucrare consultant

Prognoza cantităților pentru populație (clienți casnici) va fi realizată separat pe zona urbană și zona rurală considerând prognoza populației din aria de operare, evoluția gradului de conectare precum și evoluția consumului individual (litri/persoană/zi). De asemenea, prognoza va lua în calcul și impactul investițiilor propuse asupra gradului de conectare la servicii precum și elasticitatea consumului individual în funcție de preț și de evoluția venitului familiei conform prevederilor Ghidului ACB (dacă este relevant).

Prognoza cantităților pentru restul consumatorilor (agenți economici și instituții) va fi realizată plecând de la trendurile din ultimii ani, considerând dezvoltarea economică din regiune precum și impactul proiectelor de investiții asupra consumului.

Prognoza cantităților va presupune și realizarea unei prognoze privind evoluția nivelului pierderilor de apă (cu impact direct pe costurile cu apa brută și pe costurile variabile) și a infiltrațiilor considerând impactul proiectelor de investiții propuse și a măsurilor de creștere a eficienței în exploatare.

Prognoza costurilor de operare și întreținere

Prognoza costurilor de operare și întreținere este unul dintre elementele cele mai importante pentru realizarea strategiilor de tarificare viitoare. Pentru a realiza trecerea cât mai lină de la o metodologie de tarificare bazată pe costuri istorice (fișa de fundamentare) la o metodologie bazată pe prognoză, propunerea este de a avea o abordare cât mai simplistă dar care să încurajeze implementarea de măsuri de optimizare a eficienței. În acest context, se propune următoarea abordare generală:

- Prognoza costurilor de exploatare va fi realizată folosind o structură predefinită a costurilor similară cu cea din fișa de fundamentare existentă;

- Prognoza costurilor va fi realizată separat pe fiecare activitate (apă potabilă, apă uzată, apă pluvială, apă potabilă pentru redistribuire, etc.) care are un tarif separat în prezent;
- Prognoza se va baza pe elementele relevante (inflație, curs de schimb, etc.) din scenariul macroeconomic pentru România emis de Comisia Națională de Strategie și Prognoză (versiune emisă cu cel mult 6 luni înainte de momentul realizării prognozei);
- Prognoza va pleca de la costurile istorice pe ultimul an corectate pentru elemente particulare fără continuitate (provizioane, penalități, etc.). Aceste costuri vor reprezenta anul de bază în prognoză.
- Costurile istorice din anul de bază vor fi ajustate considerând următoarele principii generale:
 - Costurile cu personalul vor fi ajustate cu inflația generală (Indicele Prețurilor de Consum Total) și 75% din creșterea în termeni reali a salariului la nivel național din scenariul macroeconomic;
 - Costurile cu întreținerea vor trebui să fie dimensionate pentru a asigura o întreținere compunătoare a infrastructurii și în line cu planurile de întreținere programată rezultate din sistemul de management al activelor;
 - Toate costurile altele decât cele cu personalul și întreținerea vor fi ajustate cu inflația generală din scenariul macroeconomic;
 - Se va tine cont în prognoză de impactul asupra costurilor al elementelor reglementate sau contractuale (dacă există contracte multianuale): apa brută, energia electrică, etc.
 - Se va tine cont în prognoză de impactul asupra costurilor de operare (energie, materiale, număr angajați, valorificare nămol, etc.) și întreținere ale investițiilor propuse spre implementare;
- Plafonarea ajustării costurilor conform principiilor de mai sus va determina operatorii să implementeze măsuri de creștere a eficienței pentru a reuși să se încadreze în nivelul prognozat.

Măsuri de creștere a eficienței (de inclus obligatoriu în planurile de afaceri)

Planurile de afaceri vor lua în calcul impactul măsurilor de îmbunătățire a performanțelor asumate de către operatorul regional conform planurilor de reducere a pierderilor de apă, conform graficului de întreținere și reparații din planul de management al activelor și conform măsurilor de creștere a eficienței energetice.

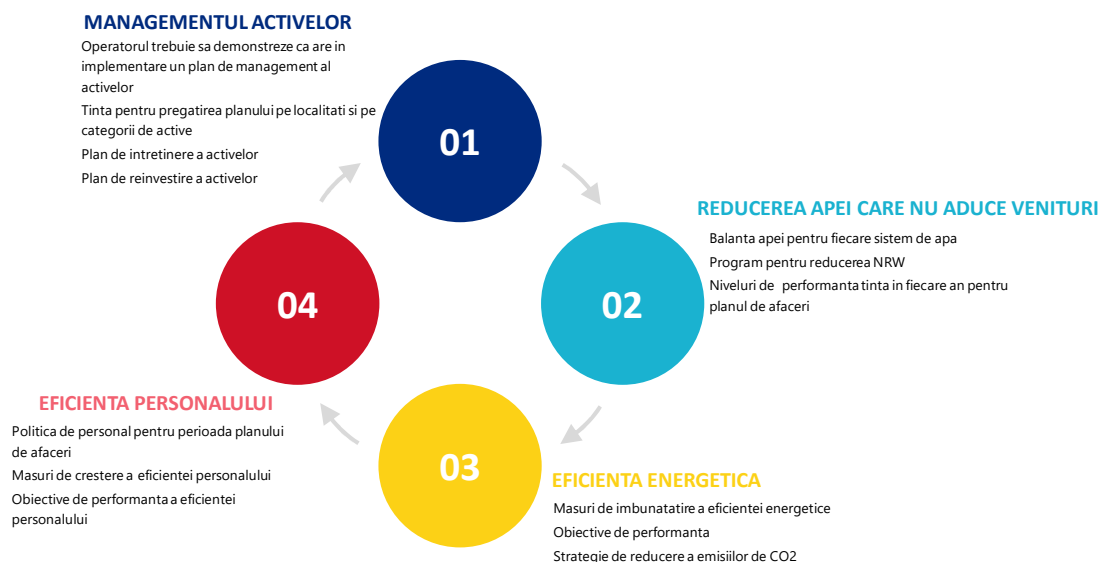
Categoriile de măsuri care vor trebui să fie considerate de către operatori în realizarea planurilor de afaceri sunt:

- **Managementul activelor:** Pentru a asigura o operare sustenabilă a bazei de active este necesară existența unui sistem de gestionare în linie cu bunele practici la nivel internațional. În acest sens, ca parte a planului de afaceri, operatorii vor trebui să demonstreze că au în implementare un plan de management al activelor. De asemenea aceștia vor trebui să prezinte un grafic detaliat în primul ciclu de 5 ani al planului de afaceri că au ținte (grafice) pentru implementarea de planuri de management al activelor pentru fiecare localitate din aria de operare și pe fiecare categorie de active.

De asemenea, din planul de management al activelor va trebui sa rezulte un plan de reinvestiții în active conform duratelor de viață precum și un plan de întreținere programată a activelor.

- **Reducerea pierderilor de apă** (apa care nu aduce venituri - NRW): Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator va trebui sa realizeze:
 - Balanța apei conform metodologiei IWA pentru fiecare sistem de apă;
 - Program pentru reducerea a NRW;
 - Niveluri de performanță țintă în fiecare an pentru planul de afaceri privind reducerea pierderilor de apă. Nivelul țintei va fi stabilit de către fiecare operator prin consultare cu autoritățile locale (și/sau ADI), va trebui să includă ținta de creștere a eficienței iar îndeplinirea acesteia va fi monitorizata de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică.

Figura 5. Măsurile de creștere a eficienței

Sursa: Prelucrare consultant

- **Eficiența energetică:** Ca parte a planului de afaceri, operatorii vor trebui sa propună masuri de creștere a eficienței energetice. De asemenea, fiecare operator va propune până la finalizare a primului ciclu de 5 ani de planificare a afacerilor un plan de măsură a amprente de CO2 precum și un plan de reducere a emisiilor de CO2.
- **Eficiența personalului:** Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator va trebui să prezinte:
 - Politica de personal pentru perioada planului de afaceri (evoluție număr angajați, politica de salarizare, etc.);
 - Masuri de creștere a eficienței personalului precum și stabilirea unor ținte de performanță.
 - Nivelul țintei va fi stabilit de către fiecare operator prin consultare cu autoritățile locale (și/sau ADI), va trebui să includă ținta de creștere a eficienței iar îndeplinirea acesteia va fi monitorizată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică.

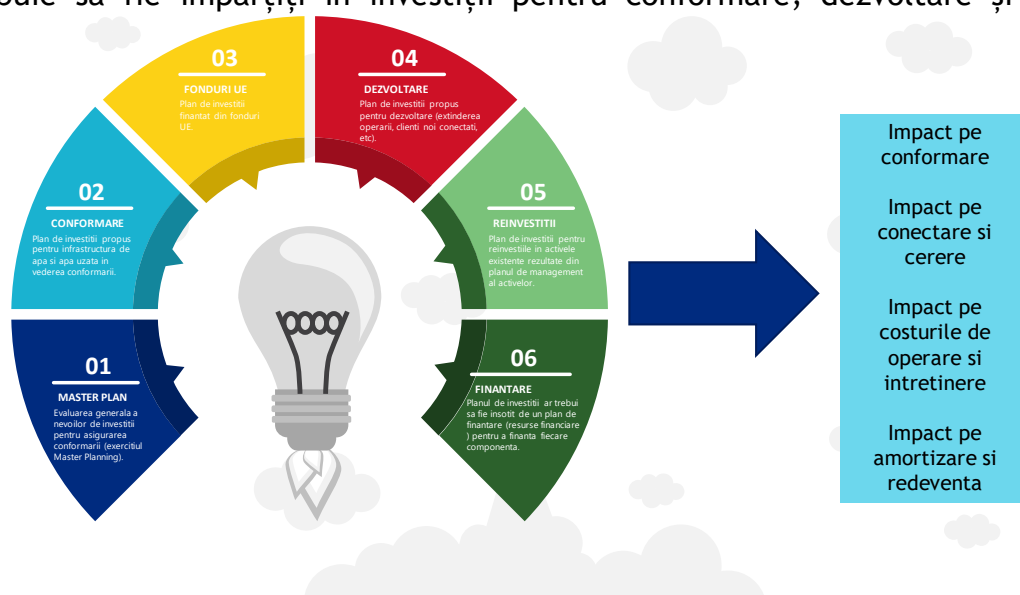
Planul de investiții

Planurile de afaceri vor include planuri de investiții pe durata strategiei de tarificare care vor trebui să fie implementate de către operatori. Planurile de afaceri vor include planuri de investiții prioritare pentru atingerea ȋntelilor de conformare asumate de România prin Tratatul de aderare la Uniunea Europeană și/sau impuse prin regulamentele și directivele europene transpuse în legislația națională, în corelare cu master planul județean/zonal, care vor trebui implementate pe durata strategiei de tarificare de către operatorul regional. De asemenea, planul de investiții va include și investiții necesare înlocuirii activelor existente pentru a asigura un management eficient al activelor și o dezvoltare durabilă.

De asemenea fiecare operator va trebui să pregătească, în cooperare cu autoritățile local și/sau ADI, pe durata primului ciclu de planificare a afacerilor de 5 ani, o evaluare a nevoii totale de investiții pentru a asigura conformarea pe întreaga arie de operare cu directivele UE privind apă și apă uzată.

Planul de investiții propus spre implementare ar trebui să fie bazat pe rezultatele din planul de management al activelor realizat de către operator. Planul de investiții trebuie să fie împărțit în investiții pentru conformare, dezvoltare și reinvestiții.

Figura 6.
Planul de investiții

Sursa:
Prelucrare
consultant

Planul de investiții va trebui să aibă atașat și un plan de finanțare a investițiilor propuse spre finanțare atât din surse proprii cât și din surse atrase (granturi UE, subvenții și credite).

De asemenea, planurile de afaceri vor trebui să dovedească prin realizarea unei prognoze financiare că sunt îndeplinite condiționalitățile financiare din contractele de împrumut cu diferiți finanțatori (BERD, BEI, etc.).

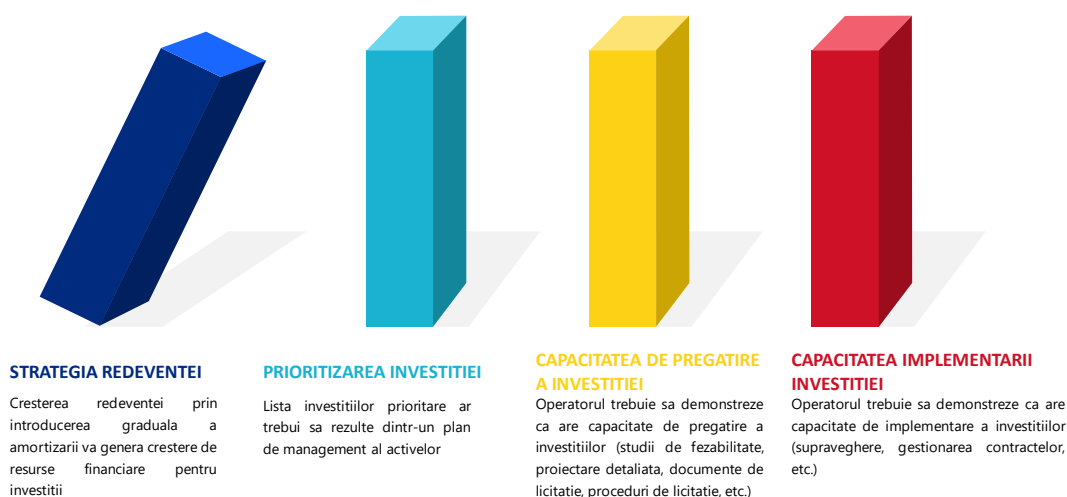
Capacitatea de a realiza investiții din surse proprii

Includerea graduală a amortizării echivalente aferente activelor publice va duce la creșterea resurselor financiare care vor putea fi folosite pentru rambursarea împrumuturilor de co-finanțare (dacă e cazul) și la realizarea de investiții în infrastructura de apă și apă uzată atât pentru înlocuirea activelor existente cât și pentru dezvoltare.

Creșterea de resurse financiare va deschide oportunități pentru operatori pentru a realiza investiții din surse proprii. Această situație însă va determina și o serie de

provocări pentru că, capacitatea de pregătire și implementare de proiecte de investiții la nivelul majorității operatorilor este destul de limitată datorită nivelului redus de investiții din surse proprii din ultimii ani iar o creștere a resurselor disponibile trebuie să fie însoțită și de o creștere a capacității de pregătire și implementare de proiecte.

Figura 7. Capacitatea de a realiza investiții

Sursa: Prelucrare consultant

În acest context, ca parte a procesului de planificare a afacerilor, operatorii vor trebui:

- Să dovedească că au în implementare planuri de management al activelor din care să reiasă lista de investiții prioritare propuse spre finanțare din surse proprii;
- Să demonstreze că au capacitate de pregătire de proiecte de investiții conform cu obiectivele propuse: realizare de studii de fezabilitate, realizare proiectare, obținere avize și autorizații, realizare documentații de atribuire, că au echipe calificate în desfășurarea procedurilor de licitație, etc.
- Să demonstreze că au capacitate de implementare a investițiilor propuse: supervizarea lucrărilor, managementul contractelor, etc.

Profitul rezonabil

Profit rezonabil înseamnă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv la al cărui calcul trebuie să fie luat în considerare și un posibil risc pentru prestator sau absența acestuia în virtutea intervenției statului, mai ales dacă acesta acordă drepturi exclusive sau speciale.

Rata profitului rezonabil nu trebuie să depășească în mod normal nivelul ratei medii din anii precedenți pentru sectorul în cauză.

O modalitate standard de stabilire a profitului rezonabil este luarea în considerare a ratei interne de rentabilitate (internal rate of return, IRR) raportată la fluxurile de numerar ale contractului. Se pot utiliza și măsuri contabile, cum ar fi rentabilitatea capitalului propriu (return on equity, ROE), rentabilitatea capitalului angajat (return on capital employed, ROCE) sau alți indicatori economici ai rentabilității capitalului, general acceptați.

O analiza generala arata sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea (ex. în Europa care are un grad de dezvoltare mai ridicat și un risc mai redus, rata de rentabilitate este mai redusă pe când în țările emergente, rata de rentabilitate este mai ridicată).

De asemenea, partea publică a sectorului de apă și apă uzată din România nu distribuie dividende către acționari datorită mecanismului fondului IID reglementat de Ordonanța 198/2006 conform căreia „toți banii generați în sector, sunt folosiți pentru finanțarea investițiilor din sector” considerând nevoia uriașă de investiții pentru asigurarea conformării.

În mod normal, într-un sector cu un risc mai ridicat, rata un profit rezonabil ar trebui să fie justificată prin prisma RIR/ROE și să fie dublată de un mecanism de eficientizare. Creșterea eficienței nu trebuie însă să diminueze calitatea serviciului prestat.

Ținând însă cont de particularitățile sectorul de apă și apă uzată din România (nu se dau dividende către acționari și tot profitul este reinvestit, existența mecanismului fondului IID, dependența ridicată față de finanțări prin granturi UE și subvenții pentru infrastructură, riscul operațional relativ redus, etc.), cu toate că există un sistem de benchmarking voluntar în sector gestionat de Asociația Română a Apei care ar putea să dea indicații despre un nivel al unei societăți bine gestionate, se propune un nivel al profitului rezonabil calculat ca fiind rata de SWAP pe durata perioadei de planificare a afacerilor plus o primă de 100 de puncte de bază.

În stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarifare, această rată a profitului rezonabil se va aplica la costurile de operare inclusiv amortizarea și redevența.

La data prezentului raport, rata SWAP la RON publicată pe site-ul Consiliului Concurenței pentru o perioadă de 5 ani este de 2.95% ceea ce conduce la o rată a profitului rezonabil de 3,95% (2,95%+1,00%).

Rezultatele principale ale planului de afaceri

Elementele rezultante principale ale planului de afaceri sunt următoarele:

- Strategia de tarifare pe 5 ani sub formă tabelară care include creșteri în termeni reali (fără inflație);
- Strategia privind redevența care trebuie prezentată sub formă tabelară pe o perioada de 5 ani;

Strategia de tarifare va fi aprobată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică. Ajustările anuale vor trebui să fie aprobate de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de monitorizare a implementării strategiei de tarifare și a prevederilor din planul de afaceri.

Strategia privind redevența va fi inclusă în contractul de delegare (condiție precedentă pentru acordarea primei ajustări tarifare din ciclul de 5 ani) și va fi aprobată de către ADI în numele și pe seama UAT-urilor membre.

Figura 8. Rezultatele planului de afaceri

Sursa: Prelucrare consultant

Monitorizarea implementării

A.N.R.S.C. va monitoriza anual realizarea prevederilor din planul de afaceri ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Aprobarea ajustărilor anuale de tarife vor fi condiționate de îndeplinirea obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri.

Figura 9. Monitorizarea implementării

Sursa: Prelucrare consultant

De asemenea, A.N.R.S.C. va monitoriza un set de indicatori de performanță predefiniți ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Acest set predefinit de indicatori de performanță (10-15 indicatori) ar putea constitui baza pentru benchmarking reglementat care sa fie gestionat de către autoritatea de reglementare. Lista acestor indicatori va fi definita într-o etapa ulterioara prin consultări cu părțile interesate din sector.

Pentru a asigura transparență și comunicare întregului proces de reglementare economică, A.N.R.S.C. va pune la dispoziția publicului larg raportul anual de monitorizare pentru operatori pe baza unui conținut convenit.

Elemente particulare

În realizarea planurilor de afaceri vor trebui să fie considerate și o serie de elemente particulare care sunt prezentate în acest capitol.

Tarife privind principiul „Poluatorul Plătește”

Ținând cont că încă sunt probleme privind depășirea de parametrii la deversarea apelor uzate industriale de către anumiți agenți economici cu impact pe performanțele stațiilor de epurare, în gândirea planurilor de afaceri, ar trebui introdus de către toți operatorii un sistem tarifar de penalizare financiară a acestor deversări peste limitele legale admise (similar cu sistemele „poluatorul plătește” gândite în cadrul proiectelor ISPA). Pentru a avea o abordare cât de cât simplă și ușor de implementat, se poate stabili că aceste tarife penalizatoare să fie stabilite ca multiplii ai tarifului de canalizare-epurare din strategia de tarificare.

Relația cu clienții

Operatorii ar trebui să efectueze un sondaj de satisfacție a clienților ca parte a procesului de planificare a afacerii. Un astfel de sondaj se va realiza de către o firmă specializată independentă înainte de fiecare ciclu de 5 ani de realizare a planului de afaceri. În cadrul măsurilor propuse în planul de afaceri vor fi luat în

considerare prin propuneri de acțiuni și măsuri și concluziile studiului de satisfacție a consumatorilor.

Fuzionare operatorilor

În caz de fuziune, ar trebui propusă o strategie de unificare a tarifului pentru întreaga zonă consolidată de operare prin ajustarea planului de afaceri.

În caz de preluare a operării într-o localitate de către un operator regional, se va aplica tariful unic aprobate pentru acel operator regional.

Tariful binom

În prezent, acest tip de tarif binom nu se aplică în nicio localitate din România. Ținând cont că legislația actuală permite ca operatorii să propună tarife compuse, stabilite conform metodologiei elaborate și aprobate de A.N.R.S.C., care cuprind o componentă fixă, proporțională cu cheltuielile necesare pentru menținerea în stare de funcționare și exploatare în condiții de siguranță și eficiență a sistemului de alimentare cu apă și de canalizare, pot fi considerate următoarele opțiuni și situații:

- Ținând cont că în fiecare localitate există un număr important de gospodării care nu consumă apă (nu locuiește nimeni), ar fi recomandat să se includă o componentă fixă în tarif care să acopere costurile fixe privind asigurarea disponibilității serviciului. Această componentă fixă se poate stabili ca o sumă pe branșament/racord în funcție de diametru (pot fi 3-5 categorii de componente fixe).
- În condițiile în care majoritatea costurilor înregistrate de operatorii de apă și apă uzată din România sunt fixe (peste 75-80%), există riscul că partea fixă a tarifului să aibă un nivel foarte ridicat dacă se corelează cu partea fixă a cheltuielilor din exploatare. Ținând cont de această limitare, este recomandat ca, în prima etapă, partea fixă să fie legată de componentă de capital din tarif (redevență și amortizare) pe baza argumentului că această componentă este dedicată menținerii infrastructurii în stare de funcționare corespunzătoare pentru toți consumatorii, inclusiv pentru cei care nu consumă.

Chiar dacă aplicarea unui astfel de sistem de tarificare prezintă o serie de limitări (ex. lipsa unei metodologii agreeate, costuri pentru modificarea sistemelor IT, etc.), aceasta soluție este recomandat să fie aplicată în cazul operatorilor regionali care înregistrează un număr important (15-25%) de consumări înregistrate și care au consumuri zero sau foarte reduse (un fel de studii pilot).

În cazul în care un operator a decis să aplice tarif binom, principiul tarifelor unificate și principiile planului de afaceri rămân aceleași.

II.3 Principiul de stabilire a redevenței în funcție de amortizarea patrimoniului public

În prezent, abordarea privind redevența în sectorul de apă și apă uzată din România diferă semnificativ între operatorii regionali. În prezent există cel puțin 8 metode de determinare a redevenței. Cele mai folosite metode de determinare a

redevenței sunt sumă fixă pe an (24%), sumă pe m³ de apă facturată (19%) și determinată pe baza serviciului datoriei pentru împrumutul SAMTID (15%). De asemenea, există numeroase cazuri în care redevența pentru un anumit operator este calculată luând în considerare mai multe formule de calcul pentru diferite componente ale acesteia. Există operatori care au redevența formată dintr-o singură componentă, dar există și operatori regionali care au redevența compusă din patru componente diferite.

În Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, Articolul 29, aliniatul (10), litera m se menționează (chiar dacă prevederea nu este direct legată de cazul operatorilor regionali):

“La stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul.”

În Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă sunt incluse următoarele prevederi privind asigurarea unei dezvoltări durabile a infrastructurii construite prin finanțări europene:

- Principiul recuperării integrale a costurilor: Regulamentele (articolul 2.2.1 din anexa 3 la Actul de implementare 2015/207) prevăd că respectarea principiului recuperării integrale a costurilor presupune că “tarifele vor urmări pe cât de mult posibil recuperarea costului de capital, a costurilor de operare și întreținere, inclusiv a costurilor legate de mediu și de resurse”;
- Tarifele pe termen lung vor fi stabilite astfel încât să acopere costurile de operare și întreținere (OPEX) plus un procent (X%) din amortizarea activelor finanțate. Acest X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0% la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază liniară, pentru a asigura un flux cumulat de numerar pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei și limitările de suportabilitate.
- A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate.

Luând în considerare aceste prevederi, se pot trage următoarele concluzii:

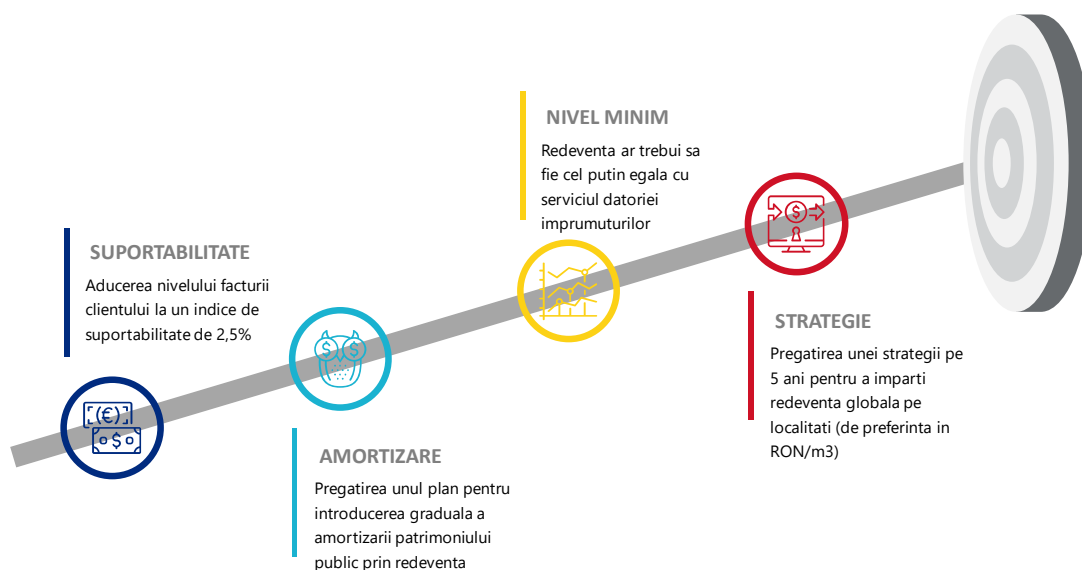
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi nu poate fi inclusă direct în tarif pentru că, conform legislației în vigoare, pentru aceste active nu se calculează amortizare. Singura modalitate de a

¹ Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 770 din 28 septembrie 2017

include echivalentul amortizării acestor active în tarif este prin intermediul redevenței.

- Pentru a nu afecta semnificativ capacitatea de plată a consumatorilor (gradul de suportabilitate), includerea echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi se va face gradual.
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin împrumuturi de co-finanțare sau din surse proprii de către operator poate fi calculată și inclusă în stabilirea tarifelor (este un element de cost recunoscut de metodologia de tarificare).

Figura 10. Elementele principale în stabilirea redevenței

Sursa: Prelucrare consultant

De asemenea, în Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă sunt incluse următoarele prevederi privind calcularea echivalentului amortizării activelor incluse în domeniul public (pct. 3.4.4.2):

“Amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate”.

Ținând cont de aceste elemente, redevența viitoare va fi stabilită considerând următoarele principii:

- Strategiile de tarificare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență (aceasta fiind principala sursă pentru investiții).
- Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarificare propusă nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarificare precedentă. De asemenea, includerea amortizării pe

ani trebuie să aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.

- Redevența ar trebui să fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții;
- Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eşalonare al includerii graduale a acestora în tarif luând în considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.
- Redevența pentru bunurile publice în funcție de durata medie de viață a activelor respective va fi calculată separat pentru următoarele categorii de active:
 - Active aferente proiectului POS Mediu (dacă e cazul);
 - Active aferente proiectului POIM (dacă e cazul);
 - Active aferente altor proiecte cu finanțare europeană din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
 - Active aferente proiectelor cu finanțare de la bugetul de stat și bugetul local din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
 - Alte active de natura patrimoniului public;
- Nivelul redevenței și includerea eşalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

Prin implementarea acestor propuneri, se va asigura o introducere sustenabilă a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif aferentă investițiilor realizate în ultimii 10 ani și se va asigura o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung. De asemenea, considerăm că această abordare ar trebui să fie inclusă în determinarea tarifelor pentru toți operatorii de apă și apă uzată din țară, nu doar de către operatorii regionali, pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă unitară la nivelul național.

II.4 Principiul privind un nivel minim pentru indicele de suportabilitate

Regulamentele UE 2014-2020 (în mod particular Actul de punere în aplicare privind metodologia pentru efectuarea ACB) și noul Ghid ACB revizuit al CE au pus un accent sporit pe obținerea tarifelor care să asigure recuperarea costurilor. Având în vedere acest lucru, politica și practica aplicate în stabilirea tarifului pentru proiectele finanțate prin fonduri UE, indiferent de tipul de instrumente și indiferent dacă aceste proiecte sunt clasificate drept majore sau non-majore, au fost reconsiderate. În plus, pentru a încuraja conformarea cu principiul "poluatorul plătește" și pentru a consolida conceptul de servicii de apă și apă uzată care sunt generatoare de venit, în conformitate cu art. 61 din Regulamentul (UE) 1.303/2013, este specificată o contribuție minimă din tarife ca proporție din venitul gospodăriei (indicele de suportabilitate).

Este important să se aplice aceleași reguli metodologice pentru stabilirea tarifelor în cazul tuturor actorilor din sector cu acces la fonduri, garantând o abordare echitabilă la nivelul tuturor instrumentelor financiare disponibile (inclusiv bugetul național). Acest lucru face necesară stabilirea unei politici tarifare la nivel național, asigurând un efort minim necesar din partea utilizatorilor (drept contribuție la veniturile aferente tarifelor), împreună cu o metodologie care să acopere pe cât de mult posibil costurile de amortizare, obținând în cele din urmă

recuperarea integrală a costurilor. O abordare coerentă privind stabilirea tarifului la nivel de județ va facilita, de asemenea, definitivarea procesului de regionalizare, în condițiile în care, în prezent, localitățile mici mai ales din zona rurală nu sunt foarte motivate să se racordeze la operatorul regional, dacă pot obține fonduri fără să crească tarifele la nivelurile corespunzătoare (care ar trebui să acopere costurile operaționale și o parte din costurile de amortizare).

Contribuția la veniturile aferente serviciilor de apă și apă uzată, care va trebui plătită de către utilizatorii acestora, va avea mai multe obiective:

- recuperarea costurilor (inclusiv recuperarea costurilor operaționale, de capital și administrative);
- sustenabilitatea financiară și tehnică;
- alocarea eficientă a resurselor limitate din sector;
- suportabilitatea pentru clienții rezidențiali (în special pentru cei cu venituri reduse);
- conservarea resurselor de apă.

Este puțin probabil ca toate aceste obiective să fie îndeplinite fără compromisuri. Principalul scop al taxării clienților pentru serviciile de apă este creșterea contribuției lor la veniturile necesare pentru operarea și întreținerea corespunzătoare a sistemului de apă și apă uzată.

Conform principiului de regionalizare, sistemele de apă regionale aplică un tarif uniform pentru toți utilizatorii din aceeași categorie. În timp ce tarifele și structurile tarifare angajate de către fiecare operator de apă vor fi adaptate caracteristicilor specifice de operare a sistemului lor, obiectivul global va fi reprezentat de asigurarea unui nivel adecvat al recuperării costurilor, precum și sustenabilitatea financiară a operatorului, respectând în același timp condițiile de suportabilitate.

În cadrul „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” se prevede un nivel minim de 2.5% al indicelui de suportabilitate al consumatorilor casnici până la includerea totală a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif.

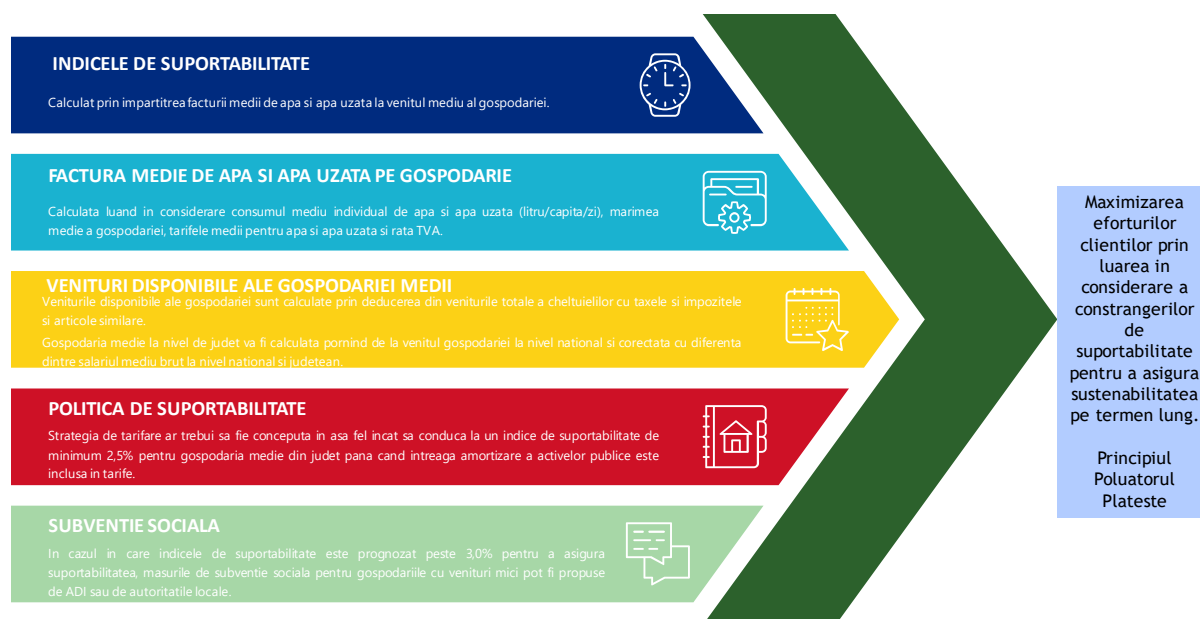
În acest context, strategiile de tarifare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică vor fi realizate în condițiile în care se va dovedi că indicele de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

Suportabilitatea este o funcție care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de abilitatea gospodăriilor de a plăti pentru aceste servicii.

Pentru calculul ratei de suportabilitate vor fi luate în considerare următoarele elemente:

- Venitului gospodăriei medii;
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată;
- Dimensiunea medie a gospodăriei;
- Nivelul tarifelor.

Figura 11. Calcularea suportabilității

Sursa: Prelucrare consultant

Calcularea indicelui de suportabilitate va fi realizat considerând următoarea abordare:

- Venitului disponibil al gospodăriei medii:
 - Informațiile privind veniturile și cheltuielile gospodăriilor nu sunt disponibile pe județ, astfel încât estimarea venitului mediu disponibil al gospodăriei la nivelul ariei de operare va pleca de la valoarea de la nivel național.
 - Venitul mediu disponibil la nivel național va fi calculat scăzând din venitul total al gospodăriei cheltuielile cu taxe, impozite și alte elemente similare.
 - Venitul mediu disponibil la nivelul ariei de operare va fi estimat aplicând la venitul mediu disponibil la nivel național un factor de ajustare bazat pe raportul dintre salariul mediu brut la nivel de județ și salariul mediu brut la nivel național (ex. dacă salariul mediu brut la nivel de județ este 85% din media națională, se consideră că și venitul mediu disponibil la nivel de județ reprezintă tot 80% din venitul mediu disponibil la nivel național).
 - Venitul mediu disponibil la nivelul județului va fi ajustat anual cu inflația și cu 50% din creșterea în termeni reali a PIB (în linie cu prevederile din Ghidul ACB);
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată: Va fi calculat prin împărțirea cantității facturată de apă și apă uzată la populație la numărul de locuitori conectați;
- Dimensiunea medie a gospodăriei: va fi considerată dimensiunea medie a gospodăriilor comunicată de Institutul Național de Statistică la nivelului județului, iar dacă nu există informații la nivel de județ se va folosi valoarea la nivel de regiune sau la nivel național (nu sunt diferențe majore între regiuni și nivelul național).

- Factura gospodăriei medii va fi calculată considerând consumurile individuale medii, dimensiunea medie a gospodăriei (număr persoane) și tariful mediu la apă și apă uzată din anul respectiv la care se va aplica rata de TVA.
- Indicele de suportabilitate va fi calculat împărțind factura gospodăriei medii la venitul mediu disponibil al gospodăriei și va fi exprimată în procente.

În cazul în care strategie de tarifare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la un indice de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată.

În cazul în care, din motive de costuri ridicate pentru a asigura sustenabilitatea pe termen scurt și mediu, indicele de suportabilitate este prognozat peste 3.0%, pentru a asigura suportabilitatea tuturor categoriilor de consumatori, pot fi propuse măsuri de subvenție socială (ajutoare pentru apă) pentru gospodăriile cu venituri reduse de către ADI sau de către autoritățile locale.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife și ca urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiență redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

Conform prevederilor din legislație, procesul de acordare a ajutoarelor în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și de canalizare ar trebui să fie inițiat de către autoritățile locale sau de către ADI. Recomandarea noastră este ca acest subiect să fie discutat în cadrul Adunării Generale a Asociațiilor de Dezvoltare Intercomunitare pentru a avea o abordare relativ unitară pe aria de operare a unui operator regional. Deciziile finale de aplicare a unui sistem de ajutor pentru factura de apă și apă uzată se pot lua însă doar de către fiecare consiliu local în parte.

În lipsa unui metodologii unitare de aplicare dezvoltată de o autoritate centrală, ar trebui să fie aplicată metodologia și abordarea de la ajutorul pentru încălzire deoarece:

- Acest sistem este foarte clar reglementat fiind definite categoriile de gospodării în funcție de venituri și procentul de ajutor pentru factura de care beneficiază în funcție de nivelul venitului;
- Aceste baze de date există deja la nivelul autorităților locale (ele se pregătesc în fiecare an pentru ajutoarele de încălzire), deci ar putea fi aplicate relativ ușor pentru factura de apă și apă uzată;
- Sumele aferente acestor ajutoare ar trebui finanțate de la bugetele locale în funcție de disponibilitatea resurselor;

Pentru a testa acest sistem de subvenție socială este important să fie stabilite niște zone pilot de aplicare. Aceste proiecte pilot de acordare de subvenții sociale ar putea fi implementate de către 1-2 operatori regionali cu tarife ridicate și care au în cadrul zonelor lor de operare regiuni în care ponderea gospodăriilor cu venituri reduse este importantă (ex. Valea Jiului, Constanța - zona județului Ialomița, Suceava, Călărași, Vaslui, Neamț, etc.). În urma acestor proiecte pilot,

pe baza lecțiilor învățate, se poate formaliza și agreea un mecanism de aplicare unitar la nivelul sectorului.

II.5 Definirea cadrului informațional pentru reglementarea economică a serviciilor

După cum se subliniază în capitolul 3.4, colectarea informațiilor în contextul definirii unui cadru informațional este importantă pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și apă uzată. Un cadru informațional este utilizat de autoritatea de reglementare pentru a efectua analize și pentru a informa deciziile de reglementare.

Autoritatea de reglementare utilizează un proces de interogare pentru a reduce potențialul rămas de asimetrie în informații și înțelegerea autorității de reglementare a informațiilor furnizate. Ca atare, este foarte important ca autoritatea de reglementare să poată confirma soliditatea informațiilor furnizate de companie.

Este nevoie de cel puțin trei ani de monitorizare înainte ca acest cadru informațional să funcționeze adecvat. Chiar și atunci erau mai multe de făcut pentru a înțelege cerința pentru cheltuielile de capital și pentru a permite o monitorizare adecvată.

Ca atare, o condiție prealabilă pentru adoptarea unui cadru pentru reglementarea economică a serviciilor, este necesar să se definească mai întâi un cadru informațional pentru efectuarea analizei economice necesare. Informațiile solicitate în baza cadrului ar trebui, de asemenea, să fie definite cu atenție pentru a permite o comparație similară între companii reglementate. Companiile reglementate ar trebui să ofere, de asemenea, un grad de încredere care să confirme sursa și acuratețea probabilă a informațiilor furnizate de acestea.

În acest sens, A.N.R.S.C. va trebui să definească o listă de variabile care vor fi colectate, procesate și monitorizate la nivel de instituție. Următorul tabel prezintă sintetic elementele esențiale pentru adoptarea unui cadru informațional.

Tabel 9. Elemente esențiale pentru definirea unui cadru informațional

Tabel	Cerințe de informare la nivel înalt
A	• Populația; • Proprietăți (spații măsurate, nemăsurate, scutite și nule); și • Volumul de apă și volumul și încărcăturile de canalizare.
B	• Resurse; • Rezultate către clienți (de exemplu, spații cu presiune redusă și întreruperi ale serviciului) • Niveluri de servicii către clienți (de exemplu, numărul de întrebări și reclamații ale clienților).
C	• Calitatea apei și a mediului și respectarea directivelor UE; • Respectarea parametrilor de calitate a apei potabile; și

Tabel	Cerințe de informare la nivel înalt
	• Rezultate de mediu.
E	• Costuri bazate pe activitate pe întregul lanț valoric; • Baza activelor, inclusiv lucrări de tratare, conducte de apă, canalizare după mărime și tip; și • Numărul de angajați.
F	• Venituri / cheltuieli; • Bilanț; și • Fluxul de numerar.
G	• Cheltuieli pentru proiecte de apă și apă uzată; și • Cheltuieli pentru întreținerea activelor, îmbunătățirea calității și creșterea.
H	• Stocul de active curent și viitor pe infrastructură / non-infrastructură din clasa de active; • Starea activului; și • Performanța activelor.
J	• Costuri de înlocuire a activelor; și • Durata de viață presupusă a activului.
M	• Venituri din costuri istorice și curente, conturi de cheltuieli și bilanțuri; • Reconcilierea bilanțului istoric al costurilor cu conturile statutare; • Analiza costului curent al mijloacelor fixe după tipul de activ; și • Costurile bazate pe activitate și analiza veniturilor.

Punerea în aplicare a unui proces robust de validare va încuraja companiile care operează la nivel regional să îmbunătățească calitatea informațiilor de gestionare și a proceselor lor interne de guvernare legate de gestionarea informațiilor. În cele din urmă, acest proces ajută la îmbunătățirea cunoștințelor operaționale despre baza activelor companiilor și aduce o responsabilitate sporită a performanței.

Consolidarea capacității administrative

Evaluarea făcută de Asocieri privind situația actuală din România sugerează că sunt mai mulți pași importanți de făcut la acest capitol.

III.1 Asigurarea infrastructurii de colectare/ procesare a informațiilor

A.N.R.S.C. va trebui să asigure o infrastructură IT adecvată pentru colectarea, prelucrarea și stocarea informațiilor cadrului informațional, respectiv să dezvolte algoritmi pentru efectuarea analizei economice, care să fundamenteze măsurile

individuale de reglementare economică, inclusiv stabilirea nivelului prețurilor și tarifelor. Există trei componente importante care merită evidențiate ca parte a acestei secțiuni:

- **Resurse analitice** - A.N.R.S.C. ar trebui să se asigure că infrastructura sa IT este capabilă să colecteze și să proceseze date. Acest lucru nu necesită software sofisticat. De exemplu, unele autorități de reglementare folosesc suita de aplicații Microsoft Office pentru a efectua majoritatea activităților sale analitice. Ocazional, acestea folosesc soluții mai direcționate, cum ar fi @RISK, pentru a efectua simulări și a obține intervale statistice.
- **Securitate** - A.N.R.S.C. ar trebui să se asigure că infrastructura și datele sale IT sunt ferite de amenințări externe. Amenințările la adresa securității cibernetice sunt de obicei o problemă continuă și, ca atare, reziliența cibernetică ar trebui, de asemenea, privită ca un efort continuu. Ca atare, acest lucru necesită implementarea unor măsuri de control tehnic, fizic și procedural pentru a construi „straturi” de protecție în întreaga rețea.
- **Stocare date** - A.N.R.S.C. ar trebui să se asigure, de asemenea, că are o capacitate adecvată de depozitare a datelor colectate. În calitate de autoritate de reglementare economică, stocarea datelor este foarte importantă și necesitatea de a stoca cantități tot mai mari de date este o realitate continuă. Poate fi adopta o strategie „cloud-first” sau clasică, de stocare a datelor pe servere proprii.
- **Asigurări** - orice organizație care se ocupă de date ar trebui să poată oferi garanții referitoare la colectarea, stocarea și păstrarea datelor părților interesate care pot solicita astfel de asigurări. A.N.R.S.C. poate obține astfel de asigurări prin validări externe obținute de la organisme calificate sau validări interne cum ar fi auditurile interne, responsabilul cu protecția datelor, etc..
- **Conformitate** - aceasta este o componentă critică pentru orice organizație care este responsabilă pentru stocarea în siguranță și diseminarea datelor. Cel mai probabil A.N.R.S.C. va trebui să asigure conformitatea cu reglementările și legile referitoare la GDPR și legile privind protecția datelor.

III.2 Dezvoltare proceduri interne pentru reglementarea economica a serviciilor

Odată ce cadrul legislativ pentru reglementarea economică a serviciilor a fost aprobat, la nivelul A.N.R.S.C. vor trebui dezvoltate proceduri specifice pentru a îndeplini noul rol asumat. Printre acestea putem enumera:

- Procedura de colectare și prelucrare a informațiilor

Această procedură ar trebui să contureze în mod clar cerințele privind informațiile colectate, termenele de transmitere și procesul de validare asociat. A.N.R.S.C. ar trebui să colecteze anual aceste date și informații pentru a maximiza câștigurile față de eforturile depuse pentru gestionarea unui cadru informațional. După cum s-a subliniat anterior, colectarea informațiilor se află chiar la baza capacității autorității de reglementare

economică de a-și îndeplini sarcinile analitice și reduce asimetria informațiilor între companiile reglementate și autoritatea de reglementare.

- **Procedura de monitorizare și raportare**

Analiza comparativă permite unui organism de reglementare să compare nivelurile de cost sau servicii ale companiilor reglementate și poate oferi autorităților de reglementare informații despre cerințele eficiente de furnizare a informațiilor, reducând astfel problema asimetriei informațiilor. Evaluarea comparativă a eficienței variază de la abordări relativ de bază „de sus în jos” la abordări mai detaliate „de jos în sus”. Analiza comparativă a eficienței implică o analiză atentă a calității datelor, definirea intrărilor și a rezultatelor, definirea metodologiei și transpunerea rezultatelor într-o țintă de eficiență.

- **Procedura de revizuire a planurilor de afaceri**

Cadrul informațional ar trebui să stea la baza unui proces robust de planificare a afacerii. În viziunea asocierii, A.N.R.S.C. ar trebui să colaboreze cu operatorii de apă pentru a primi planuri de afaceri care să stabilească modul în care companiile își vor îndeplini obligațiile față de clienți, cum acestea vor face față presiunii de a se conforma directivelor Uniunii Europene și cum își vor finanța operațiunile de zi cu zi. Aceste planuri de afaceri vor facilita livrarea planului necesar de cheltuieli de capital. Din experiența asocierii, poate dura până la trei iterații de la fiecare companie pentru ca informațiile să fie la fel de fiabile pe cât ar trebui.

Un element cheie al orientării planului de afaceri se referă la viitorul program de investiții propus. În acest moment, abordarea din România a fluctuat de la planurile generale atotcuprinzătoare (care sunt prea complexe pentru a fi menținute actuale) la cele ad hoc (ce acces am putea avea la banii care ar putea fi investiți). Pentru a fi la maximum de eficiență, operatorii de servicii ar trebui să înțeleagă foarte clar care sunt prioritățile guvernului român pentru acest sector.

Experiența asocierii sugerează că va fi necesar să se ofere formare substanțială operatorilor de apă atât pentru colectarea informațiilor, cât și pentru elaborarea unui plan de afaceri eficient.

- **Procedura de calcul și aprobare a tarifelor**

Colectarea informațiilor, analiza datelor și planurile de afaceri reglementate stau chiar la baza procesului de calculare și aprobare a tarifelor. Acestea trebuie să fie în concordanță cu modelarea veniturilor necesare și să se asigure că companiile reglementate își pot îndeplini obligațiile în mod durabil.

III.3 Instruire Personal

- a) Instruire pentru personalul A.N.R.S.C. și cei ai operatorilor de servicii

O reglementare eficientă necesită colectarea și analiza unor informații relevante, într-un mod consecvent. Pentru consolidarea acestei expertize A.N.R.S.C. trebuie să dezvolte și să implementeze programe de formare pentru personalul propriu dar

si pentru operatorii de servicii, cu scopul consolidării capabilităților raportare/ analiza, dezvoltare de planuri de afaceri, respectiv modelarea strategiilor de tarifare.

Premise pentru asigurarea unui personal adecvat

b) Pregătirea pentru îndeplinirea noului rol al A.N.R.S.C.

A.N.R.S.C. ar trebui să constituie o echipă dedicată apei care să cuprindă specialiști în ingineria apei și canalizării, economie și finanțe. Acești specialiști ar lucra împreună pentru a stabili îndrumările pentru planurile de afaceri, pentru a analiza planurile odată primite și pentru a monitoriza performanța în raport cu planurile convenite. Aceștia ar stabili, colecta și analiza fluxul anual de informații către / de la companiile de operare regionale.

Ca parte a rolului său, A.N.R.S.C. ar trebui să monitorizeze performanța companiilor de operare regionale, inclusiv livrarea unui program de investiții convenit (finanțat atât de fondurile europene, cât și de profiturile reținute ale companiei de operare regionale). O astfel de monitorizare este esențială pentru încrederea pe care clienții, guvernul și alte părți interesate o vor avea în cadrul de reglementare.

Realizarea corectă a organizației și posibilitatea de a colecta, sintetiza și analiza informații nu este simplă. A.N.R.S.C. va avea nevoie probabil de sprijin, poate printr-un fel de acord de înfrățire.

Sprijinul către A.N.R.S.C. este urgent și important dacă sectorul de apă din România urmărește să scurteze cât mai mult timpul necesar pentru a face tranziția către un sector de apă care își poate asigura fondurile necesare pe termen lung și care este și conform cu directivele UE.

În contextul monitorizării unui număr mare de operatori de apă, Asocierea estimează că A.N.R.S.C. va avea probabil nevoie de aproximativ 15-20 de persoane ca parte a echipei generale. Această echipă s-ar baza pe serviciile corporative (contabilitate, bugetare, resurse umane, juridice etc.) de la organizația A.N.R.S.C. mai largă.

Personalul ar trebui structurat pe bază de portofoliu. Fiecare echipă ar fi responsabilă pentru un număr clar definit de operatori de servicii. Un birou central ar oferi sprijin administrativ tuturor echipelor responsabile cu reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare.

c) Expertiza și capabilitatea personalului A.N.R.S.C.

De regulă, reglementarea apei necesită expertiză foarte clară și distinctă a personalului. Aceasta implică de obicei diverse tipuri de modelare (modelare financiară, econometrică și tehnică), cunoașterea industriei, capacități de evaluare a investițiilor, expertiză în colectarea și analiza datelor și abilitatea de a evalua critic informațiile pe baza analizei și experienței.

Următorul tabel prezintă structura setului de competențe pentru personalul WICS și Ofwat.

Tabel 10. Distribuția personalului după tipul de calificare (cu excepția administrației)

Abilitate	WICS		Ofwat	
	Număr	%	Număr	%
Legal	0	0%	9	7%
Economic / Financiar / Matematic	12	75%	76	60%
Inginerie / Tehnică	2	13%	9	7%
Alte	2	13%	33	26%
Total	16		127	

Sursa: Prelucrare consultant

După cum este subliniat în tabelul de mai sus, o reglementare economică eficientă necesită capacități analitice puternice și o combinație de expertiză financiară / economică și inginerescă.

În viziunea Asocierii, A.N.R.S.C. ar trebui să caute să recruteze persoane cu abilități logice și analitice puternice. Având îndrumare continuă, persoanele cu acest profil vor crește rapid și vor fi foarte eficiente în furnizarea controlului riguros al planurilor de afaceri pe care trebuie să le exercite un organism de reglementare. Trebuie recunoscut faptul că va fi nevoie de timp pentru recrutarea și instruirea personalului analitic pentru a îndeplini toate aceste cerințe. Din experiența noastră, este nevoie de trei până la patru ani pentru ca un analist să devină pe deplin eficient - dar vor contribui mult mai devreme (poate, în cazuri excepționale, în mai puțin de un an).

Este demn de remarcat faptul că recrutarea și formarea sunt probabil o provocare continuă, în contextul în care unele autorități de reglementare își pierde în mod regulat unii dintre cei mai talentați analiști ai săi. Având în vedere dezvoltarea aparent rapidă a serviciilor profesionale din România, A.N.R.S.C. poate fi chiar mai expus la fluctuația personalului decât alte autorități de reglementare. Este astfel esențial să se construiască un ciclu regulat de recrutare și formare a personalului, deoarece este puțin probabil ca A.N.R.S.C. să plătească vreodată suficient pentru a păstra serviciile analiștilor cu experiență, care sunt motivați de salariile și perspectivele de promovare.

ANEXA 4. SINTEZĂ PROPUNERI FORMULATE ÎN CADRUL ALTOR ASISTENȚE TEHNICE

BERD - Extras Raport Opțiuni Strategice

Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România

Raport privind opțiunile strategice pentru consolidarea și dezvoltarea sectorului de apă din România 2020-2035

(Extras 1)

C. Îmbunătățirea eficienței și a guvernantei sectorului apei pentru a asigura infrastructuri și servicii durabile

Eficiența și guvernanta sectorului apei pot fi aplicate la toate nivelurile, după cum urmează:

- *La nivel național*, Guvernul ar trebui să-și transmită angajamentul pentru o mai bună guvernanta și o reglementare mai puternică și să stabilească responsabilități clare pentru conformarea cu UE. Trebuie consolidat rolul A.N.R.S.C. ca autoritate de reglementare economică.

(Extras 2)

Având în vedere necesitățile mari de investiții raportate la constrângerile menționate mai sus, se impune o **strategie pe termen lung** centrata pe **continuarea regionalizării și consolidării serviciilor de apă**, precum și alte **acțiuni strategice** care pot asigura o **conformare sustenabilă** cu standardele UE. Astfel de acțiuni ar trebui să includă, printre altele:

- îmbunătățirea cadrului legislativ și de reglementare în sectorul de apă;

(Extras 3)

În acest context trebuie remarcată importanța **eficienței operaționale la nivel de OR**, având în vedere **potențialul neutilizat de generare a veniturilor** (venituri care pot fi utilizate pentru a finanța o parte din investiții); acest potențial este împiedicat de o serie de factori:

- Neajustarea tarifelor la nivelul cerut (nivel de suportabilitate de 2,5%);
- Pierderile de apă importante (NRW), în special pierderile comerciale;
- Eficiența redusă a personalului.

(Extras 4)

B. Îmbunătățirea eficienței și a guvernantei sectorului de apă pentru a asigura infrastructura și servicii durabile

Îmbunătățirea guvernantei și a eficienței legate de proiectarea, reglementarea și implementarea politicii de apă sunt elemente cruciale pentru dezvoltarea sectorului de apă.

Elementele cheie pentru îmbunătățirea guvernantei și eficienței apei includ:

- consolidarea capacităților, instituțiilor și procesului de **reglementare**, pentru a asigura o mai mare transparență și predictibilitate; regulile de acordare a

licențelor si metodologia de tarificare, aplicate in mod consecvent, sunt esențiale;

Îmbunătățirile guvernantei si eficientei trebuie implementate la **toate nivelurile**:

a) **La nivel național (nivelul 1)** - stabilirea angajamentului privind guvernanta îmbunătățită si reglementare mai stricta.

Romania ar trebui sa promoveze reforma in sector la nivel strategic, declarand dezvoltarea sectorului de apa drept obiectiv national, sa stabileasca obiective pe termen lung si ținte clare, roluri si responsabilitati pentru conformarea cu standardele UE in domeniul apei. De asemenea, ar trebui sa sublinieze politica si principiile cheie precum politica tarifara bazata pe recuperarea costurilor, pragul minim de suportabilitate, transparenta in alocarea fondurilor etc.

O reforma cheie necesara pentru a îmbunătăți guvernanta si eficienta sectorului reprezintă o **reglementare mai stricta** a serviciilor de apa si apa uzata. Astfel, este esențial sa consolidam rolul si capacitatea A.N.R.S.C. ca parte a viitoareii politici de apa.

c) **La nivel de companie (nivelul 3)**, buna guvernanta include:

Implementarea strategiilor tarifare, in conformitate cu metodologia aprobata, are o importanta deosebita pentru consolidarea sistemelor regionale si pentru sustenabilitatea financiara a OR. In prezent, doar mai multe OR aplica strategii tarifare adecvate, luând in considerare nivelul minim de suportabilitate de 2,5% stabilit de lege. Prin urmare, o măsură esențială pentru consolidarea veniturilor la nivelul ROC este revizuirea strategiilor tarifare reale, dar si adoptarea unei noi metodologii de stabilire a tarifelor, prin luarea in considerare a cheltuielilor totale (TOTEX), in conformitate cu practicile UE.

(Extras 5)

O strategie financiara a sectorului de apa in Romania ar trebui sa abordeze cu prioritate următoarele acțiuni:

Nivel național:

- Îmbunătățirea *cadrelor de reglementare a sectorului de apa*, cu criterii transparente de licențiere a operatorilor, cu o metodologie tarifară îmbunătățită (conectata la performanta financiara si operațională) si aplicarea consecventa a acestor reguli in cadrul sectorului.

Nivel local:

- Creșterea *bonității* furnizorilor de apa, prin valorificarea întregului lor potențial (de exemplu, implementarea regulii de min. 2.5% suportabilitate) si mobilizând finanțări pentru investițiile de capital;

(Extras 6)

A. Consolidarea si extinderea politicii de regionalizare

De asemenea, consolidarea operațiunilor din sectorul apei necesita un **mediu de reglementare îmbunătățit** (respectiv indicatori de performanta clari in CDM, împreuna cu responsabilitățile clare ale autorităților locale in ceea ce privește

conformare / infringement), dar si o **politica tarifara** adecvata, care include **tarife sociale** pentru cele mai sărace populații.

(Extras 7)

De asemenea, consolidarea operațiunilor din sectorul apei necesita un **mediu de reglementare îmbunătățit** (respectiv indicatori de performanta clari in CDM, împreună cu responsabilitățile clare ale autorităților locale in ceea ce privește conformare / infringement), dar si o **politica tarifara** adecvata, care include **tarife sociale** pentru cele mai sărace populații.

B. Îmbunătățirea eficienței si guvernantei sectorului apei

Eficiența si guvernanta, ca cerințe preliminare pentru dezvoltarea durabila a sectorului de apa, trebuie urmate la toate nivelurile. Acțiunile cheie includ următoarele:

- (i) *la nivel național: rolul A.N.R.S.C. trebuie consolidat, inclusiv capacitatea si resursele de reglementare eficienta a sectorului in ceea ce privește calitatea, tarifele si eficienta si sa raporteze in mod transparent performanta sectorului. A.N.R.S.C. ar trebui sa examineze planurile de afaceri viitoare ale OR-urilor (care vor include, de asemenea, planurile de investiții aferente) si sa monitorizeze îndeaproape planurile de investiții pentru conformare. A.N.R.S.C. trebuie sa își asume treptat rolul de reglementator economic al sectorului; acest lucru necesita modificări ale legislației si dezvoltarea capacității.*

Ca o remarca principala, trebuie subliniat faptul ca transformarea completa a A.N.R.S.C. intr-un reglementator economic - elementul central al acestei propuneri de politici - este posibil sa dureze aproximativ 3-5 ani; pana atunci, eforturile ar trebui sa fie concentrate pentru a mentine performantele operatorilor regionali cat mai ridicate.

(Extras 8)

C. Strategia de finanțare

Creșterea capacității de finanțare a OR-urilor este esențială pentru creșterea fondurilor disponibile pentru investiții noi; aceasta provine dintr-un mix de strategie tarifara, îmbunătățirea eficienței operaționale si reducerea cheltuielilor de capital prin soluții inovatoare. Rolul A.N.R.S.C. ca **autoritate de reglementare economica** este crucial, de exemplu, prin menținerea nivelului facturilor la apa la un preț suportabil si acceptat de 2,5%. Astfel, A.N.R.S.C. ar trebui sa poată influenta eficienta operațională si utilizarea fondurilor de capital.

(Extras 9)

- *Pe termen mediu, 2021-2030 - reducerea decalajului pentru conformare cu 50% (fata de 2020), prin asigurarea absorbției fondurilor UE si atragerea de resurse suplimentare, astfel încât sa cheltuiți aproximativ. 1 miliard de euro pe an. Acest lucru poate fi realizat prin implementarea următoarelor acțiuni:*
 - Capacitatea de reglementare a A.N.R.S.C. trebuie consolidata, pentru a acoperi in mod constant reglementarea si monitorizarea serviciilor, tarifele si licențele pentru întregul sector.

(Extras 10)

- ***Eficiența și guvernanta trebuie implementate sau impuse pe trei niveluri:***
 - ***La nivel național: în special, A.N.R.S.C. trebuie să își asume treptat rolul de reglementator economic al sectorului;***

(Extras 11)

Palanul de acțiune

3. Creșterea capacității și eficienței pentru sustenabilitate pe termen lung

- Îmbunătățirea standardelor naționale de operare a serviciilor de apă și apă uzată (ex: nivelul redevenței, ținte pentru reducerea sustenabilă a NRW la nivel național, alte reguli economice și financiare);

(Extras 12)

Acțiuni pe termen scurt - până la finalul anului 2021

- Adoptarea unui plan de Îmbunătățire a Reglementarilor, cu competente sporite ale A.N.R.S.C., revizuirea metodologiei de tarifyare, reguli specifice pentru licențiere, etc (responsabili: MLPDA, A.N.R.S.C.)
- Stabilirea unui set de indicatori de performanță a managementului (KPI) comun pentru toți OR (responsabili: A.N.R.S.C.)

Acțiuni pe termen mediu și lung

- Adoptarea unui sistem cuprinzător pentru reglarea și monitorizarea activităților OR, luând în considerare benchmarkingul, planul de afaceri, planul de investiții, planul de management al activelor, etc. pe termen mediu și lung (MLPDA, A.N.R.S.C., ADI)
- Întărirea capacității reglementatorilor din sector de a monitoriza și impune calitatea / performanța serviciilor (ex: monitorizarea calității apei, în special în *zonele rurale*) (responsabili: A.N.R.S.C., Ministerul Sănătății, MMAP)
- Asigurarea unui control mai bun de către reglementator privind îndeplinirea condițiilor de licențiere (responsabili: A.N.R.S.C.)
- Standarde ale serviciilor adaptate pentru serviciile de apă/canalizare în conformitate cu dimensiunea localității și cele mai bune practici din sector (responsabili: A.N.R.S.C.)
- Dezvoltarea unui model de analiză al viabilității operaționale care poate fi aplicat în mod uniform tuturor OR (responsabili: A.N.R.S.C., ADI)
- Îmbunătățirea standardelor naționale de operare a serviciilor de apă și canalizare (ex: nivelul redevenței, ținte pentru o reducere sustenabilă a NRW la nivel național, alte reguli economice și financiare). (responsabili: A.N.R.S.C.)
- Luarea în considerare a introducerii și actualizării în mod regulat a planului de afaceri și a dezvoltării unui plan de investiții de către OR (responsabili: A.N.R.S.C., ADI)
- Metodologie de tarifyare revizuită (principiul TOTEX, bazată pe plan de afaceri) și procedura de licențiere (responsabili: A.N.R.S.C.)

Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România Raport privind metodologia de tarifare

În cadrul procesului de realizare de propuneri de îmbunătățire a cadrului de reglementare economică și a metodologiei de avizare/aprobare de către A.N.R.S.C. a prețurilor și tarifelor în sectorul de apă și apă uzată, la nivel de sector au fost discutate și oarecum agreeate un set de recomandări privind principii de gândire a strategiilor de tarifare viitoare incluse în „Raportul privind metodologia de tarifare” elaborat în cadrul proiectului „Asistență tehnică pentru consolidarea sectorului de apă și apă uzată în România” (PISSA) realizat de Asocieria RAMBOLL & BDO ROMANIA, sub coordonarea BERD. În această secțiune a ofertei tehnice vom face o prezentare sintetică a acestor propuneri pe care intenționăm să le supunem spre analiză și dezbateri în cadrul acestei activități.

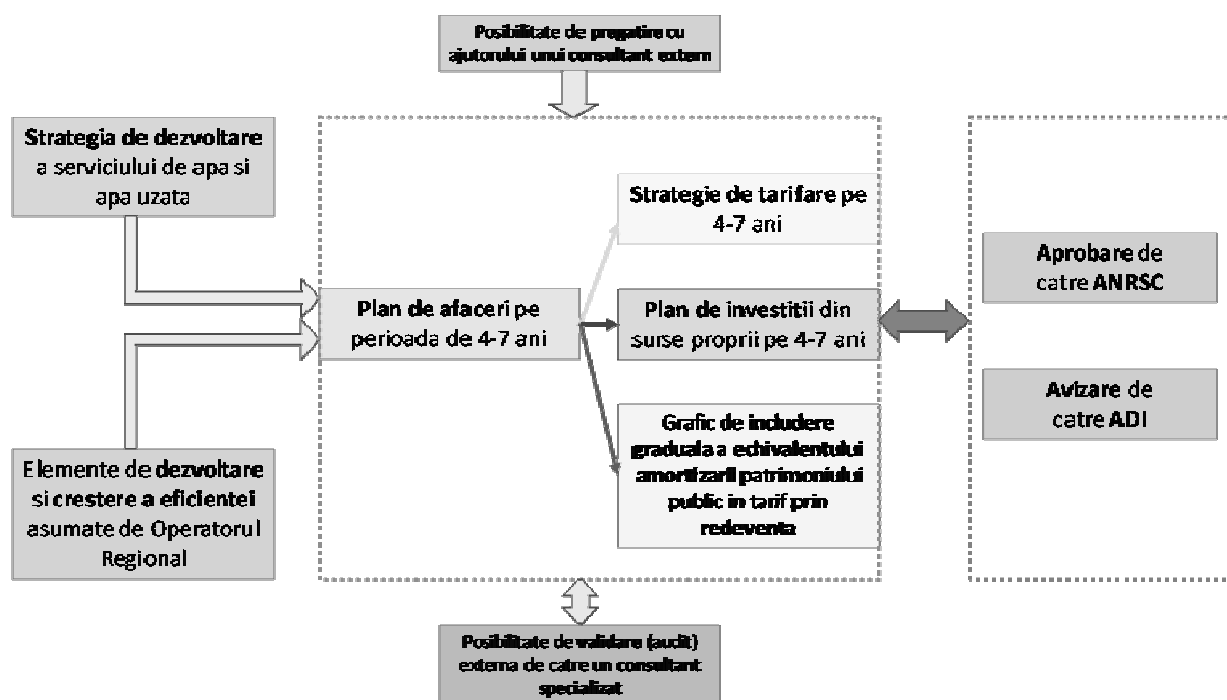
Strategiile de tarifare pe termen mediu ar trebui să fie realizate în continuare pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca parte a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM. Prevederile metodologice și principiile incluse în „Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” sunt în linie cu bunele practici internaționale și asigură realizarea unor strategii de tarifare pe termen mediu care asigură o dezvoltare durabilă. Ținând cont că această metodologie a fost agreată de Comisia Europeană și validată de către JASPERS, este recomandat ca principiile și metodologia menționate în acest document să fie folosite în realizarea strategiilor de tarifare de către ADI și operatorii regionali, chiar dacă acestea nu sunt legate explicit de proiecte de investiții.

Strategiile de tarifare viitoare care vor fi realizate și incluse în contractele de delegare ar trebui să aibă atașate și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioadă (fie în RON/m³, fie în suma absolută - RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență. În acest fel, se va asigura o transparență ridicată privind motivele ajustărilor tarifare, iar sumele generate ca urmare a acestor ajustări și dedicate investițiilor vor fi clar identificate și securizate în fondul IID prin intermediul redevenței.

După finalizarea implementării strategiilor de tarifare realizate ca parte a POIM, fiecare operator regional, în cooperare cu ADI, ar trebui să aibă posibilitatea să realizeze strategii de tarifare pe termen mediu prin realizarea unor planuri de afaceri.

Un plan de afaceri este un document care declară în mod clar obiectivele și scopurile prezente și viitoare ale companiei, identifică strategiile și planurile de acțiune necesare pentru a îndeplini acele obiective și scopuri. Pentru ca un operator regional să fie eficient în operațiile derulate este necesar ca managementul să fie proactiv și nu reactiv. Astfel, operatorul nu ar trebui să reacționeze la evenimente atunci când se întâmplă, ci ar trebui să aibă o abordare astfel structurată, încât să poată recunoaște din timp nevoile și problemele, respectiv să identifice soluțiile aferente.

Procesul de realizare a strategiei de tarificare ca parte a procesului de planificare a afacerilor este prezentat schematic in figura următoare:

Planul de afaceri inițial ar trebui să fie realizat pe o perioadă de 4-7 ani și ar trebui să aibă ca principale rezultate măsuri propuse de creștere a eficienței, un plan de investiții atât din surse proprii cât și din surse atrase, și strategia de tarificare. Planurile de afaceri vor lua în calcul impactul măsurilor de îmbunătățire a performanțelor asumate de către operatorul regional conform planurilor de reducere a pierderilor de apă, conform graficului de întreținere și reparații din planul de management al activelor și conform măsurilor de creștere a eficienței energetice.

Pregătirea planului de afaceri ar trebui să fie parte componentă a ciclului anual de realizare a bugetului operatorului regional. Planul de afaceri trebuie să fie realizat inițial pe o perioadă de 4-7 ani rezultând o strategie de tarificare pe termen mediu și un plan de investiții, iar apoi el trebuie actualizat și ajustat în fiecare an ca parte a ciclului de realizare a bugetului anual.

Planul de afaceri inițial va fi:

- aprobat de A.N.R.S.C. și apoi va fi monitorizată implementarea acestuia ca parte a procesului anual de ajustare a tarifelor (un fel de benchmarking economic);
- avizat de către ADI și apoi va fi monitorizată implementarea acestuia.

Realizarea planului de afaceri se poate face în două modalități:

- Fără a impune un format standard, fiecare operator având libertatea de a-l gândi așa cum considera;
- Având un format cadru unitar la nivelul sectorului stabilit de A.N.R.S.C..

De asemenea, se recomanda ca acest proces de planificare a afacerilor ar trebui sa fie voluntar pe perioada de doi ani, perioada in care sa se realizeze câteva proiecte pilot luând in considerare operatorii regionali interesați (3-5 proiecte pilot), care sa obișnuiască cu acest proces atât operatorii, cat si ADI si A.N.R.S.C.. Pe baza lecțiilor învățate din proiectele pilot, procesul de planificare a afacerilor ca parte a gândirii strategiilor de tarificare ar trebui sa devina obligatoriu apoi pentru toți operatorii care doresc sa aibă strategii de tarificare pe perioade mai mari de 2 ani, urmând ca in acel moment sa se decidă daca se va impune un format cadru de plan de afaceri ca parte a unui proces de benchmarking economic al A.N.R.S.C., sau se va oferi libertate fiecărui operator de a-l gândi așa cum considera.

Principalele propuneri punctuale propuse prin raportul „Raportul privind metodologia de tarificare” elaborat in cadrul proiectului „Asistență tehnică pentru consolidarea sectorului de apă și apă uzată în România” sunt prezentate pe scurt în tabelul următor:

Metodologia curentă	Schimbări propuse
Opțiuni de ajustare a tarifelor	
- Bazate pe costuri istorice (fără strategie de tarificare); - Conform strategiilor de tarificare aferente proiectelor de investiții (POS Mediu si POIM) ducând la discontinuitate intre proiecte;	- Strategii de tarificare bazate pe planuri de afaceri pregătite de către operatorii regionali si validate/monitorizate de ADI si A.N.R.S.C.; - Operatorii regionali vor avea strategii de tarificare in mod continuu fără discontinuități in timp;
Planificarea afacerilor	
- Operatorii regionali pregătesc bugete pentru un an in avans fără a realiza o planificare corespunzătoare pe termen mediu (in prezent exista o abordare reactiva); - Masurile de creștere a eficienței sunt implementate ocazional si atunci când performantele financiare necesita acest lucru; - Nu exista o legătură directa intre planificarea realizata de operatorul regional si strategia de tarificare;	- Planificarea afacerilor pe perioade de 4-7 ani va deveni obligatorie pentru toți operatorii regionali ca parte a procesului de luare a deciziilor (tranziție către o abordare pro-activa); - Planurile de afaceri vor include masuri de reducere a pierderilor, masuri de eficienta energetica, planuri de management a activelor, masuri de creștere a eficienței personalului (inclusiv ținte de performanta); - Implementarea planurilor de afaceri va fi monitorizata de ADI si A.N.R.S.C.;
Investiții din surse proprii	
- Nu exista in prezent planuri de investiții multianuale din surse proprii; - Nu exista o legătură directa intre gândirea strategiilor de tarificare si planificarea pe termen mediu si lung a investițiilor din surse proprii;	- Strategiile de tarificare bazate pe planuri de afaceri vor avea atașate planuri de investiții din surse proprii, a căror implementare va fi monitorizata de ADI/A.N.R.S.C.;

Metodologia curentă	Schimbări propuse
Redevența	
- În prezent exista 8 modalități diferite de stabilire a nivelului redevenței la nivel de sector (nu exista o abordare unitară); - Nivelul redevenței nu este legat de amortizarea infrastructurii;	- Metodologie comună la nivel de sector pentru stabilirea redevenței, care să fie legată de echivalentul amortizării patrimoniului public (infrastructurii); - Strategiile de tarificare ar trebui să aibă atașate planuri de includere graduală a echivalentului amortizării patrimoniului public (infrastructurii) în tarif, considerând limitările de suportabilitate (acesta este un element critic pentru a asigura acoperirea totală a costurilor pe termen lung);
Ajustări ale strategiilor de tarificare realizate în POIM	
- Nu exista o metodologie / abordare clară pentru ajustarea/modificarea strategiilor de tarificare realizate în POIM;	- Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/modificarea strategiilor de tarificare realizate pe POIM: abordare, proces, aprobare, etc.
Strategii de tarificare în cazul fuziunii de operatori regionali	
- Nu exista o metodologie / abordare clară privind strategiile de tarificare în cazul fuziunii de operatori regionali;	- Propunerea unei abordări unitare la nivel de sector pentru ajustarea/gândirea strategiilor de tarificare în cazul fuziunii operatorilor regionali;
Posibilitatea de a avea tarif binom	
- Exista posibilitatea în legislație de a avea tarif binom; - Nu exista o metodologie / abordare clară despre cum se va stabili tariful binom pentru operatorii regionali; - Niciun operator regional din România nu aplică în prezent tarif binom;	- Propunere de a avea o abordare unitară privind tariful binom la nivel de sector; - Propunere de a lega partea fixă a tarifului binom de elementele de capital din tarife (amortizare și redevență); - Propunere de a avea proiecte pilot pentru operatori care au un număr mare de clienți cu consum redus sau consum zero;
Ajutoare pentru serviciul de apă	
- Exista prevederi în legislație pentru a acorda ajutoare pentru servicii de apă, dar fără a exista o metodologie clară; - Nici o localitate din România nu are o schemă de ajutor pentru apă bazată pe legislația actuală.	- Propunere de a avea o abordare unitară privind ajutorul pentru servicii de apă, bazată pe metodologia de la încălzire; - Propunerea de a avea proiecte pilot pentru operatorii regionali care operează în județe cu venituri reduse ale gospodăriilor și au tarife relativ ridicate.

Asistență tehnică pentru consolidarea Sectorului de apă și apă uzată în România Raport Final

(Extras 1)

Pornind de la experiențele și cunoștințele din Danemarca și Scoția din cele 4 straturi, considerăm că sectorul de apă și apă uzată din România ar trebui să exploreze posibilitatea implementării unui sistem de reglementare economică la nivelul A.N.R.S.C., care ar trebui să se axeze pe următoarele elemente:

- Rolul activ al A.N.R.S.C. în conceperea strategiilor de tarificare și în continuarea monitorizării respectării obiectivelor de performanță, a monitorizării nivelurilor de investiții și a satisfacției clienților.
- Proiectarea unui sistem de benchmarking reglementat care ar trebui să monitorizeze și să publice un set (limitat) de indicatori relevanți pentru calitatea serviciului și evoluția acestuia în timp.

(Extras 2)

Cele mai importante modificări ale contractului de delegare cadru sunt următoarele:

- Stabilirea nivelului redevenței prin includerea graduală a echivalentului amortizării patrimoniului public în preț/tarif, și corelarea acesteia cu planul de management al activelor (de asemenea componenta a Planului de Afaceri)

(Extras 3)

▪ Metodologia de Tarificare

Experții noștri au analizat **tarifele existente**, regulile de stabilire a **redevenței** pentru operatorii regionali și nivelul potențial de **amortizare** care va trebui inclus în tarif începând cu nivelul actual de investiții în cadrul proiectelor POIM.

Echipa TA a demarat discuții cu reprezentanții sectorului, prevăzând schimbări în abordarea actuală a modalității de stabilire a tarifelor, pentru a rezolva unele dintre specificitățile consumului (cum ar fi un număr mare de proprietăți utilizate doar perioade scurte de timp, din cauza migrației), așa cum s-a înregistrat în ultimii ani.

Preturile și tarifele, precum și strategiile de tarificare, s-au determinat pe baza prevederilor Ordinului nr. 65 din 28 februarie 2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare emis de A.N.R.S.C.. În prezent, toți operatorii regionali au preturile și tarifele unificate, au strategii de tarificare incluse în contractele de delegare care permit ajustarea acestora cu inflația și ajustări suplimentare în termeni reali (care sunt în linie și cu contractele de finanțare și împrumut).

Totuși, în ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor tarifare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene. Deoarece creșterile de tarife în termeni reali aferente strategiei de tarificare din POS Mediu au fost implementate, iar strategia de tarificare aferentă proiectului POIM nu este finalizată, operatorii

regionali fie nu au aplicat ajustări de tarife în ultimii ani 3-4 ani, fie au solicitat către A.N.R.S.C. ajustări ale tarifelor pe baza metodologiei clasice folosind fișa de fundamentare (pe baza costurilor istorice), fără însă a avea vreo inițiativă de propunere a unei strategii de tarificare pe termen mediu.

În acest context, o revizuire semnificativă a abordării privind strategiile de tarificare este necesară luând în considerare situația curentă, dar și celelalte elemente legate de dificultățile în aprobarea strategiilor de tarificare, „legarea” exclusivă a propunerii strategiilor de tarificare de proiecte de investiții cu finanțare europeană, respectiv necesitatea respectării principiilor Ghidului ACB privind suportabilitatea și includerea graduală a amortizării patrimoniului public în tarif.

Majoritatea operatorilor regionali înregistrează un indice de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%. Acest fapt se datorează efectului cumulativ al următoarelor elemente:

- Creșterea accelerată a veniturilor gospodăriilor din ultimii ani, în principal ca urmare a creșterii salariului minim la nivel național.
- Scăderea cotelor de TVA la 9% la apă și la 19% la apă uzată (de la 24% atunci când a fost realizat Ghidul ACB). În prezent, și la servicii de apă uzată se aplică tot cota de 9%.
- Lipsa strategiilor de tarificare cu creșteri în termeni reali în ultimii ani pentru majoritatea operatorilor regionali, în principal ca urmare a întârzierii realizării studiilor de fezabilitate pentru POIM.

Situația actuală a indicelui de suportabilitate arată că tarifele ar trebui să fie majorate în următorii ani (în unele cazuri semnificativ) pentru a asigura finanțarea / cofinanțarea unor noi investiții și pentru a respecta cerința minimă pentru indicii de suportabilitate din Ghidul ACB.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife, și ca urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiența redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

Conform prevederilor din legislație, procesul de acordare a ajutoarelor în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și de canalizare ar trebui să fie inițiat de către autoritățile locale sau de către ADI.

Nu în ultimul rând, există o abordare semnificativ diferită între operatori privind modul de calcul al redevenței și al elementelor de capital din tarif, care pot fi folosite la realizarea investițiilor. Aceasta situație face ca, comparația între tarifele aplicate de diferiți operatori să nu fie relevantă. Majoritatea operatorilor au o componentă relativ redusă de elemente de capital în tarif, care este în general folosită la rambursarea împrumuturilor contractate și mai puțin la realizarea de investiții din surse proprii. Există și operatori care, chiar dacă au o componentă a elementelor de capital în tarif, aceasta nu poate fi folosită pentru că înregistrează pierdere pe activitatea de apă.

(Extras 4)

Analizând situația fiecărui operator luând în considerare performanțele financiare și operaționale ale acestora, potențialul de îmbunătățire a veniturilor / eficienței,

nevoile de investiții pentru conformare pentru zona actuală a ADI și la nivelul întregului județ, precum și capacitatea dovedită a acestora de a pregătirea și implementarea investițiilor, echipa AT poate trage o serie de **concluzii**:

- Nivelurile NRW sunt foarte ridicate în întregul sector;
- În ceea ce privește tarifele, majoritatea OR nu respectă nivelul minim de suportabilitate necesar;
- Potențialul de creștere a veniturilor / EBITDA este extrem de important (aproximativ 30% din veniturile reale), dar nu există nici o acțiune sau o acțiune extrem de limitată în utilizarea acestuia. Principalii factori pot fi nivelul tarifar, NRW comercial și eficiența personalului;
- În cazul deciziei (politice) de a trece la 3% suportabilitate, potențialul ar putea adăuga încă +140 milioane de euro pe an pentru întregul sector;
- În ciuda potențialului important neutilizat, nivelul maxim de acoperire a investițiilor obligatorii din surse proprii nu depășește 10%, în cazul unui nivel de suportabilitate de 2,5%;
- Majoritatea OR-urilor nu au planuri și / sau practici adecvate de management a activelor;
- Niciun OR nu are capacitatea reală de a implementa investițiile necesare pentru conformitatea UE pe termen scurt și, în unele cazuri, nici măcar investițiile necesare pentru conformare în aglomerările mai mari de 10.000 p.e.;
- În majoritatea cazurilor, există o mare discrepanță între capacitatea dovedită de implementare a investițiilor în anul de vârf (2015) și media pentru perioada analizată (2012-2017).

(Extras 5)

Nu există multe procese majore de restructurare recente în rândul Operatorilor Regionali (Constanța în urmă cu câțiva ani, Arad și Caras Severin în ultimul an), dar evoluția costului cu forța de muncă și ponderea cheltuielilor cu personalul în costurile de exploatare vor determina OR să evalueze cu atenție astfel de măsuri. Transformarea A.N.R.S.C. într-un reglementator economic ar putea iniția și accelera procesul de restructurare.

(Extras 6)

Principala concluzie a PISSA este ca sectorul are un potential semnificativ de dezvoltare și este necesară **o reforma a sectorului** pentru un nou impuls. Reforma ar trebui să se bazeze pe următorii **pași cheie**:

4. Este inițiată buna guvernare, prin roluri și responsabilități clare. La nivel național, Guvernul ar trebui să își transmită angajamentul pentru o guvernare îmbunătățită și o reglementare mai puternică și să stabilească responsabilități clare pentru conformarea la cerințele UE. La nivel regional, este nevoie de responsabilități clare ale OR, ADI, ale autorităților locale și consiliilor județene, în ceea ce privește calitatea serviciilor și investițiile.

5. Reglementarea sectorului este îmbunătățită. A.N.R.S.C. ar trebui să devină reglementatorul economic al sectorului. Ar trebui introduși și monitorizați indicatori de performanță clari, care să includă: investiții anuale, performanța operațională, performanța financiară, etc. Sistemul de licențiere ar trebui să fie eficientizat și coerent pentru toți operatorii din țară.

6. **Regionalizarea este consolidată, prin intermediul OR și ADI mai puternice, eficiente și mature.** La nivelul OR, eficiența sporită și guvernarea necesită: implementarea strategiilor tarifare bazate pe planuri de afaceri; implementarea măsurilor de îmbunătățire a eficienței costurilor, inclusiv eficiența personalului, reducerea apei care nu aduce venituri, eficiența energetică; cele mai bune practici de management al activelor; politici și practici orientate spre client etc. Pentru OR care nu mai pot susține rolul pentru care au fost creați, un pas următor ar fi **fuziunea lor cu un OR mai puternic**. Atât OR, cât și ADI trebuie să fie conștiente de capacitatea lor și să se străduiască să o îmbunătățească. Foile de parcurs ar putea ajuta în acest proces.

7. **Politica tarifară este îmbunătățită.** Este necesară o revizuire semnificativă a abordării privind strategiile de tarifare, luând în considerare: dificultățile în aprobarea strategiilor tarifare, „legarea” strategiilor tarifare propuse de finanțarea europeană, necesitatea de a lega tarifele de planurile de afaceri și investițiile viitoare, plus necesitatea respectării principiilor Ghidului ACB privind suportabilitatea și includerea treptată a amortizării patrimoniului public în tarif. Aplicarea unui sistem de subvenționare a gospodăriilor cu venituri mici de către autoritățile locale sau ADI este esențială, pentru a menține un nivel ridicat de colectare a facturilor, în special în zonele rurale cu cerere redusă și cu venituri mici ale gospodăriei.

WICS - Extras Raport Final

Asistență tehnică pentru consolidarea reglementării economice și de mediu în sectorul de apă și canalizare din România

Raport Final

(Extras 1)

Un cadru eficient de reglementare economică necesită ca prețurile să fie stabilite pentru o perioadă de cel puțin 5 ani și să reflecte planurile de afaceri analizate ale operatorilor regionali. Aceste planuri de afaceri trebuie să prezinte programul de investiții, ținta de eficiență, nivelurile de servicii promise, puterea financiară a operatorului și profilul de preț necesar pentru a realiza investițiile.

(Extras 2)

Elaborarea unui cadru de informații complet și cuprinzător este o *conditio sine qua non* pentru constituirea unui regim eficient de reglementare economică sau pentru implementarea reglementării prin contract.

(Extras 3)

În această privință, echipa WICS este de părere că există loc pentru sporirea puterilor A.N.R.S.C. pentru a stabili un ghid clar pentru operatorii regionali cu privire la așteptările sale privind un plan de afaceri corespunzător.

WICS consideră că un A.N.R.S.C. consolidat și împuternicit trebuie în mod similar să se axeze pe eficiența și eficacitatea operatorilor regionali. Procesul de stabilire a prețurilor poate implica următorii pași:

1. A.N.R.S.C. acordă îndrumare operatorilor regionali pentru întocmirea planurilor lor de afaceri care să reflecteze politica Guvernului României

și așteptările Uniunii Europene. Ca atare, acești parteneri-cheie vor trebui să fie mulțumiți cu îndrumările emise de A.N.R.S.C..

2. Operatorii regionali ar răspunde îndrumărilor reglementatorului în planurile de afaceri pe care le elaborează. Aceste planuri trebuie să își prezinte necesarul de fonduri, costurile operaționale, de capital și de finanțare pe care operatorul regional le va suporta și livrabilele pe care operatorul regional se angajează să le realizeze. De asemenea, planul trebuie să stabilească o țintă de eficiență pe care operatorul regional să o realizeze pe perioada de desfășurare a planului de afaceri și, important, îmbunătățirile pe care le va face în nivelurile de servicii (inclusiv numărul de conectări noi) și în calitatea apei potabile și a mediului acvatic din zona lor de activitate. Experiența sugerează că dacă informațiile sunt ușor disponibile, întocmirea, analiza și acordul asupra unui plan de afaceri durează cam trei ani.
3. A.N.R.S.C. trebuie apoi să analizeze aceste planuri cu atenție și să identifice potențialul pentru orice alte eficientizări (sau să identifice alte livrabile dorite pentru clienți) pe care operatorii regionali nu le-au inclus în planurile lor.

În concluzie, A.N.R.S.C. nu pare să își fi realizat potențialul său deplin în calitatea sa de reglementator economic al sectorului de apă. Există patru provocări majore evidente care decurg din aceste observații ale cadrului actual de guvernare din jurul procesului de stabilire a prețurilor:

- Actualmente, A.N.R.S.C. nu are atribuția de a analiza planurile de afaceri și propunerile tarifare ale operatorilor regionali. A.N.R.S.C. nu are o echipă dedicată pentru sectorul de apă cu specialiști în ingineria de apă și canalizare, economie și finanțe. În absența unei asemenea echipe, A.N.R.S.C. nu va putea să analizeze raportările și să monitorizeze performanțelor operatorilor regionali. Dezvoltarea acestei capacități analitice este critică pentru A.N.R.S.C. dacă urmărește să își impună autoritatea și reputația ca reglementator economic eficient.
- Un alt lucru important, A.N.R.S.C. nu poate să analizeze progresul spre conformarea cu Directivele europene de apă și ape uzate. Drept urmare, reglementatorul poate avea doar o înțelegere limitată a nevoilor investiționale și a decalajului de conformitate. Ca atare, există riscul ca activele existente întreținute prost să submineze mai departe conformarea cu standardele europene;
- Actualmente, impactul potențial al A.N.R.S.C. este redus pentru că își exprimă acordul (mai degrabă decât stabilește) privind tarifele pe baza unei metodologii pre-determinate. Nu are niciun rol strategic în stabilirea tarifelor pe baza unei evaluări a ceea ce trebuie făcut, pe baza unei ținte de eficiență și a unei ținte de îmbunătățire a standardelor de performanță.
- În absența unei analize eficiente și a unor ținte stabilite de reglementatorul economic, serviciile de apă și canalizare din România vor costa mai mult și, aproape cu siguranță, vor avea o calitate mai slabă

decât ar trebui să aibă. Ineficiența va avea un impact atât asupra costurilor operaționale, cât și asupra costurilor de capital. Sprijinul Uniunii Europene va avea rezultate mai slabe decât ar trebui să aibă;

- O reglementare corespunzător de eficientă ar asigura că operatorii regionali înțeleg care sunt lucrurile pe care le fac bine și care sunt lucrurile unde există diferențe de performanță. Aceste diferențe trebuie să ia în considerare geografia, portofoliul de active, populația, etc. Ceea ce nu se întâmplă actualmente; și
- Structura fragmentată a sectorului de apă și canalizare pe care A.N.R.S.C. îl reglementează prezintă provocări suplimentare pentru reglementator. Finanțarea investițiilor în active poate, de asemenea, fi complicată dacă activele continuă să fie încredințate autorităților locale.

(Extras 4)

Pentru această analiză, echipa WICS poate concluziona că:

- Asigurarea faptului că se evaluează și se implementează corespunzător îmbunătățirile de eficiență va fi un element critic. Facturile medii ar fi mult mai mari în 2040 dacă companiile nu ating ținta de eficiență. De-a lungul acestor ani până în 2040, clienții din aria celor trei companii ar plăti cam cu 1,2 mld. de Euro mai mult decât ar fi fost necesar.
- A.N.R.S.C. va trebui să fie consolidat dacă dorește să dispună de capacitatea și resursele pentru a reglementa sectorul eficient și pentru a raporta în mod transparent performanțele acestuia (atât financiare, cât și ca niveluri de servicii).
- Pentru a atenua impactul majorărilor de preț și a permite furnizarea unui serviciu de apă sustenabil, operatorii trebuie să ia în considerare majorarea prețurilor într-un ritm treptat. Majorările tarifare anuale reale de mai puțin de 2% până în 2040 ar asigura că operatorii-pilot sunt companii sustenabile și de succes. Nivelurile tarifare curente, însă, nu par să permită atingerea nivelului investițional necesar, nici măcar la nivelul actual minim prevăzut în Master Plan și luând în considerare și fondurile potențiale oferite de Uniunea Europeană.
- Costurile unitare vor fi probabil mult mai mari în zonele mai rurale. Dacă cetățenii din zonele rurale trebuie să suporte în întregime costurile serviciilor prestate lor, va exista fie o rată extrem de scăzută de branșare/racordare, fie vor fi probleme grave de suportabilitate². Va fi important să se aibă în vedere cât de mult se poate permite ca tarifele să varieze între operatori diferiți;

(Extras 5)

Recomandări pentru A.N.R.S.C.

- Cadrul informațional pe care l-au testat WICS și A.N.R.S.C. la Compania de Apă Someș, ApaVital și Acet Suceava ar trebui extins la toți operatorii

² O rată mică de branșare/racordare la serviciile de apă și canalizare vor avea în cele din urmă un impact major asupra progresului înregistrat de România în conformarea cu standardele impuse de Directiva-cadru apă.

regionali. Va fi nevoie cam de trei exerciții de completare a acestor tabele pentru ca fiecare companie să furnizeze informații corespunzător de solide. Un element cheie în acest cadru informațional este legat de programul viitor de investiții propus. În acest moment, abordarea în România a fluctuat de la Master Planurile atotcuprinzătoare (care sunt prea complexe pentru a putea fi ținute la zi) la acțiuni ad hoc (ce acces am putea avea la bani de investit?). Trebuie să existe o declarație clară a ANAR pentru fiecare operator privind axele sale prioritare de investiții. De asemenea, trebuie să existe declarații privind aspirațiile investiționale din partea Ministerului Sănătății cu privire la calitatea apei, din partea autorităților locale privind extinderea rețelelor și din partea operatorilor privind îmbunătățirea serviciilor prestate și eficiența operațiunilor lor. În sfârșit, autoritățile centrale vor trebui să decidă asupra liniilor prioritare de investiții. Aceste priorități vor trebui să fie aliniate cu promisiunile pe care statul român le va avea de făcut în fața Comisiei Europene.

- Este vital ca A.N.R.S.C. să nu încerce să reducă extinderea tabelelor de informații. Experiența sugerează că aceste informații probabil vor crește în timp (de exemplu, dacă reglementatorul vrea să aplice stimulente personalizate, va trebui să colecteze informațiile necesare pentru a stabili dacă stimulentele respective au fost eficiente). Mai important, experiența din Scoția și alte jurisdicții unde reglementarea este bine înrădăcinată sugerează că în timp reglementatorii au nevoie să înțeleagă mai multe despre starea și performanțele activelor. Scoția încă lucrează la elaborarea cerințelor de informații în această privință.
- A.N.R.S.C. trebuie să aibă în considerare modul în care va raporta și comenta asupra performanțelor. Evaluările sale vor trebui să fie justificate și robuste. Analiza WICS a informațiilor furnizate de compania ACET Suceava a arătat cum exercițiile simple de benchmarking pot induce foarte ușor în eroare. ACET Suceava are costuri unitare cu apa foarte mici (date fiind mediul în care operează și diversele sale surse de apă), însă exercițiile simple de benchmarking privind numărul de angajați per proprietate conectată sau costurile operaționale totale per proprietate conectată ar sugera o concluzie foarte diferită. WICS a raportat cu privire la performanțe în moduri diferite în ultimii douăzeci de ani. WICS este oricând dispusă să discute beneficiile și dezavantajele fiecărui mod cu A.N.R.S.C..
- A.N.R.S.C. trebuie să aibă autoritatea de a stabili tarife pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor. Aceasta trebuie să poată cere atingerea unor ținte de eficiență și să convină asupra nivelurilor de servicii. Cel mai important, trebuie să poată să impună o „constrângere de buget strict” asupra operatorilor regionali pentru a asigura că aceștia operează eficient și eficace și în interesul clienților. Acest lucru va impune stabilirea unor ținte privind eficiența costurilor operaționale și a cheltuielilor de capital și asigurarea că astfel planurile de afaceri ale operatorilor se pot amenda (dacă este necesar) pentru a reflecta progresul corespunzător către un nivel adecvat de eficiență. Va trebui să

stabilească dacă va folosi instrumente de benchmark românești sau internaționale pentru frontiera de eficiență.

- A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator regional trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la ANAR, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri. Operatorul trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de aprovizionare.
- A.N.R.S.C. trebuie să pună la punct un proces de stabilire a prețurilor care să se bazeze pe dovezi solide și analiză și să se asigure că livrabilele pot fi rezonabil realizate cu fondurile care sunt permise.

Recomandări pentru A.N.R.S.C. în colaborare cu Guvernul

- România va trebui să se gândească la modul în care cetățenii vor plăti pentru serviciile de apă. Costurile unitare vor fi mult mai mari în zonele mai rurale (analiza făcută pe costurile și veniturile companiei ApaVital în toată zona sa operațională corespunde într-un total situației observate de WICS în Scoția). Dacă cetățenii din zonele rurale (ce par mai sărace) trebuie să suporte în întregime costurile serviciilor prestate lor, va exista fie o rată extrem de scăzută de branșare/racordare (mai ales la serviciile de canalizare, cu impactul așteptat asupra mediului), fie vor fi probleme grave de suportabilitate și neplată. România trebuie să se gândească cât mult poate permite să varieze tarifele între diverși operatori regionali.

Recomandări pentru A.N.R.S.C. în colaborare cu Guvernul României și Comisia Europeană

- România trebuie să încerce să acceseze fonduri europene pentru sectorul de apă pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor care să fie aprobate de A.N.R.S.C.. JASPERS ar putea analiza planurile de afaceri, iar A.N.R.S.C. le-ar aproba pentru a asigura Comisia Europeană că fondurile vor fi folosite eficient și eficace. JASPERS ar putea analiza și evaluarea performanțelor făcute de A.N.R.S.C. pentru a asigura garantarea probității și eficiența folosirii fondurilor europene.

Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din Directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEAUU)

Seminar inițial (VC) - 16 iulie 2020 - Rezumatul diagnozei

Există mai multe deficite instituționale care trebuie soluționate la nivel central

Există și multe deficite instituționale la nivel central

- Până în prezent, rolul A.N.R.S.C. s-a concentrat asupra analizei și aprobării planurilor de investiții și tarifelor, jucând un rol minim sau niciun rol în stabilirea politicilor pentru sectorul de AAC, spre deosebire de situația autorităților de reglementare din alte SM ale UE (Portugalia, Anglia, Scoția)

A.N.R.S.C.: trecerea la un „nou nivel” de reglementare, pentru a susține eficientizarea OR

Formarea unei autorități de reglementare solide este un proces foarte lung, după cum demonstrează experiența altor țări, cum ar fi Anglia, Scoția, Portugalia, Chile sau Columbia

A.N.R.S.C. este cea mai veche și mai avansată autoritate de reglementare în sectorul AAC din regiune, iar acum ar trebui să înceapă să stimuleze eficientizarea activității OR - aceasta este esența reglementării oricărui serviciu de monopol. Aceasta înseamnă trecerea de la analiza planurilor de tarife/investiții la o abordare mai mult de tip „plan de afaceri” și bazată pe stimulente

A.N.R.S.C. nu este independentă politic, întrucât conducerea sa este desemnată direct de guvern; de asemenea, probabil că se confruntă cu limitări determinate de insuficiența personalului și fondurilor

Cadrul pentru stabilirea tarifelor în sectorul AAC trebuie revizuit

Sunt necesare creșteri ale tarifelor pe viitor, pentru a spori capacitatea de auto-finanțare a OR și pentru a realiza obiectivul pe termen mediu de a asigura recuperarea integrală a costurilor cu investițiile și cu exploatarea-întreținerea.

Totuși, nivelurile și structura actuale ale tarifelor pentru AAC ridică serioase probleme de echitate: pentru a asigura și în viitor suportabilitatea cheltuielilor cu serviciile de AAC pentru cei mai săraci, modul de reglementare actual al prețurilor trebuie schimbat, întrucât se aplică un prag de 2,5% din venitul disponibil al gospodăriilor medii, ceea ce nu îi protejează pe cei săraci.

Ar trebui analizată posibilitatea introducerii tarifelor sociale pentru cele mai sărace gospodării, la fel cum s-a procedat în multe alte SM ale UE în ultimul deceniu, când tarifele pentru AAC au crescut abrupt din cauza necesarului de finanțare pentru conformarea cu DEAUU.

Tarifele sociale ar permite creșterea mai mare a tarifelor pentru populația generală și ar aduce mai multe resurse sectorului financiar.

Seminar inițial (VC) - 16 iulie 2020 - Identificarea timpurie a unor posibile soluții

Câteva idei pentru îmbunătățirea stimulentei pentru aglomerări

- Introducerea tarifelor sociale de AAC pentru clienții OR, pentru a reduce din decalajul de suportabilitate financiară pentru gospodăriile sărace - din nou, astfel pentru OR este mai puțin riscant să se extindă în zonele rurale sărace, și sunt mai ușor de acceptat de către populația locală

Deschiderea discuțiilor despre reglementarea AAC, îmbunătățirea performanței OR și consolidarea A.N.R.S.C. - Rolul A.N.R.S.C. în reforma din sectorul apei

- Aplicarea prerogativelor formale de Organisme de reglementare necesită **resurse** și este mult mai dificil atunci când structura pieței reglementate este atomizată.
- Ca o completare importantă la puterile A.N.R.S.C., „puterile necoercitive (soft)” ar putea fi folosite mai mult, în principal pentru a crește „presiunea pozitivă” pusă pe Consiliile Locale, ADI-uri și OR, în concordanță cu obiectivele reformei din sector.
- „Puterile necoercitive” pot și ar trebui să includă câteva puteri de tip „nice”.
- A.N.R.S.C. își poate completa actuala definiție a criteriilor privind macro-suportabilitatea financiară cu introducerea unor criterii de micro-suportabilitate - introducerea tarifelor sociale care vizează gospodăriile sărace.
- În ceea ce privește actualele puteri formale ale A.N.R.S.C. și resursele sale (120 de persoane, 4 milioane € buget) ar fi necesare mai multe informații despre actualele valori de referință, însă ar putea fi necesare mai multe resurse pentru a ajuta A.N.R.S.C. să își îmbunătățească performanța.

Rolul A.N.R.S.C. în reforma din sectorul apei - Cuvânt înainte

- Rolul pe care îl poate juca o autoritate națională din domeniul serviciilor de apă în contextul unei reforme atotcuprinzătoare a sectorului și al elaborării unei strategii nu este independent de multe alte aspecte cheie (i.e. structura de guvernare generală a sectorului)
 - O astfel de dimensiune cheie a guvernării o reprezintă rolul autorităților locale și gradul lor de responsabilitate pentru furnizarea serviciilor și respectarea standardelor de servicii, care este din ce în ce mai mult pus sub semnul întrebării
 - O nouă dimensiune cheie o reprezintă alcătuirea viitoarei „formule pentru recuperare a costurilor” pentru sector (cei 3 T ai OCDE), i.e. pe lângă tarife și transferuri (granturi UE) ce rol ar trebui să joace contribuabilul român (T2) și în cadrul căror mecanisme de alocare?

„Puteri formale vs. Noncoercitive” în reglementarea utilităților de apă

- Într-un cadru instituțional precum cel din România, importanța „puterilor formale” ale A.N.R.S.C. poate fi ușor supraestimată ...reversul fiind că „puterile noncoercitive” ar putea fi subapreciate
- „Puterile formale” pornesc de la robustețea mecanismelor de numire a organismele de guvernăță ale Reglementatorului, de la autonomia/independența acestora și din drepturile de decizie conferite explicit de lege organismului de reglementare. În practică: Având autonomie financiară, resurse și capacitatea de a atrage, gestiona și reține personalul calificat corespunzător este de obicei blocajul cheie în acest sens;
 - Existența autonomiei financiare, a resurselor și a capacității de a atrage, gestiona și a păstra personal cu calificările necesare este, în principal, unul din blocajele cheie în acest sens;
 - Este mai greu pentru un operator să nu fie de acord cu „recomandarea” venită de la Organismul de reglementare, dacă aceasta se bazează pe dovezi și este bine fundamentată;
 - Cerința de robustețe a „deciziilor” Organismului de reglementare este mult mai mare...ceea ce, la rândul său, necesită mai multe resurse pentru a fi realizată la timp;
 - Acest lucru este adevărat mai ales în cazul aplicării sancțiunilor și penalităților oficiale;
 - Deciziile Organismului de reglementare pot fi întotdeauna contestate în instanță...

Profitarea de impactul pozitiv al „puterilor noncoercitive” în reglementarea utilităților de apă

- Prin urmare, și nu neapărat ca înlocuitor, ci în completarea puterilor formale ale A.N.R.S.C., „puterile noncoercitive” ar putea fi folosite mai mult în contextul românesc pentru:
 - A pune o „presiune pozitivă” pe Consiliile Locale și ADI-uri, în concordanță cu strategia și obiectivele de reformare a sectorului
 - A face același lucru și pentru organismele de guvernăță și echipele de management ale OR;
 - A crește nivelul general de transparență a sectorului și drepturile cetățenilor/consumatorilor
- „Puterile noncoercitive” cuprind:
 - Dreptul și obligația organismului de reglementare de a pune întrebări (solicita informații) tuturor operatorilor de servicii, indiferent de modelul acestora de management
 - Capacitatea de a aplica sancțiuni (financiare și non-monetare) pentru acele companii de utilități care în mod repetat nu răspund sau raportează greșit în mod voit sau din neglijență.

- Dreptul și obligația de a-și publica constatările și recomandările: nu doar către companiile locale de utilități, ci și adunărilor locale, mass media și, în cele din urmă, consumatorilor

Informații despre AAC credibile, transparente și universal valabile

- Aspectul fundamental al rolului Organismului de reglementare va fi atins doar atunci când fiecare cetățean român, dacă dorește, va putea primi un răspuns simplu, direct și bazat pe fapte la următoarele întrebări:
 - Cum se compară calitatea și costurile serviciilor de apă de care beneficiaz față de ce există în consiliile locale din vecinătate?
 - Cum sunt acestea în raport cu media națională?
 - Chiar dacă consiliul meu local este „în poziție fruntașă”, cât mai este până la atingerea ambițiilor pe care le are Guvernul României pentru aceste servicii?
- În acest sens, un element important al diagnozei din tabel este: „Analiza comparativă a performanței OR din România a fost extrenalizată de facto Asociației Române a Apei (ARA), în cadrul Sistemului național de referință” O inițiativă de apreciat (ARA a umplut un gol), însă A.N.R.S.C. tot trebuie să își creeze propriul sistem de analiză comparativă, accesibil publicului.
- Unul din pilonii unei reglementări eficiente îl reprezintă existența unui sistem universal, robust și credibil. A.N.R.S.C. ar trebui să își creeze propriul sistem de referință - ca orice alt organism de reglementare - chiar printr-un parteneriat cu ARA, și să îl facă public. Acest lucru nu ar împiedica ARA de la a derula în continuare propria analiză comparativă detaliată cu membrii săi (200 de indicatori).

Regulamentul de tip „sunshine”, ca stimulent pentru alinierea la reforma sectorului - partea II

- Această abordare este aliniată recomandării ca A.N.R.S.C. să sublinieze mai mult monitorizarea și aplicarea planurilor de afaceri aprobate ale OR

Regulamentul de tip „sunshine”, ca stimulent pentru alinierea la reforma sectorului - partea III

- Ca observații finale despre „puterile noncoercitive”, aici intră și acele „puteri nice (drăguțe)”, precum:
 - „Care sunt primele cinci companii de utilități din sectorul AAC cu cele mai bune rezultate?” A.N.R.S.C. ar trebui să dea un răspuns oficial la această întrebare, iar aceste practici ar trebui documentate și comunicate public:
 - „Cine a avut cele mai mari îmbunătățiri în ultima vreme?” A.N.R.S.C. poate promova niște premii anuale pentru calitatea serviciilor, unde aceste succese sunt explicate și sărbătorite public
 - Oferirea unor produse de cunoaștere: ghiduri tehnice, șabloane de planificare ...și promovarea unei capacități mai mari în rândul liderilor și managerilor de sector.

Rolul A.N.R.S.C. în definirea criteriilor de suportabilitate financiară a serviciilor de apă

- În ceea ce privește accesul economic la serviciile de apă, diagnosticul prevede: „Pragul de suportabilitate folosit de A.N.R.S.C. pentru stabilirea pragurilor tarifare pentru fiecare OR este greșit. Acesta se bazează pe venitul mediu disponibil - un criteriu greșit care nu asigură protecție gospodăriilor sărace”.
- Pe baza experienței de reglementare din Portugalia, recomandăm înlocuirea termenului de „greșit” cu „incomplet” sau „insuficient”. La sfârșitul zilei, nu poate exista un prag de accesibilitate, definit ca un procent din venitul disponibil care poate proteja vreodată pe săraci ...
 - Prin urmare, folosirea unui astfel de prag pentru „macro-suportabilitate” este corespunzător atunci când se examinează nivelurile tarifare generale ale unei companii de utilități
 - În ceea ce privește apa, problema nu este că aceasta „este scumpă pentru cele mai sărace gospodării”..., „totul este scump pentru acestea”.
 - Prin urmare, prin folosirea actualei infrastructuri de securitate socială se poate asigura că mecanismele de direcționare a suportului financiar sunt corespunzătoare și că „nimeni nu rămâne în urmă” când vine vorba de accesul la apă și la servicii de gestionare a apelor uzate.
- În acest context, A.N.R.S.C. poate completa definiția criteriilor de „macro-suportabilitate” introducând și „criterii de micro-suportabilitate”, care ar trebui să acopere eligibilitatea unei gospodării de a beneficia de tarife sociale.

Rolul A.N.R.S.C. în definirea criteriilor de suportabilitate financiară a serviciilor de apă

- De exemplu, dacă fondurile bugetare din România (T2) vor fi alocate către acest obiectiv de politică în viitor:
 - Noile costuri de conectare pot fi rambursate companiilor de utilități în baza unui cadru de grant bazat pe rezultat (output).
- În situația Portugaliei, afirmația din diagnostic conform căreia: „Un procent al populației refuză să se conecteze la rețelele de alimentare cu apă și canalizare atunci când acestea există pe stradă, mai ales în zonele rurale” a fost o problemă relevantă în trecut (și încă mai este, dar amploarea sa este mult mai mică).
- Cum costurile de conectare finale ale gospodăriilor pot reprezenta o barieră financiară semnificativă pentru clienți, s-a adoptat o abordare radicală: „Nu există costuri inițiale pentru conectarea clienților la serviciile de apă și canal” (o distanță de până la 20 m)
- Inițial o recomandare a Organismului de reglementare, acum a devenit o obligativitate

Raportul general al strategiei AAC - Prezentare generală a subiectelor pentru analiză

Așteptări de neegalat între ceea ce Directiva Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane necesită și ce își doresc unele gospodării românești

Constrângerile de accesibilitate apar din cele mai frecvente motive pentru a se opune conexiunii, datorită atât costului unic al conexiunii, cât și costului plății facturi recurente. Acest lucru nu afectează doar conformitatea Directiva Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane, ci și aspectele sănătății financiare a utilităților AAC, deoarece acestea ajung să opereze rețele nou construite cu un nivel inferior densității conectării care a fost planificată.

Va trebui abordată accesibilitatea pentru cei săraci ca parte a conformității Directivei Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane

Spre deosebire de multe alte țări ale UE, în prezent nu există ajutor financiar sau subvenții în România pentru a ajuta gospodăriile sărace să suporte costurile conectării la rețelele AAC, și/sau ajutoare să își achite facturile AAC. Având în vedere că România are cele mai mari disparități de venit dintre țările UE, ar trebui luată în considerare, în special, introducerea tarifelor sociale AAC pentru săraci deoarece se preconizează că tarifele AAC vor continua să crească abrupt în viitor.

Pragul de accesibilitate utilizat de A.N.R.S.C. pentru stabilirea nivelurilor tarifare pentru fiecare OR este defectuoasă. Se bazează pe venitul mediu disponibil - un criteriu greșit care nu reușește să protejeze cele mai sărace gospodării.

Multe alte țări din UE au instituit în mare parte tarife sociale pentru apă pentru cei săraci ca reacție la creșterea decalajului de accesibilitate din cauza creșterii tarifelor pentru Directiva Privind Tratarea Apelor Uzate Urbane și a oferi experiențe valoroase fără a fi nevoie să fie copiate complet.

- Spania, Italia, Portugalia, Franța, Belgia, Grecia, Malta și Anglia

A.N.R.S.C.: reglementarea este despre a insista pentru eficiență

Autoritatea națională de reglementare A.N.R.S.C. trebuie să înceapă să facă presiuni pentru îmbunătățirea eficienței OR - care se află în centrul reglementării oricărui serviciu de monopol. Aceasta înseamnă să se concentreze pe mutarea de la revizuirea planurilor tarifare/de investiții la un „plan de afaceri” și abordare bazată pe stimulente mai mult.

A.N.R.S.C. este conștient de acest lucru și în cadrul noului program POIM, multe planuri generale includ acțiuni care vizează îmbunătățirea performanței operaționale, totuși asigurarea finanțării pentru activități de îmbunătățire a eficienței este o condiție prealabilă, aceasta este puțin probabil să aducă rezultate semnificative, cu excepția cazului în care sunt puse în aplicare stimulentele adecvate.

De asemenea, ar trebui să se înceapă să se abordeze în paralel problema stimulentele pentru îmbunătățirea calității serviciilor, care este esențială pentru îmbunătățirea disponibilității de a plăti a clienților într-un context de creșteri tarifare viitoare.

Stabilirea unui reglementator AAC este un proces foarte lung. Deși România are cel mai îndelungat sistem de reglementare existent în țările dunărene, A.N.R.S.C. încă poate învăța multe de la agenții AAC de reglementare mai avansate din unele țări europene (Anglia, Portugalia) sau alte Americi Latine (Chile, Columbia).

Orice plan de acțiune care să ajute A.N.R.S.C. să-și îmbunătățească rolul trebuie să fie bazat pe un diagnostic solid

A.N.R.S.C. nu are independență politică, deoarece conducerea sa este numită direct de către Guvern.

De asemenea, este limitat de insuficiența de personal și finanțare. Ca rezultat, performanța OR este de fapt externalizată către apa din Asociația Română a Apei (ARA) în cadrul sistemului național de evaluare comparativă - o valoare inițiativă, dar, ca urmare, accesul publicului la datele de performanță a fost restricționat.

Banca Mondială - Extras Raport ce prezintă viziunea recomandată și un sumar executiv al schiței pentru Strategia Națională pentru Sectorul de Alimentare cu Apă și Canalizare (Rezultat 7)

Asistență tehnică acordată României pentru analizarea și abordarea provocărilor apărute în îndeplinirea cerințelor din Directiva privind epurarea apelor uzate urbane (DEA UU)

Obiectivul acestui raport este de a sprijini adoptarea unei strategii cuprinzătoare, depline pentru sectorul AAC (alimentare cu apă și canalizare) din România - spre deosebire de abordările fragmentate care au fost puse în aplicare până acum - pentru a sparge diferitele blocaje ale reformelor AAC.

Diagnostic: probleme cheie cu care se confruntă sectorul AAC din România

Un blocaj major general este că procesul de regionalizare a furnizorilor de AAC (care a constituit piatra de temelie a reformelor AAC) sa blocat. Majoritatea ROC acoperă doar o porțiune a teritoriului județului și există încă o fragmentare semnificativă a serviciilor AAC în țară (cu aproximativ 900 de furnizori municipali de AAC care deservește încă aproximativ 1,5 milioane de persoane). Această situație este în mare parte rezultatul unui cadru de stimulare slab, care afectează toți actorii (ROC, autorități locale și clienți) și promovează continuarea status-quo-ului.

Alte blocaje și provocări cheie care afectează sectorul AAC sunt:

- Accesibilitatea tarifelor devine o problemă critică: tarifele WSS din România sunt încă mult sub cele din alte țări ale UE, dar se așteaptă creșteri suplimentare, iar accesibilitatea devine o preocupare în creștere pentru clienții ROC.
- Există încă mult spațiu pentru îmbunătățirea performanței ROC. Multe ROC sunt încă departe de performanța utilităților de apă din alte țări ale UE - nivelurile ridicate de NRW (aproximativ 50%) fiind cea mai importantă problemă operațională.
- Sectorul AAC din România are nevoie de investiții masive, dar există un decalaj de finanțare uriaș (nu doar pentru conformitatea UWWTD), iar finanțarea sectorului AAC trebuie să înceapă tranziția în cadrul abordării 3T (Tarife - Impozite - Transferuri). Sectorul AAC a depins prea mult de subvențiile UE (Transferuri externe) în ultimele două decenii.
- Există o lipsă de coordonare instituțională și de conducere sectorială clară. Sectorul AAC din România este caracterizat de un mediu relativ complex, iar lipsa conducerii asumate a sectorului AAC necesită desemnarea urgentă a unui „campion instituțional”.
- Securitatea apei și reziliența la schimbările climatice devin o problemă importantă emergentă în sectorul AAC din România. Impactul negativ al schimbărilor climatice asupra serviciilor AAC din România - în special riscurile secetei - nu a fost încă luat în considerare în mod corespunzător de către ROC.

Cadrul logic propus pentru strategia AAC din România

După realizarea unor progrese considerabile în ultimele două decenii, sectorul românesc AAC pare să fi atins un platou, cu foarte puține îmbunătățiri, dacă există, în ultimii ani. În același timp, după mai multe creșteri, tarifele ating limitele de accesibilitate pentru gospodăriile sărace, făcând o creștere suplimentară provocatoare din punct de vedere social. Această situație nu este surprinzătoare: progresul a fost mai ușor de realizat în etapele anterioare, prin simpla vizare a unei serii de acțiuni, cum ar fi crearea de ROC, creșteri tarifare și investiții masive finanțate de UE.

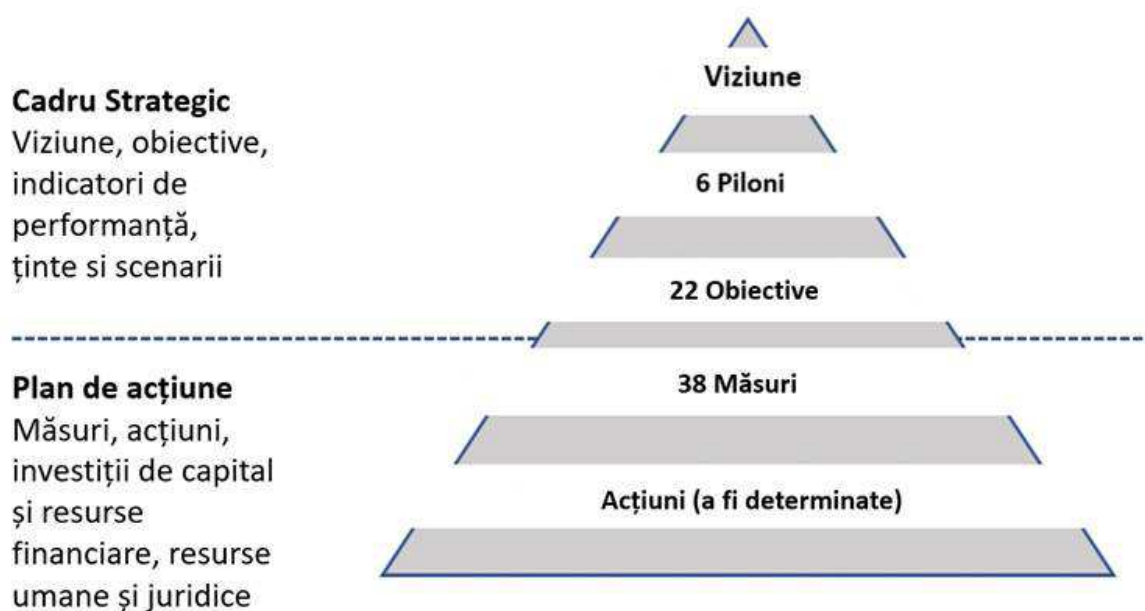
Deoarece sectorul AAC din România este acum mai matur, este normal ca progresul să devină mai dificil - dar acest lucru necesită și adoptarea unei noi abordări îmbunătățite pentru reforme. Mai ales, abordarea fragmentată adoptată până acum - cu strategii specifice axate pe aspecte specifice (planul de implementare UWWTD fiind un exemplu) - se dovedește incapabilă să facă față provocărilor structurale „dure” rămase. Ceea ce este necesar acum este să treacă de la o abordare de „masă pe bucăți” la reformele AAC la o abordare cuprinzătoare de planificare strategică, printr-o strategie completă a AAC.

Lecțiile din două decenii de reforme de succes ale AAC în Portugalia, prin implementarea unei astfel de abordări strategice depline, sunt foarte relevante pentru România de astăzi. Când Portugalia a aderat la UE în 1986, sectorul său AAC a împărtășit multe asemănări cu România atunci când a aderat la UE în 2007, cu un decalaj semnificativ în accesul la apă potabilă și canalizare adecvată, tarife foarte mici și furnizori municipali foarte fragmentați. După succesele timpurii, progresele înregistrate în 2000 s-au aplatizat, iar țara se afla pe o cale slabă pentru conformarea cu UWWTD. Atunci, la 14 ani de la aderarea la UE (ceea ce ar corespunde cu anul 2021 pentru România), Portugalia a adoptat o nouă abordare pentru reformele AAC, bazată pe o planificare strategică cuprinzătoare. De atunci, au fost implementate trei strategii succesive depline, cu rezultate remarcabile. Această experiență de două decenii bine testată și de succes deține lecții evidente pentru implementarea unei planificări strategice cuprinzătoare pentru sectorul AAC din România. De asemenea, prevede un șablon util, care poate fi adaptat la condițiile specifice din sectorul AAC din România.

Cadrul logic propus pentru strategia deplină a AAC românești propus în acest raport atrage direct experiența ultimei strategii AAC în Portugalia și este construit în jurul unei structuri piramidale, cu 5 straturi succesive. Fiecare strat curge de la precedent într-un mod de sus în jos, așa cum se arată în Figura 1 de mai jos:

- Stratul 1: în partea de sus a piramidei, se află viziunea națională pentru sectorul AAC din România, care rezumă într-o scurtă declarație obiectivele pe termen lung ale sectorului.
- Stratul 2: reprezintă Pilonii Strategici, adică dimensiunile cheie ale strategiei care trebuie abordată pentru a îndeplini viziunea națională.
- Stratul 3: reprezintă obiectivele strategice care sunt grupate sub fiecare pilon strategic. Acestea corespund unei serii de rezultate specifice care trebuie atinse de strategie.
- Stratul 4: reprezintă măsurile prioritare (sau reformele) care trebuie puse în aplicare pentru a atinge diferitele obiective strategice.

- Stratul 5: la baza piramidei, reprezintă lista acțiunilor detaliate (ie rezultatele) care trebuie efectuate pentru a implementa cu succes măsurile prioritare.

Cadrul logic este alcătuit din două componente majore: Cadrul strategic (straturile 1, 2 și 3) și Planul de acțiune (straturile 4 și 5). Cadrul strategic corespunde părții superioare a piramidei: definește unde va trece sectorul AAC prin viziunea națională, pilonii strategici și obiectivele strategice și este susținut de o serie de indicatori și ținte de performanță. Planul de acțiune este alcătuit din măsurile prioritare (stratul 4) și acțiunile detaliate (stratul 5) și precizează ce se va face pentru a pune în aplicare strategia (măsuri, acțiuni, finanțare).

Deoarece acest raport se limitează doar la furnizarea unei „schițe strategice”, se concentrează pe cadrul strategic cu propuneri pentru o viziune națională (capitolul 4) și pentru stâlpi și obiective strategice (capitolul 5). Cu toate acestea, pentru a ajuta la declanșarea următoarei faze de pregătire efectivă a strategiei depline, aceasta include, de asemenea, o listă provizorie a măsurilor prioritare (capitolul 6), deși acestea ar trebui validate și / sau dezvoltate în timpul fazei pregătitoare a strategiei deplină WSS.

Durata propusă a primei strategii cu drepturi depline în România AAC este de 7 ani, care este similară cu durata celor trei planuri strategice succesive AAC în Portugalia. Această durată este considerată un bun compromis între necesitatea de a promova reforme urgente, lăsând în același timp suficient timp, printre altele, pentru a pune în aplicare măsuri provocatoare și a construi capacități. De asemenea, acest calendar de 7 ani se va potrivi cu noul ciclu de finanțare al UE.

Un element crucial este acela că strategia deplină a AAC va trebui dezvoltată printr-o abordare participativă extinsă cu toate părțile interesate. Din păcate, pandemiile Covid-19 au împiedicat desfășurarea de consultări la nivel național pentru definirea Viziunii Naționale (stratul 1), Pilonii Strategici (stratul 2) și Obiectivele strategice (stratul 3) - deci cele propuse în acest raport vor trebui validate într-o etapă ulterioară.

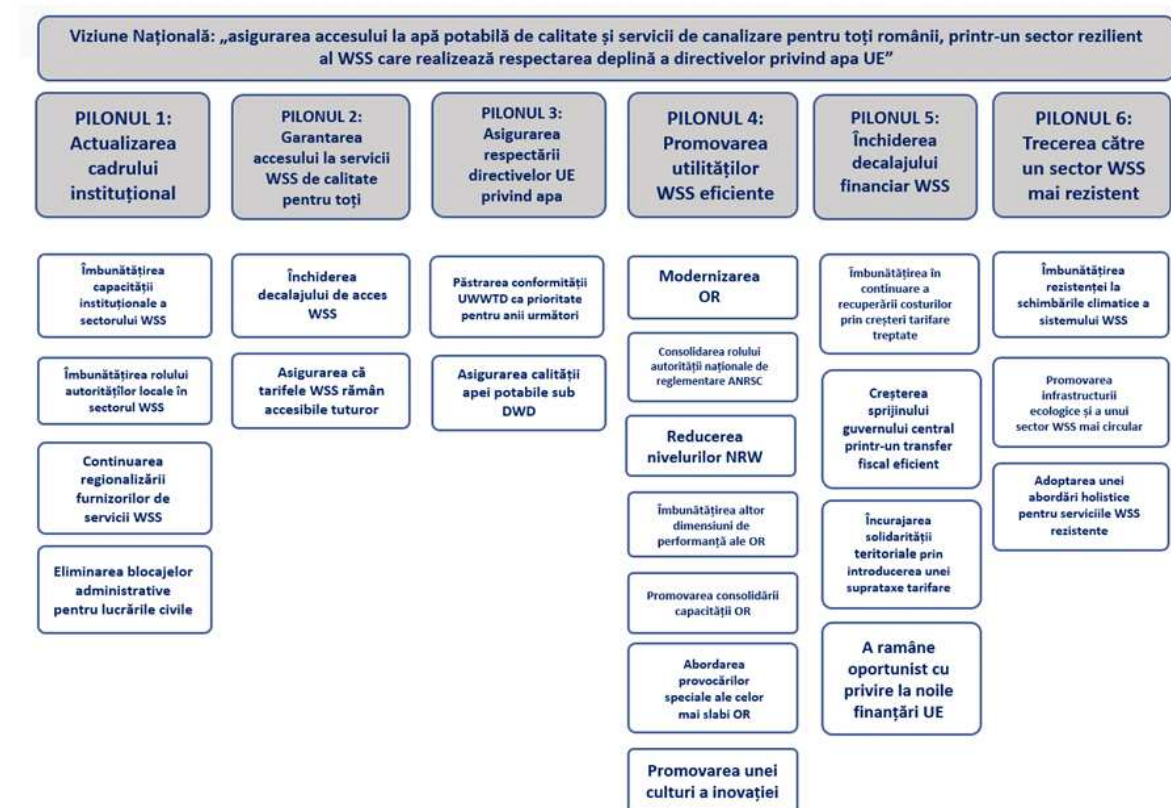
Propunere de viziune națională (stratul 1) pentru strategia România AAC

Definirea unei „viziuni naționale” pentru sectorul AAC ar trebui să fie primul pas al pregătirii strategiei depline a AAC. Viziunea națională ar trebui să fie produsul unui proces consultativ național amănunțit, pentru a construi un consens între toți actorii, precum și impulsul și proprietatea pentru întregul proces strategic care urmează. Ar trebui să surprindă într-o declarație consensuală, simplă și puternică direcțiile și viziunea pe termen lung a sectorului.

Viziunea națională a AAC pentru România ar trebui să abordeze simultan trei priorități directe: conformitatea UE, închiderea decalajului de acces la AAC și reziliența sectorului AAC. Deși ar trebui definit după lansarea fazei pregătitoare a strategiei depline a AAC, după o consultare la nivel național, un punct de plecare pentru redactarea declarației de viziune națională ar putea fi „Asigurarea accesului accesibil la apă potabilă de calitate și servicii de salubritate pentru toți românii, printr-un sector WSS rezistent care realizează conformitatea cu directivele UE privind apa”.

Pilonii strategici propuși (stratul 2) și obiectivele strategice (stratul 3)

În raport sunt propuse un total de 6 piloni strategici, care sunt articulați la rândul lor în jurul a 22 de obiective strategice pentru a aborda problemele cheie și provocările identificate în diagnostic. Acești piloni strategici decurg direct din diagnostic și din diferitele obiective strategice de la fiecare și sunt prezentate mai jos:

Măsurile prioritare propuse (stratul 4)

După cum sa menționat anterior, măsurile prioritare nu fac parte din cadrul strategic (straturile 1-2-3), ci din planul de acțiune care urmează să fie dezvoltat în faza pregătitoare a strategiei depline. Lista potențialelor măsuri propuse în acest raport sunt, prin urmare, furnizate în mod provizoriu - în efortul de a ajuta GoR să înceapă pregătirea strategiei depline în faza următoare - și nu sunt nici finale, nici exhaustive. Acestea vor trebui validate, rafinate și / sau dezvoltate în continuare - împreună cu adăugarea altor măsuri, după caz - ca parte a viitoarei faze pregătitoare a strategiei depline.

Un total de 38 de măsuri prioritare au fost identificate provizoriu și sunt detaliate în capitolul 6 al acestui raport - pentru a servi drept contribuție la viitoarea pregătire a strategiei depline a AAC. În timp ce unele măsuri sunt în mod clar specifice pilonilor, multe abordează simultan diverși piloni. Pilonul 1 (modernizarea cadrului instituțional) are de departe cel mai mare număr de măsuri (10), reflectând faptul că reformele sectorului AAC din România nu sunt încă pe deplin mature și că o serie de deficiențe instituționale ar trebui abordate în avans.

Pilonul 1: modernizarea cadrului instituțional al AAC

- Stabilirea unui campion instituțional pentru sectorul AAC;
- Îmbunătățirea coordonării instituționale pentru lucrările civile AAC;
- Îmbunătățirea funcționării IDA-urilor;
- Presiunea asupra municipalităților pentru încălcarea UWWTD;
- Fuziunea ROC dincolo de granițele județelor;
- obligativitatea aderării ROC-urilor pentru unele municipalități vizate;
- Introducerea subvențiilor tranzitorii pentru a ajuta ROC-urile să absoarbă sistemele WSS sărace;
- Introducerea schemelor de tranziție pentru ROC-uri pentru a sprijini serviciile WSS municipale;
- Elaborarea unui plan pe etape pentru finalizarea regionalizării; și
- Modernizarea procedurilor naționale de licitație pentru lucrări civile.

Pilonul 2: asigurarea accesului accesibil la servicii WSS de calitate pentru toți

- Introducerea unei subvenții sociale pentru apă pentru săraci;
- Modernizarea subvenției de conexiune WSS cu finanțare națională;
- Punerea în aplicare a unei subvenții pentru instalații sanitare interne pentru cei foarte săraci;
- Aplicarea obligației de conectare la noile rețele WSS;
- Realizarea unei comunicări naționale pentru promovarea conexiunilor WSS;
- Stabilirea monitorizării calității apei pentru aprovizionarea internă;
- Dezvoltarea unui model durabil de auto-acces WSS în așezările mici.

Pilonul 3: asigurarea conformității de mediu cu directivele UE

- Implementarea planului de implementare UWWTD actualizat;

- Modernizarea legislației pentru a permite recurgerea mai mult la IAS;
- Accelerarea implementării UWWTD prin BOT-uri și DBO-uri pentru stațiile de epurare;
- Promovarea soluțiilor durabile pentru eliminarea nămolurilor de la stațiile de epurare;
- Garantarea apei potabile în condițiile DWD.

Pilonul 4: promovarea utilităților eficiente WSS

- Consolidarea reglementatorului național de apă A.N.R.S.C.;
- Promovarea unui management mai profesional al ROC-urilor;
- Implementarea unui program sistematic de consolidare a capacităților pentru ROC;
- Reducerea nivelurilor NRW, cu prioritate pentru pierderile comerciale;
- Inițierea implementării managementului activelor;
- Promovarea eficienței energetice îmbunătățite;
- Utilizarea PPP „inteligente” pentru a întoarce cele mai slabe performanțe ale ROC

Pilonul 5: reducerea decalajului financiar

- Creșterea tarifelor în continuare pentru îmbunătățirea recuperării costurilor;
- Creșterea transferurilor bugetare către sectorul AAC într-un mod eficient;
- Introducerea unei contribuții naționale de solidaritate.

Pilonul 6: trecerea la un sector WSS mai rezistent

- Introducerea tehnologiilor ecologice în planurile de investiții UWWTD;
- Experimentarea cu piloți de re folosire a apelor uzate;
- Promovarea producției de biogaz pe scară largă în stațiile de epurare;
- Îmbunătățirea serviciilor de prevenire și drenare a inundațiilor urbane;
- Elaborarea unui plan de rezistență la secetă pentru fiecare ROC / județ;
- Îmbunătățirea rezistenței globale la șocurile externe

5.4.2 Consolidarea rolului autorității naționale de reglementare A.N.R.S.C.

Modernizarea ROC trebuie să abordeze și schimbarea mentalităților, iar autoritatea de reglementare trebuie să joace un rol cheie. Aceasta implică schimbarea accentului de la capex (supravegherea lucrărilor civile de infrastructură) către eficiența operațională. Aceasta înseamnă furnizarea mai multor îndrumări și stimulente pentru a trece la reglementarea economică, cu, de exemplu, mai multe raportări privind performanța și o reglementare de referință.

Sub acest pilon, problema se pune: „în ce mod poate rolul A.N.R.S.C. să fie un factor care să contribuie la succesul reformei și dezvoltării generale a sectorului în România?”. Așa cum s-a explicat deja în capitolul Diagnostic, autoritatea de

reglementare a sectorului serviciilor de apă A.N.R.S.C. este deja înzestrată cu unele caracteristici pe care se bazează. Aceasta include autonomia instituțională, puterile formale și autonomia bugetară și managerială. În linii mari, acest lucru ar trebui abordat concentrându-se pe: (i) îmbunătățirea mecanismelor de „reglementare a soarelui”, (ii) promovarea unei recuperări mai mari a costurilor bazate pe tarife și (iii) adoptarea unei reglementări economice bazate pe planuri de afaceri, așa cum este dezvoltat mai jos:

O provocare majoră pentru îmbunătățirea eficienței furnizorilor de AAC este că structura sectorială a AAC din România este fragmentată, cuprinzând, la sfârșitul anului 2019, 1004 operatori autorizați de alimentare cu apă și 649 operatori locali. Cu toate acestea, există 43 de operatori regionali activi (ROC) - societăți comerciale cu capital public deținut exclusiv de autoritățile administrației publice locale gestionate conform modelului de gestiune publică delegat.

În măsura în care aceste utilități reprezintă aproximativ 85% din piața serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, o primă dimensiune cheie a reformei de reglementare este de a face interfața dintre A.N.R.S.C. și utilități mai eficientă și aliniată cu obiectivele politicii publice.

Întrucât viabilitatea financiară viitoare a utilităților este o condiție necesară pentru progres, pragul pentru stabilirea nivelului global al prețului unei utilități trebuie să evolueze din ce în ce mai mult către unul de „recuperare completă a costurilor” - definit ca asigurarea că veniturile din tarife (inclusiv subvenții) plus orice transferuri bugetare sunt suficiente pentru a acoperi toate cheltuielile (O&M, reabilitare, reînnoire și noi investiții). Aceasta este o condiție esențială pentru realizarea și susținerea „bancabilității” utilităților de apă, adică capacitatea lor de a oferi încredere investitorilor și acces credibil la finanțarea datoriei rambursabile cu scadență mai lungă pentru a finanța investițiile și a opera durabil pe termen lung. În timp ce A.N.R.S.C. este mandatat în mod oficial să analizeze revizuirile tarifelor ROC, care sunt ulterior aprobate de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară respectivă (IDA), există dovezi limitate că acest lucru are loc în mod sistematic. Metodologia pentru stabilirea tarifelor, odată ce recuperarea costurilor va fi realizată, va trebui, de asemenea, să fie gândită, experiențele internaționale cheie în acest sens includ reglementatorul de apă din Anglia (OFWAT) și din Chile (cu stabilirea tarifelor bazată pe „idealul abordare „utilitate”) (Caseta 6)

Caseta 6: Reglementarea economică pentru o eficiență sporită - modul în care se realizează în Anglia și Chile

-

Un rol al unui organism de reglementare economică este de a proteja clienții de furnizarea de servicii ineficiente. Pentru a realiza acest lucru, autoritățile de reglementare din Anglia și Țara Galilor și din Chile au adoptat o abordare a morcovului și a bățului folosind reglementarea plafonului de preț. În acest model, autoritatea de reglementare stabilește prețul pe care utilitățile îl pot percepe clienților lor și acest lucru le determină veniturile. Utilitatea utilizează apoi aceste venituri pentru a îndeplini nivelurile necesare de servicii stabilite de autoritatea de reglementare, în concordanță cu plafonul de preț - printr-un amestec de soluții operaționale și de capital. Orice surplus este transmis părților interesate ale

utilității. Dacă o companie este mai eficientă decât a prevăzut reglementatorul, atunci se câștigă un excedent mai mare și se transmite. Eficiența mai mică are ca rezultat un surplus diminuat sau chiar o pierdere - care este suportată de proprietarii companiei.

Prețurile sunt stabilite prin evaluarea nevoilor de investiții și a potențialului de eficiență - atât pentru costurile de capital, cât și pentru costurile de exploatare. Acestea sunt determinate prin comparații cu alte utilități din țară (așa-numita concurență comparativă - Anglia și Țara Galilor) sau folosind modele de costuri sofisticate (abordarea eficientă a companiei - Chile). În timp ce ambele modele au reușit să ofere stimulente puternice pentru o eficiență îmbunătățită, ele se bazează pe trei ipoteze importante: a) că autoritatea de reglementare are acces la date de cost și calitate de bună calitate de la mai mulți furnizori de servicii din țară (pentru a furniza date comparative); b) există părți interesate care trebuie să câștige (și, în mod important, să piardă) ca răspuns la o performanță excesivă sau insuficientă (pentru a oferi stimulente puternice); și c) că eficiența în sine este una dintre forțele motrice din spatele reglementării.

Acest ultim punct este important. Pot exista și alte aspecte cu o prioritate superioară în furnizarea de servicii pe care un autoritate de reglementare dorește să le stimuleze - de exemplu, extinderea acoperirii sau îmbunătățirea calității serviciului. În ambele cazuri, problema reglementării ar putea fi cum să încurajăm investițiile, mai degrabă decât eficiența. În astfel de cazuri, o rată de rentabilitate reglementată garantată poate fi o opțiune mai atractivă decât aplicarea unui plafon de preț, pe lângă faptul că, desigur, este mult mai simplă și mai puțin supusă controverselor.

De asemenea, rolul A.N.R.S.C. pentru stabilirea accesului la servicii și a obiectivelor de eficiență care trebuie atinse de ROC, pare difuz, iar mecanismele de aplicare / stimulare și sancționare formale par absente.

Aceasta decurge din prevederile Legii nr. 241/2006, în baza cărora indicatorii de performanță ai serviciului de alimentare cu apă și de canalizare furnizat sunt aprobați în cele din urmă de autoritățile administrației publice locale. Mai mult, există puține dovezi ale eficienței mecanismului conform căruia acestea ar trebui stabilite „în conformitate cu indicatorii minimi de performanță prevăzuți în regulamentul-cadru”. Pe de altă parte, peste 900 de sisteme locale mici de apă, aflate în administrare publică directă, sunt gestionate de servicii specializate din municipalități. În acest domeniu, este greu de prevăzut capacitatea A.N.R.S.C. de a avea o abordare de la caz la caz pentru fiecare operator și autoritatea locală respectivă. Se așteaptă ca acești operatori să își stabilească și să își ajusteze nivelurile tarifare în conformitate cu metodologia definită de A.N.R.S.C. (în Ordinul nr. 65 din 28 februarie 2007). Există dovezi limitate că acest lucru este monitorizat și pus în aplicare în mod sistematic. Fără a pune la îndoială rolul fundamental al ADI-urilor de a stabili, printre altele, condițiile contractelor lor de performanță cu ROC, este clar că A.N.R.S.C. are un rol important de jucat în această privință.

De asemenea, în măsura în care criteriile pentru recuperarea costurilor bazate pe tarife s-au limitat la costurile de exploatare, această metodologie justifică, de asemenea, revizuirea, astfel încât utilitățile să devină din ce în ce mai autonome în finanțarea viitoarelor cerințe Capex. Conform celui mai recent raport anual al

A.N.R.S.C. (2019), „prin desfășurarea activității de emitere a avizelor specializate privind stabilirea, ajustarea sau modificarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile de utilități publice, prețurile și tarifele pentru 88 de operatori care furnizează alimentare cu apă și canalizare publică au fost aprobate serviciile (din care 27 de operatori regionali primesc finanțare din fonduri europene), emițând 90 de avize și 20 de decizii de aprobare pentru 180 de prețuri și tarife analizate. ”

A.N.R.S.C. ar trebui, de asemenea, să se implice mai mult în compararea performanței, activitate care a fost delegată de facto în mare măsură asociației de utilități WSS ARA. Conform nr. 1 al art. 20 din Legea 51/2006, republicată, A.N.R.S.C. are printre competențele și atribuțiile sale: „organizează sistemul informațional de colectare, prelucrare și sintetizare a datelor privind serviciile de utilitate publică în sfera sa de reglementare, infrastructura tehnico-municipală aferentă acestora, ca precum și activitatea operatorilor”. În prezent, există un sistem de benchmarking dezvoltat la nivelul operatorilor regionali, administrat de ARA și ale cărui rezultate nu sunt disponibile publicului (informații limitate pe site-ul ARA de pe pagina Centrului de excelență - H2O Benchmark). Președintele A.N.R.S.C. este membru al unui comitet de înființare creat pentru a lua decizii și pentru a monitoriza exercițiul de evaluare comparativă. Din punct de vedere istoric, o inițiativă valoroasă, în măsura în care ARA umplea un gol, A.N.R.S.C. ar trebui să implementeze propriul sistem de evaluare comparativă.

Ca atare, aducerea „internă” și universalizarea acoperirii unui sistem de evaluare comparativă pentru furnizarea de servicii de apă și apă uzată este la fel de esențială pentru a sprijini mecanisme de „reglementare a soarelui” mai transparente și mai eficiente. Aceasta ar materializa prevederile legale conform cărora „raportul anual al A.N.R.S.C., împreună cu baza de date administrată de A.N.R.S.C., ar trebui să constituie elemente de fundamentare și actualizare a Strategiei naționale privind serviciile comunitare de utilități publice, precum și a propriilor strategii adoptate de autoritățile administrației publice locale”.

5.4.3 Reducerea nivelurilor NRW

Așa cum s-a menționat deja în capitolul de diagnostic, cifra medie NRW se ridică la aproximativ 50% pentru cele 43 de ROC. Astfel de niveluri de pierderi de apă sunt ridicate atât de standardele internaționale, cât și de cele regionale, după cum se arată în Figura 14, care compară nivelurile NRW dintre țările din bazinul Dunării, precum și gradul de progres din ultima perioadă de raportare (2011-2013). Dintre statele membre UE, doar Bulgaria are un procent mai mare de NRW decât România, ambele țări arătând o creștere semnificativă a nivelului NRW pentru 2017 comparativ cu 2013. România pare a fi depășită de Serbia, Ucraina și chiar Moldova (deși acest lucru ar putea fi din cauza raportării inexacte). Toate țările UE din regiune au raportat niveluri mult mai scăzute de NRW.

Figura 14: Nivelul NRW în țările dunărene, 2013 și 2017

(Sursa: DWP, Starea sectorului, 2019)

-

Există, de asemenea, variații considerabile ale nivelului NRW raportat între utilități, așa cum se arată în Figura 14. Utilizând cele mai recente cifre raportate pentru 2019, doar 6 utilități mari raportează niveluri NRW în distribuție mai mici de 30% (o cifră de fapt supusă precauției), în timp ce la fel de multe întrucât 17 utilități mari (40% din totalul utilităților mari) raportează niveluri NRW peste 45%, o imagine extrem de similară cu cea din 2016 (care a fost prezentată în diagnosticul WB 2018). Mai mult, datele NRW raportate de ROC nu sunt întotdeauna exacte și, în ciuda implementării exercițiului național de evaluare comparativă în ultimii cinci ani, niciun ROC nu pare să fi dezvoltat pe deplin un bilanț de apă IWA cu limite de încredere de 95% pentru a înțelege mai bine diferitele componente de performanță lor NRW. De asemenea,

Figura 15: Nivelul NRW în rețelele de distribuție între utilitățile WSS regionale.

(Sursa: ARA Benchmarking Project)

-

Nu a existat nicio evoluție tangibilă în procentul mediu de NRW al ROC în ultimii cinci ani - sugerând că situația NRW se află într-un status quo. Acest lucru este prezentat în Figura 15 și poate fi explicat în mare măsură prin faptul că, odată cu procesul de regionalizare, utilitățile regionale au încorporat treptat sisteme mici operate anterior de serviciile municipale care se aflau în condiții foarte proaste. Cu toate acestea, acest lucru ar trebui să fie în mare măsură contrabalansat de faptul că multe noi conducte de apă au fost prevăzute cu finanțare UE pentru extinderea accesului. Mai mult, procesul de aglomerație a fost în mare parte oprit în acea perioadă. De fapt, există o ușoară creștere de la 40% în 2016 la 43% în 2019, ceea ce indică faptul că, odată cu extinderea rețelei, nivelul NRW exprimat ca procent din volumul de intrare al sistemului a crescut.

Figura 16: Evoluția nivelului NRW între utilitățile WSS regionale (2015-19).

(Sursa: Benchmarking Project)

-

În acest context, doar un program cuprinzător va putea schimba starea actuală - quo și performanțe slabe NRW. Din păcate, o abordare pasivă în desfășurarea cu „business as usual” riscă să conducă la o creștere continuă a NRW cu efect negativ asupra nivelului de serviciu. Practica a dovedit că o politică de control pasiv este insuficientă.

Reducerea NRW trebuie să devină o prioritate în cadrul strategiei depline WSS. Este principalul criteriu pentru performanța operațională a utilităților WSS, deoarece combină toate aspectele cheie ale funcționării. Prin urmare, îmbunătățirea NRW va îmbunătăți, de asemenea, cea mai mare parte a raportului de eficiență operațională. Cu toate acestea, ROC-urile vor avea nevoie de o schimbare majoră a mentalităților, deoarece nivelurile NRW sunt privite în mare măsură ca un factor exogen pe care nu îl controlează - în loc de munca de bază a unui operator de rețea.

Scuză frecventă că „este nevoie de mai multă finanțare pentru înlocuirea țevelor” ignorând în același timp măsurile eficiente cu rambursare rapidă: îmbunătățirea contorizării pentru a reduce pierderile comerciale, gestionarea presiunii în rețea, campaniile de detectare a pierderilor ar trebui puse în aplicare programe specifice, combinând finanțarea direcționată împreună cu asistența tehnică și stimulentele.

În cadrul agendei NRW, reducerea pierderilor comerciale ar trebui abordată mai întâi, deoarece are o rambursare relativ rapidă și o rentabilitate financiară ridicată - în comparație cu reducerea pierderilor fizice, care este un efort pe termen lung. Potențialul de îmbunătățire a situației financiare a ROC-urilor a fost până în prezent subestimat în mare parte în România. Abordarea pierderilor fizice mari ar trebui să vină după pierderi comerciale, cu excepția cazului în care rețelele de apă sunt supuse riscurilor de secetă (poate în cadrul programului pilot pentru ROC-uri vizate).

5.4.4 Îmbunătățirea celorlalte dimensiuni de performanță ale ROC-urilor

În timp ce accentul pentru primul plan strategic WSS ar trebui să se concentreze pe NRW (în special comercial), ar trebui adoptată și o abordare oportunistă pentru a face față altor dimensiuni de performanță. Acest lucru se poate realiza prin desfășurarea de programe pilot prin ROC-uri bine alese, selectate pe baza capacității lor de a furniza rezultate care ar putea fi apoi utilizate ca demonstrație pentru a raționaliza abordările de succes către alte ROC-uri într-o etapă ulterioară (înainte de sfârșitul planului strategic sau în următoarea). Dimensiunile de performanță care ar trebui acoperite includ eficiența energetică, dar și potențialul de colectare a facturilor (cu variații semnificative între ROC), atenția clienților și altele care urmează să fie determinate.

Oportunități de îmbunătățire a eficienței energetice a sistemelor WSS există și sunt ratate, mai ales că investițiile eligibile (de exemplu, îmbunătățirea eficienței pompei, cogenerarea biogazului în stațiile de epurare) ar putea acum obține finanțare UE suplimentară în tranziția către economia verde / circulară.

Acest lucru va fi articulat în cadrul măsurilor prioritare din capitolul următor.

Având în vedere impactul său social, măsurile specifice pentru a reduce în continuare personalul nu par a fi de dorit sau prioritar în contextul economic și social actual. În plus, creșterea așteptată a bazei de clienți ROC în viitor, deoarece decalajul de acces va fi redus treptat, poate duce la necesitatea creșterii forței de muncă. Găsirea echilibrului adecvat al competențelor în cadrul personalului - deoarece sectorul AAC este lipsit de personal tehnic calificat, dar are un exces de lucrători cu calificare scăzută - trebuie abordat, dar acest lucru va necesita o evaluare la nivelul fiecărui ROC.

Îmbunătățirea atenției către clienți ar putea fi, de asemenea, o parte a modernizării ROC, deoarece poate deveni o acțiune importantă pentru a schimba percepția negativă actuală din partea unor clienți din mediul rural și, prin urmare, pentru a reduce rezistența la aderarea la ROC din partea municipalităților și pentru a vă conecta la noul AAC rețele din partea clienților. Acest lucru ar putea avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra reducerii proporției facturilor neplătite.

5.5.1 Îmbunătățirea în continuare a recuperării costurilor prin creșteri graduale ale tarifelor

Creșteri suplimentare ale tarifelor WSS sunt inevitabile în România în următorul deceniu. Acestea sunt încă mult sub cele din alte țări ale UE și sunt departe de a fi stabilite pentru recuperarea completă a costurilor.

În consecință, contribuția lor actuală la finanțarea investițiilor este destul de limitată, deoarece acestea sunt destinate să acopere numai costurile operaționale plus datoria pentru contribuția omologă la subvențiile UE.

Acestea ar trebui mărite treptat pentru a permite ROC-urilor să înceapă să finanțeze o parte mai mare din investițiile lor prin datorii - în paralel cu introducerea tarifelor sociale pentru a garanta accesibilitatea celor săraci (în cadrul Pilonului 2, capitolul 5.2.2) - cu încorporarea treptată a activelor depreciere. Dar este important să subliniem din nou că, dacă nu se instituie suficiente stimulente pentru eficiența ROC-urilor prin reglementare, creșterea tarifelor se va traduce doar parțial în mai multe fonduri pentru investiții - restul urmând a finanța ineficiența.

Este important să subliniem că realizarea recuperării costurilor totale prin intermediul tarifelor nu este un obiectiv realist pentru sectorul AAC din România, cel puțin pentru următorul deceniu. De fapt, chiar rațiunea cadrului „3 Ts” este că nu toate costurile ar trebui transferate tarifelor, întrucât o parte este finanțată fie prin transferuri fiscale, fie prin transferuri externe (subvenții UE). Momentul și amploarea viitoarelor creșteri tarifare necesare vor fi, prin urmare, în mare măsură determinate de finanțările viitoare provenite din transferurile de impozite și din subvențiile UE (și, de asemenea, într-o manieră mai redusă, în economiile de eficiență ale serviciilor WSS).

Deoarece fluxul de numerar suplimentar generat ar fi utilizat pentru finanțarea mai multor investiții prin noi datorii, ar putea fi luate în considerare diferite opțiuni pentru împrumuturi. Datoria comercială, adoptată până acum prin împrumuturile BERD, are avantajul că nu necesită garanții suverane din partea Guvernului României (și, prin urmare, nu este limitată de spațiul fiscal al guvernului central). Cu toate acestea, de obicei are un cost mai mare de împrumut decât împrumuturile de la alte IFI, cum ar fi BEI, CEB sau WB. Mai important, deoarece este accesibil doar celor mai avansate ROC-uri, nu poate fi privit ca o soluție pentru finanțarea unei părți mari a sectorului WSS, și anume ROC-urile mai slabe care au nevoie de investiții mai mari pentru a reduce decalajul de infrastructură WSS.

6.2.1 Introducerea unei subvenții sociale pentru apă pentru săraci

Introducerea subvențiilor sociale pentru apă este o necesitate, având în vedere creșterile viitoare preconizate ale tarifelor AAC. Este o propunere „câștig-câștig” cu două beneficii: (i) incluziune: accesibilitate, facilitează închiderea decalajului de acces (rezistență la conexiune) și (ii) sustenabilitate financiară a sectorului AAC: prin reducerea riscurilor facturilor neplătite pentru ROC-uri.

Există câteva elemente cheie de luat în considerare pentru proiectarea unei subvenții sociale pentru apă pentru România, pe baza revizuirii experiențelor din alte țări ale UE prezentate deja în capitolul anterior (Piloni și obiective strategice). Acestea includ (i) tipul de beneficii (tichete vs. tarif redus, gospodăriile contorizate față de gospodăriile nealterate), (ii) finanțarea (subvenții încrucișate, transferuri locale vs. transferuri centrale) și (iii) criteriile de direcționare / eligibilitate și amploarea beneficiilor. Aceste experiențe au mult de reflectat pentru ca autoritățile române să proiecteze un sistem eficient de subvenționare AAC adaptat condițiilor locale. Deși există o mulțime de experiențe cu tarifele sociale ale AAC în alte țări ale UE - așa cum este prezentat în anexa 7 - va fi important ca noua schemă de subvenționare a AAC în România să fie adaptată la condițiile locale. Chiar dacă revizuirea tarifelor sociale WSS în alte țări ale UE este foarte relevantă, toate aceste cazuri provin din țări mai vechi ale UE. Niciunul dintre cei mai noi membri ai UE (adică țările care au aderat în 2004 sau după) nu au exemple de utilități WSS cu subvenții tarifare pentru cei săraci. În această privință, elementele cheie care trebuie luate în considerare pentru România vor fi: (i) absența unui sistem generos de ajutor social, așa cum a devenit norma în țările vest-europene (ceea ce înseamnă că o porțiune mai largă a populației ar putea avea nevoie de ajutor pentru a plăti facturile lor de apă), (ii) capacitatea foarte limitată de a finanța scheme de subvenționare prin subvenții încrucișate la nivelul fiecărui ROC, în special pentru cele situate în zonele cele mai sărace, (iii) decalajul de acces WSS și rezistența la conectarea de către clienți.

Noul sistem de subvenții WSS pro-săraci din România ar trebui să fie, de asemenea, simplu și transparent.

Ar trebui să recunoască în mod explicit blocajele multiple de capacitate la nivelul utilităților WSS și, de asemenea, riscurile de guvernare implicate de a permite prea multă putere discreționară la nivel local.

De asemenea, trebuie să fie ușor de înțeles de către populație, atât pentru cei care beneficiază direct, cât și pentru populația în ansamblu (pentru a asigura sprijinul popular). Cele mai utile experiențe pentru alte țări ale UE ar putea fi cele din Flandra (Belgia) și Salonic (Grecia) (a se vedea anexa 7).

Sub rezerva unei discuții suplimentare, un mecanism adecvat pentru România ar putea fi un sistem național bazat pe o reducere a tarifului WSS de la ROC pentru săraci, pe baza următoarelor caracteristici:

(i) direcționare: gospodăriile sărace eligibile ar fi determinate utilizând un singur indicator de prag național disponibil prin sistemul de sprijin social existent din România, (ii) amploarea reducerii ar varia între ROC, pentru a reflecta diferențele locale în ceea ce privește tarifele și nivelul sărăciei, (iii)) tariful social al fiecărui ROC ar trebui aprobat și monitorizat de către autoritatea de reglementare A NRSC, (iv) finanțarea ar trebui să provină din transferuri de la bugetul central, cu excepția câtorva ROC care deserveșc zone mai bogate și cu o bază de clienți suficient de mare pentru a putea să-l finanțeze cu subvenții încrucișate (de ex. București).

6.4.1 Consolidarea reglementatorului național de apă A.N.R.S.C.

Având în vedere rolul său crucial pentru continuarea reformelor sectorului AAC din România, consolidarea autorității naționale de reglementare A.N.R.S.C. a primit o pondere specială de către BM în timpul pregătirii acestui raport, cu un audit efectuat de un expert în reglementare experimentat, cu experiență directă reglementarea portugheza ERSAR. Contextul reglementării WSS cu care se confruntă atât ERSAR, cât și A.N.R.S.C. sunt foarte asemănătoare, cu (i) guvernele municipale responsabile legal de serviciile WSS, care stabilesc, de asemenea, nivelurile tarifare, (ii) un proces parțial de regionalizare încă în desfășurare, cu o număr mare de furnizori de servicii WSS (iii) niveluri tarifare încă în multe cazuri sub recuperarea costurilor totale.

Se recomandă ca întărirea A.N.R.S.C. să se realizeze în jurul a patru dimensiuni cheie: (i) îmbunătățirea mecanismelor de „reglementare a soarelui”, (ii) promovarea unei recuperări mai mari a costurilor bazate pe tarife, (iii) introducerea unei reglementări economice bazate pe planuri de afaceri și (iv) supravegherea mecanismelor tarifare sociale. Având în vedere caracterul dual al structurii sectorului de apă din România (ROC vs. utilități municipale, plus Bucureștiul și câteva concesi mai mici), ar trebui acordată prima prioritate îmbunătățirii eficienței interfeței dintre A.N.R.S.C. și utilitățile regionale mai mari (care reprezintă mai mult de 80% din piață).

Îmbunătățirea mecanismelor de „reglare a soarelui” înseamnă, în esență, exercitarea unei presiuni „ușoare” asupra utilităților WSS, punând performanțele lor în deplină vedere publică (de unde și termenul „soare”). În prezent, deși A.N.R.S.C. a instituit un sistem național de informații AAC pentru colectarea, prelucrarea și sintetizarea datelor despre furnizorii de servicii AAC, nu există o vizibilitate publică a unei astfel de baze de date (de exemplu, în ceea ce privește tarifele serviciilor de apă, doar tarifele unice aplicate de ROC sunt publicate). Nu neapărat ca înlocuitor, ci ca o completare importantă a competențelor A.N.R.S.C. „formale”, „puterile soft” ar putea fi potențial utilizate în contextul românesc pentru a pune „presiune pozitivă” asupra consiliilor locale și ADI-urilor în aliniament, precum și guvernării ROC organismelor și echipelor de conducere și crește transparența generală a sectorului (drepturile consumatorilor).

Unul dintre pilonii unei reglementări eficiente este existența unui sistem universal, robust și credibil de evaluare comparativă, iar conceptual, nucleul „puterilor soft” de reglementare poate fi privit ca fiind format din trei elemente. În primul rând, dreptul și obligația A.N.R.S.C. de a pune întrebări (solicita informații) de la toți operatorii de servicii de apă, indiferent de modelul lor de gestionare.

În al doilea rând, abilitatea de a aplica sancțiuni (financiare și nemonetare) acelor utilități care nu reușesc să răspundă sau să denunțe greșit cu rea intenție sau neglijență. În al treilea rând, dreptul și obligația de a dezvălui public constatările și recomandările bazate pe fapte: nu numai managerilor de utilități, ci și adunărilor locale, mass-media și, în cele din urmă, consumatorilor.

În prezent, un aspect fundamental al mandatului A.N.R.S.C. - informarea publică cu privire la datele de performanță ale furnizorilor de servicii WSS - lipsește în mare măsură. Fiecare cetățean român ar trebui să poată, dacă dorește, să obțină răspunsuri susținute de fapte legate de calitatea și costul serviciilor de apă pe care le primește, cum se compară cu cele din localitățile învecinate și cu media

națională și cât de departe este din realizarea obiectivelor guvernului român pentru aceste servicii. Din păcate, acest lucru nu este cazul, iar impactul negativ al acestei situații în reducerea stimulentei pentru îmbunătățirea performanței din partea furnizorilor de servicii AAC, precum și a stimulentei pentru municipalitățile locale de a „lua deciziile corecte”, nu ar trebui să fie subestimate.

Prin urmare, prima recomandare esențială este ca A.N.R.S.C. să dezvolte în continuare propriul său sistem de evaluare comparativă - așa cum ar trebui orice autoritate de reglementare și să facă public această evaluare comparativă. Acest lucru nu ar împiedica ARA să continue propriul său benchmarking detaliat cu membrii ROC (200 de indicatori). În acest sens, un element important al diagnosticului BM 2018 este:

„Analiza comparativă a performanței ROC s-a găsit externalizată de facto către Asociația de servicii de apă din România (ARA) în cadrul sistemului național de comparare”. O inițiativă valoroasă (ARA umplea un gol), dar A.N.R.S.C. trebuie să își dezvolte propriul sistem de comparare, accesibil în mod liber publicului. Acest lucru ar trebui făcut în paralel cu acțiunile de educare și sensibilizare a cetățenilor și asociației consumatorilor pentru a interpreta aceste informații.

Este important să înțelegem că „reglementarea soarelui” nu ar trebui privită negativ de către furnizorii de AAC. Poate însemna atât „nume și rușine”, cât și „nume și laudă”. De exemplu, cele mai bune cinci utilități WSS românești pot fi identificate și numite în public (de exemplu prin premii naționale), precum și cele care au demonstrat o îmbunătățire mai mare în trecut cu privire la diferite dimensiuni ale performanței. Acest lucru poate emula actorii WSS pentru a merge mai departe. De asemenea, un aspect asociat al acestei „puteri ușoare” este furnizarea de către autoritatea de reglementare a produselor de cunoștințe fără caracter obligatoriu și îndrumări (de exemplu, ghiduri tehnice, procese verbale contractuale, șabloane de planificare), o activitate care s-a dovedit eficientă în Portugalia pentru promovarea capacităților crescute între lideri de sector și manageri.

Acest rol de „reglementare ușoară” ar trebui îmbunătățit dacă A.N.R.S.C. ar dezvolta o bibliotecă de documente de orientare, pentru a se stabili ca liderul tehnic „de facto” al sectorului AAC din România.

Experiența ERSAR în Portugalia ar fi foarte relevantă în acest sens și poate oferi ilustrații valoroase despre ceea ce se poate face, precum și lecții învățate. Anexa 7 oferă detalii despre sfera acestei activități, inclusiv ce reglementări și recomandări au fost emise (și diferența dintre acestea), dezvăluirea publică a performanței utilității (inclusiv rapoarte și studii tehnice), consolidarea capacităților prin publicații tehnice, ghiduri și cursuri, precum și materiale de comunicare îndreptate către populație.

A doua dimensiune a îmbunătățirii reglementării WSS este trecerea la o recuperare mai mare a costurilor bazată pe tarife și ar necesita ajustarea metodologiei de stabilire a tarifelor din 2007. Se înțelege bine că tarifele WSS ar trebui stabilite la un nivel compatibil cu recuperarea integrală a costurilor pentru a asigura bancabilitatea și sustenabilitatea financiară pe termen lung a utilităților (inclusiv amortizarea subvențiilor și subvențiilor pentru investiții anterioare). Deși este adecvat ca pragurile de accesibilitate economică generală (cum ar fi 2,5%

existente din venitul mediu disponibil disponibil) să continue să fie utilizate de guvernul român în alocarea viitoarelor subvenții pentru investiții (atât din fondurile UE, cât și din bugetul României), un astfel de prag poate fi necesar să fie încălcat în viitoarele măsuri de atenuare, cum ar fi diferențierea între utilizatorii interni și non-domestici, și introducerea tarifelor sociale pentru săraci. Ar trebui, de asemenea, consolidate mecanismele de supraveghere și aplicare.

A treia dimensiune a consolidării reglementării AAC este de a merge spre reglementarea economică, pe baza planurilor de afaceri. Acest lucru este în conformitate cu o recomandare cheie din partea WICS (Water Industry Commission for Scotland) ca parte a asistenței sale tehnice către A.N.R.S.C. în ultimii doi ani, care urmează să pună în aplicare o prezentare periodică, o discuție și o aprobare a planurilor de afaceri de către fiecare regional companie care operează, în cadrul ciclurilor de reglementare de 5 ani. Cu toate acestea, ar trebui să se recunoască faptul că acest lucru poate necesita acțiuni specifice de consolidare a capacității pentru a sprijini ROC (în special cele mai slabe), A.N.R.S.C. emițând îndrumări adecvate.

Negocierea unui plan de afaceri între ROC și A.N.R.S.C. ar trebui privită ca rezultând un „contract de reglementare” pe termen mediu. De asemenea, ar putea face parte din licența de funcționare actualizată emisă de A.N.R.S.C. și reînnoită periodic, pe baza performanței anterioare a utilității. Un astfel de acord va căuta un echilibru adecvat între: (i) o acoperire teritorială efectivă sporită de către ROC și accesul utilizatorilor finali la serviciile de apă și canalizare, în special în zonele rurale, (ii) respectarea sporită a directivelor UE și a obiectivelor politicii românești pentru sector, (iii) un nivel fezabil din punct de vedere politic al accesibilității economice, în conformitate cu o „strategie de stabilire a prețurilor” convenită ex-ante și previzibilă, (iv) obiective de eficiență exigente, bazate pe dovezi și realizabile, atât în desfășurarea Capex, cât și în gestionarea activelor, operațiuni și servicii pentru clienți,

Ca parte a acestui contract de reglementare, A.N.R.S.C. ar trebui să monitorizeze în mod activ performanța ROC-urilor, inclusiv livrarea unui program de investiții convenit. Acest lucru este esențial pentru încrederea pe care clienții, guvernul, creditorii și alte părți interesate o vor avea în cadrul de reglementare. Regulile (stimulente și penalități) aplicabile ex-post, și anume în ceea ce privește echipele superioare de conducere ROC (gestionarea consecințelor) sunt un element la fel de cheie al acestui proces. În acest sens, o remarcă cheie din rapoartele WICS este că „proiectul-pilot de colectare a informațiilor sistematizate de la (3 ROC), a arătat că este posibil atât colectarea informațiilor solicitate, cât și analiza informațiilor pe care le produc companiile regionale de operare”. O implementare completă a acestei abordări va necesita timp, necesitând mai multe iterații și instruire substanțială către ROC atât în colectarea informațiilor, cât și în dezvoltarea unor planuri de afaceri eficiente și coerente. A.N.R.S.C. va începe, de asemenea, să monitorizeze mai activ performanța utilităților municipale, astfel încât cei mai slabi performanți să înceteze să mai poată „zbura sub radar”.

A patra dimensiune a unui A.N.R.S.C. consolidat va fi proiectarea și supravegherea mecanismelor tarifare sociale. A.N.R.S.C. ar trebui să aibă un rol de lider în proiectarea noii scheme de tarife sociale AAC din România. Ulterior, ar trebui să sprijine comunicarea publică pentru a se asigura că populațiile țintă vor înțelege noua schemă. De asemenea, nu ar trebui să colectez, să analizăm și să dezvoltăm

în mod regulat date privind numărul și profilul beneficiarilor. În cele din urmă, ar trebui să efectueze audituri (inclusiv prin terțe părți) pentru a detecta și preveni fraudă sau malpraxisul, din partea gospodăriilor sau a furnizorilor de AAC. În cele din urmă, din punct de vedere organizațional, o recomandare cheie este consolidarea echipei A.N.R.S.C. cu experți capabili să lucreze la aceste noi dimensiuni ale „reglementării economice”.

Deși o prelungire a sarcinilor actuale ale A.N.R.S.C., aceste noi activități nu vor necesita doar mai mult personal, ci și într-o mare parte personal cu calificări ridicate. Acest lucru este confirmat și susținut de o recomandare importantă a WICS pentru consolidarea organizațională a A.N.R.S.C., care pledează pentru înființarea unei echipe dedicate AAC care să cuprindă specialiști în ingineria apei și canalizării, juridică, economică și financiară: „Acești specialiști ar lucra împreună pentru stabiliți îndrumările pentru planurile de afaceri, analizați planurile odată primite și monitorizați performanța în raport cu planurile agreeate (...) Experiența WICS ar sugera că A.N.R.S.C. va avea probabil nevoie de 15-20 de persoane în această echipă ”.

6.4.4 Reducerea nivelurilor NRW, cu prioritate pentru pierderile comerciale

Apa fără venituri (NRW) este considerată pe scară largă de practicienii din sector ca un element de încredere pentru a evalua performanța operațională generală a unei companii de apă. Captează cea mai mare parte a eficienței (sau ineficiențelor) proceselor operaționale și stării infrastructurii unei companii de apă. Un nivel ridicat de NRW este caracteristic unei utilități slab gestionate, cu infrastructură deteriorată. Acest lucru duce la determinarea nivelului pierderilor de apă atât fizice, cât și comerciale.

Având în vedere nivelul ridicat al nivelului NRW în serviciile de apă din România, reducerea NRW ar trebui să fie o prioritate esențială pentru îmbunătățirea performanței utilităților WSS. Ar fi puțin util să încercăm să îmbunătățim alte dimensiuni ale performanței, cu excepția cazului în care NRW („elefantul din cameră”) este tratat mai întâi printr-un program credibil.

Mai mulți factori cheie trebuie luați în considerare atunci când proiectăm și implementăm o strategie eficientă NRW. În primul rând, strategia preferată trebuie să fie rentabilă și realistă, integrând toate elementele de monitorizare, gestionare și investiții și evitând cu orice preț aspecte tehnice specifice (cum ar fi scurgerea conductelor) izolat. În al doilea rând, strategia ar trebui să fie în concordanță cu sistemele operaționale existente în utilitatea apei și să fie dezvoltată ca parte atât a proceselor de gestionare a activelor, cât și a practicilor operaționale de zi cu zi. În al treilea rând, trebuie să se permită impactul politicilor și practicilor operaționale - de exemplu, beneficiile programelor de contorizare vor depinde în mare măsură de politicile legate de tarife, costul contorului și reparațiile conexiunilor de serviciu. În cele din urmă, sistemele adoptate trebuie să reflecte bune practici de gestionare a activelor.

Primul pas fundamental în punerea în aplicare a oricărui plan strategic pentru apă fără venituri (NRW) va fi efectuarea unui audit al apei și acest lucru ar trebui să fie efectuat de toți ROC ca parte a primului plan strategic de 5 ani al AAC. Multe companii de utilități din România nu par să aibă o cunoaștere clară a proporției pierderilor fizice față de pierderile comerciale. Bilanțul de apă standard IWA este

un instrument eficient disponibil pentru cuantificarea NRW și a componentelor sale și este primul pas în gestionarea NRW. Un bilanț de apă oferă informații despre volumul total de apă furnizat sistemului de distribuție; cu privire la amplexarea consumului autorizat, a pierderilor de apă și a apei fără venituri; precum și la defalcarea pierderilor de apă în diferite componente. Acestea sunt informații fundamentale pentru formularea și implementarea unui plan general de gestionare a NRW.

Ca parte a pregătirii acestui raport, un bilanț de apă pentru anul 2019 a fost pregătit pentru cele 43 ROC, folosind datele din Proiectul de evaluare comparativă (ARA). Scopul a fost de a cuantifica în general extinderea pierderilor fizice față de pierderile comerciale și de a converti aceste volume în valori financiare, în scopul estimării câștigurilor potențiale. Pierderile totale de apă pentru 2019 au fost estimate la 449 Mm³ sau 49% din totalul apei produse. Volumul estimat al pierderilor comerciale a fost estimat la 135 Mm³ și pentru pierderile fizice la 314 Mm³. Cu toate acestea, ar fi înșelător să tragem concluzia că acțiunile prioritare ar trebui să se concentreze asupra pierderilor fizice, doar pentru că acestea sunt de aproape 2,5 ori mai mari decât pierderile comerciale. De calculat

valorile financiare corespunzătoare, bazate pe prețul mediu pentru apă (3,46 RON / m³) pentru pierderile comerciale și costul marginal al apei (0,4 RON / m³) pentru pierderile fizice, se obține o imagine diferită. Costul pierderilor comerciale poate fi estimat la 467 milioane RON / an, în timp ce costul pierderilor fizice se ridică la doar 126 milioane RON / an (Figura 24).

Figura 24: Volumele și valorile pierderilor de apă pentru 2019

Având în vedere valoarea mai mare a pierderilor comerciale în ROC-uri, este evident că un program național de reducere a nivelurilor NRW ar trebui să acorde prioritate mai întâi reducerii pierderilor comerciale. Acest lucru este, de asemenea, în concordanță cu faptul că majoritatea ROC-urilor (spre deosebire de cei doi mari operatori privați) nu au o politică clară de înlocuire a contoarelor, conexiunile ilegale sunt o problemă în unele cartiere marginale și zone rurale (precum și neacceptarea clădirilor publice în unele cazuri), și se pare că se acordă puțină atenție provocării sub-contorizării și calibrării contoarelor pentru clienții mari. În plus, un program național dedicat pentru reducerea pierderilor comerciale ar putea genera economii anuale de ordinul a 235 milioane RON (48 milioane euro). Aceasta presupune că pierderile comerciale ar fi reduse la jumătate, lucru care ar putea fi realizat în mod realist în perioada propusă de 5 ani a planului strategic deplin. Acest lucru se va realiza concentrându-se pe înlocuirea contoarelor, închiderea conexiunilor ilegale și calibrarea contoarelor mari - toate acțiunile cheie care au fost ignorate pe scară largă până acum de majoritatea ROC-urilor. Este evident că acest lucru ar putea avea un impact tangibil asupra contribuției la reducerea decalajului financiar al sectorului AAC, reducând astfel parțial nevoia de viitoare creșteri a tarifelor.

Promovarea de noi soluții tehnice digitale va fi piatra de temelie a unui program solid pentru reducerea nivelurilor NRW. Aceasta include monitorizarea în timp real a presiunii și fluxului prin senzori digitali aflați în punctele critice ale rețelei de distribuție, precum și măsurarea la distanță a clienților (în special pentru clienții

mari) pentru a putea urmări consumul în timp real. În Malta, care este țara UE cea mai afectată de lipsa acută de apă (fără sursă de apă de suprafață),

Recomandarea generală de a se concentra pe componenta pierderilor comerciale din NRW nu împiedică să ia măsuri cu utilitățile care au cel mai slab nivel de pierderi și costul unitar ridicat al pierderilor. Investițiile în reducerea pierderilor din aceste utilități, cu înlocuirea rețelei și zonarea rețelei de distribuție, pot fi eficiente din punct de vedere al costurilor și merită explorate. Cu toate acestea, pentru durata de 5 ani a primului plan strategic WSS, acesta ar trebui să fie limitat la câteva utilități pe bază de pilot și să deschidă calea pentru un efort mai structurat de reducere a pierderilor într-un viitor al doilea plan strategic WSS. Pe baza auditurilor NRW detaliate care urmează să fie dezvoltate pentru toate ROC-urile, ar trebui efectuată o analiză cost-beneficiu a activităților de reducere a pierderilor pentru a identifica cei mai buni candidați. Astfel de planuri ar trebui să se concentreze și pe acțiunile cele mai rentabile.

6.4.5 Inițierea implementării managementului activelor

Gestionarea activelor ar trebui să devină o componentă obligatorie a planurilor master ale ROC și a planurilor de afaceri pe 5 ani. În timp ce ROC-urile nu implementează în prezent gestionarea activelor, încorporarea deprecierii activelor în calculul tarifului de către A.N.R.S.C. va genera un flux de numerar suplimentar pentru investiții, oferind oportunitatea ROC-urilor de a începe gestionarea adecvată a activelor. Sectorul WSS din România trebuie să ajungă din urmă cu alte țări ale UE, unde utilitățile WSS au dezvoltat cadre cuprinzătoare de planificare a managementului activelor pentru a-și optimiza procesul de gestionare a infrastructurii și procesul de investiții.

Un cadru adecvat de planificare a gestionării activelor (PMA) va reuni toate aspectele lanțului valoric al AAC, oferind o oportunitate tuturor părților interesate de a purta un dialog cu privire la nevoile de investiții, costurile de operare și tarifele rezultate pentru o anumită utilitate. Aceste părți interesate includ manageri de utilități, clienți, autorități de reglementare (indiferent dacă sunt de mediu, calitatea apei sau economice) și proprietari. În acest fel, pot fi luate decizii informate în legătură cu compromisurile dintre îmbunătățirea nivelurilor de servicii, menținerea stocului de active, asigurarea utilităților care își pot finanța afacerile și prețul pe care clienții îl plătesc pentru servicii. Fără planuri de gestionare a activelor (PMA), orice proces de luare a deciziilor în jurul nivelurilor de servicii, tarifele și alte elemente ale planului sunt susceptibile de a fi suboptim.

Deși experiența arată că orientarea privind PMA variază între țări, ele includ de obicei mai multe caracteristici care ar fi de așteptat într-un cadru AMP pentru WSS în România. Aceasta include: (i) evaluarea nevoilor viitoare de investiții pentru a îndeplini noi niveluri de servicii, (ii) evaluarea investiției necesare pentru menținerea stării și performanței activelor existente, (iii) evaluarea costurilor de funcționare și întreținere în curs, (iv) surse și costuri de finanțare, (v) analize tarifare bazate pe cele de mai sus, (vi) consultarea clienților cu privire la prioritățile serviciilor și disponibilitatea de a plăti pentru servicii și (vii) consultarea între autoritățile de reglementare cu privire la impactul noilor cerințe

de reglementare. Planurile de gestionare a activelor, care surprind acest proces, sunt pregătite de obicei la fiecare cinci ani.

Figura 25: Orientări privind PMA

Ca prim pas pentru pregătirea PMA, poate fi necesară pregătirea unui inventar actualizat al activelor de către fiecare ROC. Deși acest lucru ar trebui să identifice fiecare activ în funcție de întindere, tip și valoare, provocarea evidentă este de a face față rețelelor vechi îngropate care au fost transferate de la municipalități de la începutul procesului de regionalizare - dar acesta rămâne un prim pas.

În paralel, A.N.R.S.C. poate începe să prevadă cheltuieli minime anuale pentru înlocuirea activelor, pentru a stimula ROC-urile să înceapă să gestioneze activele. O opțiune ar putea fi stabilirea unui fond în fiecare ROC pentru a aloca anual fonduri pentru înlocuirea activelor, lăsând o anumită flexibilitate conducerii ROC pentru a decide când să cheltuiască fondurile, permițând constituirea unei rezerve pentru a se asigura că vor fi fondate adecvate. disponibil când este necesar.

Procentul real al veniturilor tarifare care urmează să fie alocat, precum și modalitățile practice de implementare, ar trebui discutat în continuare între A.N.R.S.C. și ROC, având în vedere că deprecierea asociată rețelelor de conducte este o chestiune complexă.

Țevile pot dura 10 sau 100 de ani - în funcție de factori precum apa, solurile, materialul țevii și calitatea lucrării în timpul instalării. În plus, orice evaluare a activelor (și deprecierea ulterioară) bazată pe costurile istorice devine lipsită de sens în timp, astfel încât activele ar trebui reevaluate periodic la costul de înlocuire folosind un activ modern echivalent (inflația generală a prețului poate fi utilizată între reevaluări). O abordare alternativă este evaluarea investiției necesare pentru a menține performanța rețelelor de conducte în perioada următoare - efectiv un surogat pentru amortizare. Aceasta s-ar baza pe o evaluare tehnică a duratei de viață a activelor rămase, care încorporează impactul multor factori identificați în paragrafele anterioare. Acesta este modelul adoptat inițial de autoritatea de reglementare din Anglia și Țara Galilor și este captat prin așa-numita taxă de reînnoire a infrastructurii. Acest lucru poate fi intuitiv atrăgător pentru ingineri, dar este mai complex de determinat.

O provocare este de a determina un proces adecvat pentru introducerea amortizării (sau a unei taxe de reînnoire a infrastructurii) în procesul de stabilire a tarifelor. Unele ROC includ deja un element de amortizare în modelele lor financiare. Poate că nu se numește amortizare (care nu este permisă pentru entitățile publice), dar este totuși o sumă de bani alocată pentru reînnoirea și înlocuirea activelor. Suma poate fi insuficientă, dar este, cel puțin, un pas în direcția corectă. Mulți ROC nu alocă suficient. Nu ar fi fezabil ca un ROC să treacă brusc de la o alocare zero către reînnoirea și înlocuirea activelor la furnizarea unei cote de amortizare integrale. Impactul asupra tarifelor ar fi prea mare. Este necesară o abordare incrementală. Acest lucru trebuie modelat de autoritatea de reglementare pe baza unei evaluări a capacității clientului de a plăti,

6.5.1 Creșterea tarifelor în continuare pentru a îmbunătăți recuperarea costurilor

Viitoarele creșteri ale tarifelor WSS sunt deja așteptate de toți actorii naționali, dar nivelurile specifice de amploare și calendar pot fi determinate numai după o analiză financiară atentă a fiecărui ROC, pe baza scenariilor care urmează să fie dezvoltate ca parte a pregătirii WSS complet strategie. Aceste scenarii ar trebui să includă ipoteze adecvate, printre altele, extinderea accesului, continuarea procesului de regionalizare, îmbunătățirea eficienței operaționale (NRW comercială și eficiența energetică) și creșterea transferurilor bugetului central către sectorul AAC - așa cum se recomandă prin diferitele măsuri prezentate în acest raport - precum și punerea în aplicare a recomandărilor pentru conformitatea UWWTD făcute deja în alte rezultate în cadrul WB RAS în curs.

O componentă cheie a pregătirii strategiei depline WSS va fi planificarea atentă a viitoarelor creșteri tarifare. Acest lucru ar trebui realizat în strânsă consultare cu toate părțile interesate, într-o manieră care să le permită tuturor participanților să înțeleagă compromisul care se face și faptul că toți actorii ar fi obligați să depună eforturi (clienți prin creșteri tarifare, guvernul central prin creșterea transferurilor bugetare, ROC-urile au îmbunătățit eficiența). Este de așteptat ca amploarea reală a viitoarelor creșteri ale tarifelor AAC să difere semnificativ de cifrele actuale utilizate de autoritățile naționale. De fapt, dacă sunt puse în aplicare numeroasele măsuri noi propuse în acest raport pentru creșterea resurselor și îmbunătățirea mediului favorabil, este posibil ca unele creșteri viitoare să fie mai mici decât se așteptau sau să fie întârziate în timp. Așa cum s-a dezvoltat anterior, o condiție prealabilă absolută pentru realizarea oricăror creșteri viitoare ale tarifelor AAC este introducerea tarifelor sociale AAC pentru cei săraci. O astfel de măsură, susținută în cadrul Pilonului 2, este o componentă integrantă a strategiei de a merge spre recuperarea completă a costurilor în sectorul AAC. Acesta este și motivul pentru care nicio recomandare specifică pentru viitoarea majorare a tarifului AAC nu poate fi dată în acest raport, deoarece nivelul „realizabil social” al creșterii tarifelor bazat pe capacitatea de plată a gospodăriilor, va depinde de tariful social specific AAC care va fi adoptat.

6.5.3 Introducerea unei contribuții naționale de solidaritate

Se recomandă introducerea unei contribuții naționale de solidaritate a AAC, percepută pentru toate facturile AAC la nivel național. Acest lucru ar fi inspirat din experiența de succes a Spaniei și Franței (prezentată anterior în capitolul 5) de introducere a unei taxe de solidaritate pentru a sprijini conformitatea UWWTD prin transferarea unei mici părți din veniturile tuturor utilităților WSS către cele mai sărace. Cu toate acestea, în cazul României, contextul sectorial specific ar necesita ca o astfel de contribuție de solidaritate să finanțeze atât respectarea UWWTD, cât și închiderea decalajului de acces la AAC.

O astfel de contribuție solidară teritorială bazată pe tarife ar fi cu atât mai justificată în România, având în vedere amploarea inegalităților teritoriale. Pe lângă decalajul urban-rural și faptul că aproape jumătate din populație trăiește în zonele rurale, există și disparități economice majore între regiuni și județe. În cele mai sărace județe, baza de venituri din tarifele clienților nu va fi niciodată

suficientă pentru a finanța toate investițiile necesare și pentru a reduce decalajul actual de finanțare. Mai mult, introducerea unei astfel de contribuții de solidaritate - în mod efectiv o subvenție încrucișată finanțată din veniturile din tarife la nivel național - ar putea reduce semnificativ nevoia de transferuri centrale și presiunea asupra bugetului național.

Chiar și o taxă modestă percepută pentru toate facturile WSS la nivel național ar avea un impact semnificativ asupra închiderii decalajului de finanțare WSS. De exemplu, se poate estima că o suprataxă de 0,2 RON pe m³ (aproximativ 0,04 euro pe m³) ar genera un flux de venituri suplimentar de 120 de milioane de lei pe an pentru sectorul AAC, adică mai mult de 250 de milioane de euro în perioada 2021-30.

Veniturile ar putea fi alocate unui fond special pentru finanțarea conformității UWWTD și închiderea decalajului de acces la apă în cele mai sărace zone rurale. Acest lucru ar contribui la răspândirea costului conformității la nivel național, bazându-se pe principiul solidarității și concentrându-se asupra aglomerărilor mai mici, în care diferența de finanțare este mai mare.

ANEXA 5. SINTEZĂ RAPORT PRIVIND ELABORAREA UNEI PROCEDURI DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL PENTRU SERVICIILE DE UTILITĂȚI PUBLICE

2.5 Stabilirea tarifelor si profitabilității

În perioada 2-31 Martie 2020 a fost condus un sondaj în rândul UAT-urilor membre ale AMR pentru a analiza nivelul de profitabilitate al operatorilor de apă și apă uzată. Rezultate studiului sunt prezentate sintetic astfel:

- Activitatea de apă:
 - Cel mai mic profit este practicat în municipiile Botoșani - 0,87%, Pașcani - 0,93%, Iași - 0,93%, Satu Mare - 1%.
 - Cel mai mare procent de profit este înregistrat în municipiile Reghin - 10,49%, Tulcea - 10%, Câmpulung Muscel 10%, Curtea de Argeș - 10%.
 - Media profitului aplicat pentru serviciul de alimentare cu apă potabilă este între 3% - 5%, fiind aplicat în aproximativ 50% din cei analizați.
- Activitatea de apă uzată:
 - Cel mai mic profit este practicat în municipiile Satu Mare - 0,90%, Caransebeș - 0,90%, Iași - 0,91%, Pașcani - 0,91%.
 - Cel mai mare procent de profit este înregistrat în municipiile Buzău - 13,22%, Râmnicu Sărat - 13,22%, Constanța 12%, Onești - 12%.
 - Media profitului aplicat pentru serviciul de canalizare este între 4% - 7,5%, fiind aplicat în aproximativ 50% din cei analizați.

3. CADRUL EUROPEAN PRIVIND STABILIREA PROFITABILITĂȚII

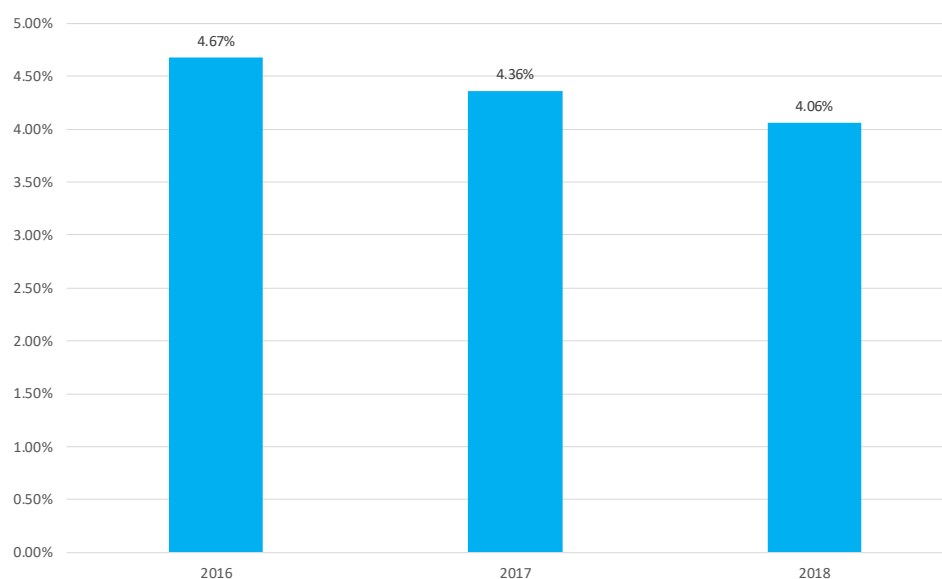
3.3 Profitabilitatea operatorilor la nivel European

Pentru a analiza nivelul de profitabilitate al societăților care au ca obiect de activitate furnizarea de servicii de apă și apă uzată de la nivel european, a fost considerată următoarea abordare metodologică:

- Studiul a considerat date pentru companii medii și mari care au cod CAEN 3600 - servicii apă și 3700 - servicii apă uzată din Europa disponibile pe Amadeus Worldwide;
- Rata profitabilității a fost calculată considerând rata EBIT (EBIT/Venituri din exploatare) (EBIT = Profit din Exploatare Înainte de Dobânzi și Taxe);
- Rezultatele studiului au considerat mediana ratei profitabilității atât pe total cât și pe țări;
- Profitabilitatea pe țări a fost calculată când eșantionul companiilor a fost suficient de mare pentru a fi relevant;

Evoluția ratei profitabilității este prezentată în graficul următor:

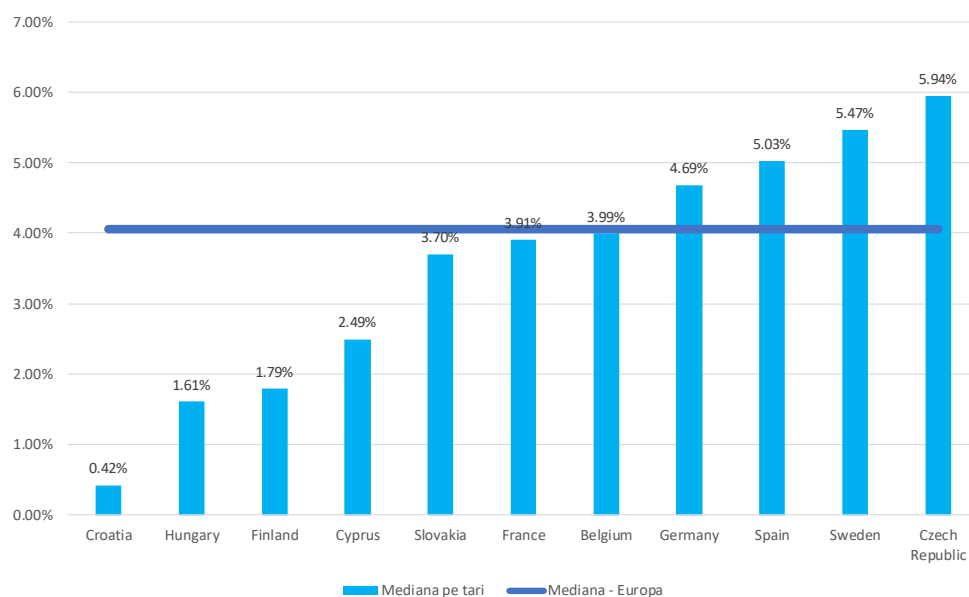
Figura 0-1: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată din Europa

Sursa: Prelucrare consultant

Rata profitabilității variază între 4-5% ea înregistrând un trend descendent. Situația ratei profitabilității pe diferite țări este prezentată în figura următoare:

Figura 0-2: Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată pe țări

Sursa: Prelucrare consultant

Profitabilitatea variază între țări, cele mai ridicate nivele fiind în jur de 5.5-6%. Analiza nu oferă informații despre elementele de capital din venituri (amortizare, etc.) ca fiind un indicator al sustenabilității ceea ce determină anumite limitări de interpretare.

3.3 Profitabilitatea societăților listate

Abordarea în analiza profitabilității societăților listate la bursa a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către Aswath Damodaran care predă finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York.
- Indicatorii considerați în analiză sunt Marja Neta (Marja Neta = Profit Net/ Venit din Exploatare) și EBITDA/Vânzări (EBITDA = Profit Înainte de Dobânzi, Taxe și Amortizare);
- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apă și pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Table 0-1: Analiza profitabilității pentru societățile listate la bursa

ANALIZA DE PROFITABILITATE	Apă și apă uzată		Utilități (în general)	
	Marja neta	EBITDA/Vânzări	Marja neta	EBITDA/Vânzări
Europa	16.50%	50.15%	6.31%	12.53%
Țări emergente	16.62%	34.11%	4.52%	32.25%
Global	16.44%	38.08%	7.54%	17.79%
România	4.69%	17.36%	n/a	n/a

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Marja Neta pentru companii de apă este în jur de 16% la nivel internațional pe când în România este sub 5%;
- Indicatorul EBITDA/Vânzări pentru companii de apă este:
 - 50% în Europa arătând nivelul ridicat al componentelor de capital (amortizare, dobânzi, etc.) din tarif;
 - Între 34-38% la nivel global și în țările emergente arătând un nivel mai redus al elementelor de capital din venituri cu impact negativ pe sustenabilitate;
 - În jur de 17% în România arătând nivelul redus al investițiilor din surse proprii și dependența de investiții din granturi UE și subvenții;

Abordarea în analiza rentabilității capitalului pentru companii de apă listate la bursă a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către

Aswath Damodaran care preda finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York;

- Indicatorii considerați în analiza sunt:
 - Costul Capitalurilor Proprii: $\text{Rata Fără Risc} + \text{Beta} * \text{Prima de Risc pentru Capitaluri Proprii}$;
 - Costul Capitalului: $\text{Costul Capitalurilor Proprii} * (\text{Capitaluri Proprii} / (\text{Datorii} + \text{Capitaluri Proprii})) + \text{Costul Datoriei} (1 - \text{Rata Marginală de Profit}) * (\text{Datorii} / (\text{Datorii} + \text{Capitaluri Proprii}))$, cu datorii agregate și valoarea capitalurilor proprii la nivel de piață pentru toate companiile din sector folosind cele mai recente bilanțuri pentru datorii și cel mai recent final de an pentru capitaluri proprii.
- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apă și pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Table 0-2: Analiza costului capitalului pentru societățile listate la bursa

Costul capitalului	Apă			Utilități (în general)		
	Europa	Emergent	Global	Europa	Emergent	Global
Costul capitalurilor proprii	4.87%	9.55%	7.78%	5.99%	10.98%	5.96%
Costul capitalului	3.75%	6.99%	5.98%	4.32%	4.65%	4.44%

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Costul capitalurilor proprii în sectorul de apă variază între 4,87% în Europa și 10% în țările emergente;
- Costul capitalului în sectorul de apă variază între 3,75% în Europa și 7% în țările emergente;
- Folosirea țințelor de performanță pentru Costul capitalurilor proprii și Costul capitalului nu este relevant în acest moment în sectorul de apă deoarece operatorii regionali nu distribuie dividende și investițiile din surse proprii sunt limitate deoarece accentul este pus pe investiții cu fonduri UE și subvenții de la buget;

6. METODOLOGIA DE STABILIRE A PROFITULUI REZONABIL

6.1 Context general

Performanțele sistemului de apă și canalizare din România sunt pe un trend descrescător în ultimii ani amenințând sustenabilitatea pe termen mediu și lung din următoarele motive principale: dificultăți în asigurarea unei continuități în strategiile de tarificare care să asigure acoperirea costurilor de operare și resurse financiare pentru întreținere dezvoltare, presiune pe extinderea ariei de operare în zone rurale cu rentabilitate scăzută care a pus presiune pe aplicarea principiului solidarității și creșterea exponențială a nivelului de infrastructură operată prin implementarea de proiecte cu finanțare europeană (POS Mediu și POIM) ceea ce creează presiune pe costurile de operare și întreținere.

În general, procesul de aprobare a strategiilor de tarificare este greoi, pentru că presupune obținerea de hotărâri de consiliu local din partea fiecărui UAT membru al ADI. În cazul în care strategiile de tarificare sunt legate de proiecte de investiții cu finanțare europeană, procesul de aprobare a strategiilor este mai rapid (sub presiunea pierderii fondurilor). În cazul în care un operator regional sau ADI doresc să realizeze și să propună spre aprobare o strategie de tarificare independent de un proiect de finanțare cu fonduri europene, procesul este extrem de dificil (există un singur operator în România în ultimii 10 ani care are o strategie de tarificare aprobată în afara proiectelor cu finanțare europeană) și de durată, putând amenința sustenabilitatea pe termen scurt și mediu a operatorilor regionali.

În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarificare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

Atât A.N.R.S.C., cât și operatorii au în față o sarcină pe cât de mare, pe atât de dificilă - însă ei trebuie să aibă atribuțiile adecvate și trebuie să li se ceară să facă progrese. Este deosebit de important ca operatorii să recunoască și să accepte cât de important este rolul unui reglementator economic.

Fără un reglementator economic, operatorii nu vor putea să acceseze finanțările prin împrumuturi de care vor avea nevoie pentru a funcționa sustenabil pe termen lung. România trebuie să se folosească la maxim de această perioadă în care Uniunea Europeană acordă fonduri pentru investiții în sectorul de apă. Aceasta înseamnă pregătiri atente pentru un viitor în care fondurile europene vor fi foarte mici sau nu vor mai fi deloc. Deși progresul către conformare este foarte important, aceasta nu poate fi singura direcție de acțiune în sectorul de apă. Sectorul de apă trebuie să gândească pe termen lung. Reglementatorul economic are un rol esențial în această privință.

O parte din rolul reglementatorului constă în monitorizarea performanțelor operatorilor, inclusiv implementarea unui program agreeat de investiții (prin fonduri UE, dar și din profiturile operatorilor). Această monitorizare este critică pentru a clădi încrederea clienților, a Guvernului și a altor parteneri în acest cadru de reglementare.

În cadrul versiunii draft a “Raportului privind analiza cadrului de reglementare economică în domeniul de apă și apă uzată, în statele membre UE” realizat de către echipa de consultanță BDO-WICS în Decembrie 2020 ca parte din proiectul “Servicii pentru îmbunătățirea reglementării serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare” a fost evidențiată nevoia implementării unui sistem de reglementare economică în sectorul de apă și apă uzată din România. În cadrul raportului menționat mai sus, au fost propuse o serie de principii de reglementare economică care ar trebui să fie corelate cu metodologia de profit rezonabil. În acest context, în secțiunile următoare din acest capitol, vor fi prezentate două astfel de principii pentru partea de reglementare economică care sunt esențiale în gândirea și propunerea unei metodologii de determinare a profitului rezonabil: politica de suportabilitate și stabilirea redevenței.

6.2 Politica privind stabilirea redevenței

În prezent, abordarea privind redevența în sectorul de apă și apă uzată din România diferă semnificativ. În prezent există cel puțin 8 metode de determinare a redevenței. Cele mai folosite metode de determinare a redevenței sunt sumă fixă pe an (24%), sumă pe m³ de apă facturată (19%) și determinată pe baza serviciului datoriei pentru împrumutul SAMTID (15%). De asemenea, există numeroase cazuri în care redevența pentru un anumit operator este calculată luând în considerare mai multe formule de calcul pentru diferite componente ale acesteia. Există operatori care au redevența formată dintr-o singură componentă, dar există și operatori regionali care au redevența compusă din patru componente diferite.

În Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, Articolul 29, aliniatul (10), litera m se menționează (chiar dacă prevederea nu este direct legată de cazul operatorilor regionali):

“La stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul.”

În Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă³ sunt incluse următoarele prevederi privind asigurarea unei dezvoltări durabile a infrastructurii construite prin finanțări europene:

- Principiul recuperării integrale a costurilor: Regulamentele (articolul 2.2.1 din anexa 3 la Actul de implementare 2015/207) prevăd că respectarea principiului recuperării integrale a costurilor presupune că “tarifele vor urmări pe cât de mult posibil recuperarea costului de capital, a costurilor de operare și întreținere, inclusiv a costurilor legate de mediu și de resurse”;
- Tarifele pe termen lung vor fi stabilite astfel încât să acopere costurile de operare și întreținere (OPEX) plus un procent (X%) din amortizarea activelor finanțate. Acest X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0%

³ Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 770 din 28 septembrie 2017

la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază liniară, pentru a asigura un flux cumulat de numerar pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei și limitările de suportabilitate.

- A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate;

Luând în considerare aceste prevederi, se pot trage următoarele concluzii:

- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi nu poate fi inclusă direct în tarif pentru că, conform legislației în vigoare, pentru aceste active nu se calculează amortizare. Singura modalitate de a include echivalentul amortizării acestor active în tarif este prin intermediul redevenței.
- Pentru a nu afecta semnificativ capacitatea de plată a consumatorilor (gradul de suportabilitate), includerea echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi se va face gradual.
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin împrumuturi de co-finanțare sau din surse proprii de către operator poate fi calculată și inclusă în stabilirea tarifelor (este un element de cost recunoscut de metodologia de tarificare).

6.3 Suportabilitatea consumatorilor

Regulamentele UE 2014-2020 (în mod particular Actul de punere în aplicare privind metodologia pentru efectuarea ACB) și noul Ghid ACB revizuit al CE au pus un accent sporit pe obținerea tarifelor care să asigure recuperarea costurilor. Având în vedere acest lucru, politica și practica aplicate în stabilirea tarifului pentru proiectele finanțate prin fonduri UE, indiferent de tipul de instrumente și indiferent dacă aceste proiecte sunt clasificate drept majore sau non-majore, au fost reconsiderate. În plus, pentru a încuraja conformarea cu principiul "poluatorul plătește" și pentru a consolida conceptul de servicii de apă și apă uzată care sunt generatoare de venit, în conformitate cu art. 61 din Regulamentul (UE) 1.303/2013, este specificată o contribuție minimă din tarife ca proporție din venitul gospodăriei (indicele de suportabilitate).

Este important să se aplice aceleași reguli metodologice pentru stabilirea tarifelor în cazul tuturor actorilor din sector cu acces la fonduri, garantând o abordare echitabilă la nivelul tuturor instrumentelor financiare disponibile (inclusiv bugetul național). Acest lucru face necesară stabilirea unei politici tarifare la nivel național, asigurând un efort minim necesar din partea utilizatorilor (drept contribuție la veniturile aferente tarifelor), împreună cu o metodologie care să acopere pe cât de mult posibil costurile de amortizare, obținând în cele din urmă recuperarea integrală a costurilor.

Contribuția la veniturile aferente serviciilor de apă și apă uzată, care va trebui plătită de către utilizatorii acestora, va avea mai multe obiective:

- recuperarea costurilor (inclusiv recuperarea costurilor operaționale, de capital și administrative);
- sustenabilitatea financiară și tehnică;
- alocarea eficientă a resurselor limitate din sector;
- suportabilitatea pentru clienții rezidențiali (în special pentru cei cu venituri reduse);
- conservarea resurselor de apă.

Este puțin probabil ca toate aceste obiective să fie îndeplinite fără compromisuri. Principalul scop al taxării clienților pentru serviciile de apă este creșterea contribuției lor la veniturile necesare pentru operarea și întreținerea corespunzătoare a sistemului de apă și apă uzată.

În cadrul „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” se prevede un nivel minim de 2.5% al indicelui de suportabilitate al consumatorilor casnici până la includerea totală a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif.

În acest context, strategiile de tarificare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică vor fi realizate în condițiile în care se va dovedi că indicele de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

Suportabilitatea este o funcție care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de abilitatea gospodăriilor de a plăti pentru aceste servicii.

În cazul în care strategie de tarificare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la un indice de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată.

În cazul în care, din motive de costuri ridicate pentru a asigura sustenabilitatea pe termen scurt și mediu, indicele de suportabilitate este prognozat peste 3.0%, pentru a asigura suportabilitatea tuturor categoriilor de consumatori, pot fi propuse măsuri de subvenție socială (ajutoare pentru apă) pentru gospodăriile cu venituri reduse de către ADI sau de către autoritățile locale.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife. și că urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiență redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

6.4 Elemente considerate la stabilirea metodologiei privind profitul rezonabil

Profit rezonabil înseamnă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv la al cărui calcul trebuie să fie luat în considerare și un posibil risc pentru prestator sau absența acestuia în virtutea intervenției statului, mai ales dacă acesta acordă drepturi exclusive sau speciale.

Rata profitului rezonabil nu trebuie să depășească în mod normal nivelul ratei medii din anii precedenți pentru sectorul în cauză.

O modalitate standard de stabilire a profitului rezonabil este luarea în considerare a ratei interne de rentabilitate (internal rate of return, IRR) raportată la fluxurile de numerar ale contractului. Se pot utiliza și măsuri contabile, cum ar fi rentabilitatea capitalului propriu (return on equity, ROE), rentabilitatea capitalului angajat (return on capital employed, ROCE) sau alți indicatori economici ai rentabilității capitalului, general acceptați.

Concluziile studiilor realizate privind analiza profitul la nivel internațional în sectorul de apă și apă uzată arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țării în care se desfășoară activitatea (ex. în Europa care are un grad de dezvoltare mai ridicat și un risc mai redus, rata de rentabilitate este mai redusă pe când în țările emergente, rata de rentabilitate este mai ridicată).

De asemenea, partea publică a sectorului de apă și apă uzată din România nu distribuie dividende către acționari datorită mecanismului fondului IID reglementat de Ordonanța 198/2006 conform căreia „toți banii generați în sector, sunt folosiți pentru finanțarea investițiilor din sector” considerând nevoia uriașă de investiții pentru asigurarea conformării.

Cu toate că există un sistem de benchmarking voluntar în sector gestionat de Asociația Română a Apei care ar putea să dea indicații despre un nivel al unei societăți bine gestionate, datorită dinamicii operatorilor ca urmare a creșterii continue a gradului de conectare la servicii și a extinderii ariei de operare prin politica de regionalizare, este imposibil de stabilit un standard pentru o întreprindere bine gestionată (administrată) pentru ca să fie stabilită o rată a profitului rezonabil.

6.5 Metodologia propusă de stabilire a profitului rezonabil

6.5.1 Context

Profitul rezonabil reprezintă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv și care ține seama de riscul / absența riscului suportat de către operatorul de serviciu public în virtutea intervenției autorității publice.

Ținând însă cont de particularitățile sectorului de apă și apă uzată din România (nu se dau dividende către acționari și tot profitul este reinvestit, existența mecanismului fondului IID, dependența ridicată față de finanțări prin granturi UE și subvenții pentru infrastructură, riscul operațional relativ redus, etc.), riscul înregistrat de operatorii de apă și apă uzată din România este considerat redus.

6.5.2 Stabilire nivel profit rezonabil

Ca parte a procesului de reglementare economică, **profitul rezonabil** va fi determinat pe baza **ratei de SWAP** la RON la data stabilirii tarifelor sau strategiei de tarification plus o **primă de 100 de puncte de bază**. Rata SWAP la fi luată pentru numărul de ani pentru care se stabilește tariful sau strategia de tarification.

În cadrul contractelor de delegare cu un grad de risc mai ridicat (ex. obligativitatea realizării de investiții importante din surse proprii, alocarea de riscuri mai ridicate

către delegatar, etc.), se poate utiliza o rata a profitului rezonabil mai mare decât rata SWAP+100 puncte de bază care va fi justificată prin prisma RIR/ROE printr-un studiu detaliat și va fi dublată de un mecanism de eficientizare. Creșterea eficienței nu trebuie să diminueze calitatea serviciului prestat. Orice beneficii legate de creșterea eficienței se stabilesc în așa fel încât acestea să se repartizeze, în mod echilibrat, între operatori și autoritățile publice și/sau utilizatori.

În stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarifare, această rată a profitului rezonabil se va aplica la costurile de operare inclusiv amortizarea și redevența.

Se recomanda ca principiile următoarele privind operare sustenabila sa fie implementate înainte de aplicarea ratei profitului rezonabil in determinarea tarifelor:

- În cazul în care strategie de tarifare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la un indice de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată. Metodologia de calculare a indicelui de suportabilitate va fi stabilita de către A.N.R.S.C..
- Redevența inclusa in tarif trebuie sa fie corelata cu amortizarea echivalenta a activelor din patrimonial public respectând următoarele principii:
 - Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare prin intermediul redevenței propusa nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedenta. De asemenea, includerea amortizării pe ani trebuie sa aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.
 - Redevența ar trebui sa fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții (daca acestea exista);
 - Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eşalonare al includerii graduale a acestuia în tarif luând în considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.
 - Nivelul redevenței și includerea eşalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

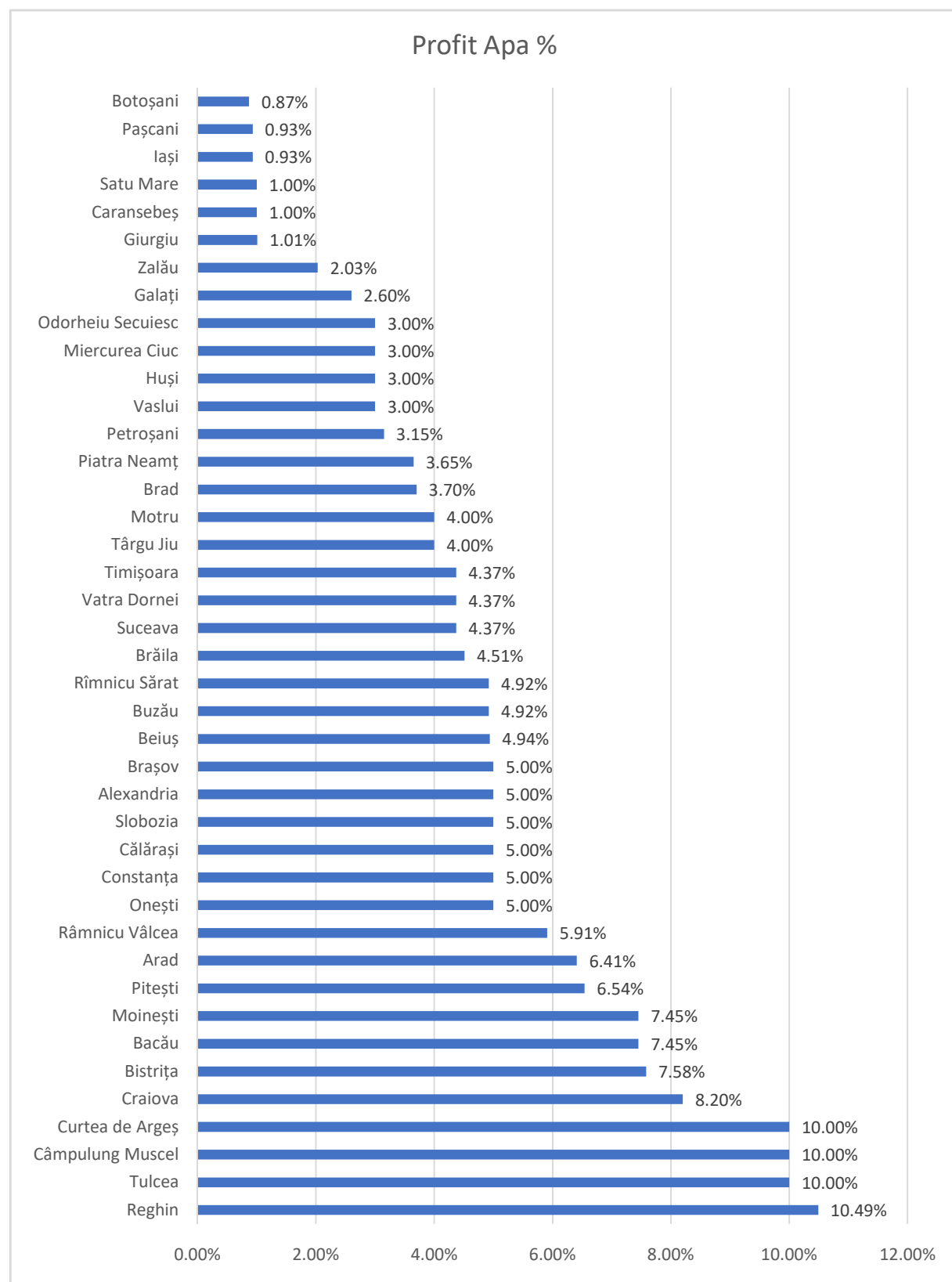
Prezentele prevederi privind stabilirea profitului rezonabil vor fi aplicate ca parte a sistemului de reglementare economica sub coordonarea A.N.R.S.C. considerând următoarele principii:

- Operatorii regionali: imediat după aplicarea principiilor de reglementare economica de către A.N.R.S.C. și după finalizarea implementării strategiilor de tarifare din POIM;
- Operatorii mici (cei aproximativ 900 de operatori înregistrați): vor aplica gradual în funcție de mărime. Pentru acești operatori, A.N.R.S.C. va stabili o perioadă de tranziție pentru fiecare operator în parte în funcție de capacitatea instituțională a autorității de a lucra cu așa de mulți operatori.

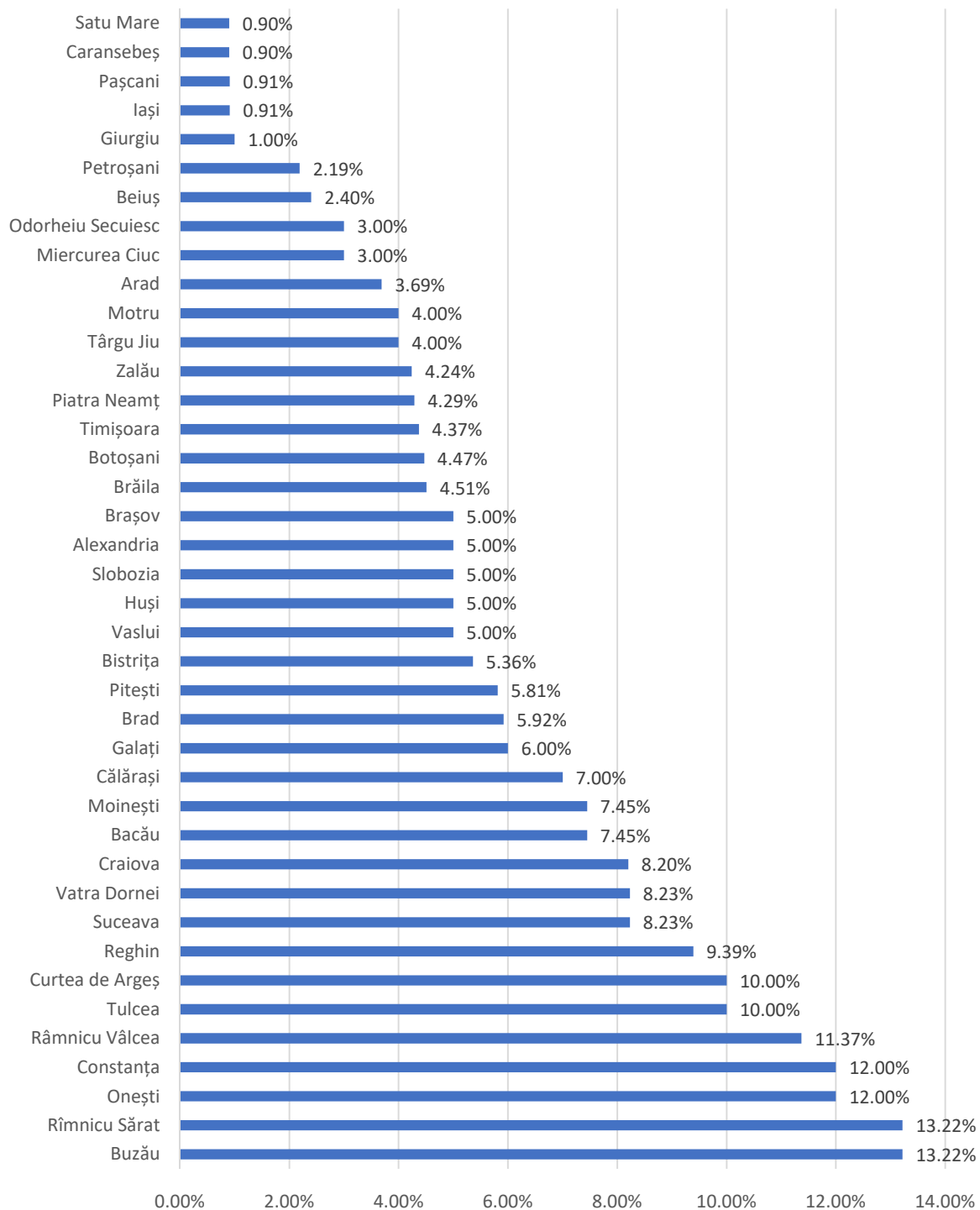
În cazul operatorilor privați sau cu capital mixt nu se vor aplica principiile de mai sus privind stabilirea profitului rezonabil. În acest caz, nivelul profitului va rezulta din procesul de licitație publică în funcție de alocarea riscurilor între parteneri. În cazul operatorilor privați sau cu capital mixt este recomandat ca principiile menționate mai sus privind redevența (ex. redevența legată de amortizarea patrimoniului public) și suportabilitatea (nivel minim de suportabilitate de 2.5%) să fie considerate ca și condiție obligatorie în caietele de sarcini și să fie considerate de operatori în stabilirea nivelului de profit licitat.

La data prezentului raport, rata SWAP la RON publicată pe site-ul Consiliului Concurenței pentru o perioadă de 5 ani este de 2,01% ceea ce conduce la o rată a profitului rezonabil de 3,01% ($2,01\% + 1,00\%$).

Anexa 3 - Rezultatele sondajului privind profitabilitatea

Profit Canalizare %

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice

Codul proiectului: 127462

Denumirea beneficiarului: Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

Data publicării: septembrie 2020

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

